

Grynmalaren 37, Lund

Fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1
Lunds stad och kommun, Skåne län
Arkeologisk förundersökning och schaktningsövervakning 2023
Linnea Lidh

Titel: Grynmalaren 37, Lund

Författare: Linnea Lidh

Kulturmiljörapport: 2024:4

Omslagsbild: Bild taget söderifrån utmed Grynmalarengatan år 1939. Till vänster i bild ses fastigheten Grynmalaren 37. Fotograf: Ragnar Blomqvist. Kulturens LB-arkiv.

Upphovsrätt: Där inget annat är angivet, enligt Creative Commons licens CC BY

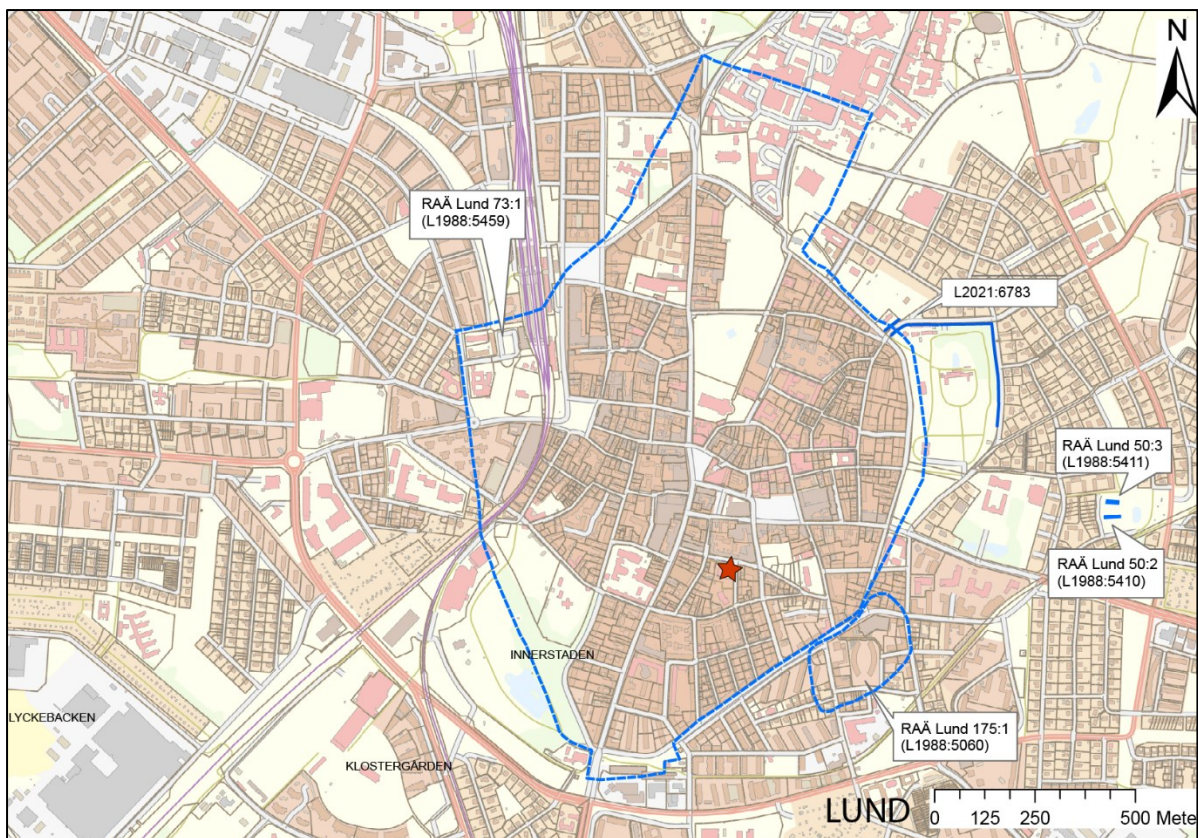
Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning och syfte.....	2
Historik och fornlämningsmiljö.....	3
Fornlämningsmiljö	3
Tidigare arkeologiska iakttagelser	5
Arkivhandlingar	8
Genomförande och resultat	14
Period 1. Omkring år 1000, första markanvändningen.	17
Period 2. År 1050–1100.....	22
Period 3. År 1100–1150.....	28
Period 4. År 1150–1200.....	34
Period 5. 1200-tal.	42
Period 6. 1300-tal.	48
Period 7. 1400–1600-tal.	53
Period 8. 1600–1800-tal.	61
Period 9. 1800-tal.	68
Period 10. 1900-tal.	74
Arkeologisk schaktningsövervakning	83
Fynden.....	87
Konserveringsbehov	90
Osteologi.....	93
Makrofossil- och ¹⁴ C-analys.....	93

Kulturhistorisk berättelse om platsen	95
Undersökningspotential	96
Förslag på fortsatta åtgärder	97
Administrativa och tekniska uppgifter 431-35295-2022	99
Administrativa och tekniska uppgifter 431-9318-2023	100
Referenser	101
Bilagor.....	102
1. Plan- och sektionsritningar	103
2. Kontextregister	129
3. Fyndförteckning	142
4. Konserveringsrapporter	148
5. Makrofossilanalys	151
6. ¹⁴ C-analys	155
7. Osteologisk rapport	163
8. Fyndmaterialet från kv. Grynmalaren, Lund	190

Sammanfattning

- Med anledning av att JM AB ämnar uppföra nybyggnation på fastigheten Grynmalaren 37, Lund, har Kulturen utfört en arkeologisk förundersökning, enligt Länsstyrelsens beslut (Lst. dnr. 431-35295-2022 och Kulturens projektnr. A_2023_012). I samband med rivningsarbetet av byggnaderna på fastigheten genomfördes även en arkeologisk schaktningsövervakning av den yta som berördes av rivningsarbetet, i enlighet med Länsstyrelsens beslut (Lst. dnr. 431-9318-2023 och Kulturens projektnr. A_2023_0026).
- Kv Grynmalaren är beläget i den sydöstra delen av Lunds medeltida stadsområde, fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1, och begränsas av de fyra gatorna Lilla Tvärgatan, Grynmalaregatan, Stora Tvärgatan och Lilla Södergatan. Alla fyra gator utgör delar av det medeltida gatunätet, där Stora och Lilla Tvärgatan kan knytas till Lunds äldsta stadsplan.
- Förundersökningen genomfördes mellan den 2023-05-15–2023-06-09 där 5 schakt upptogs i olika delar av undersökningsområdet i syfte att dokumentera fornlämningen och i vilken omfattning det fanns bevarade lämningar. Cirka 5% av den totala undersökningsytan undersöktes vid förundersökningen. Morännivån framkom på olika djup över undersökningsområdet, med störst kulturlagermäktighet i norr. I norra delen påträffades moränlera på 1,80 m djup, i det centrala och västra schaktet låg morännivån på omkring 1,70 m djup. I söder framkom morän på 1,30 meters djupt.
- Inom undersökningsytan tolkades platsen ha varit bebodd och nyttjad sedan tidigt 1000-tal. Utifrån de lämningar som dokumenterades tolkades undersökningsområdet utgjort flera tomtenheter, inga gränsmarkeringar eller diken påträffades dock vid undersökningen. Bebyggelse dokumenterades i flera av schakten och ut mot Lilla Tvärgatan i norr tolkades bebyggelsen legat i stort sett konstant sedan 1000-talet tills idag.
- Vid förundersökningen påträffades 252 föremål, och totalt vägde dessa drygt 6,1 kg. En stor del av fynden utgjordes av keramikskärvor och drygt 50 % av antalet föremål har tillhört skärvor från olika keramikkr. Det fanns även flera järnföremål samt rikligt med slagg.
- Osteologisk analys genomfördes på ett urval av benmaterialet från den arkeologiska förundersökningen, där ca 2,3 kg analyserades från nio olika kontexter. Generellt var benmaterialet mycket välbevarat, där ungefär hälften av materialet har gått att artbestämma. 12 stycken makrofossilprover skickades på analys, vilka innehållsmässigt hade stor variation, men även olika bevarandegrad. Ur de makrofossila proverna plockades material ut för datering av åtta kontexter.
- Den arkeologiska förundersökningen visade på välbevarad stratigrafi på stora delar av fastigheten. Bevarandeförhållande var generellt goda där anläggningar och lagerskiften varit tydliga och kulturlagren fuktiga. Undersökningsområdet har stor potential för kunskapsinhämtning genom en arkeologisk undersökning som kan bidra till en större förståelse av platsen.

Figur 1. Lunds medeltida stad, fornlämning 73:1/L1988:5459, med platsen för undersökningen markerad med en röd stjärna. © Lantmäteriet

Inledning och syfte

Med anledning av att JM AB ämnar uppföra en nybyggnation på fastigheten Grynmalaren 37, Lund, har Kulturen utfört en arkeologisk förundersökning, enligt Länsstyrelsens beslut (Lst. dnr. 431-35295-2022 och Kulturens projektnr. A_2023_012). I samband med rivningsarbetet av byggnaderna på fastigheten genomfördes även en arkeologisk schaktningsövervakning av den yta som berördes av rivningsarbetet, i enlighet med Länsstyrelsens beslut (Lst. dnr. 431-9318-2023 och Kulturens projektnr. A_2023_0026).

Syftet med förundersökningen var att ge Länsstyrelsen ett beslutsunderlag inför prövning om tillstånd till ingrepp i fornlämning. Förundersökningen skulle fastställa och dokumentera fornlämningens karaktär, datering, utbredning och komplexitet samt ta tillvara fornfynd. Resultaten ska kunna användas av undersökare för att bedöma och beräkna omfattningen av en arkeologisk undersökning. Resultaten ska också kunna användas i företagarens planering. Till förfrågningsunderlaget hör en kravspecifikation där förundersökningen ska resultera i att kulturlagermäktighet i kubik ska beräknas inför en eventuell arkeologisk undersökning.

Historik och fornlämningsmiljö

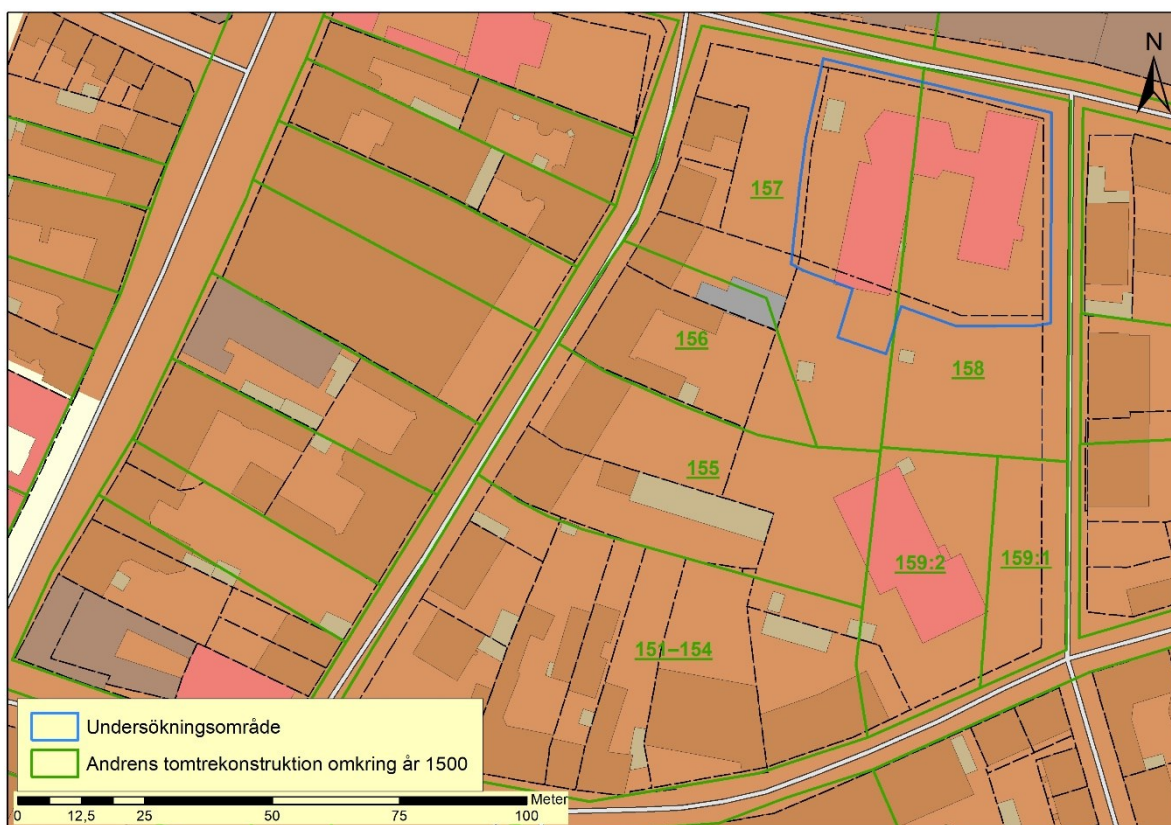
Fornlämningsmiljö

Kv Grynmalaren är beläget i den sydöstra delen av Lunds medeltida stadsområde, fornlämning L1988:5459/RAÄ Lund 73:1, och begränsas av de fyra gatorna Lilla Tvärgatan, Grynmalaregatan, Stora Tvärgatan och Lilla Södergatan. Alla fyra gator utgör delar av det äldre gatunätet, där Stora och Lilla Tvärgatan kan knytas till Lunds äldsta stadsplan. Lilla Södergatan omnämns under 1700-talet som *Grynmalarestråten*, medan Grynmalaregatan vid samma tid benämndes som *Råttestråten*. Under medeltiden låg den förmodade Heligkorskyrkan och dess kyrkogård i kvarterets sydvästra del (Bevaringskommittén 1980:46). Enligt Anders Andréns rekonstruktion av tomtindelningen i Lund omkring år 1500 ligger det aktuella området på tomt 157 och 158. Heliga kors låg inom tomt 151–154 (figur 2, André 1984:19).

Den östra delen av Grynmalaren 37 tillhörde tomt nr 158 och den västra ingick i tomt 157 enligt Anders Andréns tomtrekonstruktion. Tomt nr 157 nämndes år 1551 som en öde hage fram till år 1591 då den benämndes som fru Beate (Billes) hage. Tomt nr 158 omnämns som gård och tillhörde Sankt Mårtens socken. Mellan åren 1551 och 1690 hade tomten flera ägare (tabell 1). År 1690 ägdes tomten av en snickare vid namn Sören Kruse, och då stod en byggnad på tomten, vilken revs först år 1939 (André 1984:92).

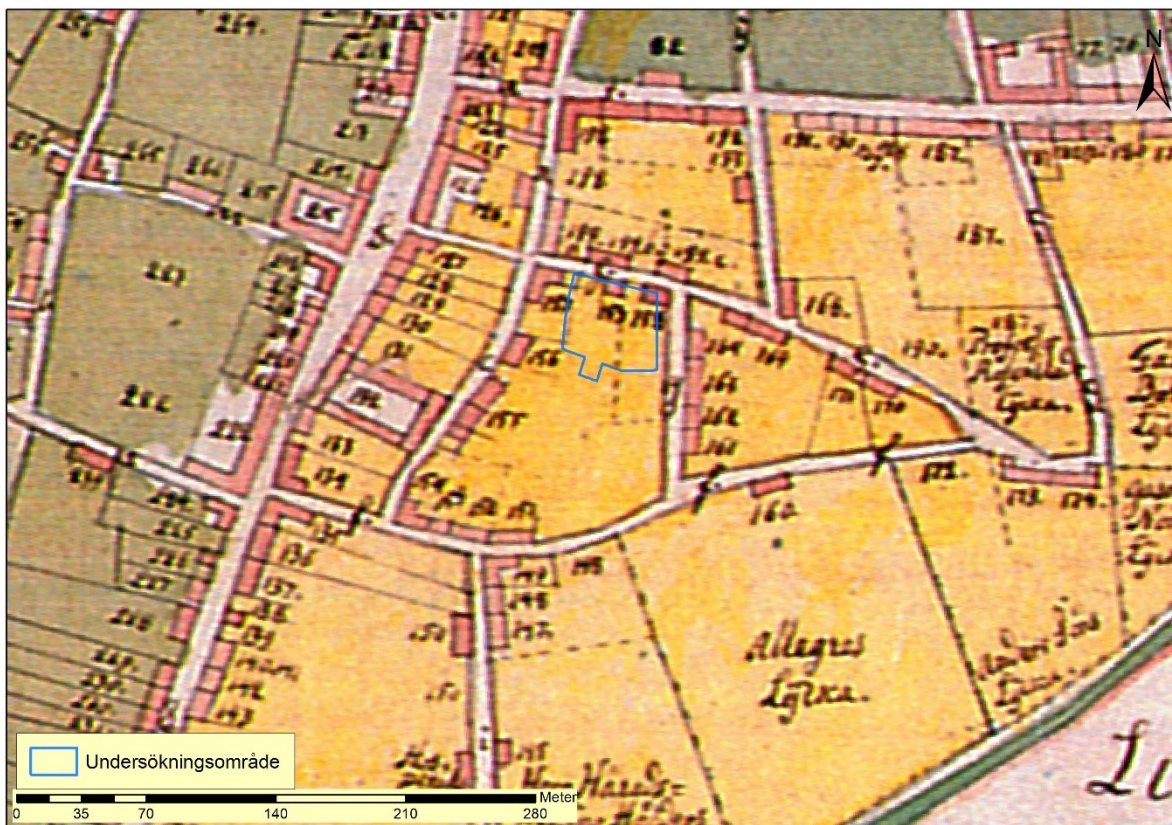
Tabell 1. Skriftliga omnämnande av området (André 1984:92).

157 TOMT	
ÅR 1551	Nämns som öde hage
ÅR 1591	Nämns som fru Beate (Billes) hage
158 GÅRD (STORA PRÄSTGILLET)	
-	S:t Mårtens s:n 1551, 1559
ÅR 1551	Arrenderades på "evig tid" av Henrik Hansen Skraedder och hans hustru Eline Sörensdatter
ÅR 1588	Nämns som sal Jens Brahes (till Vittskövle) gård
ÅR 1591	Arrenderades på "evig tid" av Mads Hansen och hans hustru Karine Aagesdatter
1660-TALET	Betalade Bertel Andersen jordskyld
-	Köpt av Jens Trane
-	Köptes av (domkyrkokapellänen) Hans Mortenson (Torslow)
ÅR 1690	Ägdes av snickaren Sören Kruse

Figur 2. Grön linje motsvarar Anders Andrés förlag till rekonstruktion av tomtindelningen i Lund omkring år 1500 ovanpå fastighetskartan. © Lantmäteriet

Utifrån äldre kartor har kvarteret varit tämligen glest bebyggt under 1600-talet. På Espmans karta från år 1783 kan husrader urskiljas utmed samtliga gator, utom Grynmalaregatan, och bebyggelsen tros ha varit mycket enkel då området ansågs ligga i stadens utkant (figur 3). Under 1800-talet delades kvarterets tomter i allt mindre delar och bebyggelsen förtätades. Kvarteret var bebott av arbetare, hökeriägare och hantverkare och bebyggelsen bestod då till största delen av envåningshus. I slutet av århundradet uppfördes även några tvåvåningshus. Småhusbebyggelsen var relativt enhetlig och i stort sett oförändrad fram till 1940-talet då en tandpoliklinik och ett daghem uppfördes i den östra delen av kvarteret. Vid Stora Tvärgatan revs några hus på 1940- och 1950-talen, inför uppförandet av Värmlands nation, och ytterligare byggnader revs på 1960-talet. Det finns fortfarande mycket av den låga 1800-talsbebyggelsen kvar i den nord- och sydvästra delen av kvarteret (Bevaringskommittén 1980:46ff). Bebyggelsen på aktuell fastighet uppfördes år 1941 respektive år 1957 där de två tvåvåningslängorna var försedda med källare. Den mindre enplansbyggnaden var försedd delvis med källare. Byggnaderna revs under hösten år 2023.

Figur 3. Utsnitt från C M Espmans karta. Charta öfver Staden Lund Inom Wallarne, år 1783 (André och Högstedt 1990:34). Kvarteret Grynmalaren ses centralt i bild.

Tidigare arkeologiska iakttagelser

Kv Grynmalaren och kvarterets närområde är undersökt arkeologiskt i begränsad skala. De äldsta arkeologiska undersökningarna i kvarteret genomfördes i början av 1900-talet. Nedan följer ett urval av de iakttagelser som gjorts i området (figur 4). Uppgifterna är, om inget annat nämns, hämtade ur Kulturens LA-arkiv.

År 1916 påträffades en kolonnbas av sandsten på fastigheten Grynmalaren 37. Mer exakt information om fyndomständigheten saknas. KM24800.

År 1941 utfördes en grundgrävning för en tandpoliklinik på fastigheten Grynmalaren 4 (dagens 37). Vid undersökningen påträffades golvlager, stenväggningar, träplank, byggnadslämningar och gårdsplaner. Se under kapitel "Arkivhandlingar" nedan för mer utförlig information och dokumentation.

År 1948 genomfördes grävningsarbeten inför uppförandet av Värmlands Nation på fastigheten Grynmalaren 30 (dagens 39). Vid undersökningstillfället dokumenterades flertalet gravar och ett antal fynd insamlades.

År 1985 utfördes ledningsarbeten i Grynmalaregatan. I norra delen av schaktet i korsningen till Lilla Tvärgatan påträffades resterna av en medeltida stenvägg. Moränlera låg på -1,10 m djup. Längre

ner på gatan påträffades enstaka sten på -0,90 m djup, strax över morän i två skift som även de skulle kunna vara medeltida. En mörk fyllning noterades ner till moränlera över hela sträckningen.

År 1987 genomfördes grävningsarbete för avloppsschakt i västra delen av fastigheten Grynmalaren 37. Schaktet varierade i djup mellan 1 till 1,40 m, ingen morän påträffades. Lagren i schaktet bestod av relativ fet kulturjord under ca 0,10 till 0,20 m omrörda sentida lager. I norra delen av schaktet påträffades två lerlager som tolkades som lergolv. Det yngsta lergolvet påträffades på 1,20 m djup och den äldsta på 1,34 m djup, båda var ca 0,04 m tjocka.

År 2009 utfördes en geoteknisk undersökning på fastigheten Grynmalaren 25 inför en alternativ grundläggning. I borrhöverna kunde odlingslager dokumenteras och möjligen ett lergolv på ett djup av 1,80 m. Moränleran påträffades vid ett djup mellan 2,30 och 2,60 m. År 2010 utfördes en schaktningsövervakning inför grundläggningen på samma fastighet. En brunn påträffades under matjorden, samt en grundmur från 1800-tals bebyggelse. Inga medeltida lämningar berördes (Theliander 2010).

År 2013 genomfördes en arkeologisk schaktningsövervakning på fastigheten Grynmalaren 31 i samband med en ledningsdragning. Ett intakt medeltida kulturlager i form av ett odlingslager påträffades. Odlingslagret har ackumulerats över tid och odlats från senmedeltid och framåt. Det var gödslat med hushållsavfall, bland annat djurben (Kronroth 2013).

År 2015 Kv Grynmalaren 33. Med anledning av dräneringsarbeten genomfördes en arkeologisk schaktningsövervakning. Arbeten omfattade även byggnadens norra fasad, belägen på fastighet Grynmalaren 31. På platsen för aktuell fastighet låg under medeltiden Heligkors kyrka, och gravar har framkommit vid tidigare markarbeten i området. De aktuella ingreppen var av begränsad omfattning. Huvudsakligen berördes sentida uppfyllnadslager, men även ett lergolv, vilket troligen har en efterreformatorisk datering (Ericsson 2015).

År 2016 Grynmalaren 38. En arkeologisk schaktningsövervakning genomfördes på fastigheten. En yta om cirka 134 m² och en volym av 84 m³ schaktades i samband med dränering och utbyte av lekplatssand. Kulturlagren som dokumenterades tolkades som utjämningslager med datering 1600–1700-tal, vilka var mycket fyndrika med fynd även från senmedeltid. Raseringsmaterial från en byggnad med medeltida storstenstegel och takpannor framkom, och revs troligen under 1800-talet. Då innergårdsmiljön var relativt intakt var en bedömning att det fortsättningsvis finns en stor potential att finna välbevarade medeltida kulturlager under utjämningslagren (Guldåker 2017).

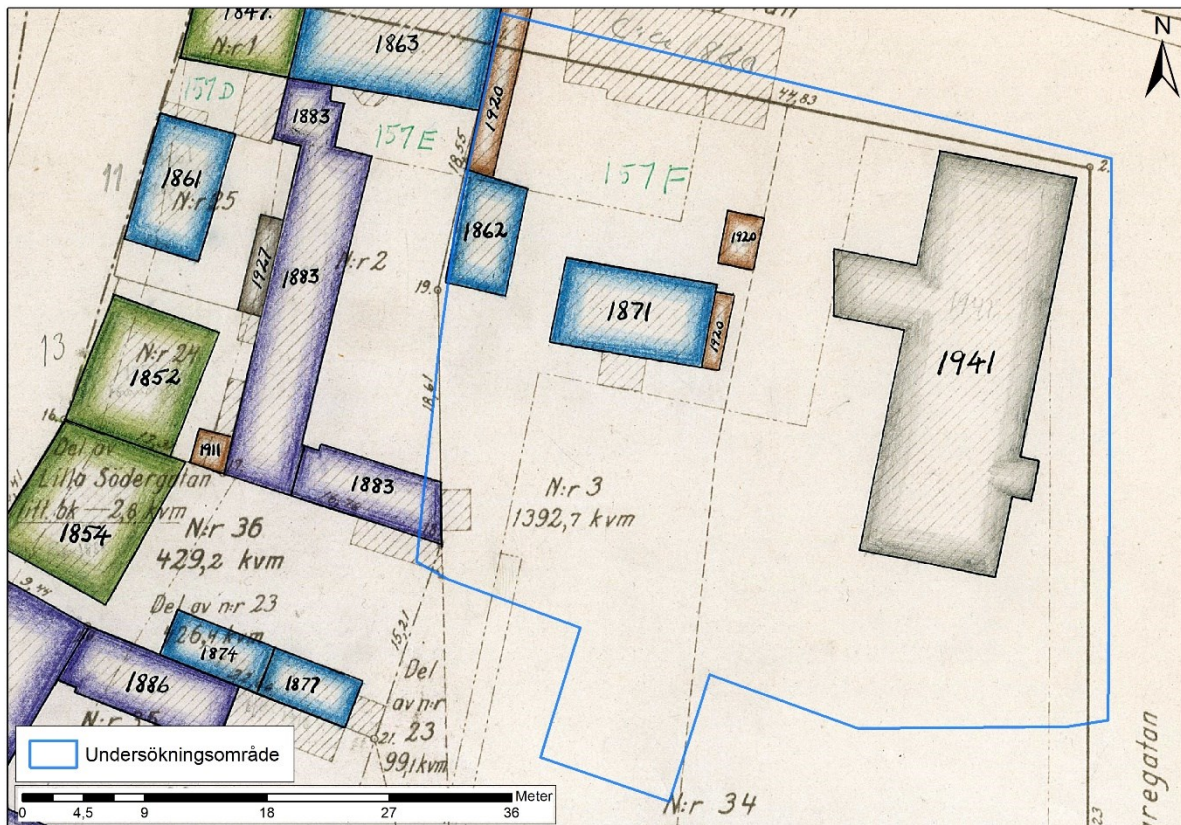
År 2022 Grynmalaren 37. En geoteknisk undersökning genomfördes på fastigheten där samtliga borrhöver kunde uppvisa bevarade äldre kulturlager från ca 0,40 m djup ner till som mest 2,20 m. I proverna framkom bland annat lera och klumpar med kalk som indikerar att det funnits bebyggelse på platsen (Guldåker 2022).

Figur 4. Utsnitt ur Kulturens arkeologiska StadsGIS med ett urval av arkeologiska iakttagelser och undersökningar mot underliggande fastighetskartan. Fastighetsbeteckningarna kan ses med orange text. © Lantmäteriet

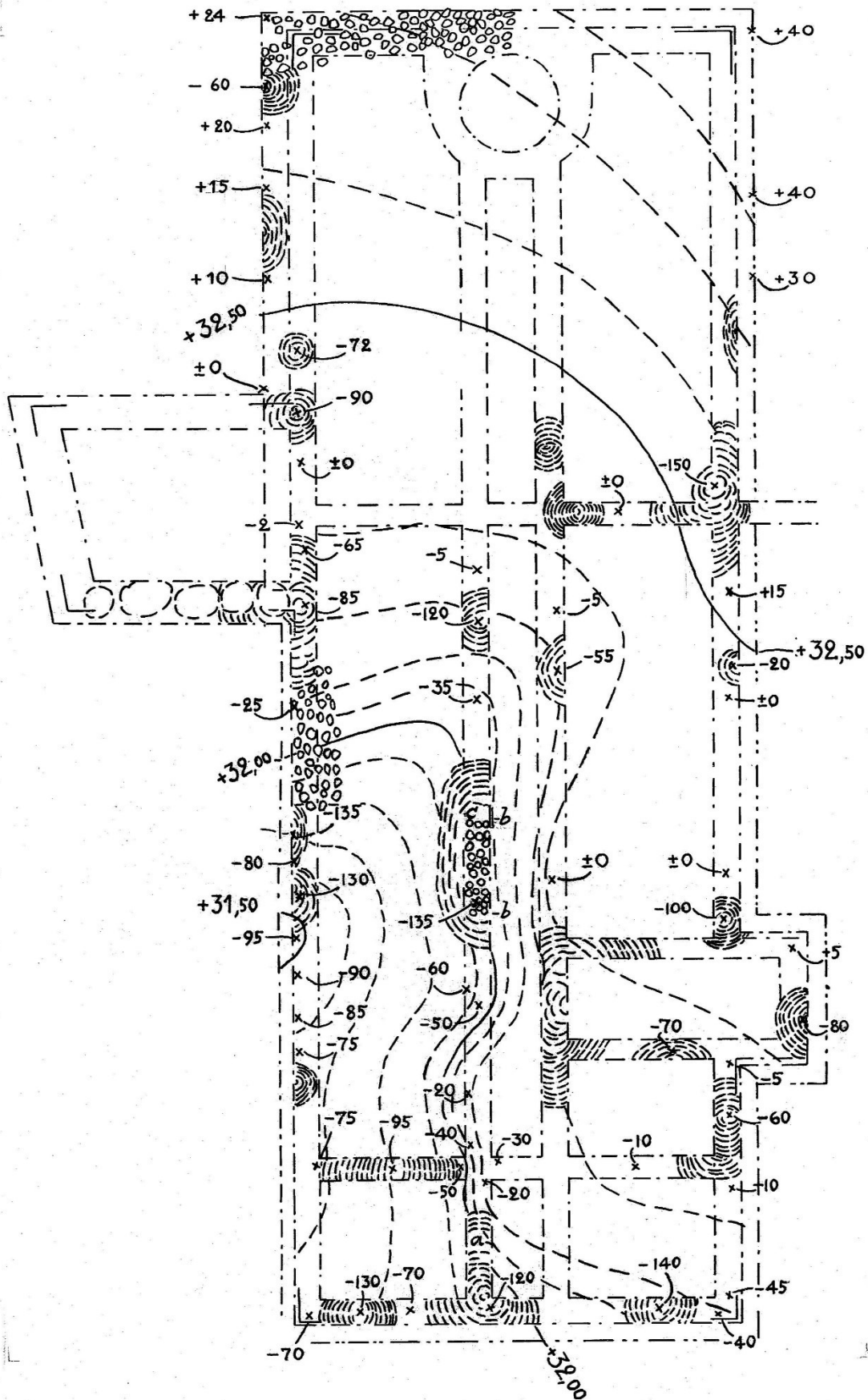
Arkivhandlingar

I Kulturens arkeologiska arkiv (LA-arkiv) återfinns uppgifter rörande aktuell fastighet. På Ragnar Blomqvists upprättade kvarterskarta över kvarteret Grynmalaren, från år 1948, kan man se flera byggnader som tidigare funnits på fastigheten (figur 5). Det kan möjligen finns spår kvar av de två byggnaderna längst i väst, uppförda år 1862 och 1920. Även efter gathuset från år 1880, utmed Lilla Tvärgatan i norr, kan det finns rester kvar av.

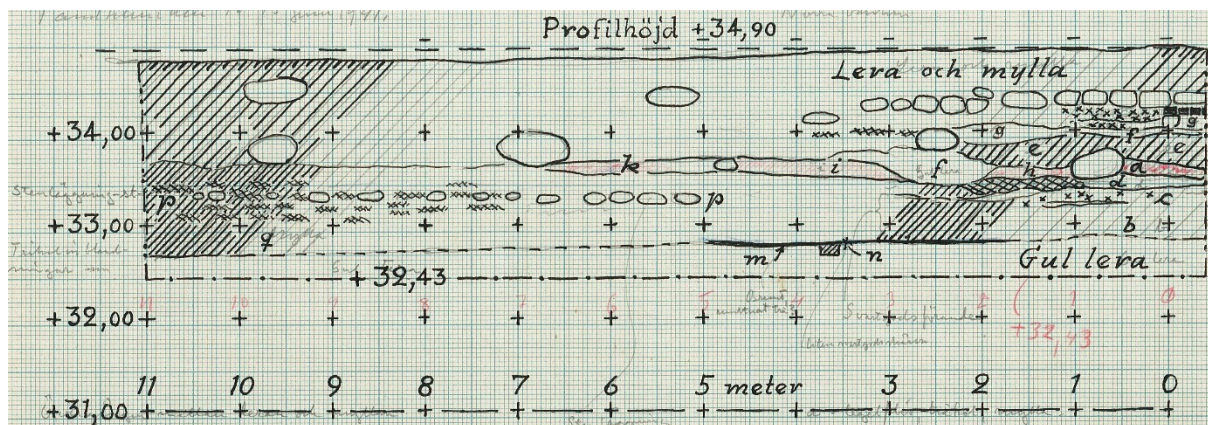

Figur 5. Utsnitt från Ragnar Blomqvist kvarterskarta över Kv Grynmalaren, uppförd i mitten på 1900-talet. Det blå området markerar undersökningsområdet för förundersökningen på platsen (LA-arkivet).

Ragnar Blomqvist var även med och upprättade en planritning och flera sektionsritningar vid grundgrävningen för tandpolikliniken i den aktuella fastighetens östra del, år 1941. På planritningen från grundgrävningen kan man utläsa flera stora nedgrävningar som påträffats i morännivå (figur 6). Dokumentationen är relativt sparsam och det saknas tolkningar och dateringar på de olika arkeologiska lämningarna. Sektionsritningarna var bara delvis renitade och är därför svårtolkade. Det man kan utläsa av dokumentationen är att det funnits aktivitet på platsen i form av flera stenläggningar, gropar, möjliga brunnar och lergolv. I den norra sektionen kan man utläsa att det fanns raseringar efter en byggnad i fastighetens nordöstra hörn på ca 1,50 m djup (figur 7). I den västra sektionen kan man se ett lergolv och en samtida stenläggning på omkring 1 m djup (figur 9 & 10).

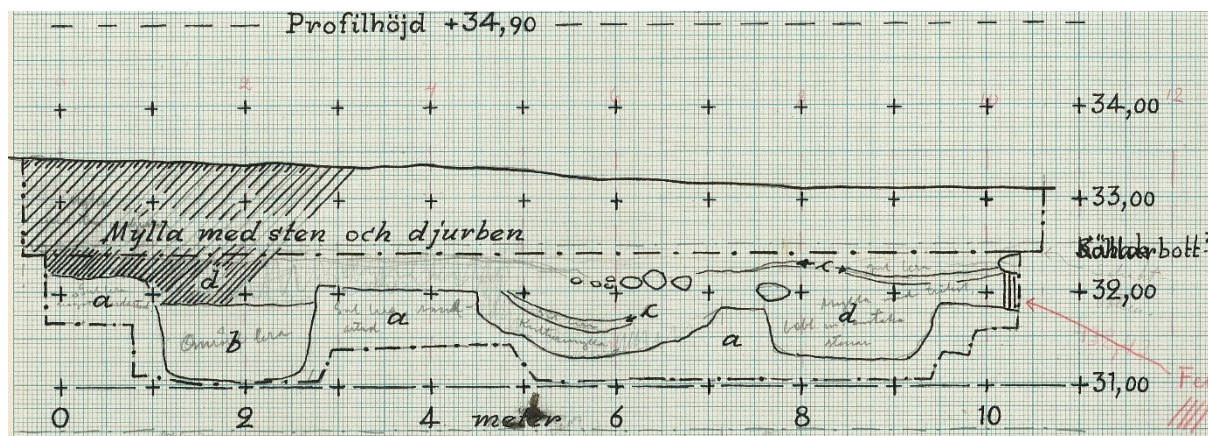
Figur 6. Ritning upprättad över de arkeologiska lämningarna vid grundgrävningen år 1941 för tandpolikliniken (Kulturens LA-arkiv).

Figur 7. Norra sektionsritningen från grundgrävningen år 1941 för tandpolikliniken, upprättad av Ragnar Blomqvist (LA-arkivet).

Beskrivning till norra sektionsritningen

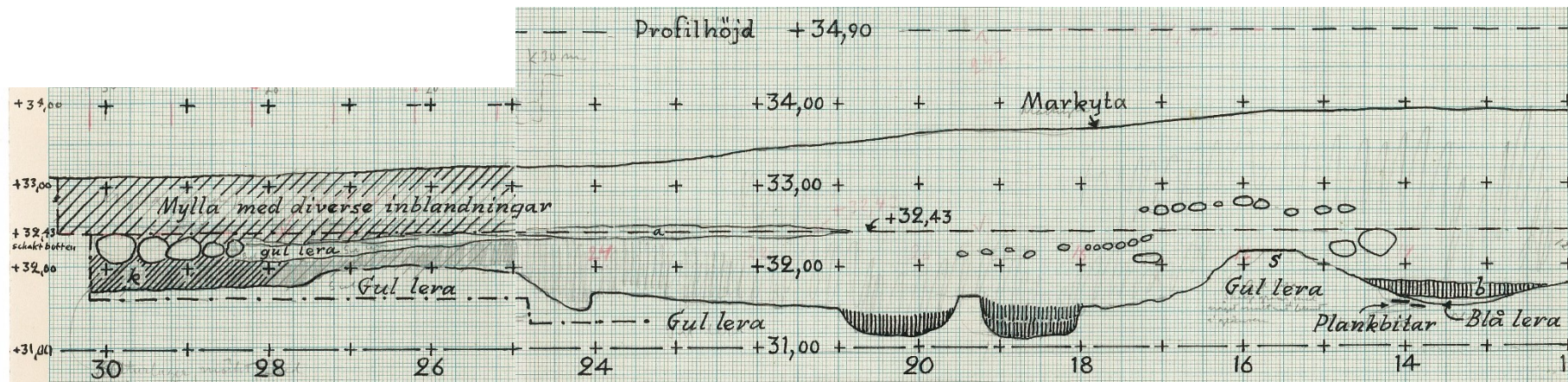
- a: Tegelflis, träkol, mylla.
- b: Ren matjord.
- c: Mylla med enstaka träkolsbitar.
- d: Grus (sandig gul lera).
- e: Mylla med inblandning av gul lera, kolkorn och sten.
- f: Gul lera.
- g: Gul lera, svart av träkolsinblandning.
- h: Tegelpulver.
- i & k: Rödbränd lera.
- m: Brunt multnat trä.
- n: Liten svartgodskärva.
- p: kullerstenläggning.
- q: Mylla.
- xxx: träkol
- a, h, i, k: Troligen raslager efter ett nedbrunnet lerkliningshus.

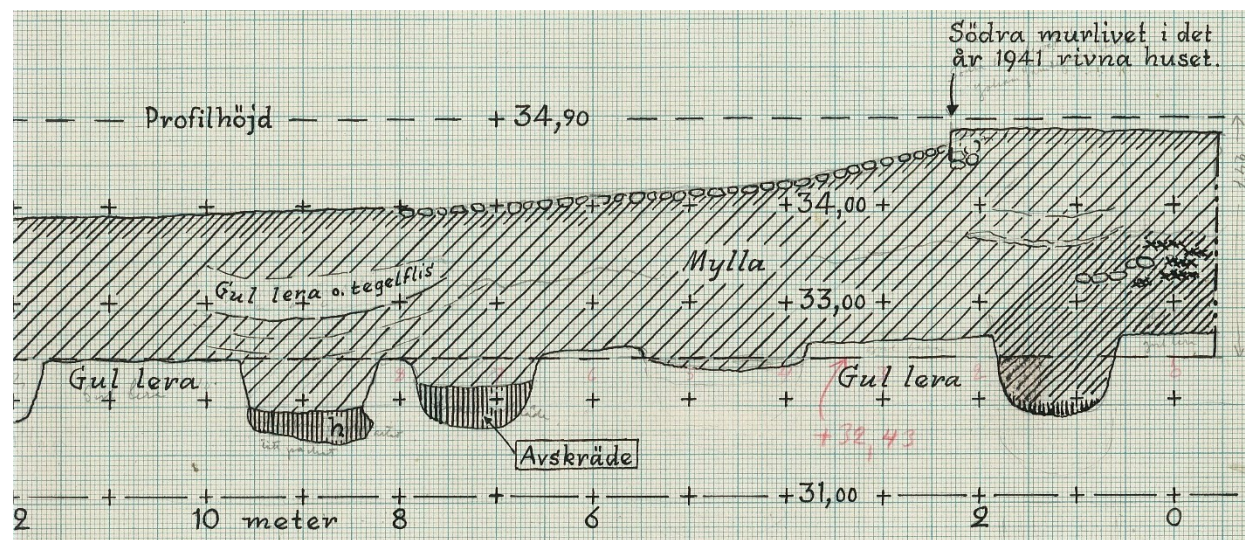
Figur 8. Södra sektionsritningens från grundgrävningen år 1941 för tandpolikliniken, upprättad av Ragnar Blomqvist (LA-arkivet).

Beskrivning till södra sektionsritningen

- a: Orörd morän, gul sandartad lera.
- b: Omrörd gul lera.
- c: Gul lera
- d: Kulturlager, mörk av sot, med träkol, djurben, enstaka småstenar, enstaka svartgodssärvor. Ej gyttjearad.

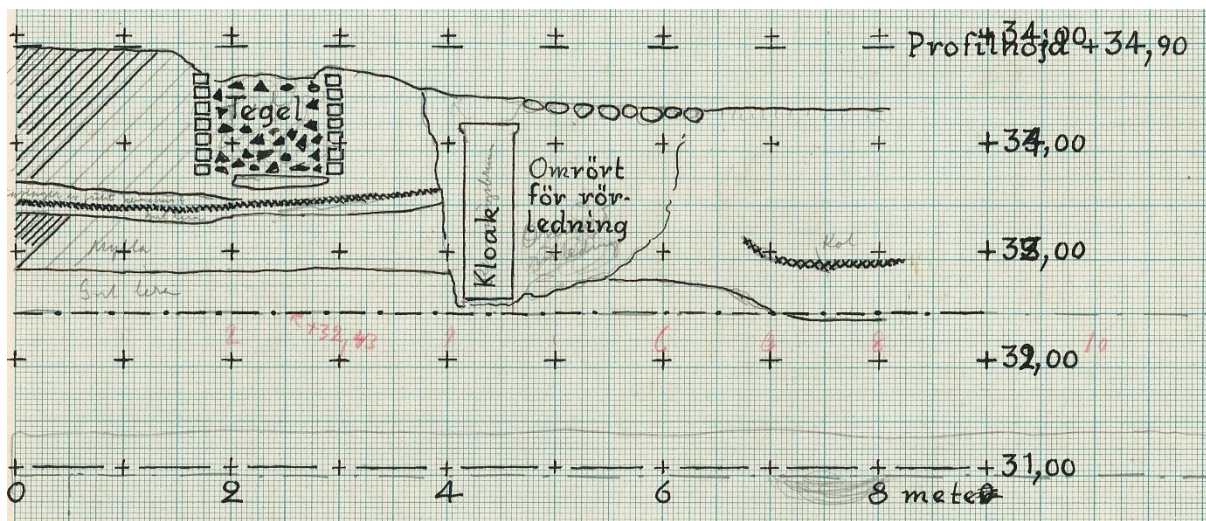
Figur 9. Västra sektionsritningen från grundgrävningen år 1941 för tandpolikliniken, upprättad av Ragnar Blomqvist.

Beskrivning till västra sektionsritningen

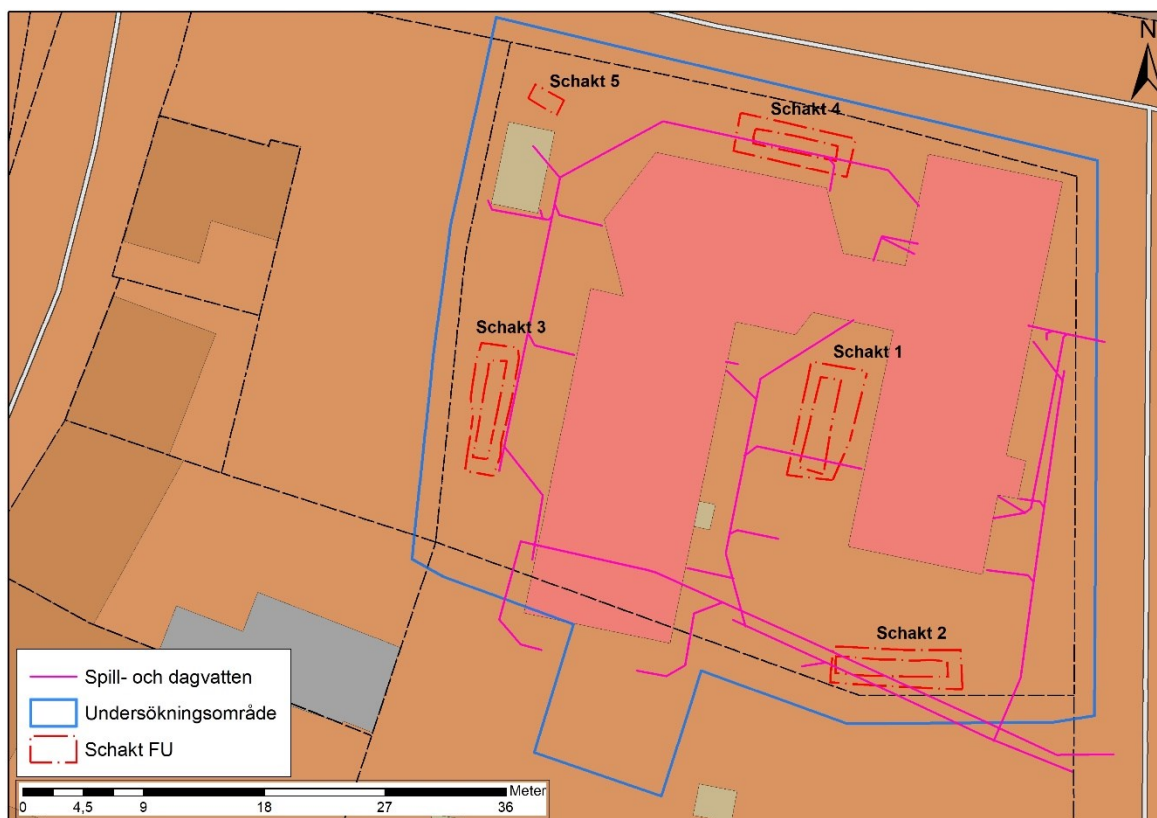
- a: Gul lera.
- b: Brunt, gyttjeartat.
- h: Hårt packad svartbrunt gyttjeartat avskräde.
- k: Kulturlager, mörkt av sot, med träkol, djurben, enstaka småstenar, enstaka svartgodsskärvor. Ej gyttjeartat.
- s: Skarp gräns mellan kulturlagren och moränen. I gränsen något mulnat brunt

Figur 10. Fortsättning på västra sektionsritningen från grundgrävningen år 1941 för tandpolikliniken.

Figur 11. Östra sektionsritningens norra del från grundgrävningen år 1941 för tandpolikliniken, upprättad av Ragnar Blomqvist. Saknar beskrivning.

Från stadsbyggnadskontorets digitala ritningsarkiv hämtades ritningar från fastigheten och en sammanställning på fastighetens spill- och dagvatten gjordes i ArcMap (figur 12). Utifrån ritningsmaterialet är marken inom fastigheten perforerad av ledningar, på varierande djup. Vid förundersökningen påträffades ledningar i tre av schakten, i schakt 1, 3 och 4. I schakt 2 borde ledningarna ha stötts på, men möjligen låg ledningarna längre söderut.

Figur 12. Spill- och dagvatten på varierande djup inom fastigheten, information hämtad från stadsbyggnadskontoret. © Lantmäteriet

Figur 13. Foto taget från grundgrävningsarbetet den 5 juni 1941, sett från söder. Hämtat från Kulturens LA-arkiv, ref. D.114:3

Figur 14. Foto taget från grundgrävningsarbetet den 14 juni 1941, sett från söder. Byggnadsarbetarna handschaktar för grundmurarna till fastigheten. Hämtat från Kulturens LA-arkiv, ref. D.114:26.

Genomförande och resultat

Förundersökningen genomfördes under perioden 2023-05-15–2023-06-09 och fem schakt upptogs i olika delar av undersökningsområdet i syfte att dokumentera fornlämningen och var det fanns bevarade lämningar (figur 15). Ca 5 % av den totala undersökningsytan undersöktes vid förundersökningen. Schakten var olika stora, där schakt 1 till 4 utgjorde långsmala schakt med en djupare del i mitten för att nå morännivå. Banketter upprättades i schakten för att säkerställa en säker arbetsplats. Morännivån framkom på olika djup över undersökningsområdet där kulturlagermäktigheten var som störst i norr. I norra delen påträffades moränleran på ca 1,80 m djup, i det centrala och västra schaktet låg morännivån på omkring 1,70 m djup. I söder framkom morän på 1,30 m djup.

Det sista schaktet, schakt 5, uppfördes i undersökningsområdets nordvästra hörn och schaktades ner för att kunna konstatera om äldre kulturlager fanns bevarat. Då en äldre ledningsdragnings gick tvärs genom schaktet blev schaktet djupare än tänkt och intakta äldre kulturlager påträffades först på en nivå av ca 0,90 m djup. I schakt 1 påträffades en äldre oljetank, som tagits ur bruk och fyllt igen, vilket gjorde att schaktet vidgades något åt väster.

Schaktningsarbetet skedde främst med maskin, men handgrävning och -rensning skedde under schaktningens gång. Handgrävning gjordes främst på kontexter så som lergolv, nedgrävningar och andra konstruktioner för att fastställa dess karaktär och funktion samt för att insamla fynd och ta prover. Kontexter mättes in i plan med RTK-GPS och dokumentationen skedde direkt i Intrasis på surfplattor i fält. Sektioner rensades och uppfördes på ritfilm.

Nedan redovisas en sammanställning av de lämningar som dokumenterats och presenteras i 10 perioder (tabell 2). Förkortningen FU står för arkeologisk förundersökning. Sist i kapitlet kommer en kortare beskrivning av schaktningsövervakningen. Den arkeologiska schaktningsövervakningen förkortas Us. Vid hänvisning till enskilda kontexter i löptext anges kontextnumret tillsammans med prefixet "K". Makrofossilprover benämns med PM, "C" som prefix hänvisar till en sektion, "T" som prefix står för topografiskt objekt, så som moderna ledningar osv. I redovisningen nedan kommer förkortningen MUK att användas, vilket står för markundersökningskäpp.

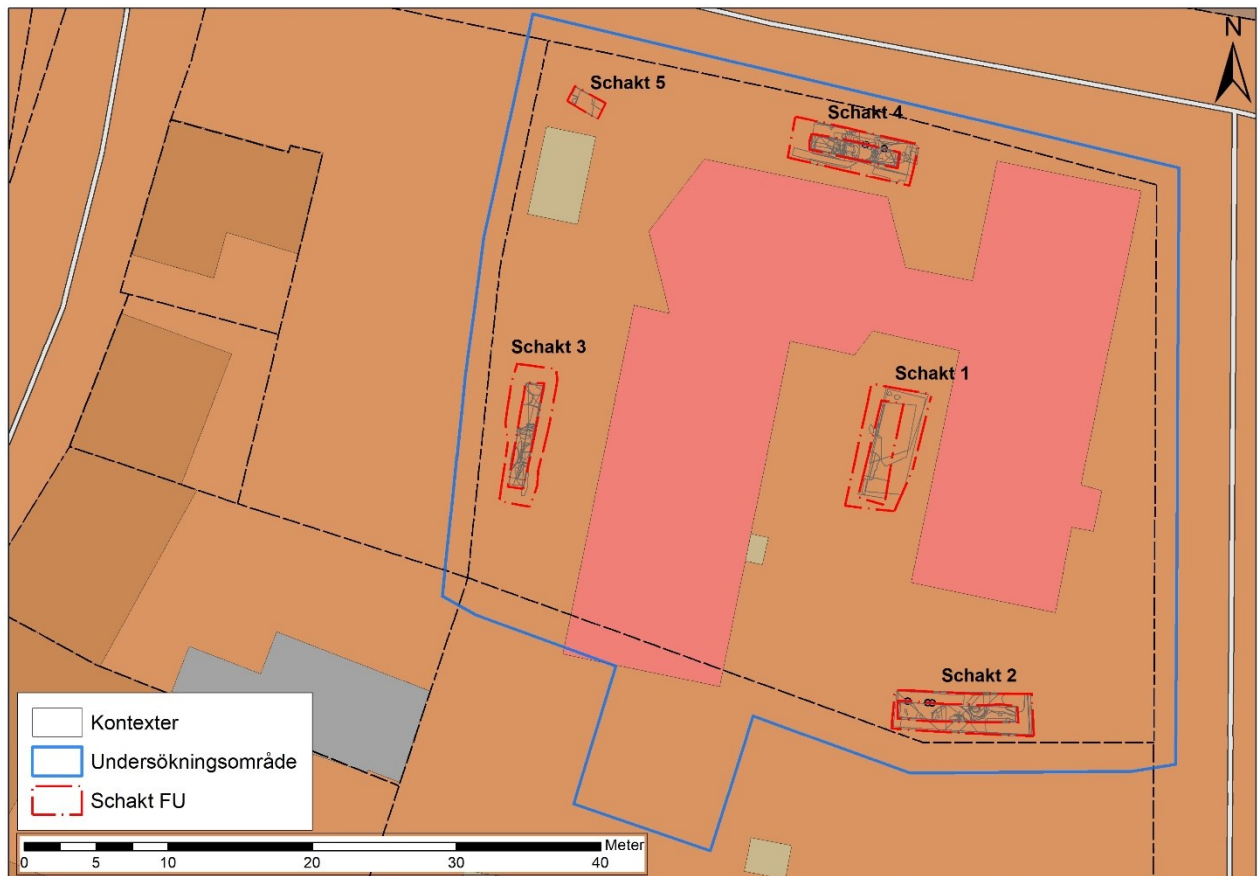
Periodindelningarna är till stor del baserad på stratigrafi, men även efter dateringar av fynd och till viss del ¹⁴C-dateringar. Periodernas datering skall ses som ungefärliga och de varierar också i tidslängd vilket har att göra med lämningarnas karaktär och när lämningarna på en yta raseras eller byter funktion. Ny period skall ses som ett skifte av lämningarnas karaktär. De yngre lämningarna var ofta mer svårtolkade då de påverkats av moderna ingrepp i marken, vilket gjorde att de blev svårare att placera inom en snäv tidsram.

De renritade sektionsritningarna som upprättats återfinns i bilaga 1. I bilaga 2 finns en lista med samtliga kontexter med en kort beskrivning. Kompletta fyndförteckningar återfinns i bilaga 3. För analysresultat

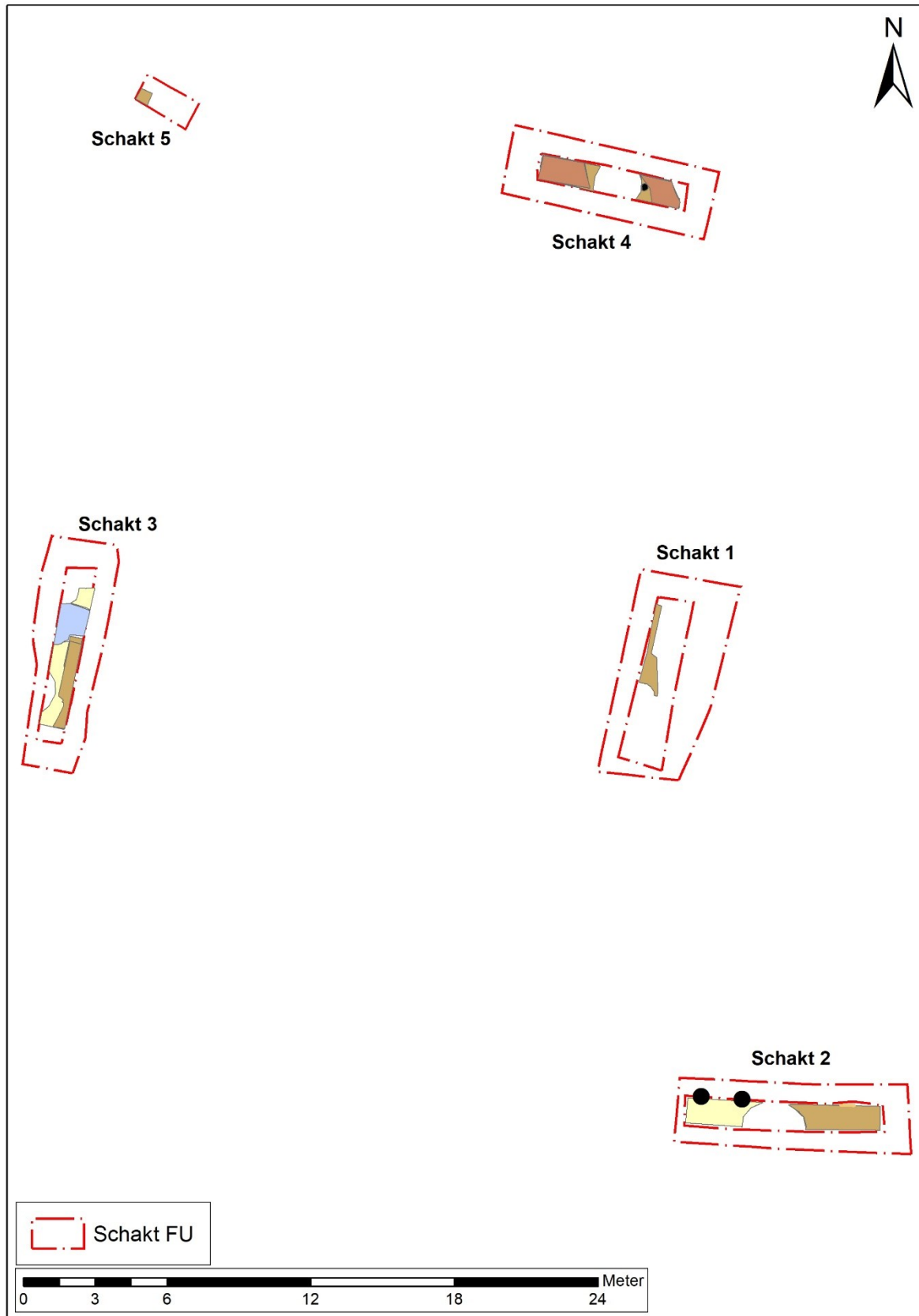
se bilaga 5 för makrofossilanalys, bilaga 6 för ¹⁴C-analys och bilaga 7 för osteologisk rapport. Konserveringsrapporterna återfinns i bilaga 4.

Tabell 2. Undersökningens perioder och deras ungefärliga dateringar.

Period	Datering
1	Omkring år 1000
2	År 1050–1100
3	År 1100–1150
4	År 1150–1200
5	1200-tal
6	1300-tal
7	1400–1600-tal
8	1600–1800-tal
9	1800-tal
10	1900-tal

Figur 15. Placering för förundersökningsschakten på fastigheten. © Lantmäteriet

Figur 16. Schakten under period 1 och översikt av de kontexter som dokumenterades i plan. Omkring år 1000.

Period 1. Omkring år 1000, första markanvändningen.

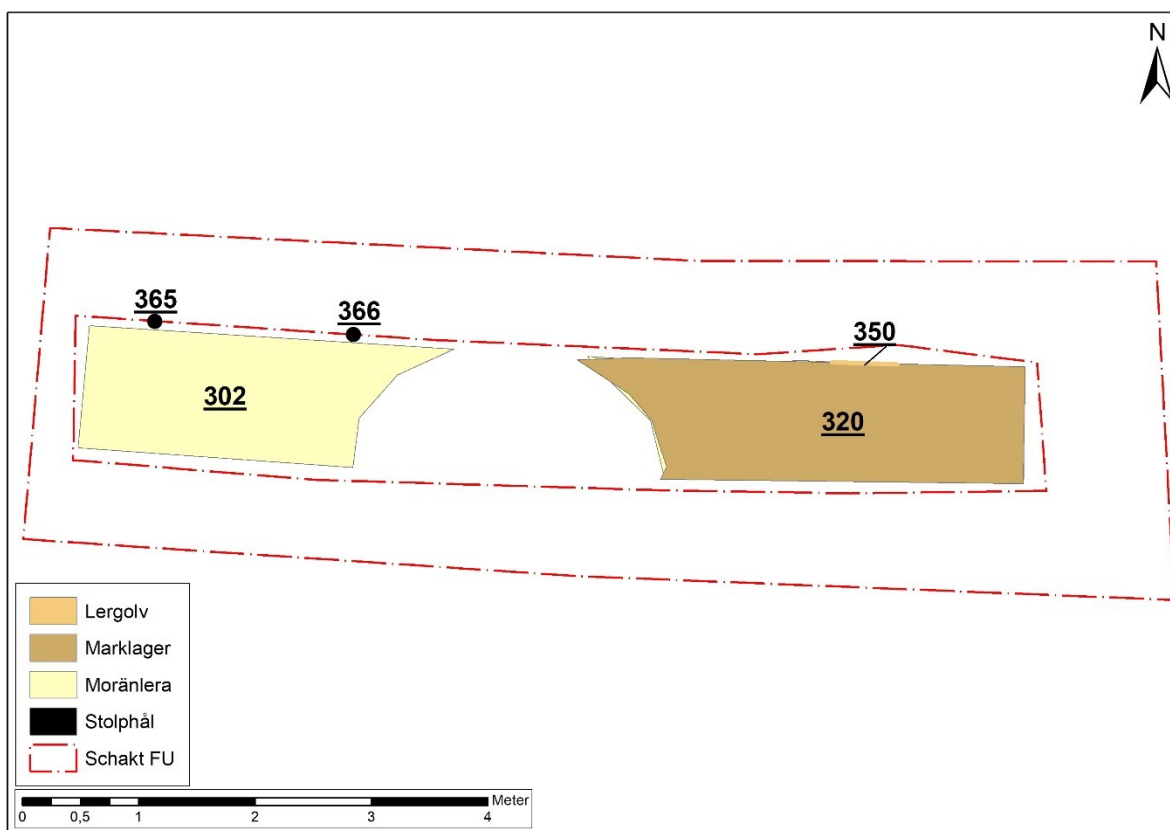
Den första markanvändningen utgjordes av ett sparsamt nyttjande av marken, med brukningslager och några få stolphål och en brunn. Möjligen handlade det om en gårdsenhet med flera byggnader som legat spritt på gården, eftersom bebyggelsen påträffades både i norr och i söder på ytan.

Figur 17. Schakt 4 med plandokumenterade kontexter under period 1, omkring år 1000.

I norr mot Lilla Tvärgatan påträffades ett ensamliggande stolphål, K537, och några tunnare brukningslager som möjligen kan ha utgjort delar av en byggnad samt nyttjandet av marken intill och inuti byggnaden (figur 17). K561 kan ha utgjort brukningslagret i en byggnad då den låg intill stolphålet. Det är oklart vad stolphålet representerar då inga fler stolphål kunnat dokumenteras på den begränsade ytan. Två marklager låg väster om byggnaden, där det undre utgjorde ett tunnare grått marklager med visst inslag av småsten och lerfläckar (K552). Över detta låg ett tjockare lager som möjligen ackumulerats över tid (K551). Lagret hade en viss rödaktig ton från sandig lera och inslag av småsten, kalkprickar och djurben.

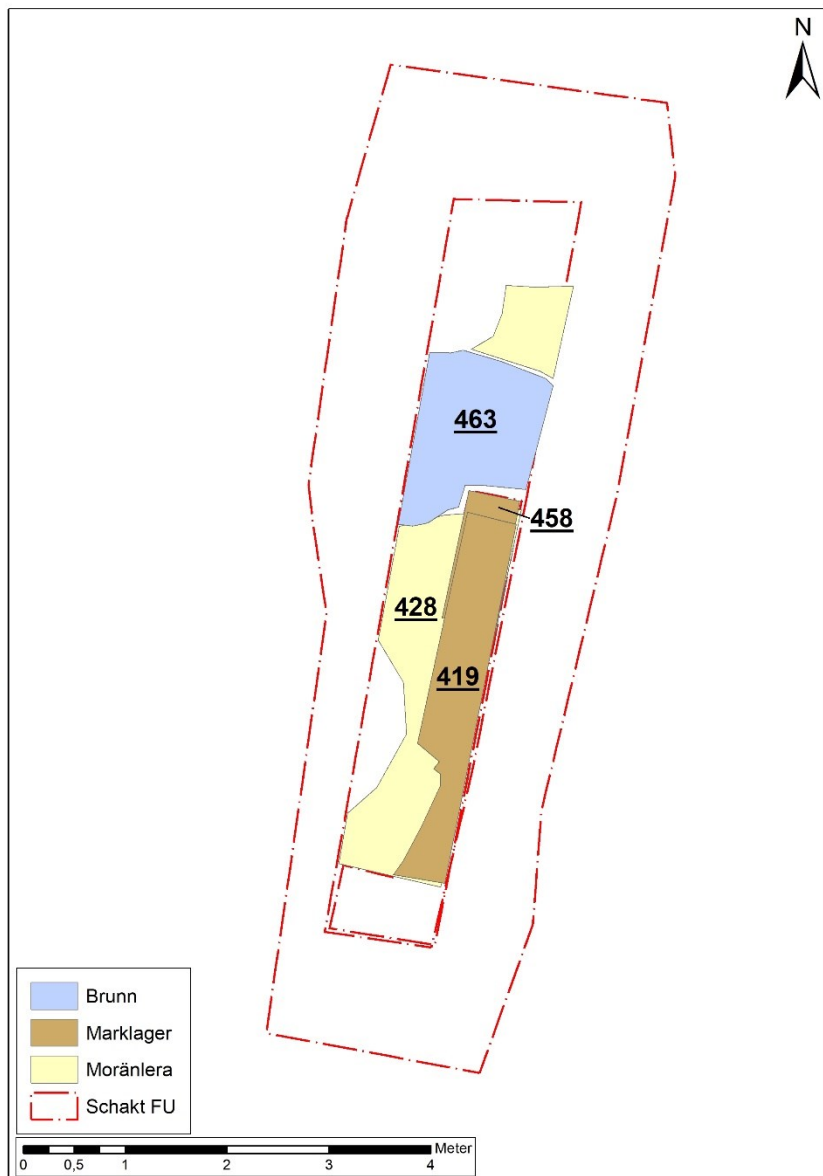
I nordvästra delen av undersökningsområdet påträffades inga lämningar från denna period. Ett lager som dokumenterats som nästanmorän framkom på ett djup av 1,70 m (K724). Lagrets skilje mot moränleran var inte helt tydlig med viss infiltration, vilken tyder på ett visst marknyttjande.

Figur 18. Schakt 2 med plandokumenterade kontexter under period 1, omkring år 1000.

I söder påträffades ett brunt luckert lager mot moränleran och tolkades som det äldsta marklagret på ytan (K320, figur 18). I lagret påträffades keramik av typen Kugeltopf och Östersjöformtyp med datering till år 1000–1150. Benmaterialet i lagret samlades in för osteologisk analys. Hälften av benen kunde artbestämmas, varav nötkreaturen utgjorde den största mängden ben. Svin, hund och tamhöns fanns även de representerat. Benen var ganska välbevarade. Analysresultatet från ett makrofossilprov ur lagret visade på en dominans av köksavfall i form av fiskben och fiskfjäll (PM356). Några få förkolnade fröer påträffades, där ibland från skalkorn och havre. Resultatet visar på att marken legat i närheten av bebyggelse där mat har hanterats.

Intill marklagret 320 dokumenterades ett heterogent lergolv i sektionen som kan ha utgjort ett konstruktionslager i form av ett golv (K350). Två stolphål påträffades i sektionen väster om golvkonstruktionen (K365 & K366). De var synliga förs i moränen med fyllningar som var likartad det överliggande marklagret (se sektion C354). Stolphålen kan ha varit del av en byggnad, möjligen i östvästlig riktning, om golvlagret K350 var en del av samma konstruktion. Stolphålen var 0,20 och 0,28 m breda och mätte 1,70 m ifrån varandras centrummått.

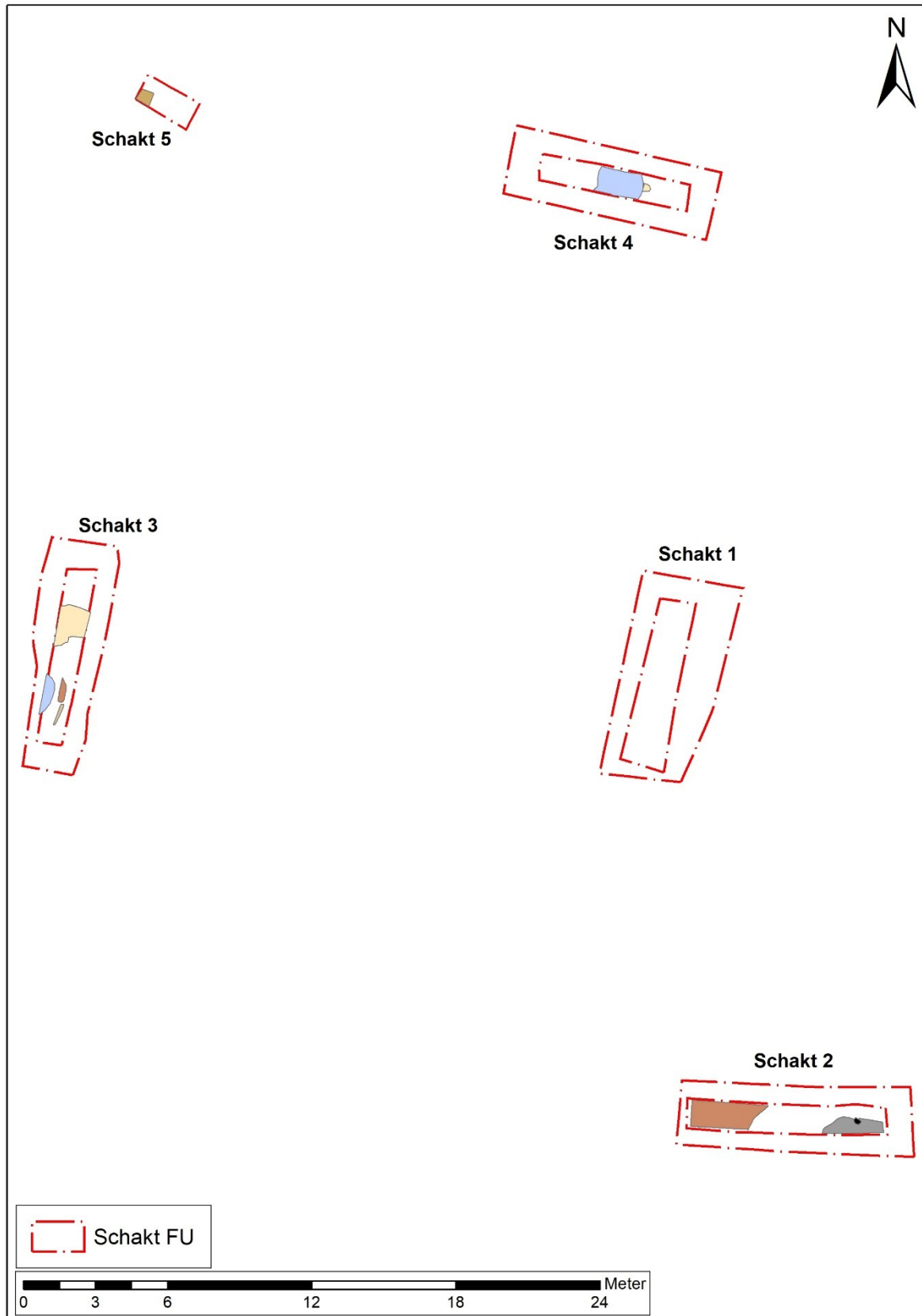
Figur 19. Schakt 3 med plandokumenterade kontexter under period 1, omkring år 1000.

I västra delen av undersökningsområdet dokumenterades en markyta som utgjorde nästanmoränen, där övergången till moränen var infiltrerad (K458, figur 19). Över nästanmoränen låg ett gråbrunt siltlager som tolkas vara det äldsta marklagret (K419). En brunn dokumenterades på platsen och omfattade minst 1,50 m i diameter och hade skarpa nedgrävningsskanter (K463). Brunnen undersöktes aldrig i sin helhet utan lämnades kvar för en eventuell undersökning. Med MUK kunde det konstateras att den var minst 1 m djup. Denna del av undersökningsområdet tolkades vara en bakgårdsmiljö under perioden. Vid schaktning trängde vatten upp vilket antyder att här fanns goda förutsättningar för vattenåtkomst.

Centralt på undersökningsområdet, schakt 1, påträffades ett tjockt marklager som möjligen utgjort odlad jord (K208). Lagret var brungrått, homogent och luckert och omkring 0,40 m tjockt. Enstaka träkolsprickor tyder på visst nyttjande av marken. Möjligen har marken utgjort en yta som nyttjats till odling under en längre tid.

Tabell 3. Dokumenterade kontexter i period 1, omkring år 1000.

Kontext	Schakt	Kontextbeskrivning, prover och ¹⁴ C-datering	Relationer	Fynd och osteologi
202	1	Moränlera i schakt 1. Gul kompakt fuktig lera.		
208	1	Äldsta markhorisont. Möjligen odlad jord.	Över morän 202.	
302	2	Moränlera i schakt 2. Gul kompakt fuktig lera		
320	2	Äldsta markhorisont. Brun, lucker torr silt. Makrofossilanalys PM356, ¹⁴ C-analys gick ej att genomföra på materialet.	Över morän 302.	KM99584:13 Kugeltopf, Östersjökeramik Djurben: 283 g
350	2	Lerkonstruktion. Gulbrunt lerlager över moränleran. Oklar utbredning då den enbart dokumenterades i sektion. Möjligen lergolvsrest.	Över morän 302.	
365	2	Stolphål. Nedgrävning i morän. 0,28 m i diameter.	Över morän 302.	
366	2	Stolphål. Nedgrävning i morän. 0,20 m i diameter.	Över morän 302.	
419	3	Marklager. Tolkas vara äldsta marklagret. Gråbrun fuktig silt, med visst inslag av träkolsprickar.	Över lager 458	
428	3	Moränlera. Gul kompakt fuktig lera.		
458	3	Äldsta markhorisont. Nästanmorän, där ovanmarklager och moränleran infiltreras. Brun, fuktig lera.	Över morän 428.	
463	3	Brunn. Med MUK undersökt att den fortsätter minst 0,75 m djupare från morännivå.	Över lager 458.	
537	4	Stolphål. Nedgrävning i nästanmorän för stolphål. Nedgrävningen hade lodräta sidor, relativt rät vinkel i övergången till botten. Den östra väggen lutade mot öster vilket kan indikera riktning för hur stolpe fördes i/ur hålet.	Över nästanmorän 564.	
551	4	Brukningslager. Brun-grå med röda toner av sandig lera. Något humös och smetig. Fuktig, homogen, kompakt. Inslag av småsten, kalkprickar, djurben. Inslagen var få och lagret hade en prägel av lågintensivt utnyttjande. Brukningslager utomhus.	Över lager 552.	
552	4	Brukningslager. Grå kompakt silt. Innehållande enstaka lerfläckar och småsten. Tolkas vara brukningslager utomhus.	Över nästanmorän 564.	
561	4	Brukningslager. Gul-grå silt lera. Heterogen, kompakt, torr. Inslag av träkolsprickar, bränd lera, lerfläckar och småsten. Den låga nivån på inslag indikerar lågintensivt utnyttjande. Brukningslager utomhus.	Över nästanmorän 564.	
564	4	Nästanmorän. Grå-beige silt lera, homogen, fuktig och kompakt.	Över morän 623.	
623	4	Moränlera. Gul kompakt fuktig lera.		
724	5	Nästanmorän. Övergång till moränlera där lagret var infiltrerat och avgränsningen otydlig.	Över morän 725.	
725	5	Moränlera. Gul kompakt fuktig lera.		

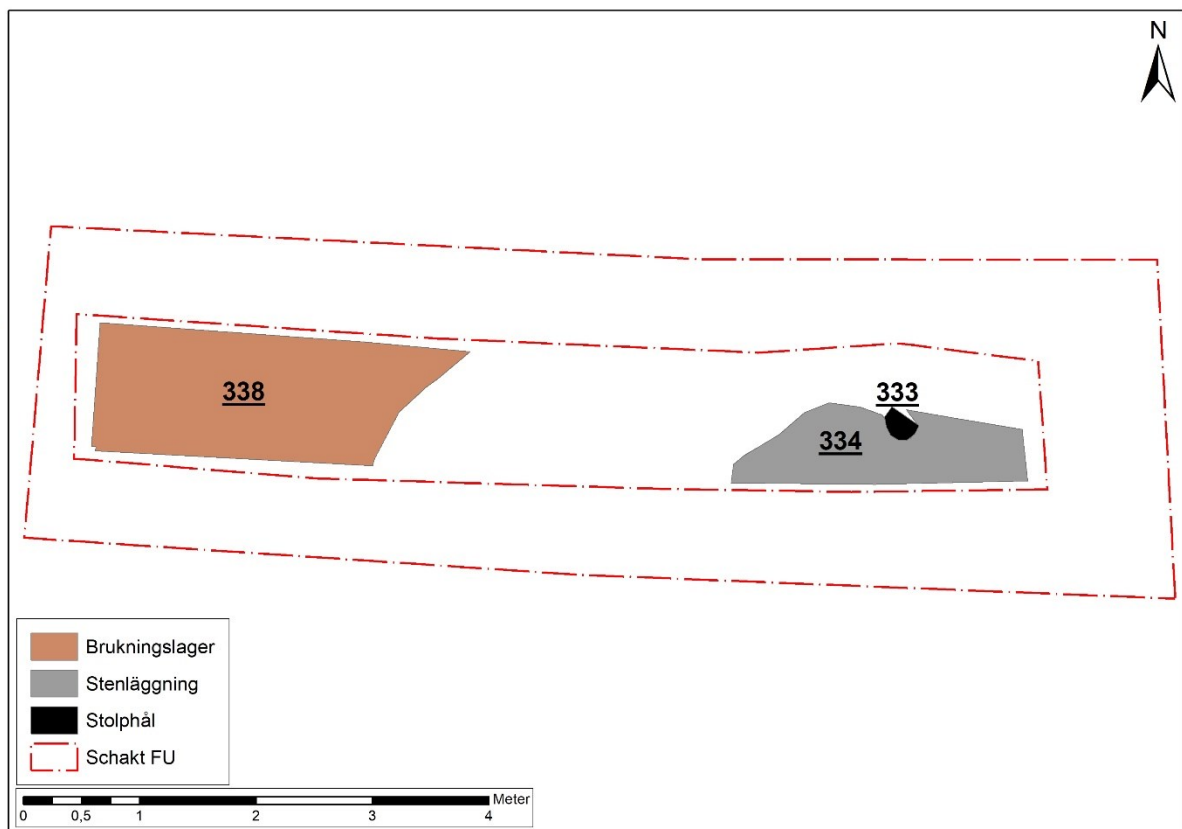

Figur 20. Schakten under period 2 och översikt av de kontexter som dokumenterades i plan, år 1050–1100.

Period 2. År 1050–1100.

Period 2 bestod av ett fortsatt lågintensivt nyttjande av marken (figur 20). Den tomtreglering och uppstyckning av stora tomter till flera mindre, vilket har kunnat dokumenterats arkeologisk på flera platser i Lund under denna tid, har inte kunnat ses på undersökningsytan (Johansson Hervén 2008:267). Inga tomt diken, eller andra skiljen, påträffades under förundersökningen. Däremot dokumenterades två brunnar, som samtidigt var i bruk, vilket kan antyda att det funnits åtminstone två separata hushåll på platsen under andra hälften av 1000-talet.

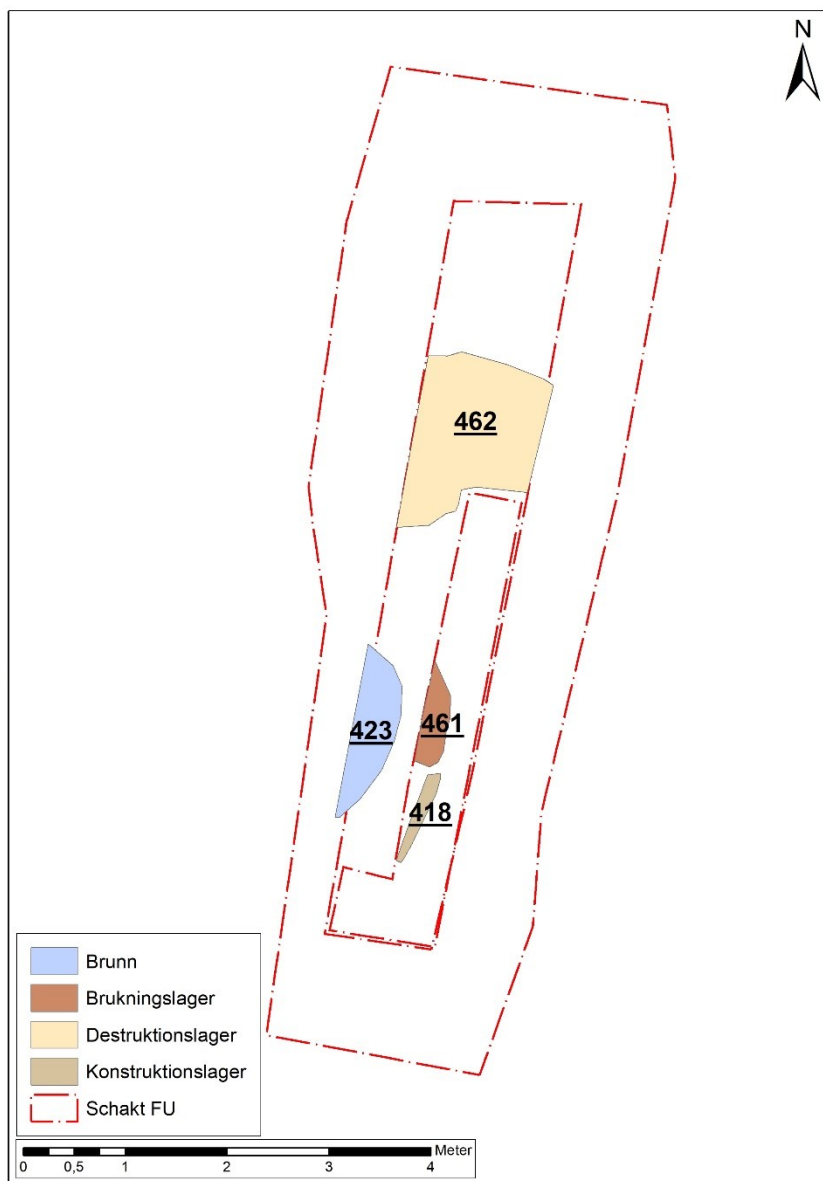
Centralt på undersökningsområdet påträffades få lämningar och inget som kunde knytas till denna period. Det stora odlingslagret från föregående period tolkas fortfarande ligga kvar och nyttjas för odling (K208).

Figur 21. Schakt 2 med plandokumenterade kontexter under period 2, år 1050–1100.

I södra delen framkom ett tjockare brukningslager som tidigare nämnts, och som låg över stolphålen från föregående period (figur 21). Lagret var omkring 0,30 m tjockt och hade möjligen nyttjats som brukningsyta under en längre tid (K338). Då stolphålen i föregående period hade samma innehåll som detta lager var det möjligt att byggnaden som stolparna burit revs under denna period och succesivt fylldes igen med brukningslagret K338. I lagret framkom keramik av Östersjöformtyp, med datering till år 1050–1200. En fragmentarisk stenläggning med ett intilliggande stolphål dokumenterades (K334 och K333). Stenläggningen framkom på en yta av 0,60×2,50 m och fortsatte i sektionerna åt söder och öster.

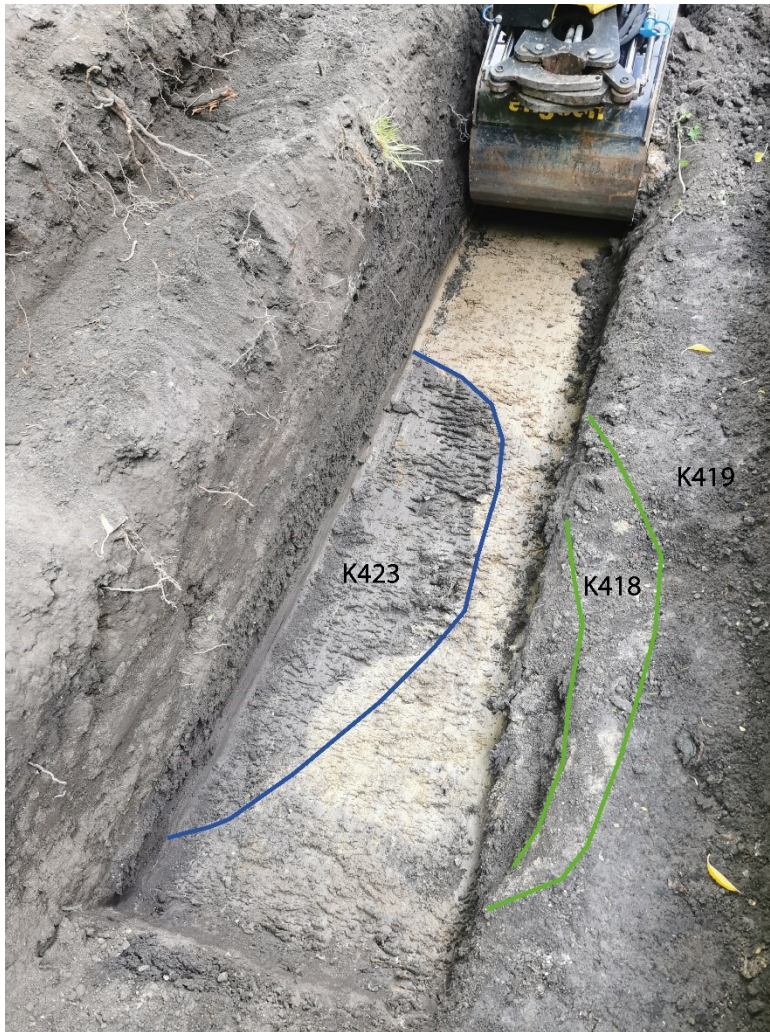
Stolphålet låg utmed stenläggningens norra kant och utgjorde möjligen ett stolphål till en takbärande stolpe. Stenläggningen kan ha utgjort en rumsindelning i en byggnad i vilken stolphålet ingått. Det är alltså möjligt att den förmodade byggnaden från tidigare period ersatts av en annan.

Figur 22. Schakt 3 med plandokumenterade kontexter under period 2, år 1050–1100.

I västra delen av undersökningsområdet lades brunnen från föregående period igen och en ny brunn grävdes ett stycke söderut (K423, K462, figur 22). Den äldre brunnen hade fyllts igen med material som var mycket humösa och bestod av kladdig lera med stort inslag av pinnar och träflis (K462). Över fyllningen låg först ett grått smetigt lerlager med sten och träkolsprickar och överst låg ett lerlager som tolkades ha lagts ut som ett förslutande lock över brunnen (K453, K454, sektion C479). Makrofossilprovet ur brunnen visade på ett mycket välbevarat och rikt innehåll (PM470). Stora mängder ogräsfröer påträffades tillsammans med andra fröer från insamlade och odlade växter. Nattskatta förekom i prover i en sådan mängd att det skulle kunna vara odlat eftersom den användes som medicinalväxt. Materialet kan spegla ett hushållsavfall då det förekom fröer från senap, rova, hjärtstilla,

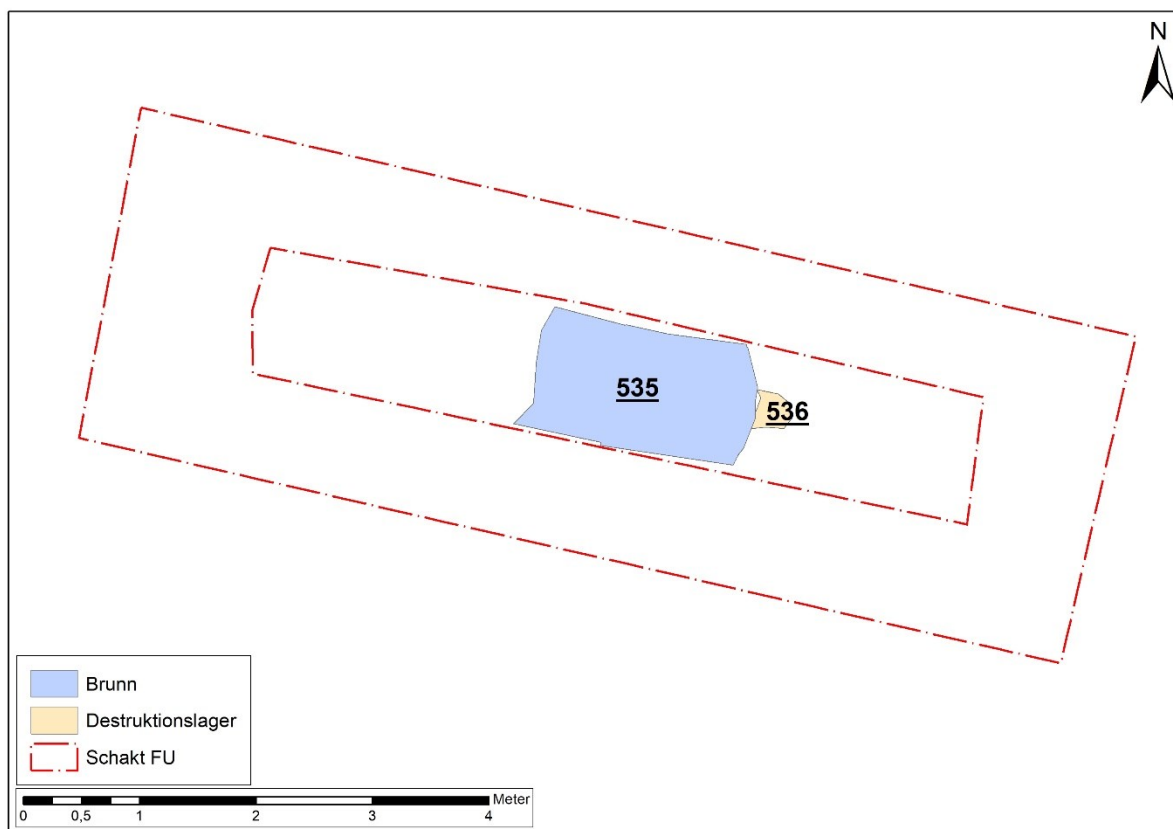
lin, äpple, hirs, fläder, smultron och blåhallon. Fröer från både humle och pors kan antyda att ölbruggning utförts på området, där pors dominerade i provet, vilket var vanligt för denna period. Ett ^{14}C -prov togs ur makrofossilmaterialen och gav en datering till 1049–1258 (95,4% sannolikhet, Kal 2σ). Intill den nya brunnen K423 påträffades ett konstruktionslager av gul lera som tolkas ha utgjort en uppbyggd förstärkning av brunnen K418. Brunnen undersöktes aldrig i sin helhet utan lämnades kvar för en eventuellt kommande undersökning. Intill brunnen dokumenterades ett tunnare brukningslager som tolkades ha tillkommit under brunnen brukningstid (K461). I lagret påträffades enstaka träkols- och kalkprickar samt djurben.

Figur 23. Bild från schaktning i schakt 3, där brunn K423 tydligt ses mot moränleran. I östra banketten kan man svagt skönja en lerkonstruktion till brunnen kant.

I den norra delen av fastigheten, ut mot Lilla Tvärgatan, revs bebyggelsen från föregående period och det ensamma stolphålet lades igen (K536, figur 24). Istället anlades en brunn på platsen (K535). Brunnen hade en skarp nedgrävningskant i öst medan kanten sluttade mer i väster, vilket kan antyda att det var från det hållet man främst hämtat vatten ifrån (se sektion C565). Längre västerut dokumenterades ett tjockare marklager över nästanmoränen med inslag av träkol (K718). Lagret hade en viss infiltration till underliggande lager och var nästan 0,30 m tjockt. Marken tolkas ha brukats och kan ha ackumulerats under en längre tid. I lagret påträffades en spik och makrofossilprovet som togs

visade på en liten mängd organiskt material (PM720). Fiskfjäll och träkol förekom och en hårt sliten sädeskärna.

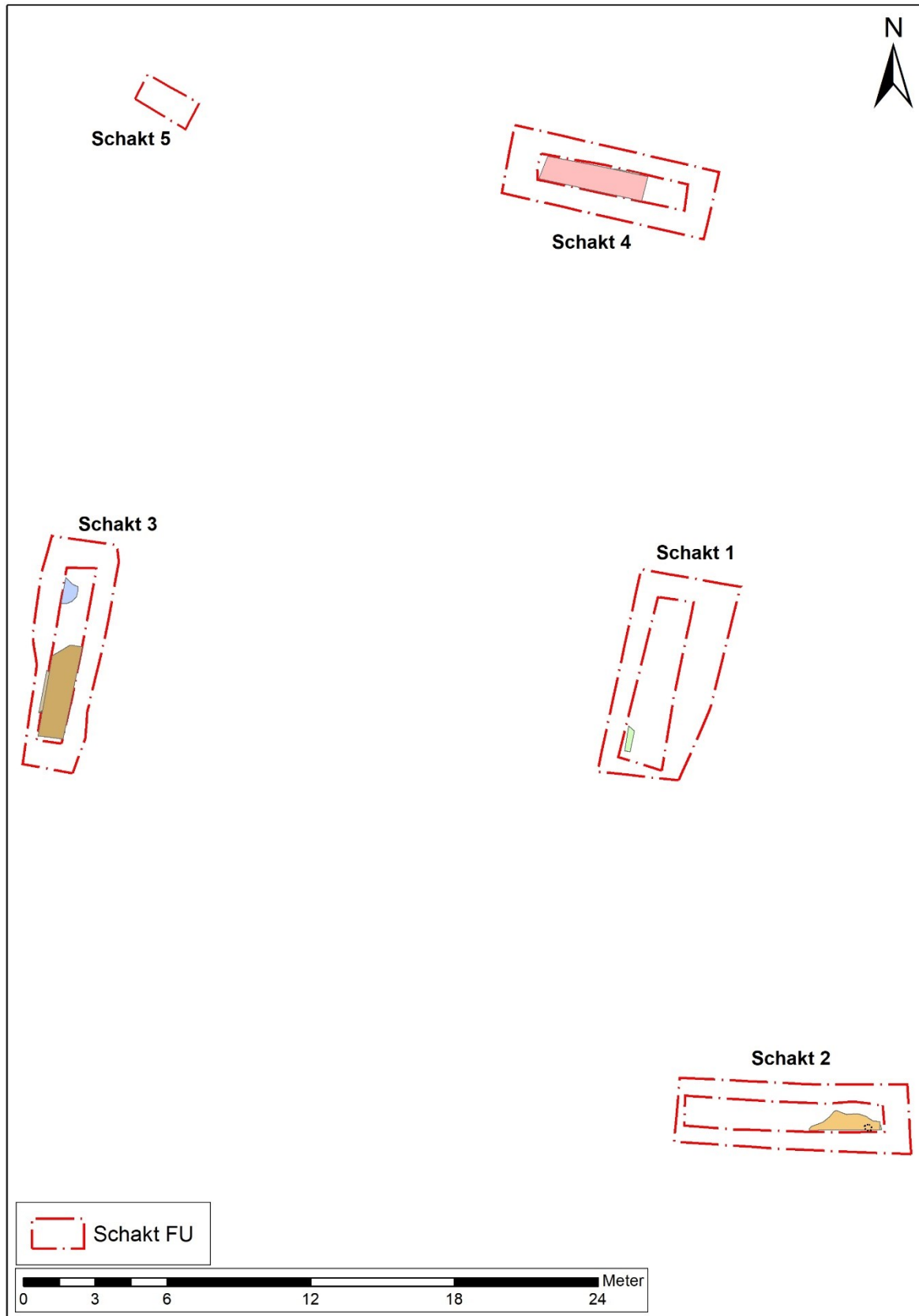

Figur 24. Schakt 4 med plandokumenterade kontexter under period 2, år 1050–1100.

Tabell 4. Dokumenterade kontexter i period 2, år 1050–1100.

Kontext	Schakt	Kontextbeskrivning, prover och ¹⁴ C-datering	Relationer	Fynd och osteologi
333	2	Stolphål. Mätte omkring 0,25 m i diameter. Kan ha varit takbärande.	Över stenpackning 334	
334	2	Stenläggning. Fragmentarisk stenläggning under lergolv 324 och ovan 320. Troligtvis ett rumsskilje som varit en del av samma byggnad som lergolv 324.	Över lager 320	
338	2	Brukningslager. Tjockt brukningslager ute, ca 0,30 m. Fuktig, kompakt silt med visst inslag av bränd lera och träkolsprickar.	Över stolphål 365 och 366	KM99584:53 Östersjökeramik
418	3	Konstruktionslager. Tolkas vara uppgrävd moränlera vid brunn 423. Konstruktionslager som en förstärkning av kanten.	Över lager 419	
423	3	Nedgrävning för brunn.	Över lager 458	
453	3	Brunnsfyllning. Tolkas vara övre fyllning i brunn 463. Grå våt lera med visst inslag av lera och träkolsprickar.	Över fyllning 462	
454	3	Lerlager över brunn. Smetig grå lera, möjligen ett konstruktionslager där leran lagt ut för att försluta brunnen vid destruktionsstillfället.	Över fyllning 453	
461	3	Tolkas som ett brukningslager utomhus. Gråbrunt, kompakt siltlager. Inslag av kalkbrukssprickar och träkol. Enstaka djurben påträffades.	Över lager 419	

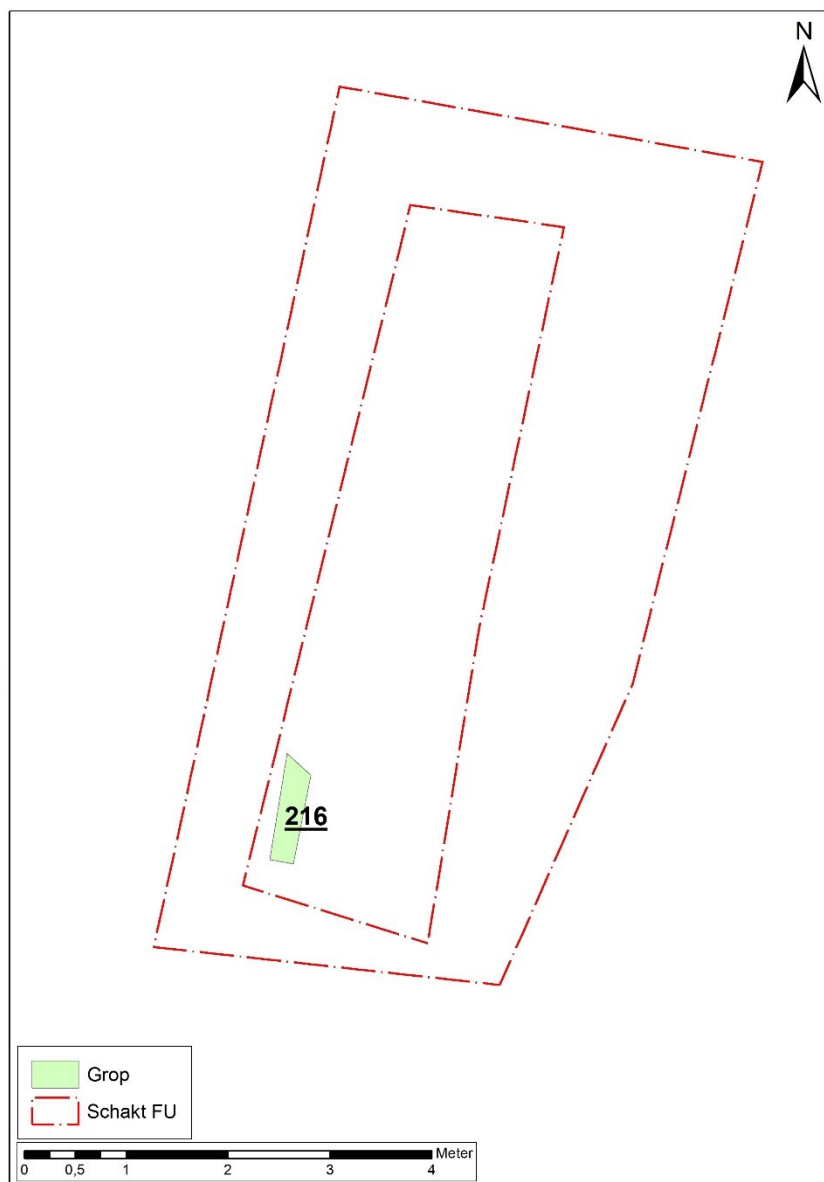
462	3	Fyllning i brunn. Igenlagd med grenar och annat avfall. Makrofossilanalys PM470, ¹⁴ C-datering: 1049–1258 (95,4% sannolikhet, Kal 2σ).	Över brunn 463	
535	4	Nedgrävning för brunn. Tydlig nedgrävningskant börjar som konvex, övergår till konkav och sedan konvex igen. Grävdes inte i botten, därför är varken botten eller bottenkant dokumenterad. Egentlig vattenförande yta ca 1,70 m i diameter.	Över fyllning 536 och lager 551	
536	4	Fyllning i stolphål. Grå-brun silt-lera med inslag av träkol och djurben. Homogen, finkornig, våt, plastisk i konsistens.	Över stolphål 537	
718	5	Äldsta markhorisonten. Brungrå kompakt lera, med visst inslag av träkolsprickar. Möjligen brukningslager. Makrofossilanalys PM720	Över nästanmorän 724	KM99584:43 Spik av järn

Figur 25. Schakten under period 3 och översikt av de kontexter som dokumenterades i plan, år 1100–1150.

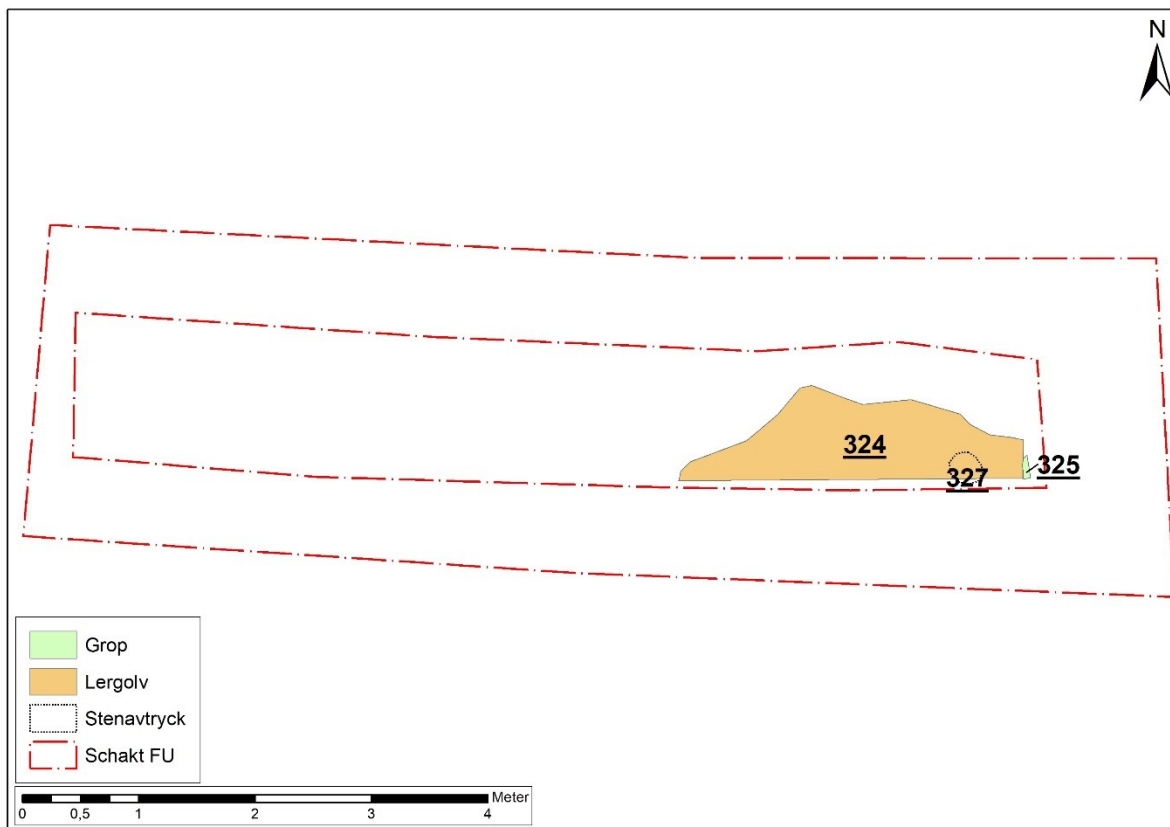
Period 3. År 1100–1150.

Under period 3 skedde en viss förändring och flera anläggningar dokumenterades på platsen. Bebyggelsen i söder låg kvar och i väster lades brunnen från föregående period igen men ytan tycks fortfarande utgjort en bakgårdsmiljö (figur 25). Brunnen i norr lades också igen och flera markförberedande insatser gjordes. Möjligen kan de omstrukturerande åtgärderna och de större utjämningslagren som dokumenterades vara tecken på förändring i tomtstrukturen.

Figur 26. Schakt 1 med plandokumenterade kontexter under period 3, år 1100–1150.

Centralt på undersökningsplatsen dokumenterades en större nedgrävning som möjligen var en brunn (K216). Gropen dokumenterades i bottenhörnet av schaktet och därför kunde nedgrävningens omfattning inte dokumenteras i sin helhet. Nedgrävningen mätte minst 1,50 m i diameter i ytmått och hade först en skarp nedgrävningsskant som sedan blev mjukare (sektion C227). Nedgrävningen fortsatte ytterligare minst 0,75 m från schaktbotten.

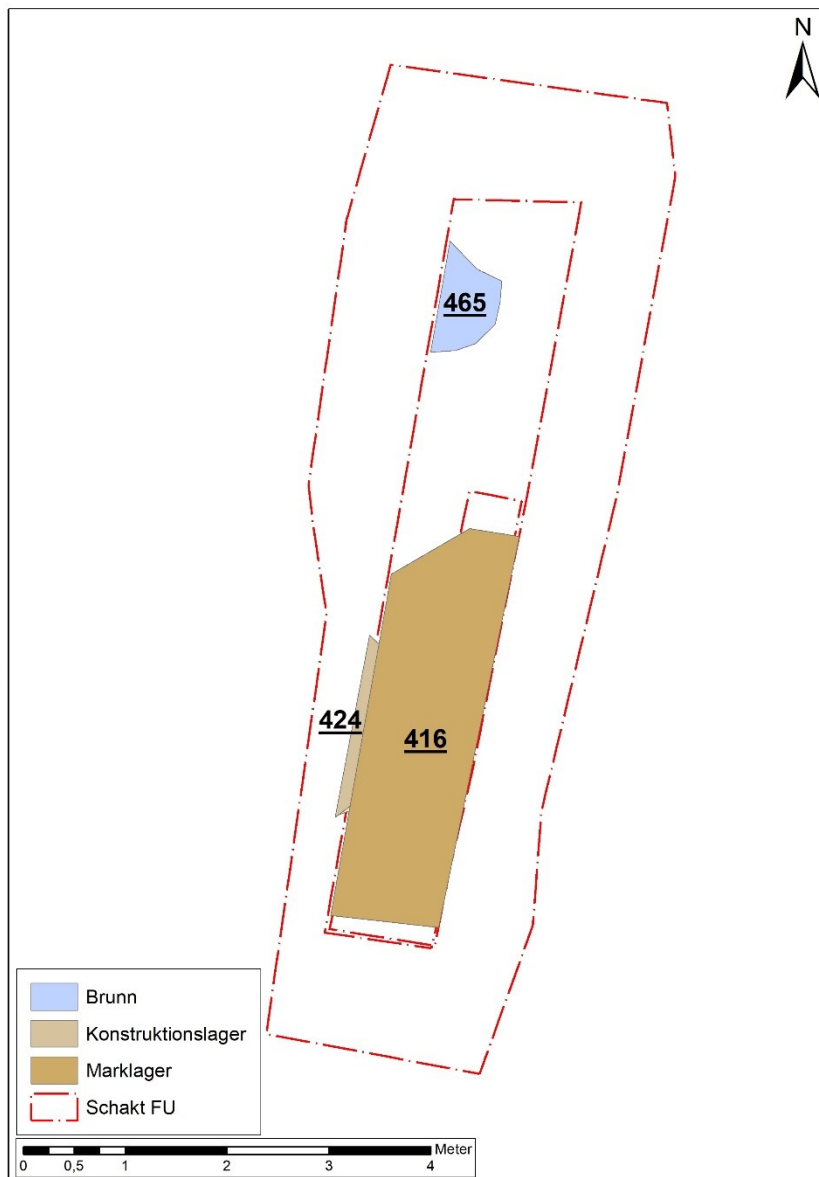

Figur 27. Schakt 2 med plandokumenterade kontexter under period 3, år 1100–1150. K325 är nedgrävningen för grisskallen i golvet.

Figur 28. Den deponerade grisskallen, K325, i lergolv K324. Bilden taget från väster. Se figur 27 för referens.

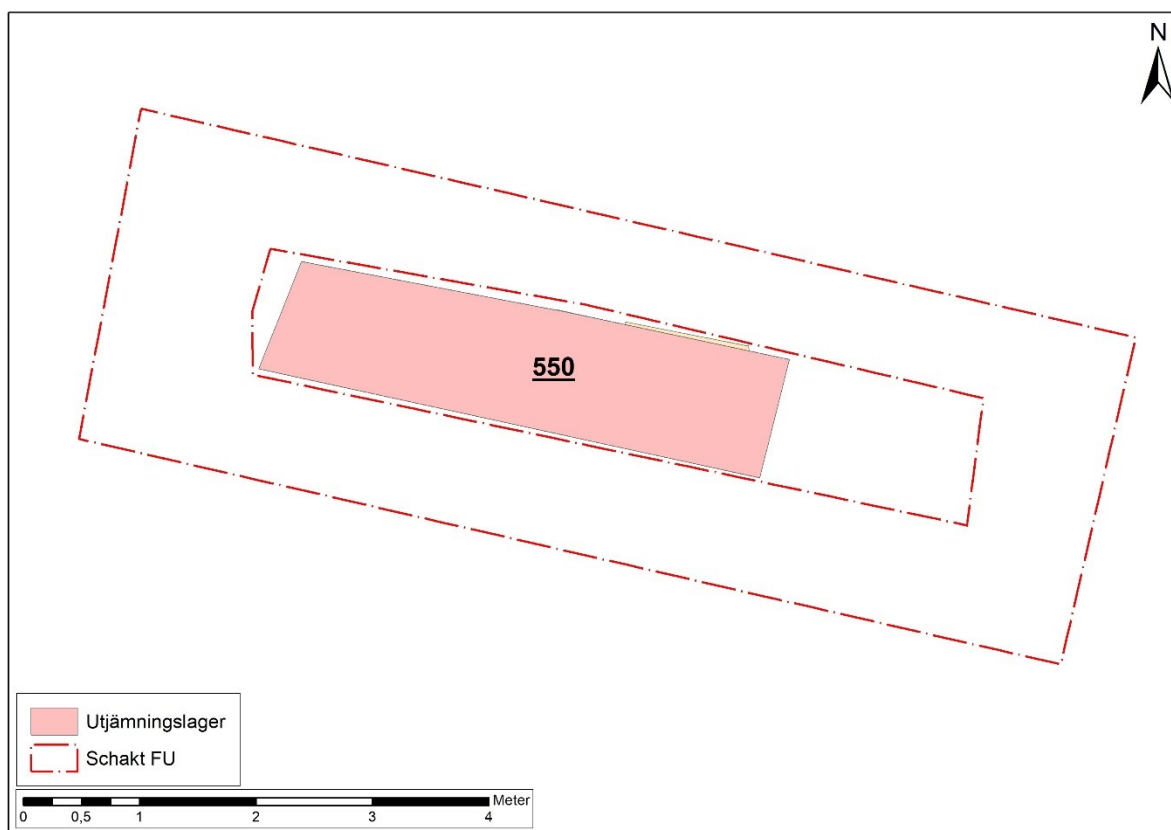
I södra delen av undersökningsområdet lades ett lergolv ut över stenläggningen och leran användes också för att lägga igen stolphålet intill stenläggningen (K324, figur 27). Ett stenvtryck dokumenterades i leran och var troligen resterna efter en syll (K327). Byggnaden från föregående period låg möjligen kvar, men rustades upp med nytt golv. Nedgrävd i golvet påträffades en komplett grisskalle, från ett djur på ca 1,5 till 2 år (K325). Troligen utgjorde skallen en deponi vid byggnationen, möjligen som ett husoffer (figur 28). Dock förekom mycket annat benmaterial i golvet som samlades in för osteologisk analys, där ungefär hälften av 62 fragment gick att artbestämma. Däggdjursbenen kom från främst svin och får/get och sedan från nötkreatur. Vattensällning gjordes av ett prov ur golvet i vilket fiskben insamlats och utgjorde 14 av de bestämda benen. Fiskbenen bestod till största delen av sill och sedan av torsk och flundrefisk.

Figur 29. Schakt 3 med plandokumenterade kontexter under period 3, år 1100–1150.

I väster lades brunnen från föregående period igen med flera identifierade fyllningar och lager (K417, K422 & K424, figur 29). K422 utgjorde fyllningen i brunnen och bestod av gråbrun blöt lera. Över

fyllningen låg ett gult lerlager som tolkas ha utgjort en förslutande konstruktion över brunnen vid igenläggning (K424). På en liten yta innanför lerkonstruktionen kring brunnskanten dokumenterades ett lager som möjligen tillkommit vid destruktionsstillfället eller som ett resultat av sättningar (K417). Från detta lager samlades osteologiskt material in där tre av fem ben kunde artbestämmas. Benen kom från främst nötkreatur, men även från får/get. Benen hade fått svart beläggning och mineralkrustationer, troligen då de påverkats av den organiska och våta miljön från brunnen. Ett större marklager dokumenterades ovan brunnen och utgjordes av ett grått homogent, ganska smetigt siltlager med visst inslag av träkolsprickor (K416). I detta lager framkom fynd av keramik av Östersjöformtyp, med datering till 1000–1200-tal. En större nedgrävning dokumenterades ett stycke norr om den igenlagda brunnen (K465). Denna nedgrävning låg till hälften under schaktkanten och en del var skuren av en yngre nedgrävning vilket gjorde att dess omfattning förblev oklar. Med MUK konstaterades att nedgrävningen fortsatte 0,35 m under morännivån, därefter framkom gråblå kladdig moränlera.

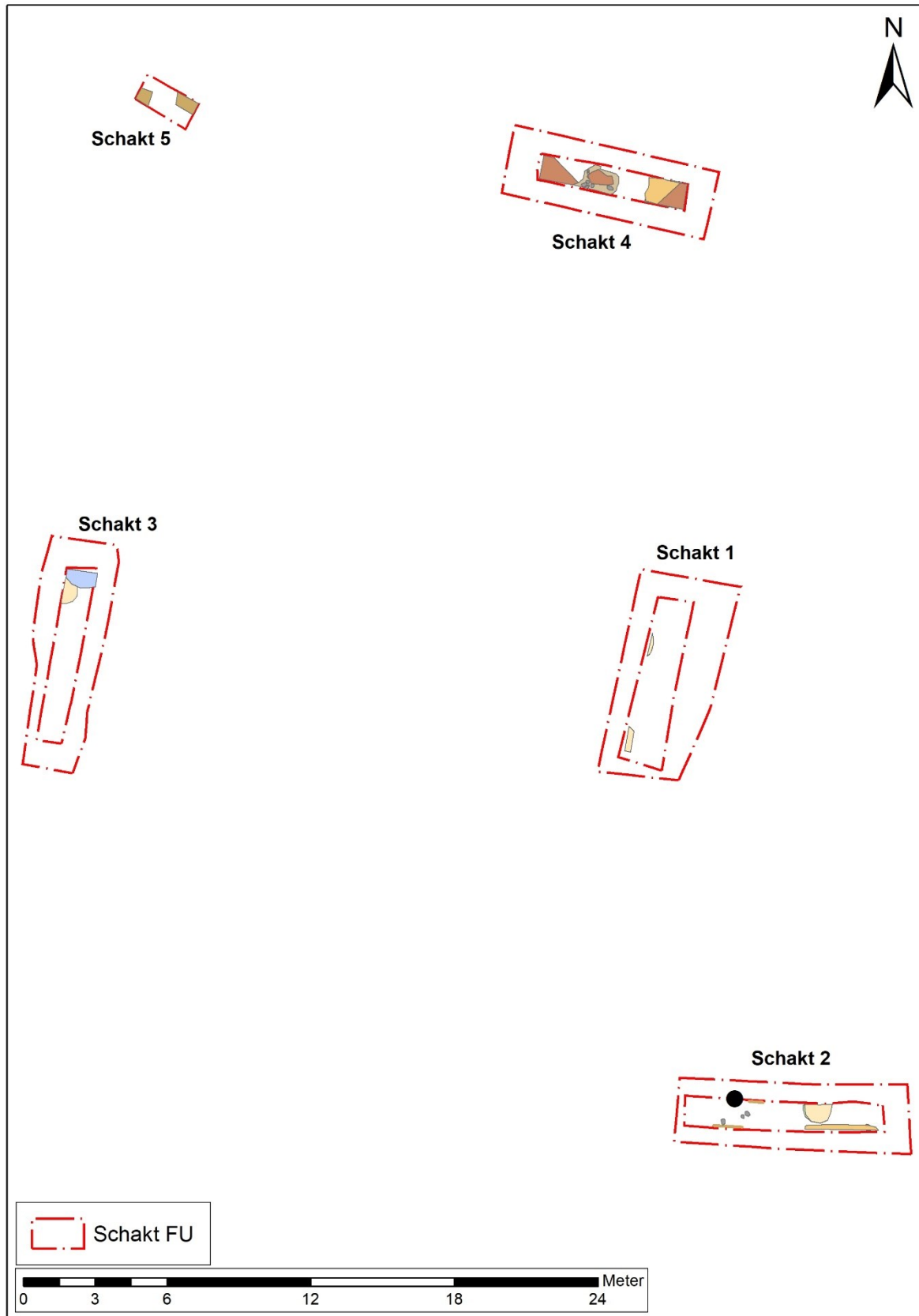
Figur 30. Schakt 4 med plandokumenterade kontexter under period 3, år 1100–1150.

I norra delen av undersökningsområdet, utmed Lilla Tvärgatan, lades brunnen från föregående period igen (K534, K559 & K581, figur 30). Brunnen tolkades ha lagts igen med flera lager, och fungerade som avfallsdepå vid destruktionsstillfället (sektion C565). Ett prov togs ur den äldsta dokumenterade fyllningen (K534). Makrofossilanalysen visade på en större mängd träflis samt fiskben, där sillen var framträdande (PM587). I provet framkom även några få ogräs- och ängsfröer samt äggskal, nötskal samt några sädeskorn från skalkorn och råg. Provet daterades genom ^{14}C -analys till år 980–1151 (95,4% sannolikhet, Kal 2 σ). Brukningslager K573 och K576 låg över marklagret intill brunnen och ner över

brunnens fyllning och tolkas ha tillkommit i samband med destruktionsen. Båda kontexter dokumenterades i sektionerna men var troligen samma lager (sektion C565 & C566). Över detta hade ett tjockare lager med gul moränlera lagts ut, möjligen som ett lock över brunnen (K581). I norra sektionen kunde ett tunt lerlager med massa träkol, kalk och aska dokumenteras över lerlocket (K559). Möjligen handlar det om deponerat material. Ovanpå och väster om brunnen låg ett tjockt utjämningslager som bestod av ett gråbrunt siltlager med inslag av träkol, bränd lera, gula lerfläckar, djurben och småsten (K550).

Tabell 5. Dokumenterade kontexter i period 3, år 1100–1150.

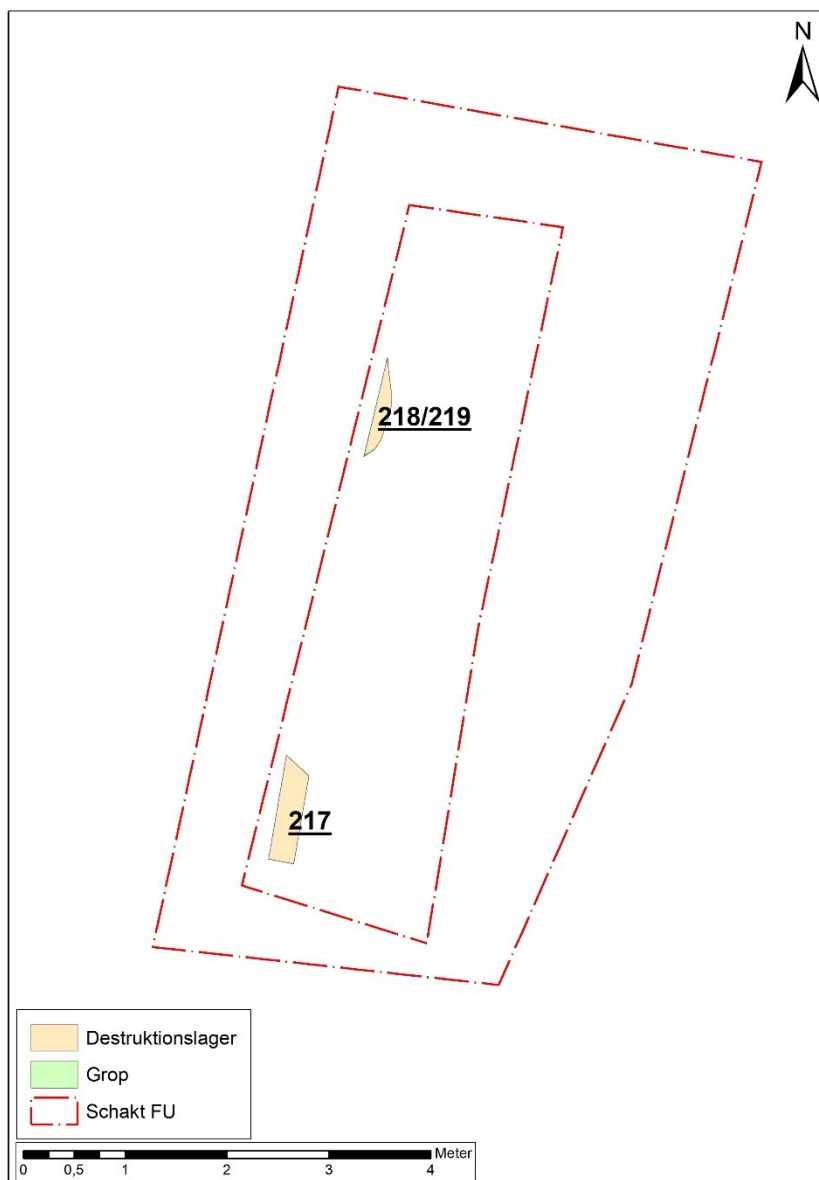
Kontext	Schakt	Kontextbeskrivning, prover och ¹⁴ C-datering	Relationer	Fynd och osteologi
216	1	Möjlig brunn. Stor nedgrävning som ej grävdes i botten. Sträckte sig minst ytterligare 1 m neråt från morännivå. Möjligen en oskodd brunn.	Över lager 208	
324	2	Lergolv. Melerat lergolv med infällda fläckar av organiskt material. Ett stenavtryck i leran K326. Lagret täcker en fragmenterad stenläggning K334.	Över lager 333	Djurben: 508,91 g
325	2	Nedgrävning, deponi av grisskalle.	Över lager 324	
327	2	Stenavtryck i lergolv K324. Tolkas som del av mellanvägg.	Över lager 324	
416	3	Marklager. Gråbrunt, torrt, kompakt siltlager. Innehåller enstaka tegelbrockor och en del träkolsprickar. Möjligen har lagret odlats.	Över lager 417 och fyllning 424	KM99584:22 Östersjökeramik
417	3	Brunnsfyllning. Brungrå silt. Tolkas vara resterna efter översta fyllningen i brunn.	Över lager 418	KM99584:21 Östersjökeramik Djurben: 202,69 g
422	3	Brunnsfyllning. Brungrå, våt, kompakt lera. Tillkommit vid destruktionsstillfallet.	Över brunn 423	
424	3	Lerlock. Gul kompakt lera, tolkas vara utlagt över brunnen efter destruktionsen. Vid schaktning var leran väldigt lik moränleran.	Över fyllning 422	
465	3	Brunn. Tolkades i fält som en möjlig brunn, inte undersökt. Fortsätter utanför schaktets begränsning. Den omfattar omkring 1,30 m i diameter.	Över lager 416	
534	4	Brunnsfyllning. Grå-brun-gul ler-silt. Våt, homogen, lucker, homogent. Makrofossilanalys PM587, ¹⁴ C-datering: 980–1151 (95,4% sannolikhet, Kal 2σ)	Över brunn 535	KM99584:31 Östersjökeramik, horn (hantverksspill)
550	4	Utgjämningslager. Grå-brun silt-lera. Fuktig, homogent, lucker. Inslag av träkol, bränd lera, fläckat med gul moränlera, djurben och småsten.	Över lager 559	
559	4	Lager. Grå fuktig lera över brunn, möjligen utlagt för att täcka brunnen. Innehåller mycket träkol, kalk och aska.	Över lager 581	
573	4	Brukningsslager. Grå-brun ler-silt. Homogent, fuktig, lucker. Inslag av djurben, kalkprickar, småsten. Brukningsslager utomhus.	Över lager 534	
576	4	Brukningsslager. Grå kompakt siltlager med inslag grus och kalkbruk. Tolkas vara en brukningsyta utomhus, möjligen samma som K573.	Över lager 534	
581	4	Utgjämning över brunn. Grå-gul lera. Omdeponerad moränlera. Kompakt, fuktig, homogen.	Över lager 573 och 576	

Figur 31. Schakten under period 4 och översikt av de kontexter som dokumenterades i plan, år 1150–1200.

Period 4. År 1150–1200.

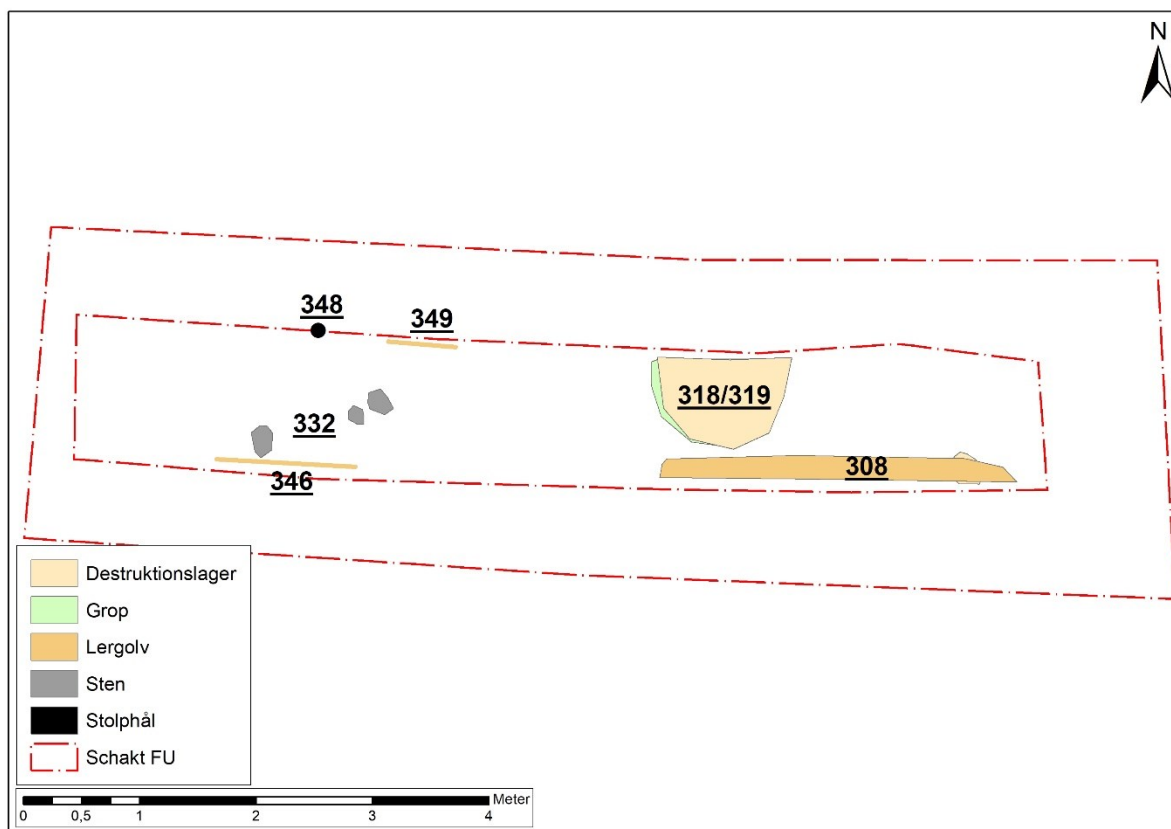
Under period 4 låg en byggnad utmed gatan i norr, dock har själva byggnaden bara dokumenterats genom lergolv och resterna av en härd (figur 31). Byggnaden tolkades ha utgjort någon form av verkstad där metallhantverk utförts. Härden kunde möjligen kopplas till matlagning, vilket ger att det antagligen funnits flera byggnader utmed gatan under denna tid. I söder rivs äldre bebyggelse och ny uppförs på ungefär samma plats, medan de övriga ytorna på undersökningsområdet utgjorde ytor för odling, avfallsdeponering och där man hämtade vatten.

Figur 32. Schakt 1 med plandokumenterade kontexter under period 4, år 1150–1200.

Centralt på undersökningsytan lades brunnen från föregående period igen och en mindre nedgrävning grävdes något längre norrut (K218, figur 32). Nedgrävningen omfattade ca 1,20 m i diameter och hade något inneslutande kanter. Fyllningen bestod av brungrå torr silt med ett visst inslag av träkol, bränd lera, kalkprickar och lera. En lins med gul lera mitt i fyllningen indikerade att den fyllts igen i flera

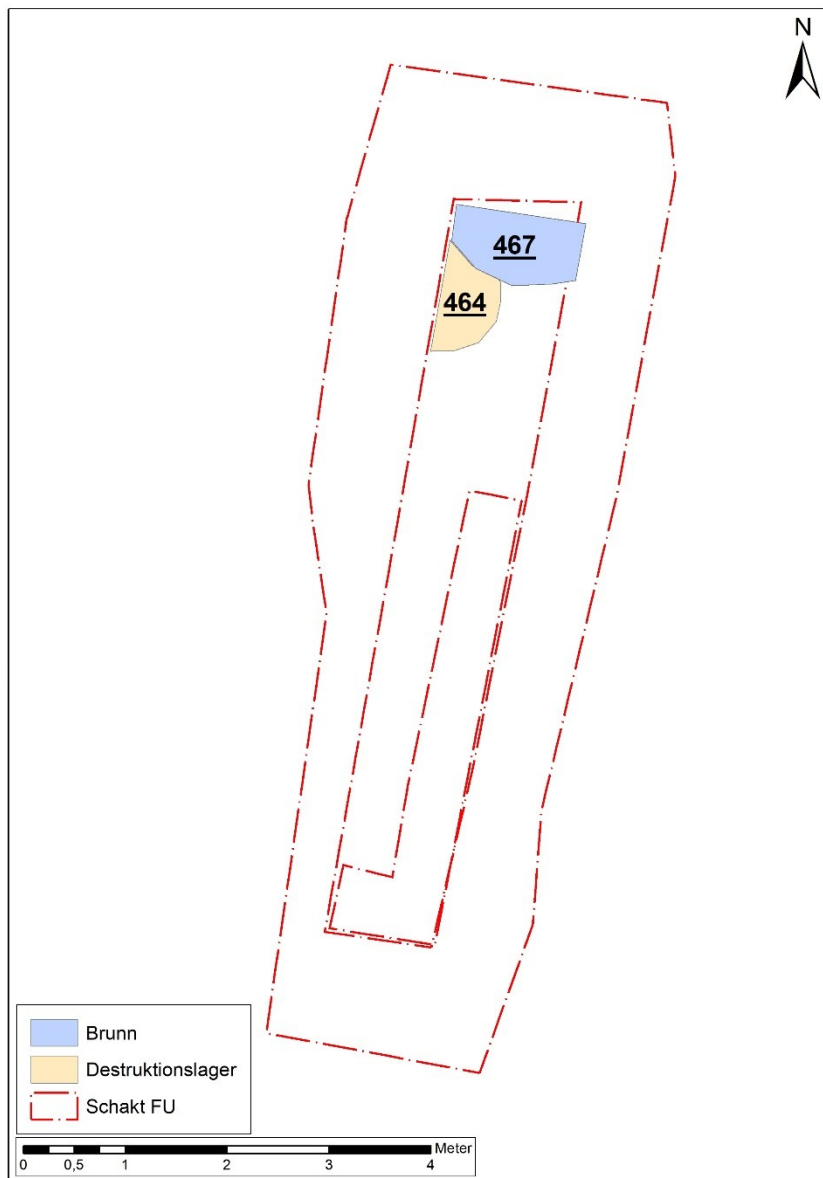
omgångar. Möjligen att det var frågan om en avfallsgrop. Ytan vid schakt 1 utgjorde troligen bakgårdsmiljö där marken nyttjades för odling och där avfallsdeponi skedde.

Figur 33. Schakt 2 med plandokumenterade kontexter under period 4, år 1150–1200.

I södra delen av undersökningsområdet skedde en del aktiviteter där den äldre byggnaden raserades, stensyllen togs bort och golv och stenavtryck täcktes över (K309 & K326, figur 33). Ett nytt lergolv, ca 0,15 m tjockt, lades ut på ungefär samma yta där den tidigare byggnaden stått (K308). Golvet var förskjutet längre åt sydöst än det äldre golvet och låg till stor del utanför schaktets begränsning, vilket gjorde att endast lite av golvet kunde undersökas. En bit Östersjökeramik påträffades i lagret, vilket antyder att golvet möjligen bestod av återanvänd lera. Västerut i sektionen påträffades bitar av två lerlager som möjligen utgjort samma lergolv (K346 & K349, sektion C352 & C354). I sektionen dokumenterades även ett större stolphål, 0,35 m i diameter och ca 0,40 m djupt (K348, sektion C354). Stolphålet hade raka sidor och plan botten. Stolphålet tillsammans med några stenar kan varit del av samma byggnad (K332).

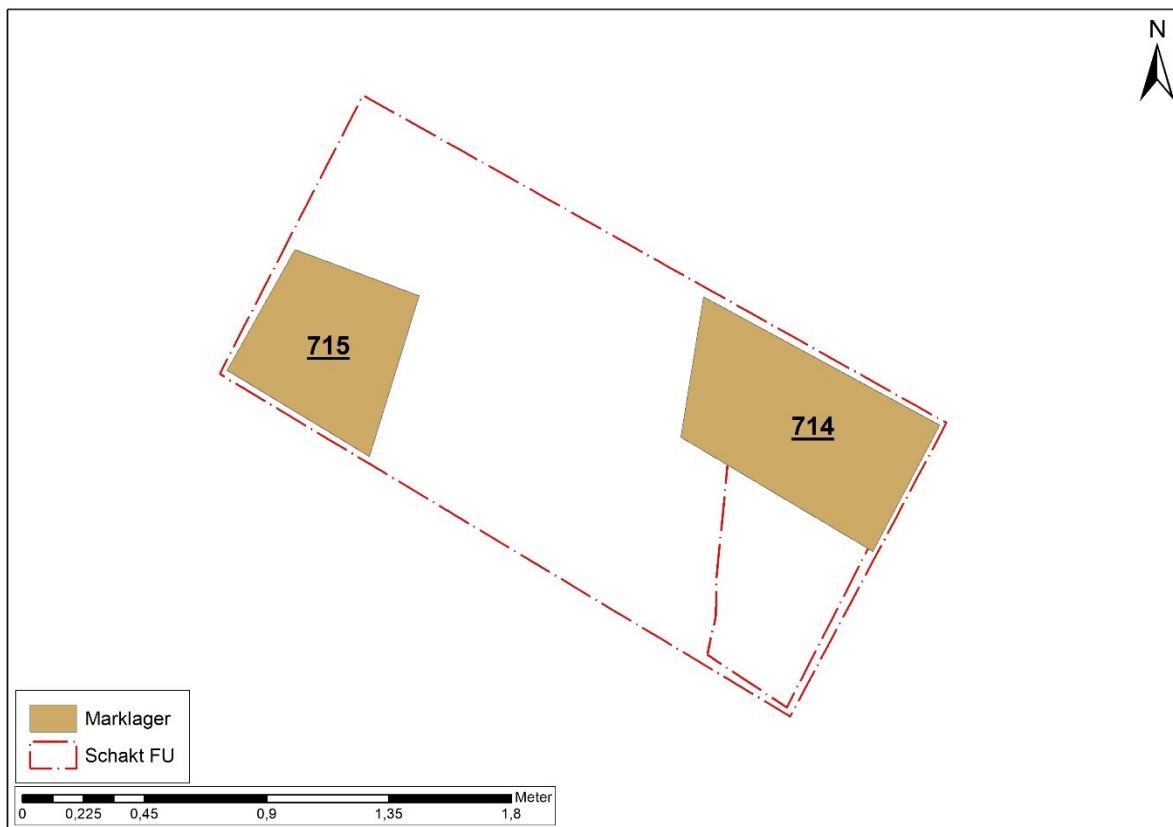
En större grop låg strax norr om golvlagret och tolkades vara en avfallsgrop (K319). Gropens fyllning bestod av grå silt med inslag av träkol och rikligt med bränd lera och djurben (K318). Djurbenen bestod till stor del av slaktavfall. Gropen och byggnaden tolkades vara samtida, och möjligen antyder det att byggnaden utgjort en köksmiljö där mat förberetts.

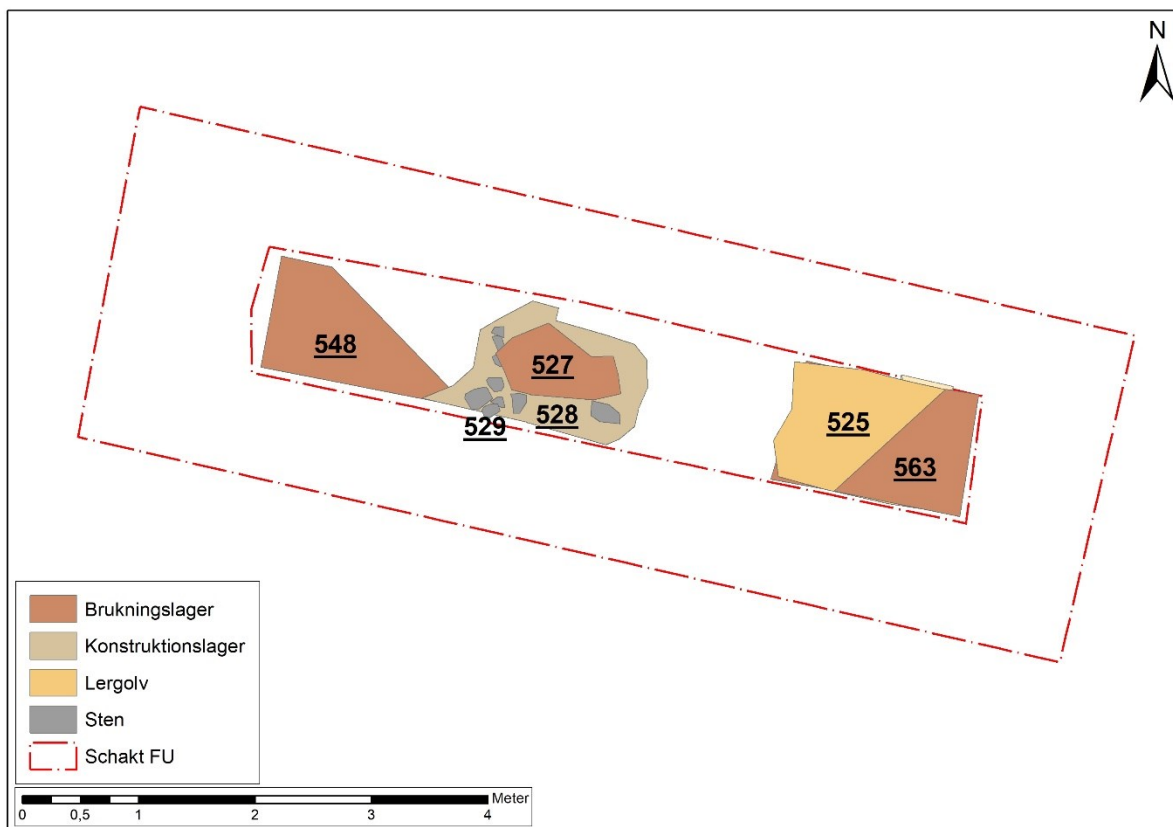
Figur 34. Schakt 3 med plandokumenterade kontexter under period 4, år 1150–1200.

Västerut på undersökningsområdet lades den större nedgrävningen igen från den föregående perioden (K464, figur 34). En ny brunn grävdes i direkt anslutning till nedgrävningen från föregående period, vilket skulle kunna tyda på att en viss tid gått mellan destruktionsfallet och konstruktionen av den nya brunnen (K467). Brunnen omfattade minst 1,20 m i diameter men låg till stor del utanför schaktets begränsning och dokumenterades inte i sin helhet. Från schaktbotten fortsatte nedgrävningen minst 0,75 m och vatten trängde fram vid schaktning, vilket gjorde den svårdokumenterad. Denna del av undersökningsområdet utgjorde fortfarande en bakgårdsmiljö.

I nordvästra delen av undersökningsområdet framkom tre större marklager, dokumenterade som tre separata i sektion, men tolkades vara samma (K711, K714 & K715, figur 35). Lagren bestod av grå kompakt lerig silt, med visst inslag av träkolsprickor och koncentrationer av träkol. Lagret var omkring 0,40 m tjockt och tolkades vara odlad jord.

Figur 35. Schakt 5 med plandokumenterade kontexter under period 4, år 1150–1200.

Figur 36. Schakt 4 med plandokumenterade kontexter under period 4, år 1150–1200.

Längre österut påträffades en avfallsgrop som troligen används under en kortare tid (K533). Gropen var 0,60 m djup och i dess fyllning påträffades sten, lera och djurben (K532). Även en bit keramik av typen drejat svartgods insamlades, med datering till 1175–1350. Gropen påträffades i schaktets hörn och undersöktes inte i sin helhet. Flera brukningslager dokumenterades och tolkades ha tillkommit vid omstrukturering på platsen (K548, K556, K557 & K562). Över lager K562 lades ett gult smutsigt lerlager ut som innehöll träkol, sot och djurben (K525). Lerlagret tolkades som ett golvlager, och närmare bestämt ett verkstadsgolv på grund av dess karaktär av att vara återanvänd och med mycket smutsinblandad lera. I lagret påträffades ett järnföremål som tolkas vara en stylus och två brynen av skiffer. Väster om lergolvet dokumenterades ett tjockare lerlager som tolkades vara en ugn/härd (K528). Leran var värmepåverkad och hade bitvis skiftat färg till orangeröd och var smulig och torr. Dock hade leran inte blivit hårdbränd vilket tyder på lägre värme. I leran låg större och mindre stenar som kan ha fungerat som överbyggnad till härdens (K529). Intill stenen låg ett svart träkolslager som tolkades ha ackumulerats på plats, som en del av härdens brukning (K527, figur 37).

Figur 37. Delar av härd/ugn K528 sett från öster. Stenen K529 ses vänster i bild och träkolslagret K527 centralt.

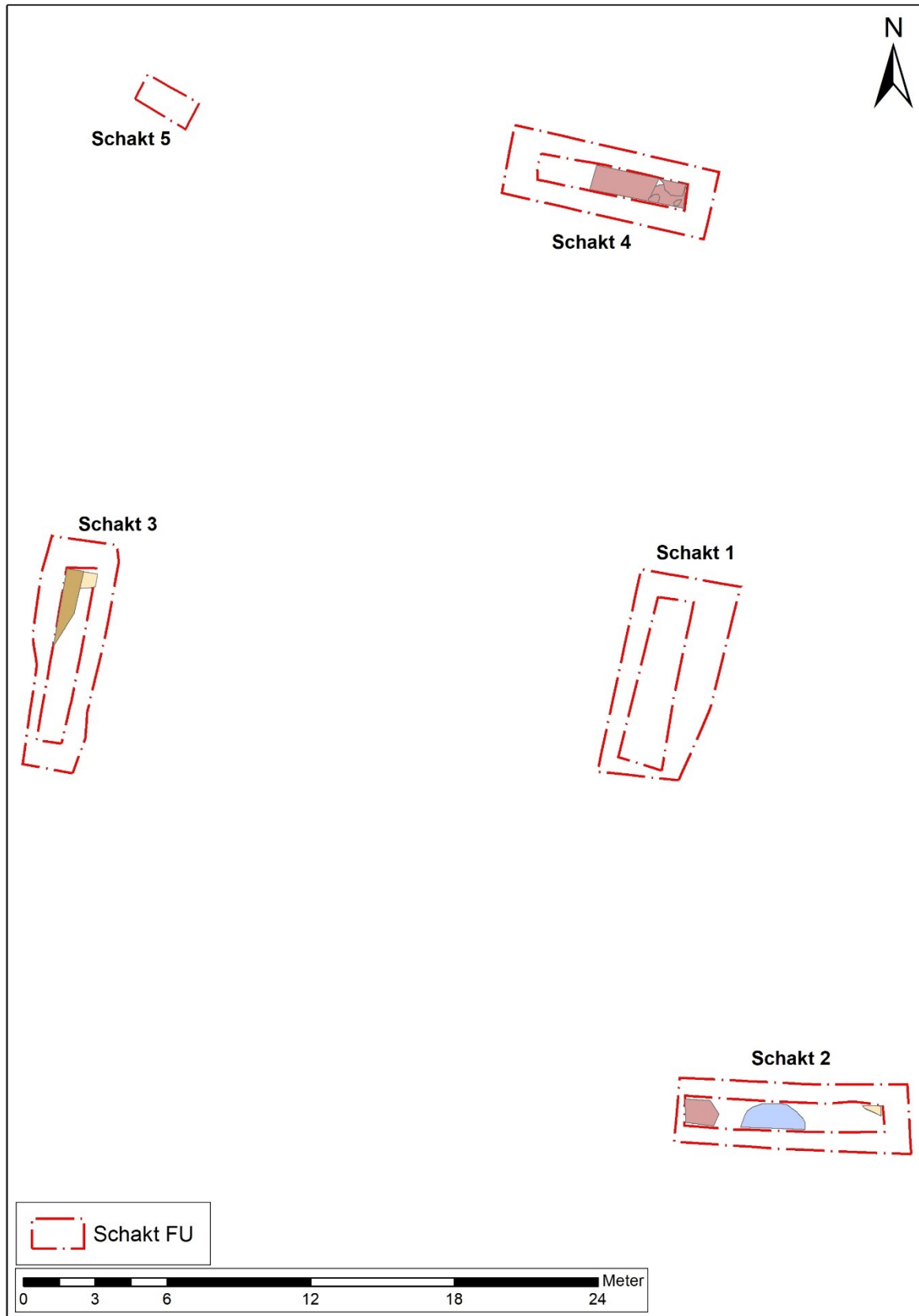
Några ben från träkolslagret i härdens skickades in på osteologisk analys, men kunde inte bestämmas till art. Även ett makrofossilprov skickades på analys från lagret där resultatet pekade på en anläggning för matlagning (PM526). Benfragment, fiskfjäll och nötskal framkom i provet tillsammans med tre förkolnade sädeskorn. Ett korn av råg och ett av emmer- eller speltvete påträffades. Denna typ av vete är vanligare förekommande i äldre kontexter. Rågkärnan daterades utifrån ¹⁴C-analys till år 774–992 (95,4% sannolikhet, Kal 2σ). Denna tidiga datering kan inte stämma stratigrafisk. Träkollslagret tolkades vara avsatta på plats och kan möjligen förklaras med att man använt gammalt utstädad material vid eldningen i härdens.

Ugnen och lergolvet tolkas ha ingått i samma byggnad, möjligen en verkstadsbyggnad för metallhantverk. Inga element som kunde visa på byggnadens omfattning och konstruktion kunde dokumenteras. Troligen var byggnaden uppförd på stensyll vilket legat utanför schaktets begränsning. Stora sättningar hade skett på grund av den brunn som låg under golvet och gjorde att lagrens stratigrafi och relation till varandra var något svår att följa och tolka (sektion C566).

Tabell 6. Dokumenterade kontexter i period 4, år 1150–1200.

Kontext	Schakt	Kontextbeskrivning, prover och ¹⁴ C-datering	Relationer	Fynd och osteologi
217	1	Fyllning i nedgrävning som tolkas vara en möjlig brunn. Dock låg den i schaktkant och kunde bara delundersökas.	Över brunn 216	
218	1	Möjlig avfallsgrop.	Över lager 208	
219	1	Fyllning i nedgrävning med oklar funktion. Fyllningen hade en koncentration av en lerhorisont i väster. Möjligen har nedgrävningen fyllts på vid flera tillfällen.	Över nedgrävning 218	
308	2	Gult lergolv, tjockt och tydligt. Fortsatte in i södra sektionen. Golvet var inte helt rent, hade en del inblandning av kulturjord.	Över lager 309	KM99584:15 Östersjökeramik
309	2	Smutslager mellan lergolv K308 och K324. Syntes dåligt i plan. Tolkas vara brukningslager på golv K308.	Över lager 309 & 325	KM99584:41 Järnspik, bryne av sandsten
318	2	Fyllning i avfallsgrop. Innehöll djurben, slagg och keramik. Delundersökt.	Över grop 319	
319	2	Tolkas vara en nedgrävning för avfall. ca 0,35 m djup i mitten. Sluttande kanter. Delundersökt.	Över lager 350	
326	2	Fyllning i stenvtryck över lergolv.	Över stenvtryck 327	
332	2	Syllsten. Tre stenar som möjligen varit del av en syllstensrad.	Över lager 338	
346	2	Lerlager. Ett något infiltrerat lerlager med varierande tjocklek. Möjligen resterna av ett lergolv som fortsätter söder- och västerut. Möjligen samlas om K308.	Över lager 338	
348	2	Stolphål. Ett lite större stolphål med en diameter på 0,35 m som går igenom det äldsta marklagret K338 ner till morän. Kan vara en takbärare.	Över lager 338	
349	2	Lergolvsfragment som möjligen kan knytas till K308 och K346.	Över lager 338.	
464	3	Fyllning. Fyllningen var gråblå med inslag av sand och moränlera. Lera framkom på 0,35 m djup från morännivå. Oklart om det var morän eller lerlager i brunnen.	Över brunn 465	
467	3	Tolkas vara en brunn, delundersökt då den fortsätter förbi schaktets begränsning. Minst 1,20 m i diameter. Fortsätter minst 0,75 m under schaktbotten.	Över fyllning 464	
525	4	Verkstadsgolv. Brun-gul sandig lera. Heterogen, kompakt, fuktig och fläckig. Inslag av djurben, träkol och sot. Gul lera rikligt med träkol, sot. I botten av lagret fanns en träkolslins.	Över lager 550 och 562	KM99584:36 2 brynen av skiffer, stylus av järn
527	4	Träkolslins i härd. Lins med träkol och sot i tjockt lerlager. Tolkat som ackumulerat på platsen i en ugn/härd, inkapslad i lerlager K528. Makrofossilanalys PM526, ¹⁴ C-datering: 774–992 (95,4% sannolikhet, Kal 2σ)	Över sten 529	KM99584:42 Jämnit Djurben: 31,66 g

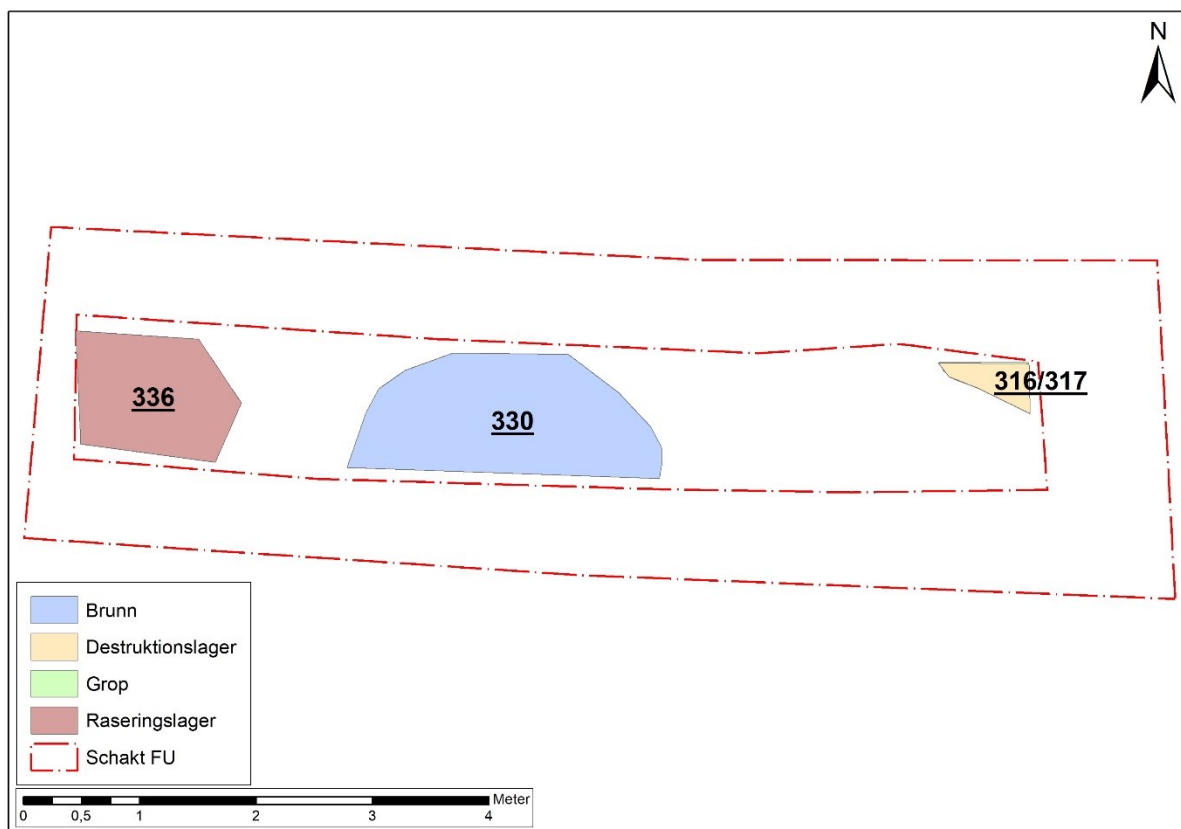
528	4	Beige-gul sandig lera i en ugn/härdkonstruktion. Inslag av löst bränd lera. Leran hade fått en karaktär liknande sand av värmepåverkan, men ej bränd till stora bitar. Träkolslins K527 i leran har bildats på plats. I söder och väster dokumenterades flera stenar K529, som en del av en uppmurning för en kappa. Notera att leran inte hade utsatts för höga temperaturer, då den inte hade förändrat färg, dock hade den ändrat konsistens till att bli mer enskilda korn än sammanhållen lera.	Över lager 557	
529	4	Stenar i ugn/härd. Låg i södra och västra delarna av lera K528. Tolkat som grund till överbyggnad av eldplats. Uppbyggd av natursten, ca 0,20 m i diameter.	Över lera 528	
532	4	Avfallsdeponering. Grå-gul, kompakt, silt. Inslag av sten, lera och djurben. En tunn lins med ren lera ca 0,30 ner. Tolkas vara fyllning i avfallsgrop.	Över grop 533	KM99584:3 Drejat svartgods
533	4	Avfallsgrop. Nedgrävning med sluttande kanter, ej grävd i botten.	Över lager 561	
548	4	Brukningsslager. Brun-grå ler-silt. Torr, homogent, kompakt. Inslag av träkol, djurben, fläckar med gul ler, bränd sten. Brukningsslager utomhus.	Över lager 550	
556	4	Brukningsslager. Grå silt. Inslag av träkol och lera. Brukningsslager utomhus.	Över lager 550	
557	4	Brukningsslager. Grå-brun silt-lera. Fuktig, homogen, kompakt. Inslag av småsten och bränd lera. Brukningsslager utomhus.	Över lager 548	KM99584:35 Östersjökeramik, bryne av skiffer, beslag i cu-leg, kopparhaltigt slagg
562	4	Brukningsslager. Svart-grå sand-silt relativt homogent, kompakt, torrt. Rikligt med träkol, djurben och bränd lera. Brukningsslager utomhus.	Över fyllning 532	
563	4	Brukningsslager. Brun-grå silt-sand, homogen, torr och kompakt. Inslag av småsten, träkol och bränd lera. Brukningsslager inomhus.	Över lager 525	
711	5	Marklager. Grå kompakt lerig silt. Inslag av träkolsprickar. Möjligen äldre odlingsjord. Samma som lager K715.	Över lager 718	
714	5	Marklager. Grå kompakt lerig silt med inslag av träkolsprickar. Möjligen äldre odlad jord. Möjligen samma som K711 och K715.	Låg i schaktbotten	
715	5	Marklager. Grå kompakt silt med stort inslag av träkolsprickar. Samma som lager K711.	Över lager 718	

Figur 38. Schakten under period 5 och de kontexter som dokumenterades i plan, 1200-tal.

Period 5. 1200-tal.

Under denna period skedde en del förändringar och omstruktureringar av ytorna på undersökningsområdet (figur 38). I söder försvann bebyggelsen och marken nyttjades i stället som bakgårdsmiljö, med avfallsgropar och en stor brunn. I väster lades den sista brunnen på platsen igen och ytan fylldes på med stora marklager, möjligen på grund av sättningar och för att bli av med den sumpiga och blöta miljön. Bebyggelsen utmed Lilla Tvärgatan i norr tolkades ha eldhärjats i slutet på denna period.

Figur 39. Schakt 2 med plandokumenterade kontexter under period 5, 1200-tal.

I södra delen av undersökningsområdet dokumenterades två lager som tolkades vara resterna efter nedbrunnen bebyggelse (K336 & K337, figur 39). Ett mindre område med gul-orange bränd lera och ett större lager med rikliga mängder träkol och en del djurben tolkas vara resterna efter en brand. Området bebyggdes inte på nytt utan verkar ha nyttjats mer som bakgårdsmiljö under denna period. Flera nedgrävningar kunde dokumenteras. Två av nedgrävningarna låg ungefär på samma plats där den ena utgjorde en grundare grop med rundade sidor och botten (K361). Fyllningen var något organisk med inslag av lera och djurben (K360). Gropen kan möjligen utgjort en avröjning efter den äldre bebyggelsen och sedan fyllts igen med intilliggande massor. En yngre nedgrävning skar den äldre och tolkas vara en grop för avfallsdeponering (K316). Gropen hade skarpa nedgrävningsskanter och sidor men undersöktes ej helt i botten då den låg i hörnet av schaktet. Nedgrävningen fortsatte minst ytterligare 0,75 m under morännivå. I fyllningen framkom bränd lera och rikligt med träkol samt djurben (K317). I fyllningen

påträffades keramik av både typen inhemsk vikingatida keramik (AIV) och Östersjökeramik. Den vikingatida keramiken kan möjligen förklaras med att nedgrävningen gått igenom äldre kulturlager som blandats med upp i fyllnadsmassorna.

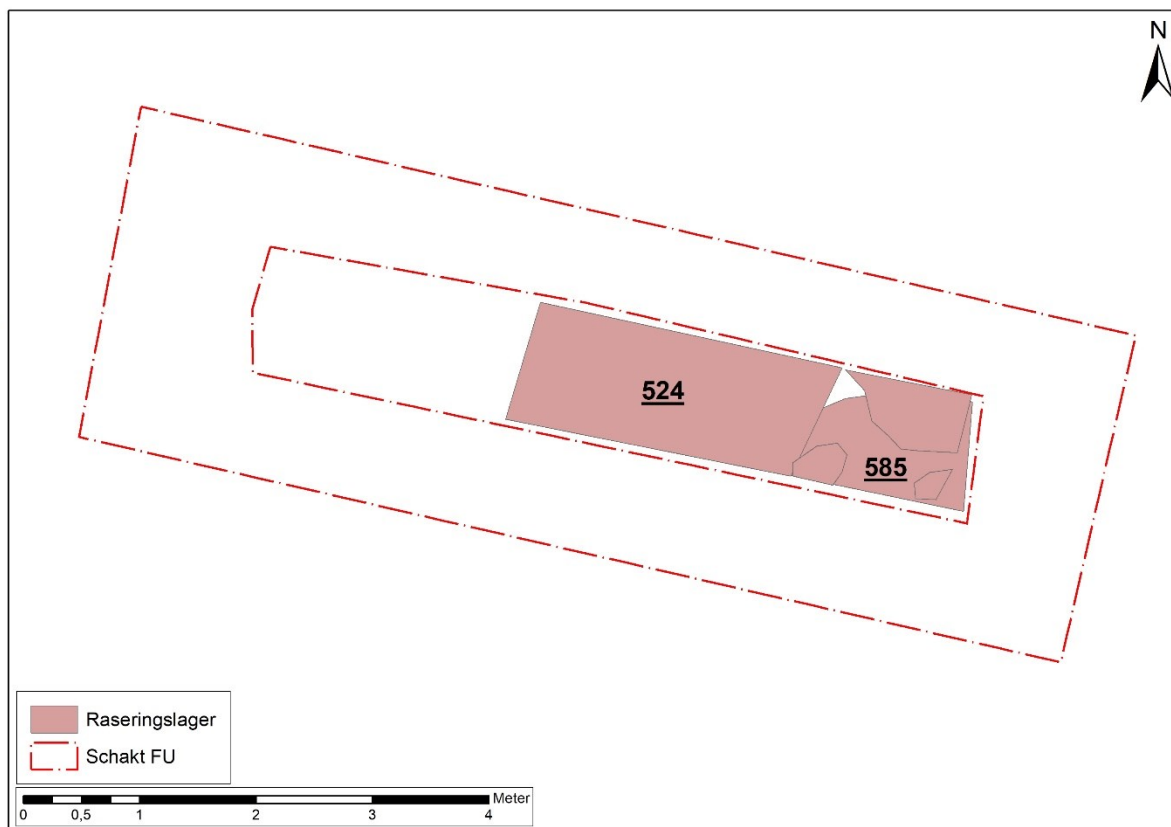
En brunn dokumenterades i denna del av undersökningsområdet och tolkades vara uppbyggd som en trappstegsbrunn (K330). En stor rundad nedgrävning dokumenterades först där en djupdel tog vid precis i schaktkanten och kunde därför inte dokumenteras i sin helhet. Den övre delen omfattade ca 2,60 m i diameter och var ca 0,20 m djup och den mindre djupdelen hade skarpa kanter och oklart djup (figur 40, sektion C352).

Figur 40. Brunn K330 sett från norr. Djupdelen kan ses in mot schaktväggen.

I västra delen av undersökningsområdet lades brunnen från föregående period igen, i vilken fler fyllningar kunde identifierats. I nivå med schaktbotten, 1,90 m djup, dokumenterades en fyllning som bestod av ett humöst material med mycket pinnar och grenar (K466). Massorna var blöta där vatten började tränga fram vid schaktningsarbetet. I massorna framkom lite sintrad lera och en bit av en läderrem. Ett makrofossilprov i fyllningen visade på välbevarat organiskt material (PM468). Mossa och strådelar var bevarat tillsammans med mycket oförkolnade fröer från ogräs, främst nässlor, och kärnor från fläder. Möjligen återspeglar massorna avfallsmaterial från stallmiljö och trädgårdsrensning. Över denna fyllning dokumenterades ytterligare en som var snarlik, men med mer lerinnehåll (K443). Över detta hade ett grått lerigt och smetigt lager lagts ut som möjligen var tänkt som ett lock för att försegla brunnen (K442).

Över stora delar av området med brunnsklustret låg ett större, ca 0,30 m tjockt, smetigt grått lerlager med inslag av träkolsprickar och småsten (K437, sektion C480). Sättningar efter brunnarna och att området var vattenförande gjorde det svårt att bestämma om lagret i sig var del av brunnsfyllningarna eller ett större påfört marklager. Då lagret låg över en större yta har den dokumenterats och tolkats som ett täckande marklager. Möjligen kan man tolka påförandet av stora mängder jord och att brunnen togs ur bruk som en markförberedande åtgärd, för att ändra platsens funktion. Lager K441 beskrevs som ett brun lerigt lager med mycket djurben och sten. Dock var det svårt att avgränsa K437 och K441 och tolkas därför vara del av samma marklager, men med skiftningar.

Figur 41. Schakt 4 med plandokumenterade kontexter under period 5, 1200-tal.

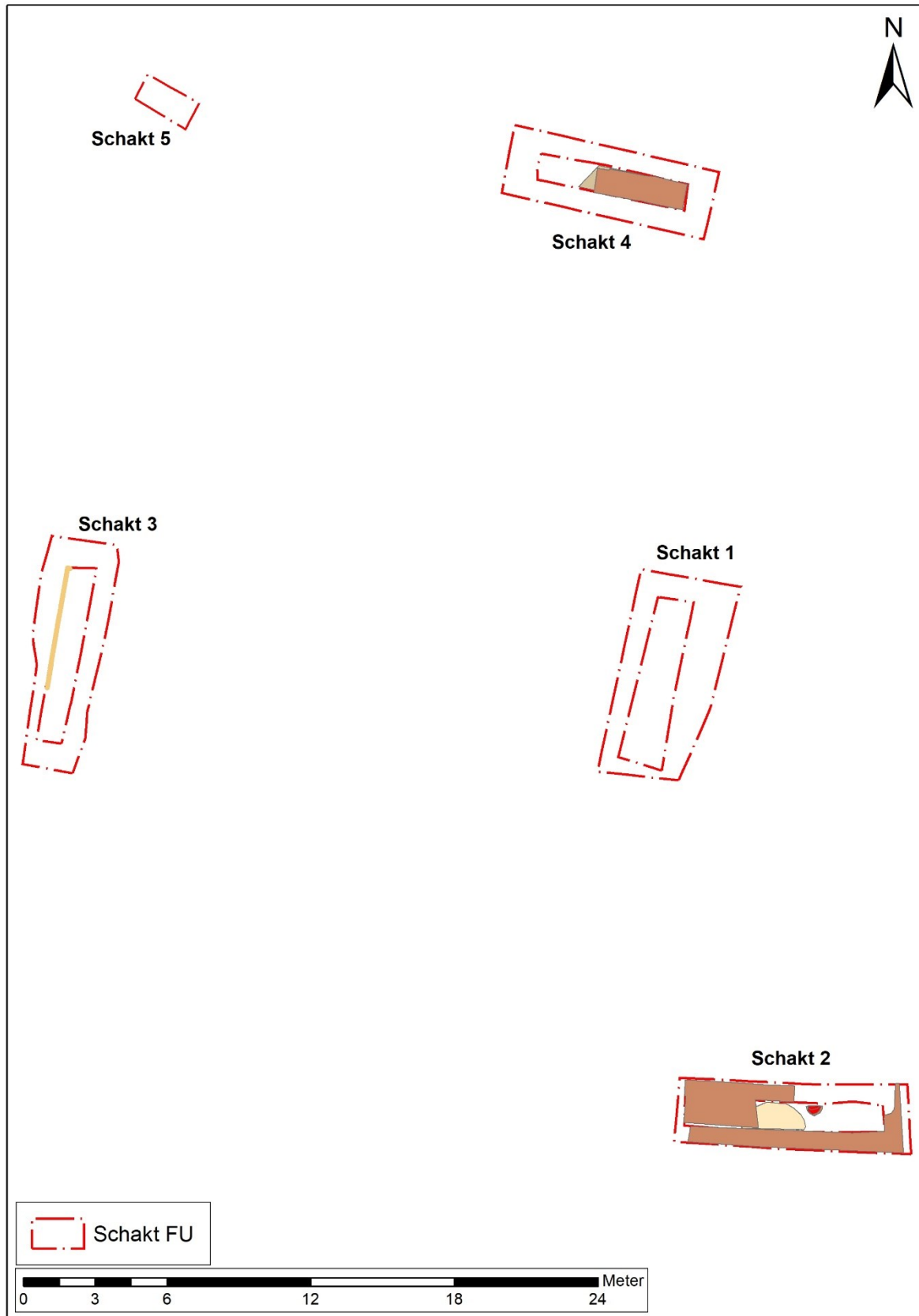
I norra delen av undersökningsområdet dokumenterades flera lager, K585, K572 och K586, som tolkades vara utjämnade lager med stort inslag av raseringsmaterial från äldre byggnader på platsen (figur 41). Lagren hade stort inslag av gul lera som kan ha varit golv och väggrester uppblandat med kulturjord. Två lager dokumenterades över raseringslagren vilka båda utgjordes av svartgrå siltlager med mycket träkolsinslag och en del bränd lera och djurben (K524 & K574). Dessa lager tolkades som utjämnade massor efter en brand. I lager K524 påträffades fynd av slagg, både järn- och kopparhaltig, och järnföremål som spik, en kniv och ett järnföremål som kan ha varit del av ett redskap. Även keramik av Östersjöformtyp och oglaserat lergods insamlades, med datering till år 1000–1500. Vid fältarbetet tolkades raseringsmassorna som en del av en rasering från en verkstadsbyggnad. Bland det järnhaltiga slagget framkom nämligen sintrad lera som skulle kunna vara delar av en ässja. Makrofossilprovet från samma lager visade i stället på en sammansättning av ett material som skulle kunna tyda på en kök-

eller bostadsmiljö (PM531). Stora mängder köksavfall i form av fiskben framkom tillsammans med skalkorn, råg, havre, brödvete och ett fikonfrö. I det osteologiska materialet som skickades in på analys framkom ben från tamsvin, får/get och en bit kronhjärtshorn, med spår av sågning. Bland fiskbenen var sill framträdande, därefter torskfisk och sist karpfisk. Möjligen ska raseringslagren och det stora brandlagret ses som en utjämning efter en större brand i flera hus.

Tabell 7. Dokumenterade kontexter i period 5, 1200-tal.

Kontext	Schakt	Kontextbeskrivning, prover och ¹⁴ C-datering	Relationer	Fynd och osteologi
316	2	Fyllning. Rikligt med djurben, särskilt extremiteter. Rikligt med träkol, viss förekomst av bränd lera. Tolkas vara fyllning i en avfallsgrop.	Över grop 317	KM99584:11 AIV keramik, Östersjökeramik
317	2	Grop med jämnt lutande sidor. Grävdes ej i botten, sträcker sig minst ytterligare 0,75 m under morännivå. Tolkas vara en grop för avfallsdeponering.	Över lager 308 & fyllning 360	
330	2	Brunn. Större nedgrävning där botten var ojämn med trappstegsliknande del. Delundersökt, fortsätter i södra schaktväggen. Djupdelen tar vid precis i schaktkanten. Tolkas vara en trappstegsbrunn.	Över lager 308, 346 & 349	
336	2	Raseringslager. Område med ett svartbränt material. Mycket träkolsinblandning. Tolkas vara raseringslager efter brand.	Över lager 337	
337	2	Klack med bränd lera. Litet område med bränd lera. Tolkas höra samman med raseringslager 336 och vara rester efter en brunnen byggnad.	Över lager 338	
347	2	Fyllning i stolphål. Svartbrun, kompakt silt. Relativt mycket träkol och sot i fyllningen.	Över stolphål 348	
360	2	Fyllning i grop. Kan vara fyllning i en avfallsgrop. Relativt få komponenter. Möjligen utjämning i avröjning.	Över grop 361	
361	2	Avfallsgrop. 1,40 m bred mot schaktbotten. Ej grävd i botten.	Över fyllning 318	
437	3	Tjockare marklager med smetig brunrå lera. Lagret blev mer brunt i botten och utgjorde möjligen förmultnat trä.	Över fyllning 442	
441	3	Brunt lerigt lager med mycket djurben och sten. Möjligt marklager.	Över lager 442	
442	3	Lerlock. Blå smetig lera som använts för att sluta till brunnen och dess fyllning.	Över fyllning 443	
443	3	Brunnsfyllning. Tillkommet under destruktionsen.	Över brunn 466	
466	3	Brunnsfyllning. Bestod mestadels utav grenar, pinnar och annat trämaterial. Lagret kändes svampigt och var mycket blött. Lagret tolkas vara en del av brunns destruktionsen där man nyttjat brunnen som avfallsdepå. Makrofossilanalys PM468.	Över fyllning 465	KM99584:39 Sintrad lera, läderrem Djurben: 40,32 g
524	4	Brand- /raseringslager. Grå-svart humus-silt. Fuktig, lucker, heterogent lager med rikligt inslag av träkol, aska och bränd lera. Rikligt med slagg, en del metall. Möjligen utkrat material efter en brand eller raseringslager. Makrofossilanalys PM531.	Över lager 527, 574 & 586	KM99584:32 Östersjökeramik, oglaserat lergods, bleck av cu-leg, koppar- och järnhaltigt slagg, järnföremål, kniv, järnspik, obestämt järnföremål. Djurben: 18,09 g

572	4	Brukningslager. Grå-brun-svart silt-lera. Heterogen, kompakt och fuktig. Inslag av träkol, kalkprickar, bränd lera, lerfläckar och djurben. Brukningslager utomhus.	Över lager 585	
574	4	Brandlager. Brun-grå silt humus. Lik K524 och skulle kunna vara samma lager.	Över lager 528	
585	4	Raserad golv/vägg. Brun-grå humus-lera. Torr lucker och heterogen. Inslag av kalkprickar, träkol, småsten, bränd lera. Möjligen del av raserad vägg/golv?	Över lager 563	
586	4	Raseringslager. Lik K585 fast renare lera. Brun-grå humus-lera. Torr, lucker och heterogen. Inslag av kalk, träkol, småsten och bränd lera.	Över lager 572	

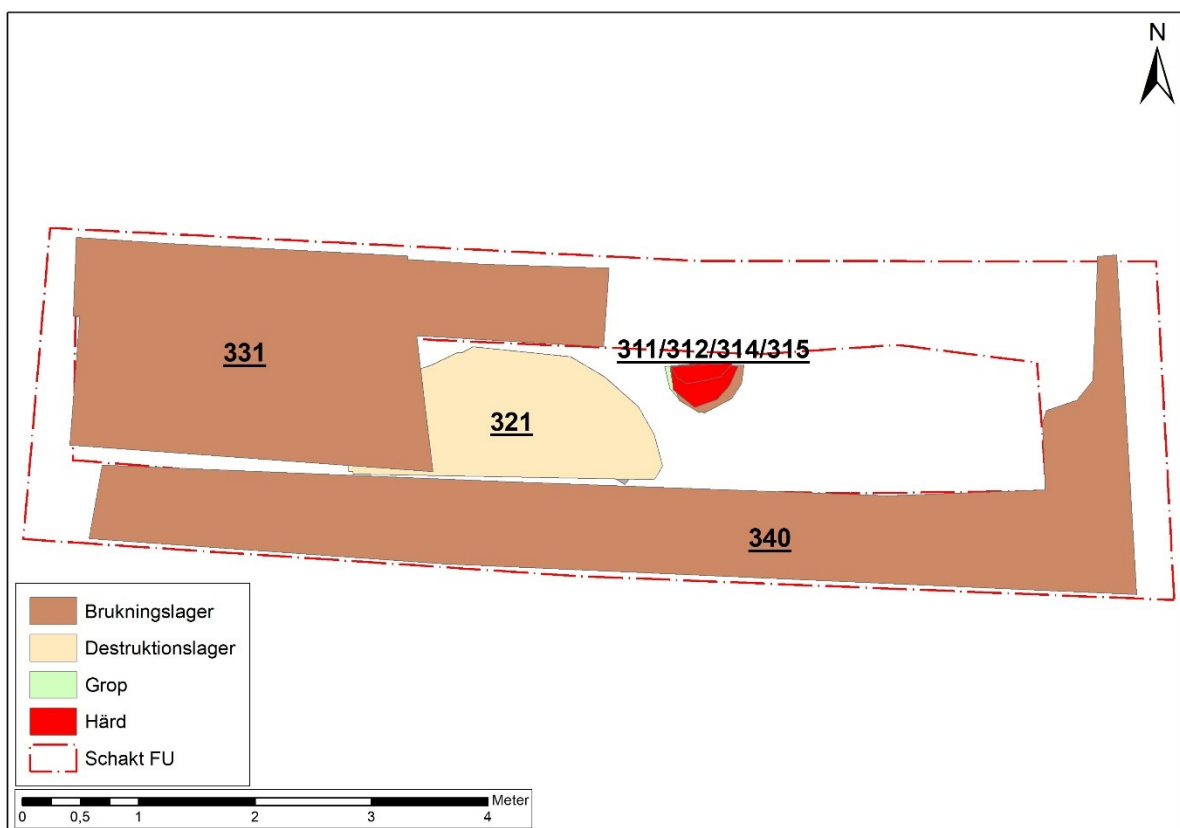

Figur 42. Schakten under period 6 och översikt av de kontexter som dokumenterades i plan, 1300-tal.

Period 6. 1300-tal.

Under denna period ackumulerades större marklager i schakt 1 och på södra ytan och tyder på ett mer lågintensivt nyttjande av marken (figur 42). Möjligen ska detta tolkas som att bebyggelsen inte låg lika tätt som innan och att marken nyttjades för odling i stället. I väster dokumenterades möjliga lämningar efter bebyggelse i form av lergolv och i norra påträffades lager som tyder på att marken jämnats till efter sättningsproblem.

Centralt på undersökningsområdet, i schakt 1, dokumenterades ett större odlingslager. Lagret innehöll enstaka prickar av bränd lera och träkol och var omkring 0,40 m tjockt. Möjligen kan lagret representera en längre tid av extensiv markanvändning och att marken delvis stått öde.

Figur 43. Schakt 2 med plandokumenterade kontexter under period 6, 1300-tal.

I södra delen av undersökningsområdet lades brunnen igen under denna period (figur 43). Brunnen fylldes igen med olika material, bland annat skörbrända stenar (K322). Brunnsfyllningen utgjordes av flera horisonter (K321). I öster var fyllningen svart med träkolinblandning och i väster var den mer uppblandad med grå silt. I fyllningen framkom mycket djurben och ett makrofossilprov togs i de djupare delarna av brunnen, in mot schaktkanten (PM357). Provet innehöll mycket köksavfall i form av benfragment, fiskben och fiskfjäll. Rikligt med förkolnade sädeskorn påträffades från främst skalkorn, men även råg och brödvete. ¹⁴C-analys på en av skalkornskärnorna gav en datering till år 1034–1178 (95,4% sannolikhet, Kal 2σ). Mycket keramik av Östersjöformtyp påträffades och en stengodsskärva

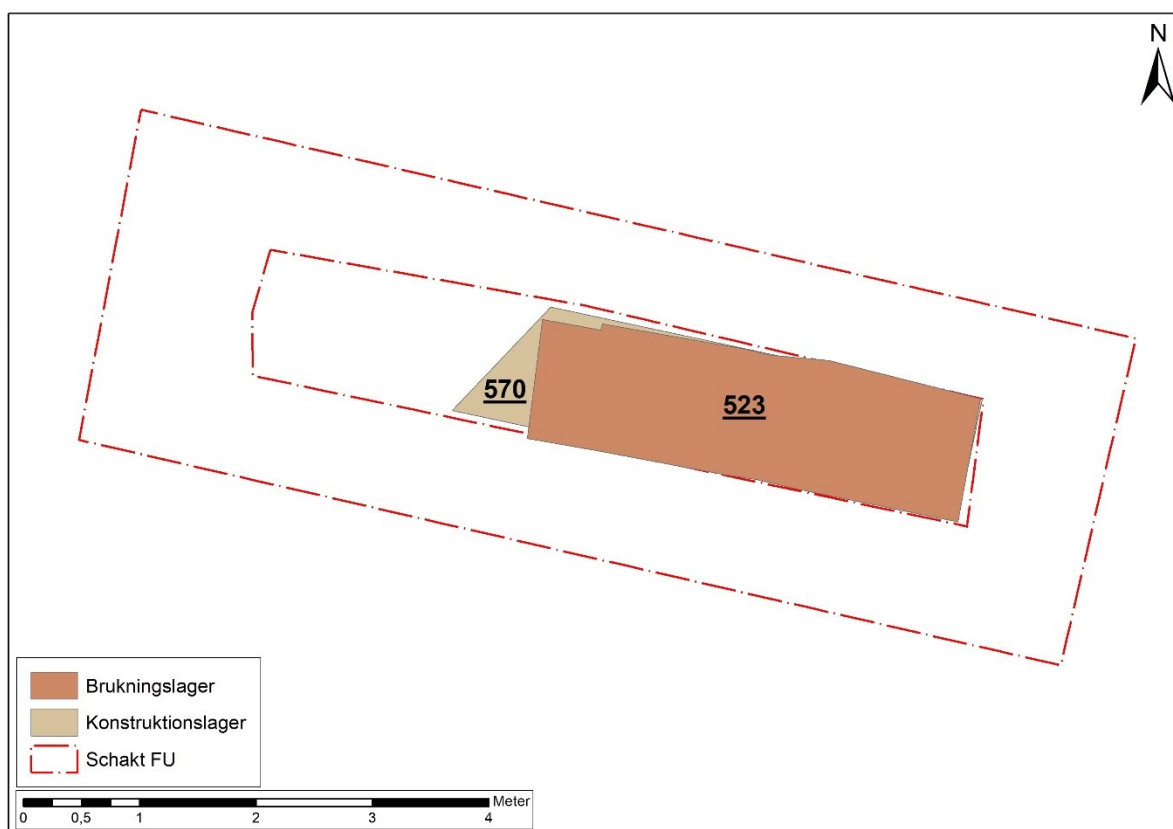
från Siegburg med datering till mellan år 1350 och 1600. Utöver keramikfynden påträffades en bit granatglimmerskiffer, järnhaltigt slagg, borrh av flintsten, ett möjligt sadelmakeriverktyg, del av ljushållare och en nit av järn. Massorna tolkades vara blandat avfallsdeponi från en hushållsmiljö och från och intilliggande marklager, vilket kan förklara den äldre dateringen på ¹⁴C-provet.

Två större marklager dokumenterades i undersökningsområdets södra del (K331 & K340). K340 låg ut över brunnen i schaktets södra del och K331 dokumenterades först i plan och sedan i sektionen norrut. Troligen utgör de samma brukningslager utomhus. I lagren påträffades keramik av Östersjöformtyp, drejat svartgods, vitgods från Rouen och äldre rödgods. Även en sölja i cu-leg. påträffades tillsammans med hantverksspill av cu-leg., järnhaltigt slagg och nitar och spik i järn. Delar av en härd dokumenterades och bestod av en grundare nedgrävning med någon form av organiskt konstruktionslager i botten, möjligen nedbrutet trä, och över det låg ett orangebränt sandigt lerlager som tolkades ha utgjort en härdbotten (K312, K314 & K315). I det organiska lagret framkom fynd av drejat svartgods och äldre rödgods samt en spik. Djurben ur lagret samlades in för osteologisk analys. Benen var välbevarade med en mörkbrun infärgning, vilket kan komma från det organiska lagret de påträffades i. Av sex fragment kunde två artbestämmas till nöt respektive svin. Över härdbotten låg ett lager med svart träkol som tolkas ha avsatts på plats (K311). Leran i härden var inte hårdbränd vilket skulle kunna antyda att härden inte använts vid höga temperaturer och möjligen bara tillfälligt. Precis som centralt på området ackumulerades större marklager under denna period, vilket skulle kunna tyda på en mer lågintensivt nyttjande av marken och att bebyggelsen inte låg lika tätt som tidigare.

I västra delen av undersökningsområdet dokumenterades två lager som möjligen kan ha utgjort lergolv i en byggnad (K434 & K436). Lagren bestod båda av gulgrå melerad lera där K436 låg upp emot lager K434. Lagren dokumenterades inte i plan utan beskrivs utifrån den upprensade sektionen. Golvet fortsatte västerut och de två lagren tolkades vara del av samma konstruktion, möjligen utlagda vid två olika tillfällen vilket medförde olika karaktär (sektion C480). Upp emot lager K343 låg ytterligare ett lerlager, grått och smetigt, vilket kan ha utgjort en del av golvlagret (K433). Från att ha varit en bakgårdsmiljö med brunnar har nu, under period 6, den första bebyggelsen dykt upp på västra sidan av undersökningsområdet. Möjligen ska detta ses som en del av en omorganisation av platsen där bebyggelsen växte eller att tomtstrukturen ändrades.

I norr, ut mot Lilla Tvärgatan, dokumenterades flera utjämningslager på platsen över brunnen från period 2 som hade skapat ordentliga sättningar (K558, K560, K570 & K571, figur 44). Sättningarna kan ses i sektionerna där flera lager låg tjockare utöver brunnen (sektion C565 & C566). Lagren skiljer sig åt, vilket gör att tolkningen blir att massor förts på vid flera tillfällen, möjligen under en längre tid. K570 utgjorde ett tjockare lager, ca 0,30 m, och täckte större delen av schaktet. Detta lager tolkades som samma som överliggande lager K523 vid schaktning, men i sektion kunde de två åtskiljas. I lager K570 påträffades protostengods från Vorgebirge, med datering till år 1200–1350. Över alla utjämningslagren dokumenterades lager K523 som tolkades vara ett brukningslager utomhus, med mycket djurben och träkol. Möjligen kan lagret bestå av avfall från en intilliggande verkstad. I lagret påträffades keramikskärvor av drejat svartgods, vitgods från Rouen, samt protostengods från både Siegburg och

Niedersachsen, vilket daterar lagret till mellan åren 1175 och 1350. Nit och spik av järn samt en rund kalkstensbit med oklar funktion påträffades också i lagret tillsammans med en större mängd ben som skickades på osteologisk analys. 80 stycken fragment analyserades där benen har tecken på att legat exponerat under en tid. De ben som inte gått att artbestämma kommer till stor del av kotor och revben, de vill säga från bålregionen. Av de bestämda benen kommer de flesta från får/get, därefter nötkreatur, svin, gås, höna och kråkfågel. Bland fiskbenen förekom torsk, sill, flundrefisk och abborre. Lagret tolkades ha legat intill en köksmiljö där ben efter slakt och matlagning deponerats.

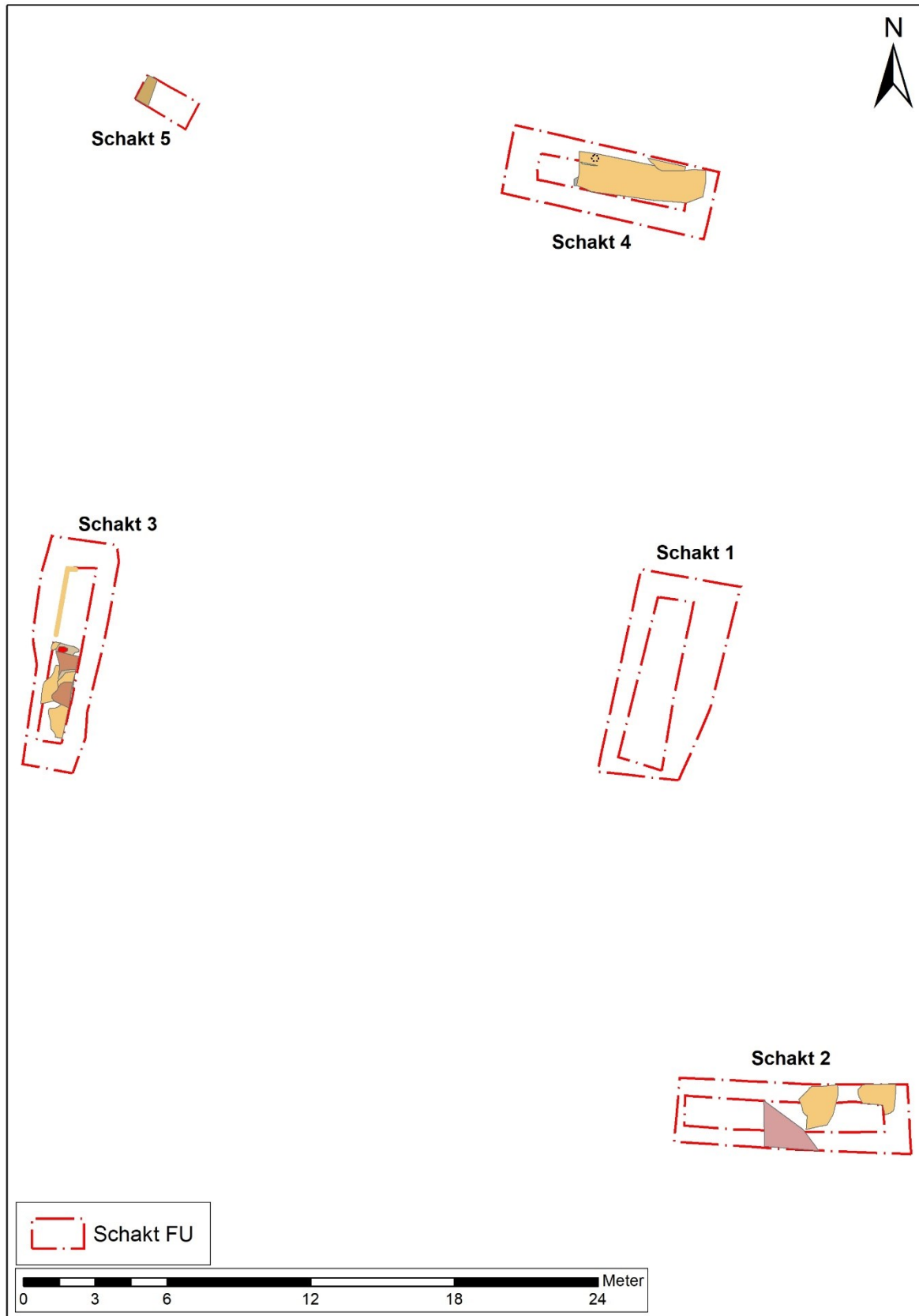

Figur 44. Schakt 4 med plandokumenterade kontexter under period 6, 1300-tal.

Tabell 8. Dokumenterade kontexter i period 6. 1300-tal.

Kontext	Schakt	Kontextbeskrivning, prover och ¹⁴ C-datering	Relationer	Fynd och osteologi
220	1	Odlingslager. Svartgrå, kompakt silt. Visst inslag av bränd lera och träkol. Tolkas vara ett större odlingslager.	Över fyllningar 217 & 219	
311	2	Träkolslager. Svart träkolslager som tolkas vara avsatta lager i en härd.	Över lager 312	
312	2	Härdbotten. Orange luckert lager. Tolkas vara en lerplatta i en härd.	Över fyllning 314	
314	2	Konstruktionslager. Brunt, luckert torrt, möjligen organiskt, lager i botten av härd. Oklar funktion. Möjligt konstruktionslager.	Över nedgrävning 315	KM99584:14 drejat svartgods, äldre rödgods, järnspik Djurben: 49,8 g
315	2	Härdgrop. Nedgrävning för härd. Skarp nedgrävningskant, jämn lutning och ojämn botten.	Över fyllning 318	

321	2	Brunnsfyllning. Svart träkolager med grå silt. I väster var fyllningen tjock och svart medan i öster var den mer uppblandad med grå silt, och en del tegelkross. Tolkas som en fyllning med flera horisonter. Fyllningen innehöll mycket djurben. Makrofossilanalys PM357, ¹⁴ C-datering: 1034–1178 (95,4% sannolikhet, Kal 2σ)	Över sten 322	KM99584:12 Östersjökeramik, stengods, bit av malsten i granatglimmerskiffer, järnhaltigt slagg, sadelmakeriverktyg, del av ljushållare, nit och flintborr
322	2	Stenar i fyllnadsmassor, vissa skörbrända. Möjligen varit en del av en stenläggning som brutits upp eller resterna från en härd som deponerats i brunn K330.	Över brunn 330	
331	2	Gårdsyta. Tjockt svartgrått lager med inslag av träkol, djurben och tegelflis. Tolkas vara en gårdsyta som ackumulerats över tid.	Över fyllning 321 & 347 & lager 336	KM99584:19 Östersjökeramik, drejat svartgods, vitgods, järnhaltigt slagg, spik och nit av järn
340	2	Brukningslager. Ett relativt tjockt brukningslager ovanpå generationer av lergolv.	Över fyllning 316 & 321	KM99584:17 äldre rödgodskanna, sölja i cu-leg, beslag och hantverksspill i cu-leg
433	3	Lerlager. Grå smetig lera på ett mindre område. Oklar funktion, möjligen utlagt på grund av sättningarna efter en brunn.	Över lager 434	KM99584:44 järnföremål
434	3	Lergolv. Återbrukad gul lera inblandat med grå kulturjord. Lagret är melerat och smetigt.	Över lager 437	
436	3	Lergolv. Grågul flammigt lager ett tunt lager brukning.	Över lager 434	
523	4	Brukningslager. Brun-grått-svart siltig humus. Aningens fuktig, homogen och lucker. Rikligt med djurben och träkol. Varierande tjocklek. Brukningslager utomhus. I plan mättes lagret in som ett lager, medan i sektion kunde lagret delas i två, ett övre relativt tunt (0,05–0,20 m) och ett undre (0,30 m). I sektionsritningen, blev det äldre lagret uttaget som nummer K570.	Över lager 570	KM99584:4 drejat svartgods, protostengods, vitgods, järnspik, järnnit, kalksten Djurben: 1000g
558	4	Utgjämninglager. Gråbrunt kompakt lerlager med inslag av lera. Tolkas vara ett utgjämningslager.	Över lager 613	
560	4	Utgjämninglager. Brungrått med inslag av gult. Lerigt kompakt lager. Tolkas vara utgjämningslager efter sättningar över en brunn.	Över lager 524	
570	4	Utgjämninglager. Grå-brun lerig silt. Homogen, torr och kompakt. Inslag av träkol, bränd lera, småsten, djurben och kalk. Möjligen påförda massor för att jämna ut sättningar i marken. Vid schaktning antogs detta vara samma som K523, men vid sektionsritning sågs en tydlig skillnad.	Över lager 560 & 571	KM99584:8 protostengods
571	4	Utgjämninglager. Grå-brun lerig, kompakt silt. Heterogent med lerfläckar i väster. Visst inslag av träkol, bränd lera, ben och kalk. Tolkas vara utgjämningslager för att nivellera ut sättningar efter brunn.	Över lager 524	
613	4	Utgjämninglager. Gråbrun kompakt, fuktig silt. Möjligen påförda massor för utjämning.	Över lager 556	

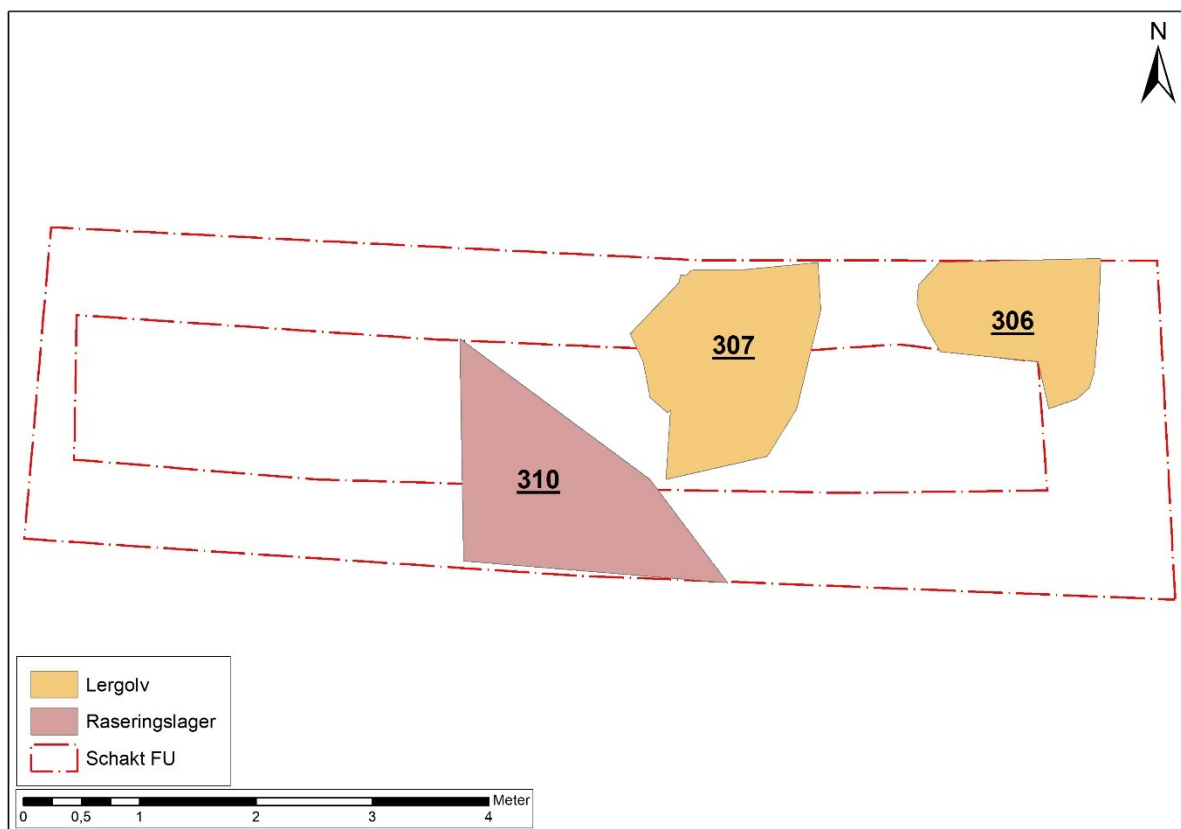

Figur 45. Schakten under period 7 och översikt av de kontexter som dokumenterades i plan, 1400–1600-tal.

Period 7. 1400–1600-tal.

Under denna period dokumenterades bebyggelse på flera delar av undersökningsområdet (figur 45). I söder, väst och norr påträffades lergolv som ingått i bebyggelse. I schakt 1, centralt på undersökningsområdet, dokumenterades lämningar i form av brukningslager och större sten som möjligen var rester efter bebyggelse. Möjligen tyder detta på att ytan under denna period var uppdelad i flera mindre tomter och att bebyggelsen legat relativt tätt.

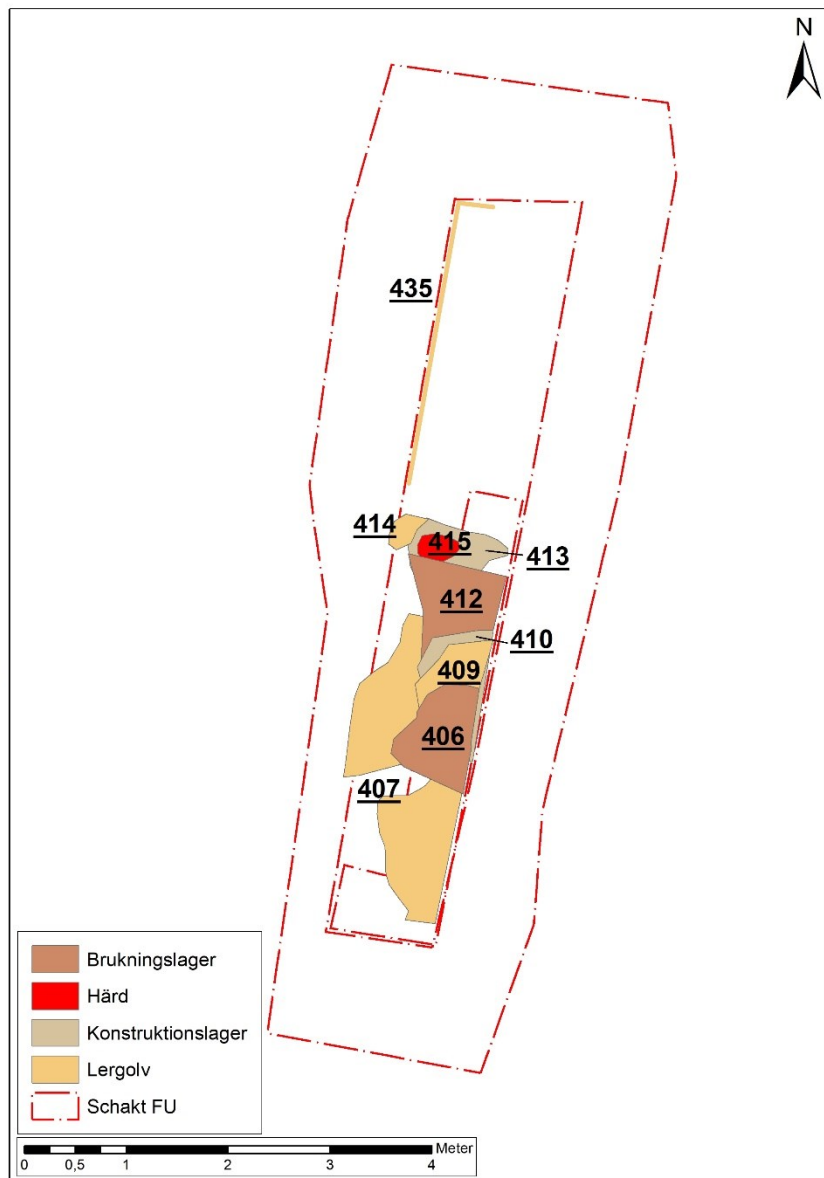
Centralt på undersökningsytan, i schakt 1, dokumenterades en sten i sektion (K228). Stenen mätte ca 0,12×0,35 m och låg plant mot underliggande lager. Stenen skulle kunna ha utgjort en del av en syll till en byggnad. Över och söder om stenen dokumenterades ett brukningslager (K221). Lagret var ca 0,10 m tjockt och innehöll finfördelad bränd lera, djurben och lera. Brukningslagret tolkades som avsatta intill en byggnad som stått på platsen, där syllstenen utgjort en del av byggnaden (sektion C227).

Figur 46. Schakt 2 med plandokumenterade kontexter under period 7, 1400–1600-tal.

I södra delen av undersökningsområdet dokumenterades två lergolv som tolkas vara del av samma byggnad, men möjligen utgjort golv i olika rum (K306 & K307, figur 46). K307 hade ett visst inslag av organiskt material och kan därför vara återanvänt. I lager K306, påträffades en bit cu-leg, som skulle kunna vara hantverksavfall. Ett makrofossilprov togs ur lagret K306 vilket visade på mycket träkol och en del brända benfragment, fiskben och hasselnötsskal (PM358). Enstaka förkolnade fröer påträffades, från fläder och två sädeskorn. Ena sädeskornet skickades på ¹⁴C-analys och gav en datering till åren

1410–1456 (95,4% sannolikhet, Kal 2σ). Sydväst om golven framkom ett svåravgränsat lager som innehöll mycket träkol och bränd lera (K310). Lagret tolkades som en del av ett raseringslager och möjligen utgjorde den utkastat material från härden från föregående period eller material från en nedbrunnen byggnad i närheten.

Figur 47. Schakt 3 med plandokumenterade kontexter under period 7, 1400–1600-tal.

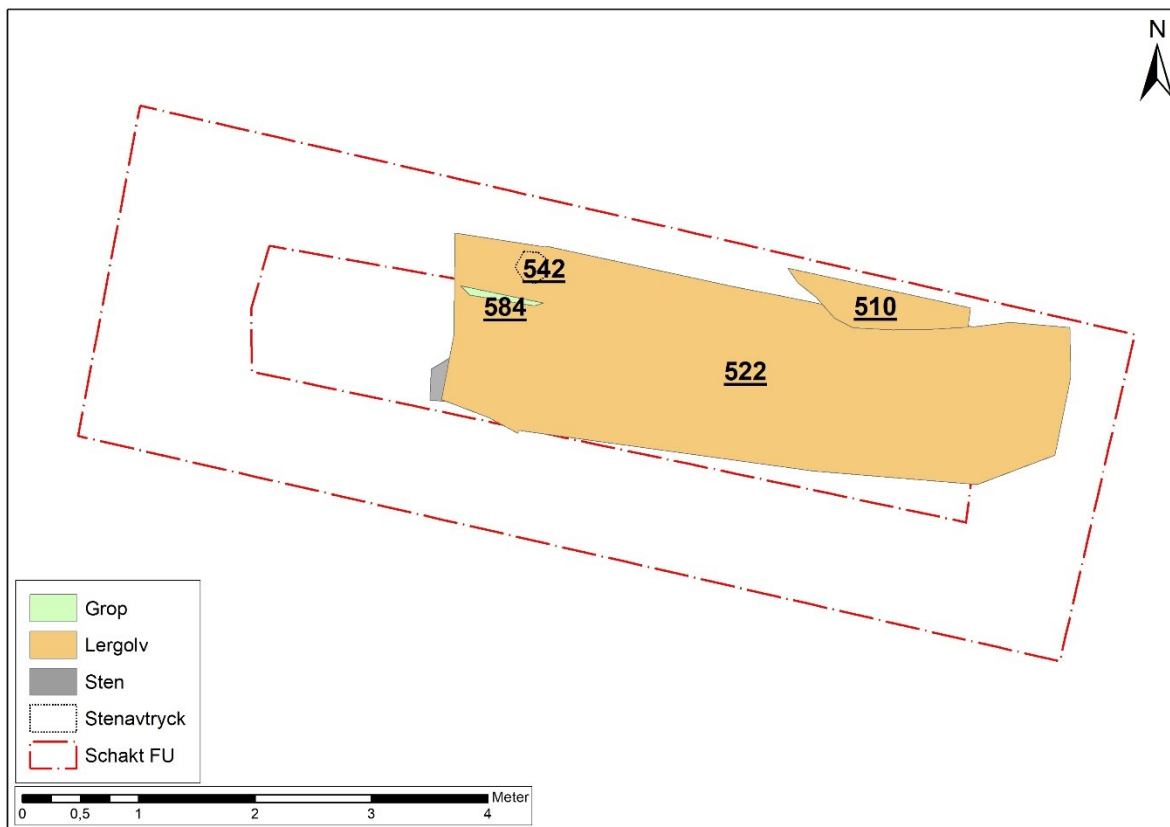
I väster uppfördes en byggnad med lergolv och en mindre härd under denna period (figur 47). Under lergolvet hade först två utjämningslager påförts för att jämna till ytan över den äldre brunnen (K432 & K435). Lergolvet utgjordes av K407, vilket kraftigt lutade åt väster på grund av de sättningar som uppstått efter brunnen. Golvet hade två större ojämnheter i östra sidan, vilket skulle kunna vara avtryck efter syllsten. Utöver golvet låg ett tunt, brunsvart, kompakt brukningslager som innehöll rikligt med träkol (K412). Norr om golvet låg lager K413 som tolkades vara del av lergolvet K407, men som blivit värmepåverkat av en härd. Härden bestod av en hårt bränd orangefärgad lerplatta (K415). I lergolvet togs ett makrofossilprov som uppvisade en stor mängd sädeskorn, främst från skalkorn men även en

hel del råg, samt en vetekärna (PM460). En av rågkärnorna skickades på ^{14}C -analys, vilket gav en datering till år 1438–1621 (95,4% sannolikhet, Kal 2σ).

Figur 48. Aja Guldåker rensar fram lergolv K407, bild taget från sydöst.

Golvet hade genomgått en viss upprustning på grund av de sättningar som brunnen orsakat varpå ett utjämningslager lagts ut över golvet och dess brukning (K410). Där efter hade ny lera påförts till ytterligare ett golv (K409 och K414). Norr om lergolvet och bebyggelsen dokumenterades två brukningslager i utomhusmiljö (K431 & K457). Lagren var mycket likartade, men dokumenterades i olika sektioner och därmed olika nummer (sektion C479 & C480). Över lergolvslagret K409 dokumenterades ett tunt träkolslagret som skulle kunna vara utrakat material från en härd inne i byggnaden (K406). I träkolslagret påträffades keramik av Östersjöformtyp och även protostengods från Niedersachsen med datering till år 1200–1350. Keramikens äldre datering skulle kunna antyda omdisponerade massor.

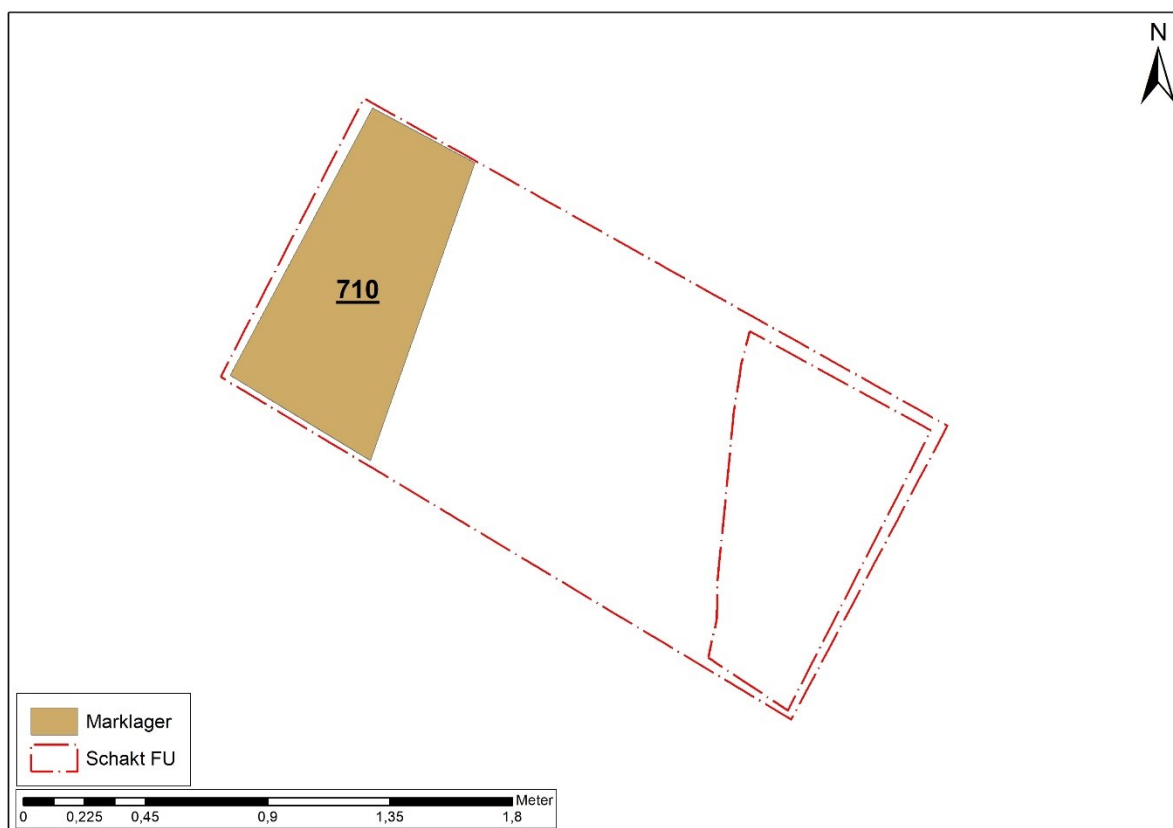

Figur 49. Schakt 4 med plandokumenterade kontexter under period 7, 1400–1600-tal.

Även i norra delen av undersökningsområdet uppfördes en ny byggnad, där ett utjämningslager först lagts ut i de västra delarna av schaktet (K577). Detta lager dokumenterades enbart i sektion på ett litet område, på grund av yngre nedgrävningar, men då de omfattade ett ca 0,20 m tjockt lager så var det möjligt att det var utlagt för att jämna till inför byggnadsarbetet. Byggnaden som uppfördes låg troligen i öst-västlig riktning, utmed gatan, och bestod bland annat av ett kraftigt lergolv och några större stenar. Golvet varierade i tjocklek men kunde på sina håll uppmätas till 0,30 m tjock (K522). Leran var gul-brun-orange i färgen och innehöll visst inslag av bränd lera, djurben och grus. Ett makrofossilprov skickades in från golvet och provet uppvisade stora mängder fiskben och även benfragment från ej artbestämda djur (PM611). Provet innehöll utöver benen ett frö från fläder. Resultatet skulle kunna antyda att golvet legat i en miljö där kött och fisk hanterades. Golvet dateras genom en ^{14}C -datering av ett benfragment från får/get till år 1306–1420 (95,4% sannolikhet, Kal 2σ).

Under golvet låg flera större stenar som ingått i en förstärkning av golvet vid en innervägg (K547). Väster om golvet dokumenterades en nedgrävning fylld mer lerblandad silt och en av de större stenarna (K583 & K584). Detta tolkades som en nedgrävning för en syll till byggnaden där lergolvet ingått. Över fyllningen låg ett stenavtryck efter en bortplockad sten som ingått i en syll till samma byggnad (K542). I direkt anslutning till lergolvet dokumenterades ett gul-orange lager lera med inslag av mycket bränd lera och kan ha utsatts för brand (K510). Leran var en del av det stora lergolvet men hade blivit värmepåverkat. Möjligen låg lagret i anslutning till en värmekälla.

Längre västerut vid gatan i norr dokumenterades ett tjockt marklager av grå kompakt silt med inslag av träkolsprickar (K710). Lagret var mellan 0,30–0,50 m tjockt och fungerade som påförda massor för odling.

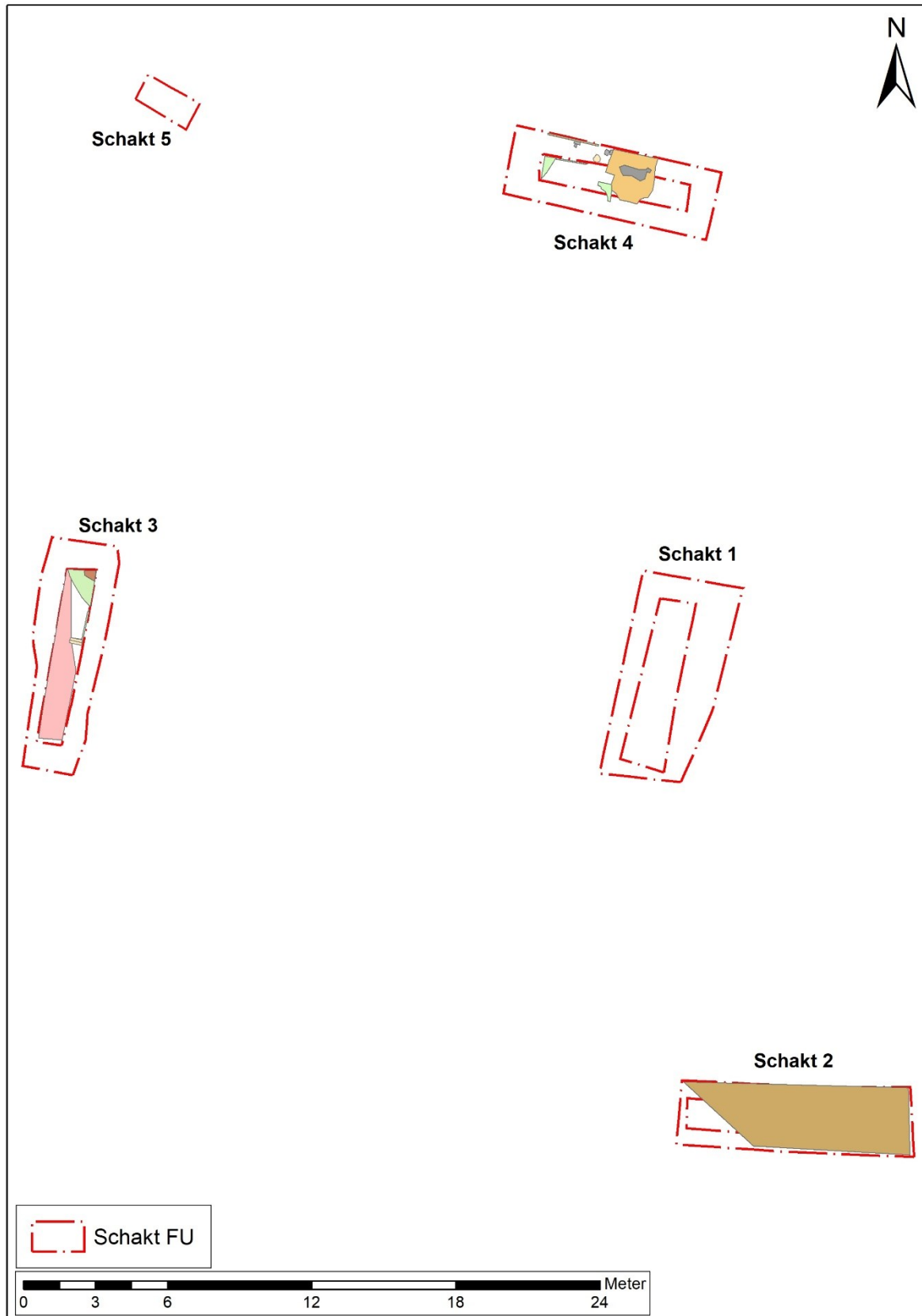
Figur 50. Schakt 5 med plandokumenterade kontexter under period 7, 1400–1600-tal.

Tabell 9. Dokumenterade kontexter i period 7, 1400–1600-tal.

Kontext	Schakt	Kontextbeskrivning, prover och ¹⁴ C-datering	Relationer	Fynd och osteologi
221	1	Raseringslager. Ett ca 0,10 m tjockt brunsvart luckert lager med inslag av bränd lera, djurben och lera. Tolkas vara ett raseringslager som lagts ut jämt på ytan.	Över lager 220 och sten 228	
228	1	Sten. Ensamliggande sten som dokumenterades i sektion. 0,12×0,35 m. Möjlig syllsten.	Över lager 208	
306	2	Lergolv. Gul kompakt lera. Ca 0,10 m tjockt visst inslag av träkolsprickar. Möjligen samma som 307 eller har ingått i samma byggnad, men tillhört olika rum. Makrofossilanalys PM358, ¹⁴ C-datering: 1410–1456 (95,4% sannolikhet, Kal 2σ)	Över lager 340	KM99584:40 obestämt föremål i cu-leg.
307	2	Lergolv. Gul kompakt lera, med visst inslag av träkolsprickar. I öster tvärt slut men i väster tunnar ut. Tolkas ha ingått i samma byggnadskonstruktion som lergolv 306. Leran kan ha varit återanvänd då den var infiltrerat av organiskt material.	Över lager 331	
310	2	Raseringslager. Svartgrått luckert heterogent lager med rikliga mängder bränd lera och träkol, tolkas vara resterna efter en raseri. Svåravgränsat lager.	Över lager 331 & 340	

406	3	Träkolslager. Ett svartgrått tunt lager med mycket träkol. Utrakat material från en härd.	Över lager 409	KM99584:26 Östersjökeramik, protostengods
407	3	Lergolv. Gul lera med inblandning av grå silt. Innehöll en del träkol. Golvet var något brutet på grund av stenavtryck och sättningar. Stenavtryck fanns i golvet upp mot östra sektionen. Golvet lutade kraftigt åt väster pga. sättningar efter en brunn. Makrofossilanalys PM460, ¹⁴ C-datering: 1438–1621 (95,4% sannolikhet, Kal 2σ)	Över lager 432	
409	3	Lergolvsrest. Lager med gul lera, del av lergolv.	Över lager 410	
410	3	Utjämningslager. Grå heterogen silt, med inslag av träkol och en del djurben. Utjämningslager mellan lergolv, utlagt för att jämna ut sättningar innan nytt golv påfördes. Golvet under hade stora sättningar pga. underliggande brunn.	Över lager 412	KM99584:23 Östersjökeramik, drejat svartgods, protostengods, bryne av sandsten, sintrad lera, järnspik Djurben: 193,07 g
412	3	Brukningsslager. Brunsvart kompakt tunt brukningsslager på lergolv K407. Lagret innehöll rikligt med träkol.	Över lager 407	
413	3	Ugnskonstruktion. Gul-orange lera, med inslag av träkol. Leran var något bränd och tolkas vara botten i en ugnskonstruktion. Över låg en bränd lerplatta K415.	Över lager 416	
414	3	Lergolvsrest. Möjligen samma som K409. Fragmenterat.	Över lager 415	
415	3	Ugnsplatta. Ett lager med hårt bränd orangefärgad lera. Tolkas som en liten ugnsplatta.	Över lager 413	
431	3	Brukningsslager. Gul-grå melerat lerlager med rikliga inslag av träkol. Lagret tolkas som brukningsslager intill byggnad.	Över lager 435	
432	3	Utjämningslager. Brungrått, kompakt lerigt lager med visst inslag av bränd lera och träkol. Melerat lager som tolkas vara utjämnning inför konstruktionen av överliggande lergolv.	Över lager 433	
435	3	Utjämningslager. Grått homogent lerlager med inslag av bränd lera och rikligt med träkol och djurben. Möjligen ett påfört lager för att jämna ut sättningar efter en brunn.	Över lager 432 & 436	
457	3	Brukningsslager. Brungrått kompakt lager med inslag av träkol och gul lera. Tolkas vara ett brukningsslager intill en byggnad.	Över lager 410	
510	4	Lergolv. Gul-orange lera med inslag av mycket bränd lera och enstaka prickar med träkol. Fortsatte norrut i schaktet förbi sektionen. Golvet hade mycket bränd lera, vilket antyder att byggnaden som golvet tillhört varit utsatt för en brand.	Samma som 522	
522	4	Lergolv. Gul-brun, aningens fläckigt sandig lera. Heterogen, torr och kompakt. Ca 0,30 m tjockt, som mest. Låg på bankettnivån. Relativt rent med lite grus, småsten, kalkprickar, träkol, djurben och bränd lera. Makrofossilanalys PM611, ¹⁴ C-datering: 1306–1420 (95,4% sannolikhet, Kal 2σ)	Över sten 547 & lager 577	
542	4	Stenavtryck. Cirka 0,27 m i diameter.	Över fyllning 583	
547	4	Syllsten. Stenar på öst-västlig linje (samt en söder om). Låg under/i det stora lergolvet K522. Stenarna tolkas vara en förstärkning av lergolvet, kanske under en innervägg.	Över lager 523	
577	4	Utjämningslager. Brungrått fuktigt lager med visst inslag av bränd lera och träkol. Tolkas vara påförda massor inför golvkonstruktion.	Över lager 570	

583	4	Sättlera i en grop för syllsten till lergolv K522. En av stenarna K547 låg i lagret.	Över nedgrävning 584	
584	4	Grop för syllsten. 0,50 m djup med något oregelbundna sidor och plan botten.	Över lager 522 & 558	
710	5	Marklager. Grå kompakt silt med inslag av träkolsprickar. Möjligen odlingsjord.	Över lager 711 & 715	

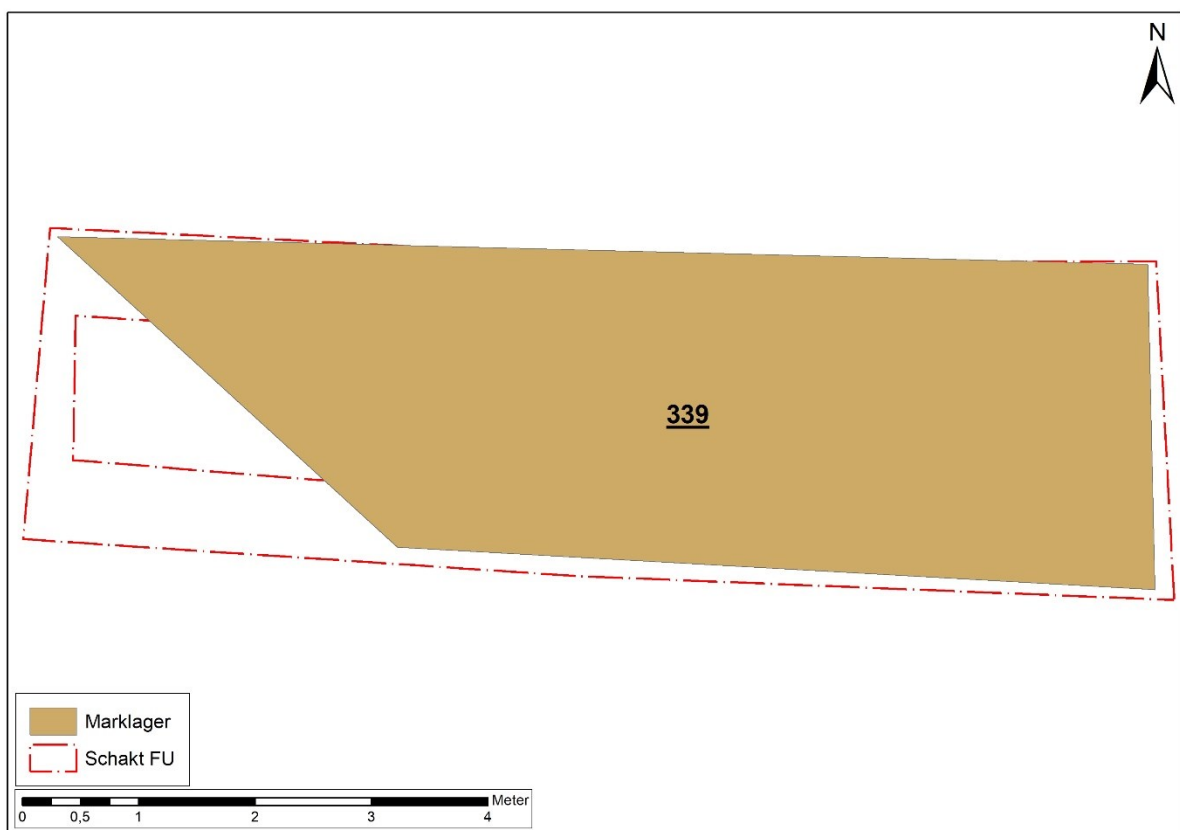

Figur 51. Schakten under period 8 och översikt av de kontexter som dokumenterades i plan, 1600–1800-tal.

Period 8. 1600–1800-tal.

Under period 8 dokumenterades större marklager i schakt 1 samt i södra och i västra delarna av undersökningsområdet. Antingen var bebyggelsen inte lika utspridd som tidigare eller så förflyttades bebyggelsen ut mot gatumarken under denna period, vilket kan jämföras med kartmaterial från 1700-talet (figur 3).

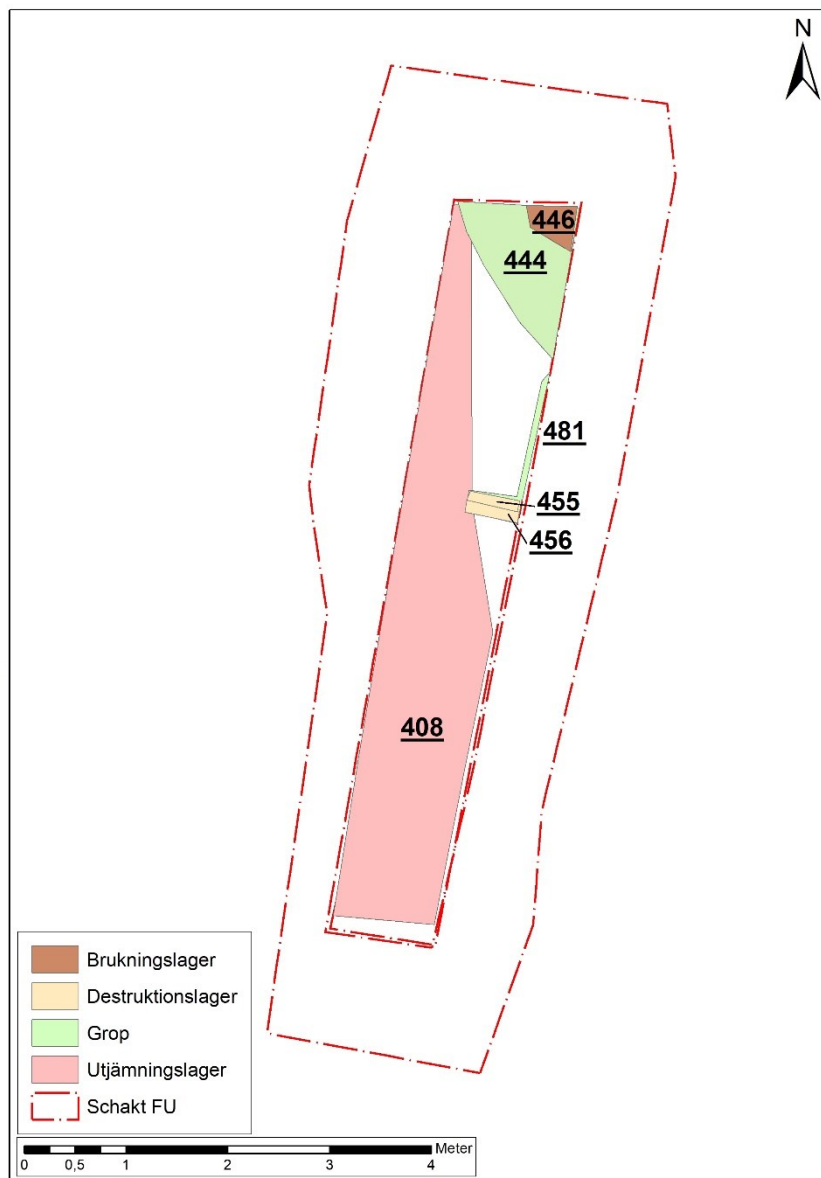
Centralt på undersökningsområdet, i schakt 1, låg under denna period ett tjockt, gråsvart, luckert sandigt siltlager med enstaka tegelflis och träkol (K212). Lagret var otydligt gentemot överliggande matjordslager och ett tydligt skifte gick inte att urskilja. Lagret tolkas vara påfört material som även kan ha brukats för odling inne på tomtmarken.

Figur 52. Schakt 2 med plandokumenterade kontexter under period 8, 1600–1800-tal.

Längre söderut dokumenterades ett ca 0,20 cm tjockt kompakt marklager med inslag av tegelflis, kalkprickar och djurben (K339, figur 52). Lagret tolkades ha utgjort en gårdsyta. I lagret påträffades fynd av flintgods med datering 1800–1900-tal och en bit av ett skaft till en kritpipa, med datering 1650–1750. En bit virad tråd med en ögla i cu-leg. påträffades också. Möjligen har marklagret påverkats av trädgårdsarbete i senare tid då fyndens dateringar var något spretig.

I västra delen av undersökningsområdet kunde ett större marklager dokumenteras vid denna period (K408, figur 53). Lagret var ca 0,40 m tjockt och bestod av gråbrun, homogen silt, med inslag av enstaka prickar av bränd lera och träkol. Lagret tolkades som ett marklager, möjligen som brukats för odling. I lagret påträffades fynd av keramik, av typerna Östersjökeramik, drejat svartgods och äldre rödgods, samt kopparhaltig slagg och en dubbelkam av horn (figur 54). Fynden var mycket blandade, med äldre datering, vilket antyder att massorna möjligen påförts eller rörts om vid markens brukningstid.

Figur 53. Schakt 3 med plandokumenterade kontexter under period 8, 1600–1800-tal.

En nedgrävning dokumenterad i sektion skars av flera yngre nedgrävningar och var svår att bestämma funktion på (K481, sektion C479). I nedgrävningen låg flera fyllningar som tolkades vara olika deponeringar. I ena sidan dokumenterades ett mindre lager med rikliga mängder träkol, över detta låg ett svartgult lerlager med mycket träkol upp mot kanten och sedan hade gropen fyllts ut med ett tjockt gråbrunt lager med en del tegelflis och träkol (K455, K456 & K459). Gropen tolkades som avfallsgrop, men om det var gropens primära syfte var oklart. En grop för kalkförvaring eller ältning hade skurit den

något äldre avfallsgropen. Gropen var grävd med jämnt lutande kanter, rundad bottenkant och plan botten (K444). I botten på gropen låg en hård kaka av gulvit kalk som kunde brytas i bitar (K446). Lagret tolkades som resterna av kalk som förvarats i gropen, eller möjligen ältats på platsen, för att nyttjas vid uppförande av någon byggnad i närheten. Därefter har gropen lagts igen, först med två lerlager som möjligen kan ha lagts på för att kalken inte skulle torka och sedan fylldes gropen på med material för att jämna till marken vid destruktionstillfället (K438, K439 K440 & K445). De äldre fyllningsmassorna innehöll mycket kalkprickar och representerar möjligen massor som legat direkt i anslutning till gropen vid brukningstiden och som användes för att försluta gropen.

Figur 54. Dubbelkam av horn, KM99584:24, påträffades i marklagret K408.

I norra delen av undersökningsområdet revs bebyggelsen från föregående period, vilket bland annat kunde ses i att syllsten plockades bort och håligheten fylldes igen (K541, figur 55). Tre utjämningslager lades ut över det stora lergolvet, möjligen på grund av de kraftiga sättningar som brunnen från period 2 skapat (K521, K580 & K606). Två större nedgrävningar dokumenterades och tolkades ha tillkommit vid destruktion av äldre bebyggelse på platsen, möjligen i syfte att återanvända syllsten. Den första nedgrävningen hade ojämna sidor samt botten var igenlagd med en fyllning som tolkades vara avfallsdeponering (K549, K616 & K617). Den andra nedgrävningen skar den äldre och hade jämna sidor med plan botten (K553). Nedgrävningen hade återfyllts med två olika fyllningar för att få marken plan (K554 & K555).

Ny bebyggelse uppfördes längs gatan i norr, vilket dokumenterades genom två syllstensrader och en minde stenläggning som tolkades ha legat som grund för en innervägg (K515, K516 & K543). Syll K543 låg i öst-västlig riktning längs gatan och syll K515 låg i nord-sydlig riktning, i vinkel mot stenpackning K516. Två olika lager dokumenterades som lergolv och kan vara resterna av en och samma byggnad

tillsammans med syllstenen. Lergolv K518 var gul och kompakt samt tunnade ut i söder. Golvet låg under stenpackning K516, men över syllsten K515 och tolkades därför ha fungerat som golv och som packlera vid syllen. I sektionen söderut dokumenterades ett litet område med lera som kan vara samma som K518 (K579, sektion C566). I sektionen ut mot gatan dokumenterades ett grågult lerlager som möjligen kan ha fungerat som sättlera till syllstenarna K543 som låg ut mot gatan (K544, sektion C593).

Söder om bebyggelsen mot gatan dokumenterades en fyrkantig nedgrävning som innehöll vit kompakt ältad kalk (K517 & K612). Kalken kan ha använts vid uppförandet av bebyggelsen mot gatan.

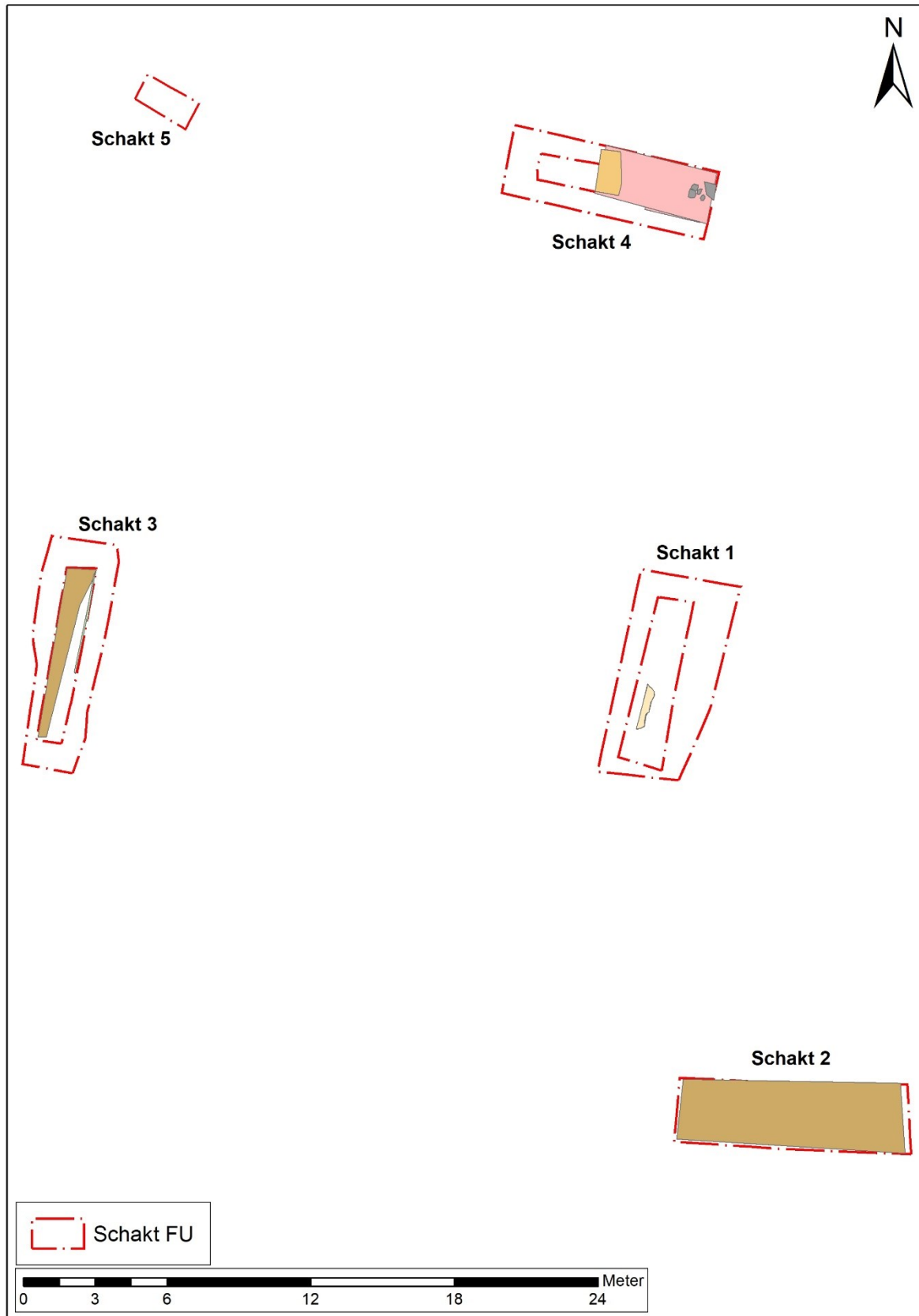
Figur 55. Schakt 4 med plandokumenterade kontexter under period 8, 1600–1800-tal.

Tabell 10. Dokumenterade kontexter i period 8, 1600–1800-tal.

Kontext	Schakt	Kontextbeskrivning, prover och ¹⁴ C-datering	Relationer	Fynd och osteologi
212	1	Utjämningslager. Utjämning över ett raseringslager, tjockast i mitten och tunnade ut åt sidorna.	Över lager 221	
339	2	Gårdsplan. Gråbrunt kompakt silt lager. Inslag av kalkprickar, tegelflis, bränd lera & djurben. Tolkades vara en markyta.	Över lager 306, 307 & 310	KM99584:20 flintgods, kritpipa, föremål i cu-leg.
408	3	Utjämningslager ovanpå sättning. Lagret tolkades som påfört utjämningslager med inblandning av träkol och mycket djurben.	Över lager 406, 414 & 431	KM99584:24 Östersjökeramik, drejat svartgods, äldre rödgods, dubbelkam av horn, kopparhaltig slagg, beslag av järn, järnspik

438	3	Fyllning. Grå kompakt silt med visst inslag av småsten. Tillkommit vid destruktion av kalkgrop.	Över fyllning 439	
439	3	Fyllning. Grå kompakt silt, med inslag av kalkprickar. Del av fyllning i kalkgrop. Tillkommit vid destruktionstillfället.	Över fyllning 440	
440	3	Lerlager. Gulgrått lerlager med mycket kalkbruk. Leran tolkas vara utlagt som ett lock över kalken i en kalkbrukningsgrop.	Över lager 445	
444	3	Kalkgrop. Nedgrävning med jämn lutning och plan botten. Tolkas vara en grop för kalkblandning då den fortfarande hade en kaka med hårt vitgul kalk i botten.	Över lager 408 och fyllning 455	
445	3	Lerlock. Brunrå smetig lera med inslag av småsten. Tolkas vara ett lock över kalken.	Över kalk 446	
446	3	Kalk. Hård gulvit kaka av kalk som tolkas vara rester i en kalkgrop.	Över nedgrävning 444	
455	3	Fyllning. Gråbrun lerigt lager med tegelkross och träkol. Möjligen omrört raseringsmaterial som dumpats.	Över lager 459	
456	3	Fyllning. Gråbrun lera med mycket träkol. Tolkas vara deponerat material i avfallsgrop.	Över nedgrävning 481	
459	3	Konstruktionslager. Svartgul kompakt lera med mycket träkol.	Över fyllning 456	
481	3	Grop. Oregelbunden grop med oregelbundna sidor och plan botten. Möjligen en avfallsgrop.	Över lager 457	
515	4	Syll. Tre stenar inmätt i nord-sydlig riktning. Tolkade som syllstenar i yttervägg.	Över lager 521	
516	4	Stenpackning. Bestående av mindre stenar. Troligen i samma konstruktionsfas som K515. Tolkad som del av en väggkonstruktion.	Över lager 518	
517	4	Ältad kalk. Vit nästintill ren finkornig kalk. Homogen, torr, blockformig. Få inslag av grus, Fyllning i kalkåtningsgrop.	Över nedgrävning 612	
518	4	Lergolv och lerpäckning. Leran låg under stenpackning K516. Leran var mycket tjockare i norr och något tunnare och fladdrigare i söder.	Över stenkonstruktion 515	
521	4	Uttjämningslager. Brunrå silt, kompakt. Enstaka träkolsprickar och lerprickar. Lager mellan lergolv K518 och K522.	Över lager 522	
541	4	Fyllning. Gråbrun fyllning i stenavtryck.	Över nedgrävning 542	
543	4	Syllsten. Natursten i Ö-V riktning. Cirka 0,20x0,15 m.	Över fyllning 617	
544	4	Grå-gul lera med viss inblandning av kulturjord. Kompakt och torr. Tolkas vara sättlera till syllsten K543.	Över sten 543 & lager 606	
549	4	Grå silt, kompakt. Innehåller lerfläckar, sten och enstaka träkolsprickar. Utfyllnad i plundringsgrop.	Över nedgrävning 616	
553	4	Grop. Nedgrävning med jämt sluttande sidor och plan botten. Tolkas som möjlig plundringsgrop.	Över fyllning 617	
554	4	Fyllning. Grå-brun sandig lera. Homogen, kompakt, torr. Inslag av kalkprickar, djurben och träkol. Äldsta fyllning i nedgrävning K553.	Över nedgrävning 553	
555	4	Fyllning. Brun-grå-gul silt-lera-kulturjord. Heterogen, kompakt, torr. Inslag av träkol, kalkprickar och bränd lera.	Över fyllning 554	

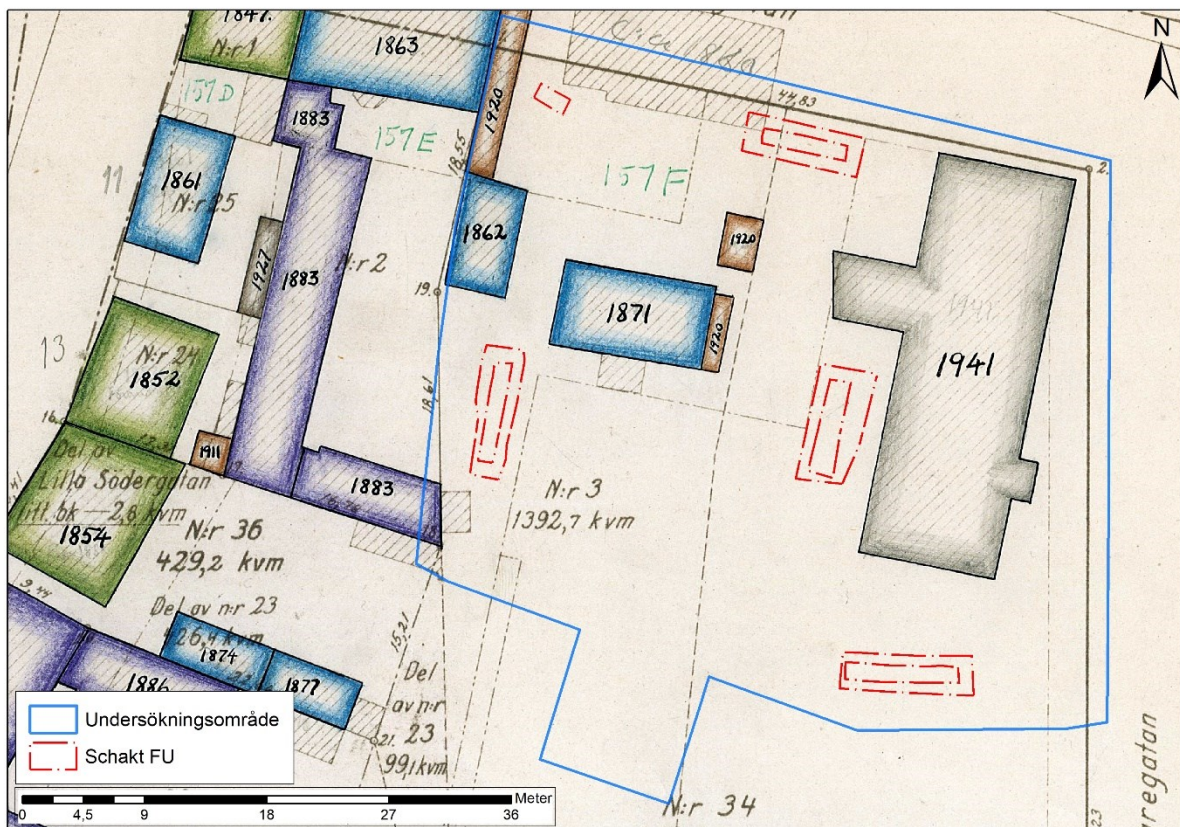
579	4	Lergolv. Brun-gul silt-lera. Kompakt, torr, homogent. Möjligen samma som K518.	Över lager 580	
580	4	Brukningslager. Svart-grå ler-silt. Torr, kompakt och homogen. Inslag av rött tegel (brockor), djurben och träkol.	Över lager 522	
606	4	Utjämningslager. Grå, kompakt, homogen silt. Utlagt inför konstruktion av byggnad.	Över fyllning 541	
612	4	Kalkälningsgrop. Nedgrävning för kalk K517. Fyrkantig i plan, ca 0,60x0,70 m. Möjligen spår av träbalja som förmultnat.	Över lager 580	
616	4	Större nedgrävning som tolkas vara avröjning av äldre bebyggelse.	Över fyllning 583	
617	4	Fyllning. Gråbrun, kompakt silt med inslag av djurben och tegelkross. Tolkas vara fyllningsmassor efter avröjning.	Över fyllning 549	

Figur 56. Schakten under period 9 och översikt av de kontexter som dokumenterades i plan, 1800-tal.

Period 9. 1800-tal.

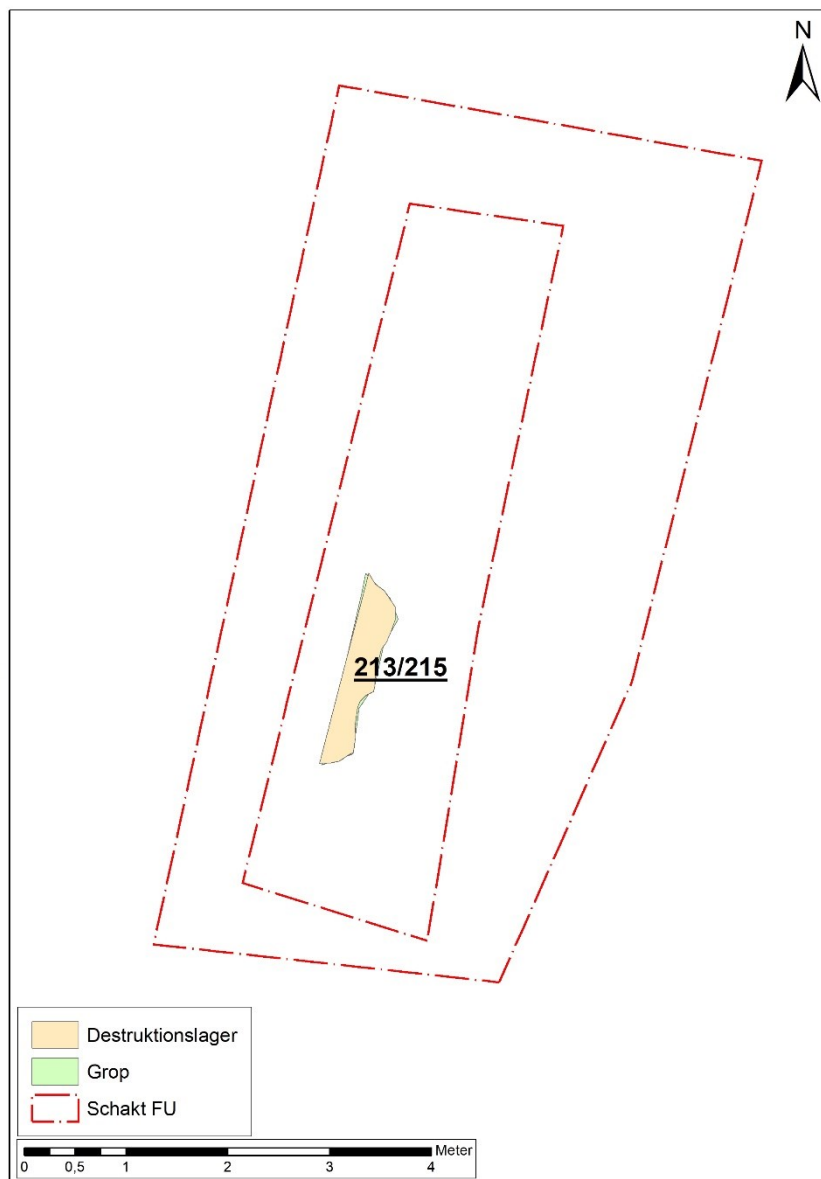
Under 1800-talet förekom väldigt lite aktivitet i den södra delen av undersökningsområdet medan det centralt, i schakt 1, och i väster dokumenterades några större nedgrävningar där några möjligen var spår efter avröjningar efter bebyggelse (figur 56). I norr ersattes fortsättningsvis bebyggelsen. På Ragnar Blomqvists karta över kvarteret Grynmalaren från år 1948 ses två större byggnader i västra delen av undersökningsområdet som uppfördes år 1862 och 1871 (figur 57). Ingen av dessa hus låg inom de undersökta schakten och enligt kartan tycks bebyggelsen vara koncentrerad till nordvästra halvan av fastigheten.

Figur 57. Utsnitt från Ragnar Blomqvist kvarterskarta över Kv Grynmalaren från år 1948. Den blå linjen markerar undersökningsområdet för förundersökningen (LA-arkivet).

Under denna period skedde aktivitet centralt på undersökningsområdet (figur 58). Två dokumenterade nedgrävningar har förts till 1800-talet, där den ena gropen tolkas vara en fundamentsgrop. Gropen hade stenar i fyllningsmassorna (K222 & K223). En större nedgrävning dokumenterades i schaktbotten men borde, med tanke på fyndinnehållet, komma högre uppifrån men varit svår att skönja i plan på grund av att fyllningen var mycket lik övriga marklager på ytan (K213 & K215). Gropen tolkades som relativ modern och har skurit flera äldre lager. I fyllningen påträffades fynd av yngre rödgods och oglaserat lergods med datering till år 1750–1900. Ett makrofossilprov som togs i nedgrävningens botten visade på stora mängder träkol, djur- och fiskben (PM214). Några oförkolnade fröer från ogräs och hallon

påträffades tillsammans med relativt många förkolnade sädeskorn från skalkorn och råg. Fyllningen ger intrycket av att komma från en köksnära miljö.

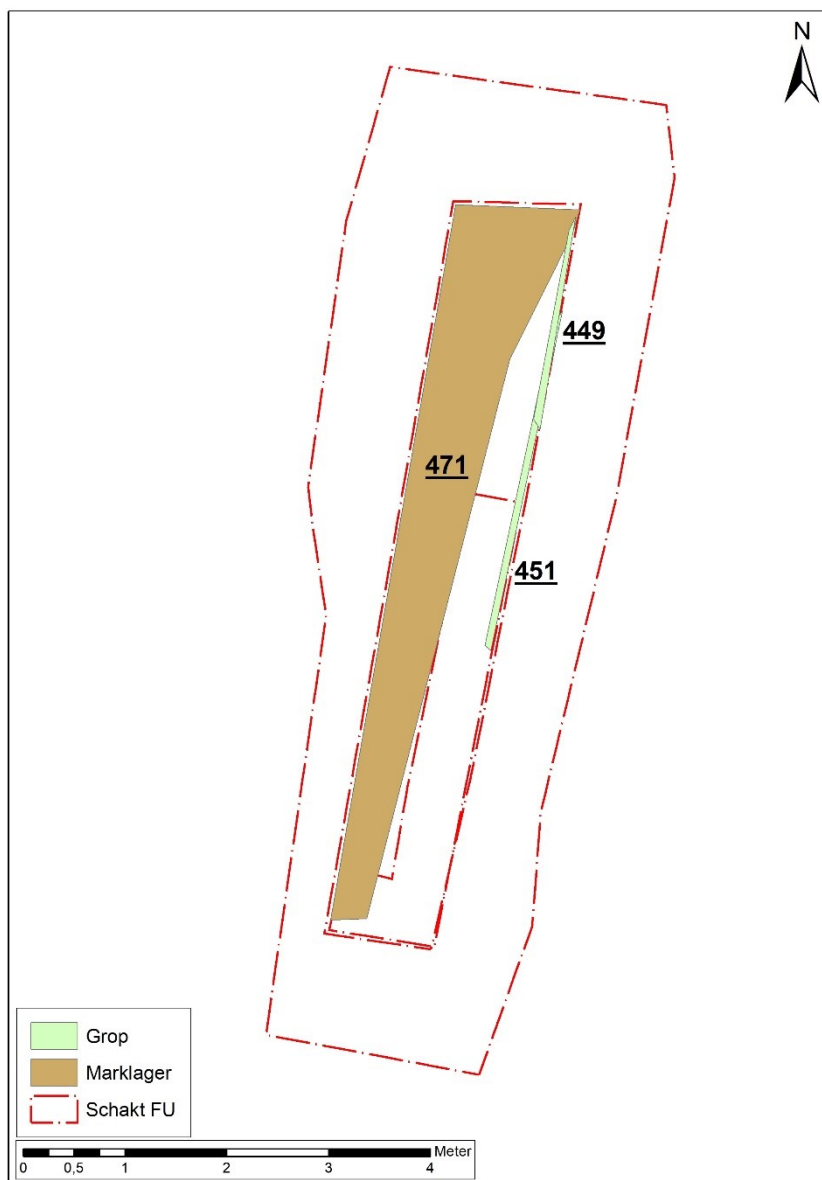

Figur 58. Schakt 1 med plandokumenterade kontexter under period 9, 1800-tal.

Söderut på undersökningsområdet dokumenterades ett stort tjockt lager med inslag av tegelflis och en del tegelbrockor (K304). Massorna bestod av gråbrun kompakt silt, omkring 0,30 m tjockt och tolkades vara påförda massor som möjligen nyttjats för odling eller som utjämning i den annars sluttande terrängen. I lagret påträffades en keramikskärva yngre rödgods, med datering till år 1750–1900.

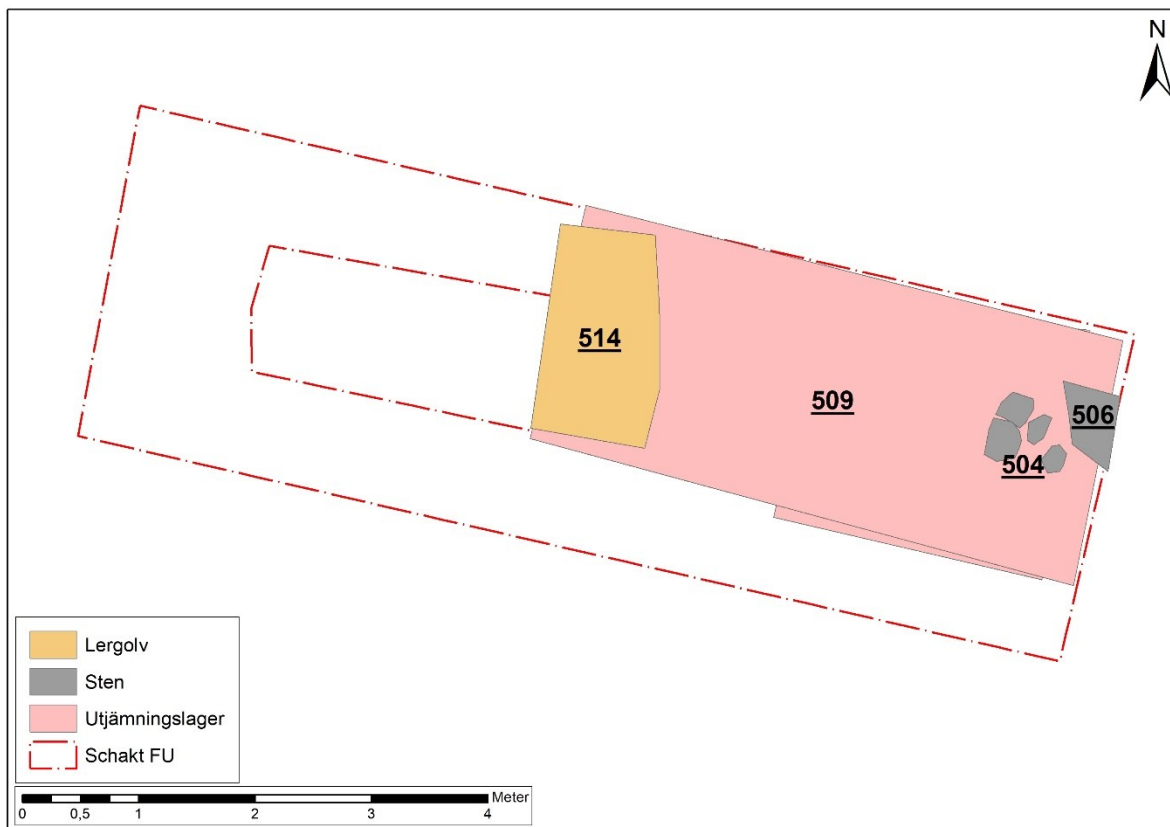
Västerut dokumenterades två större marklager och två nedgrävningar från denna period (figur 59). Det yngsta lagret bestod av ett gråbrunt, ca 0,40 m tjockt, kompakt siltlager med ett visst inslag av träkol och bränd lera (K471). Massorna tolkades vara påförda och hade möjligen nyttjats för odling på platsen under en längre tid. Två större nedgrävningar dokumenterades på platsen där den äldsta tolkades vara en avröjningsgrop för att ta bort äldre bebyggelse (K451). Nedgrävningen var fylld med raseringsmassor som innehöll kalkbruk och tegel, både rött och gult, uppblandat med äldre kulturlager (K450 & K452).

En något yngre nedgrävning var förlagd över den tidigare avröjningen och även den var återfylld med massor som tolkades vara raseringsmaterial uppblandat med kulturjord (K448 & K449). Dessa nedgrävningar tolkas vara tillkomna nära inpå varandra i samband med en rasering med efterföljande utjämning på platsen. Över detta låg ett lager gråbrunt luckert siltlager, mellan 0,15 och 0,40 m tjockt, med viss närvaro av träkol och tegelflis (K403). Lagret tolkades varit ett brukningslager som fungerat som trädgårdsjord under en tid. I lagret påträffades keramik av typen yngre rödgods, flintgods samt en bit ugnskakel. Keramiken dateras till mellan år 1700–1860.

Figur 59. Schakt 3 med plandokumenterade kontexter under period 9, 1800-tal.

I norra delen av undersökningsområdet skedde mer aktivitet i form av markberedning under perioden, där den tidigare bebyggelsen rjordes och marken hade sedan jämnats till i flera lager (K509, K511, K604, K605, K621 & K622, figur 60). Plundringsgroparna sågs tydligt i sektion där de skurit tvärs genom äldre lergolv, möjligen för att ta tillvara på syllsten (K621 & K622, sektion C593). Lager K509, K511 och K604 tolkades alla som utjämningslager och K605 var ett lager med mycket träkol och aska och var troligen resterna efter en brand som jämnats till inför nybyggnationen.

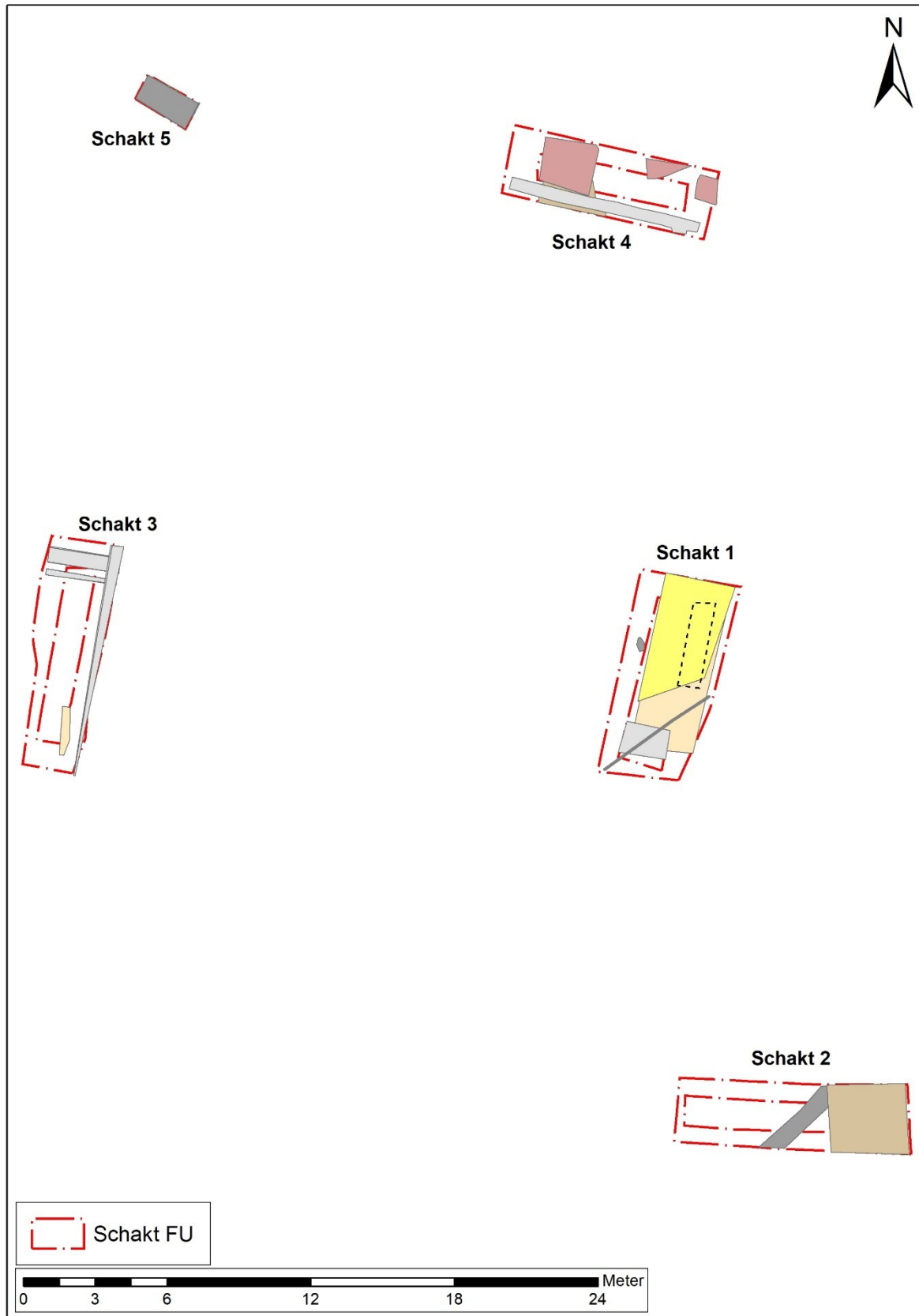
Figur 60. Schakt 4 med plandokumenterade kontexter under period 9, 1800-tal.

Över markförberedningen lades ny syll, stenläggning, konstruktionslager och lergolv ut. Öster i schaktet låg fyra större stenar som tolkades vara resterna av en syll, möjligen en hörnsyll på vilken en träsyll kan ha legat (K504) och direkt öster om denna låg en mindre uppbruten stenpackning som kan ha utgjort en del av en gårdsplan eller takdropp intill byggnaden (K506). Centralt i schaktet låg två större stenar i en nord-sydlig orientering och tolkades ha utgjort syllstenar, möjligen till en mellanvägg i samma konstruktion som syllstenen i öst (K513). Intill och upp över stenen låg ett lager brungul kompakt lera som tolkades vara del av ett lergolv (K514). Enbart fragment kvarstod av bebyggelsen, men tyder ändå på att marken ut mot gatan i norr var bebyggd under denna period.

Tabell 11. Dokumenterade kontexter i period 9, 1800-tal.

Kontext	Schakt	Kontextbeskrivning, prover och ¹⁴ C-datering	Relationer	Fynd och osteologi
213	1	Brunsvart fyllning i en större nedgrävning. I fyllningen påträffades djurben, tegelbitar, keramik samt glas. Makrofossilanalys PM214.	Över nedgrävning 215	KM99584:10 yngre rödgods, oglaserat lergods
215	1	Större nedgrävning med oklar funktion.	Över lager 212	
222	1	Nedgrävning. Tolkas vara en grop för fundament. Låg en större sten i gropen.	Över lager 212	
223	1	Fyllning. Tolkas vara fyllning i fundamentsgrop. Flera stenar i fyllningen, en stor och flera mindre.	Över nedgrävning 222	

304	2	Lager. Tjockt lager med mycket tegel i. Tolkas vara påförda massor.	Över lager 339	KM99584:16 yngre rödgods
403	3	Marklager. Matjord eller odlad trädgårdsjord. Brun, fin, lucker med enstaka tegelbitar.	Över fyllning 448	KM99584:27 yngre rödgods, flintgods, ugnskakel
447	3	Kalkfläckigt lager. Litet lager med hög koncentration av kalk, möjligen tillkommen vid nedgrävningar genom yngre lager.	Över fyllning 439	
448	3	Raseringsmaterial. Fyllning i nedgrävning, tolkas vara raseringsmassor blandat med äldre kulturlager.	Över nedgrävning 449	
449	3	Avfallsgrop. Relativ modern nedgrävning, oklar funktion. Tolkas vara återfyllt med raseringsmassor.	Över lager 471 & fyllning 450	
450	3	Modern återfyllning. Modern fyllning i grop. Inblandning av gult tegel.	Över fyllning 452	
451	3	Avröjning. Relativt modern nedgrävning. Möjligen avröjning efter byggnad.	Över lager 408	
452	3	Raseringsmassor. Grå torr siltfyllning i nedgrävning. Sparsamt inslag av kalk och tegelkross som tolkas vara rester efter rasering.	Över nedgrävning 451	
471	3	Odlingsjord. Gråbrunt tjockt lager med visst inslag av bränd lera och träkol. Tolkas som påförda massor för odling.	Över lager 447	
504	4	Syllsten. Fyra stenar som tolkas vara del av en syll.	Över lager 511	
506	4	Stenläggning. Stenar i fragmenterad stenpackning, med dimensioner mellan 0,10 till 0,15 m.	Över lager 511	
507	4	Konstruktionslager. Massorna bestod av grå kompakt silt med inslag av tegelbrockor och tegelflis.	Samma som 509	KM99584:37 kritpipa
509	4	Uttöjningslager. Grå-brun silt, kompakt. Inslag av träkol och tegelbitar. Homogena massor, möjligen påfört över lergolv för att jämna ut marken.	Över lager 514, 579, 517, 605 nedgrävning 622	
511	4	Uttöjningslager. Grå kompakt lera med inslag av gula lerprickar, tegelkross och träkol. Tolkas vara påförda massor.	Över sten 516	
513	4	Syll. Två ensamliggande stenar. 0,24 m i diameter respektive 0,30 m i diameter. Möjligen har stenen ingått i en syllstensrad.	Över lager 511	
514	4	Lergolv intill sten K513. Leran låg upp emot stenarna.	Över sten 513	
604	4	Uttöjningslager. Grå kompakt silt, enstaka träkol, lerprickar, bränd lera. Tolkas vara påfört material och samma som K509.	Över nedgrävning 621	
605	4	Raseringslager. Grå silt, blandat med sot och aska. Mycket träkol. Luckert och torrt. Tolkas vara ett brandlager med mycket träkol och aska. Lagret bestod av flera horisonter.	Över lager 511 & 544	
609	4	Konstruktionslager. Grått heterogent och kompakt lager. Lager med mycket inblandad lera, inslag av kalkprickar, träkol och tegelkross. Möjligen ett konstruktionslager i samband med uppförande av en byggnad.	Över lager 604	
621	4	Avröjning. Skarp nedgrävningsskant genom äldre lergolv. Tolkas vara en avröjning, möjligen efter syllsten. Samtida som K622.	Över lager 544	
622	4	Avröjning. Skarp nedgrävningsskant genom lergolv. Tolkas vara en avröjning, möjligen efter syllsten. Samtida som K621.	Över lager 544	

Figur 61. Schakten under period 10 och översikt av de kontexter som dokumenterades i plan, 1900-tal.

Period 10. 1900-tal.

Under period 10, 1900-talet, skedde mycket aktivitet på platsen (figur 61). De hus som stod på fastigheten vid förundersökningen uppfördes under 1940- och 50-talen och med dessa byggnationer utfördes en del markförberedning och demolering av äldre bebyggelse. Till byggnaderna tillkom även markarbeten för el, VA, belysning, osv.

Figur 62 visar de ledningar och brunnar som dokumenterades under förundersökningen och schaktningsövervakningen. De ledningarna som är markerade med gröna prickar dokumenterades i schaktväggarna efter rivningen av byggnaderna och ingår i en större ledningsdragning till anslutningar och gator.

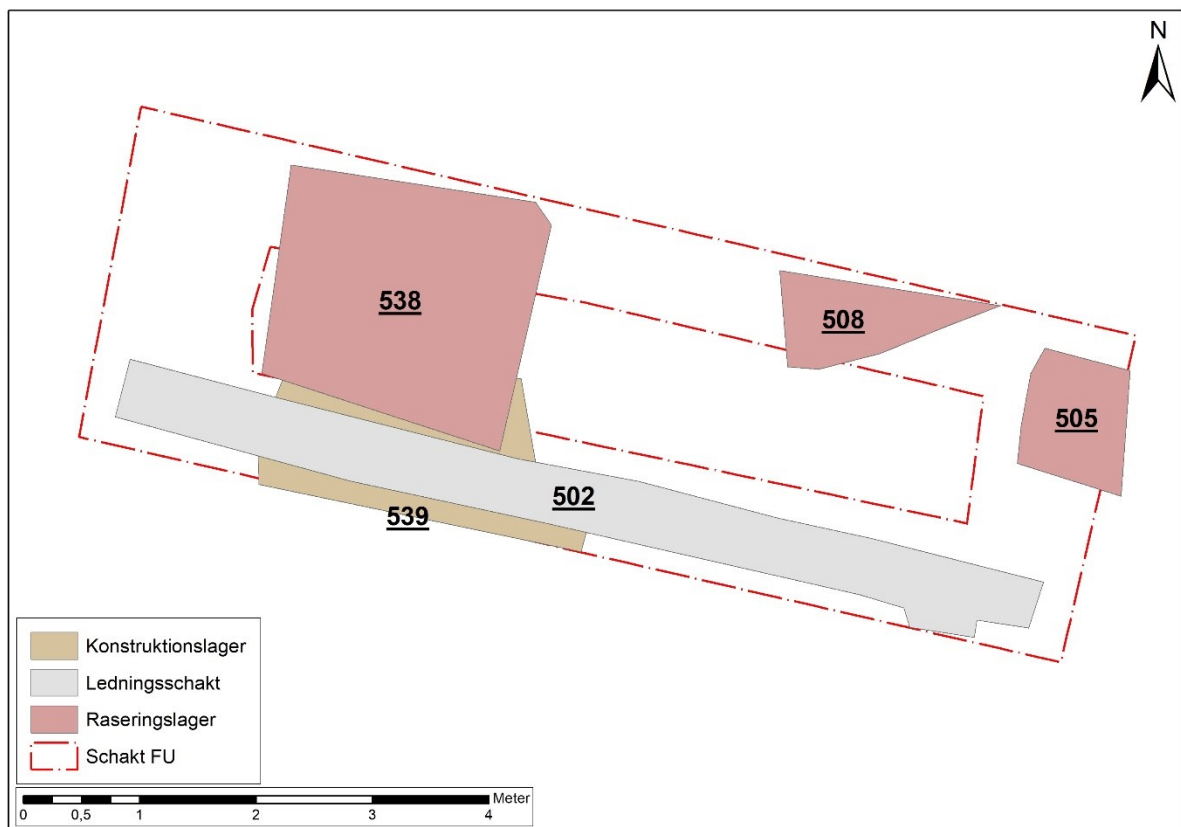

Figur 62. Översikt över fastigheten och ledningar som dokumenterades i fält.

På Ragnar Blomqvists kvarterskarta, se figur 57 (föregående period), syns på fastighetens västra sida och ut mot Lilla Tvärgatan flertalet hus under den första halvan av 1900-talet. På fastighetens östra sida har Blomqvist ritat in tandpolikliniken som uppfördes år 1941. Alla byggnader i väster kom troligen att rivas i samband med uppförandet av den stora byggnaden som uppfördes år 1957.

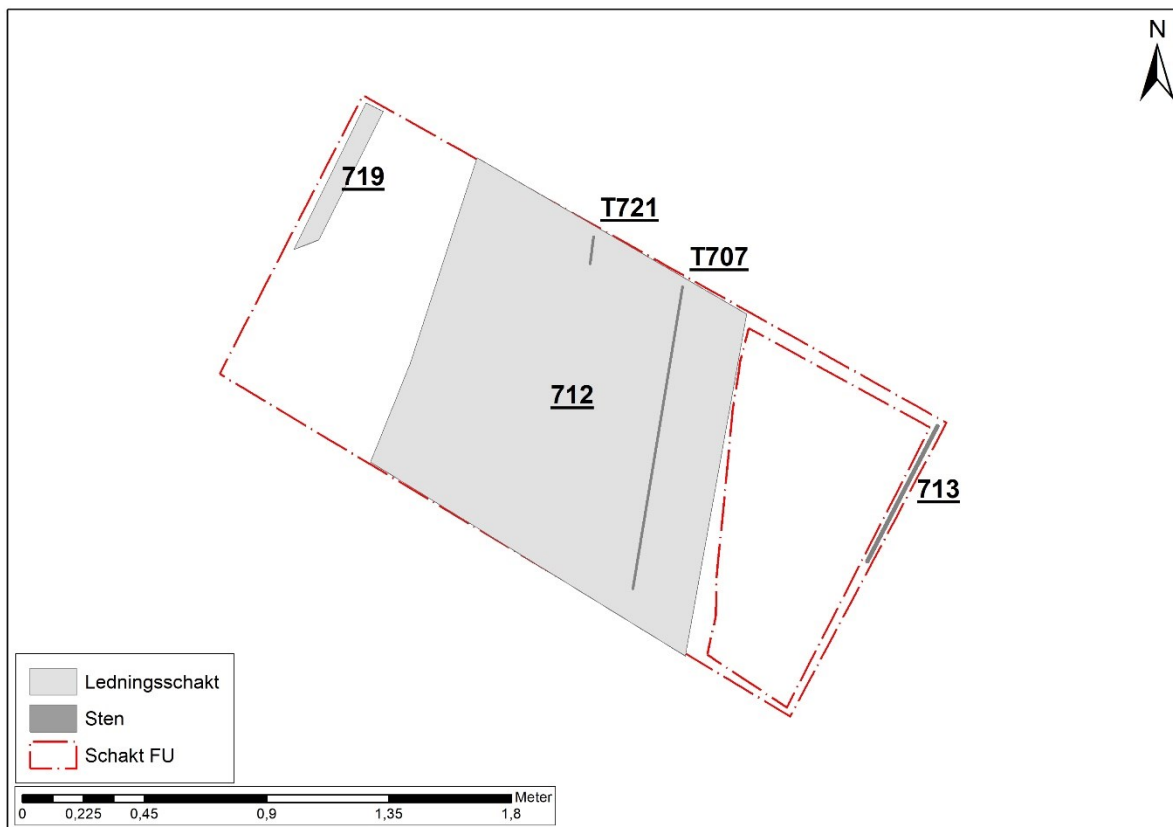
Inte minst i norra delen av fastigheten kan man se denna markberedning genom flera större nedgrävningar, igenlagda med fyllnadsmassor, som tolkas vara avröjningar efter äldre bebyggelse (K505, K508, K540, K545, K546, K575, K578, K582, K594, K595, K596, K597, K598, K599, K600, K601,

K603, K607, K615, K618, K619 & K620, figur 63). Över detta låg även flera olika raseringslager med mycket tegel som jämnats till inför nybyggnationen (K538, K592, K703 & K704). Några lager har även tolkats som konstruktionslager inför eller vid uppförandet av byggnationerna (K507, K539, K591, K614 & K708). I norra delen av undersökningsområdet påträffades även delar av en äldre kullerstensläggning under det moderna bärlagret till gatsten (K589 och K702). Möjligen var dessa utlagda under mitten av 1900-talet.

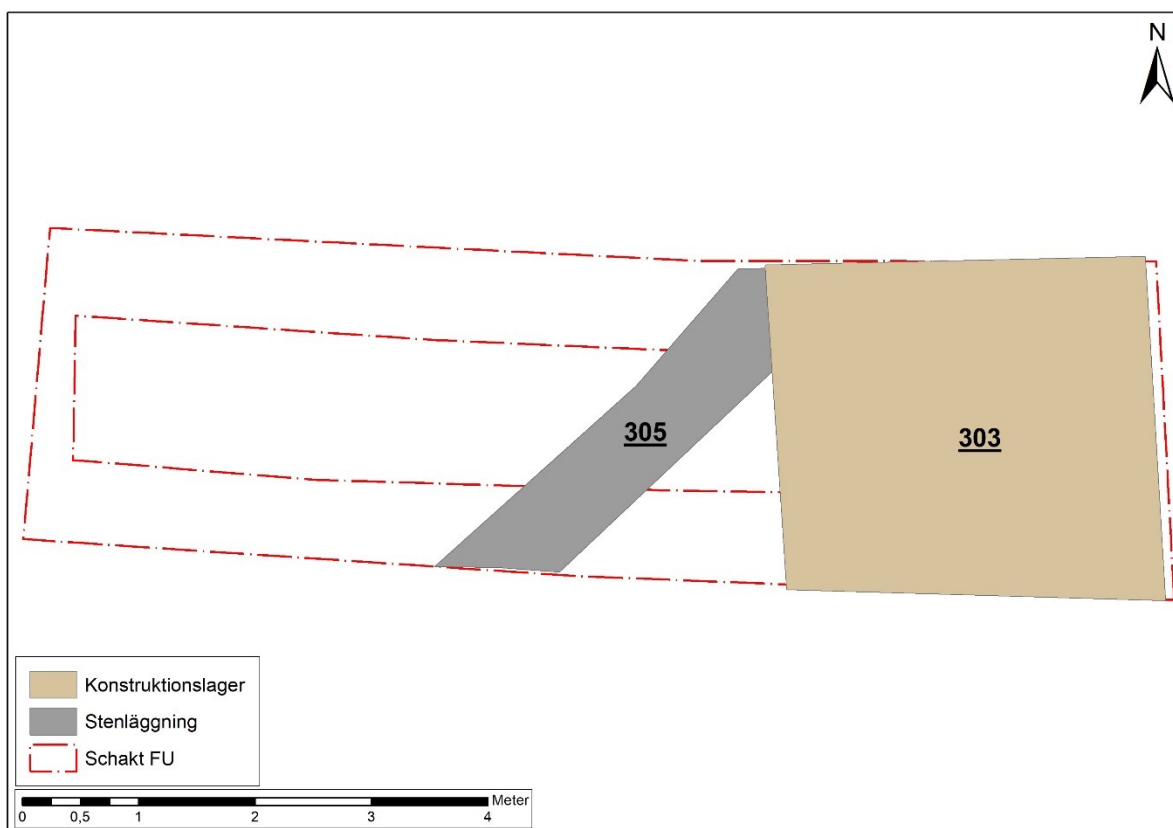

Figur 63. Schakt 4 med plandokumenterade kontexter under period 10, 1900-tal.

I schakt 5, i nordvästra delen av undersökningsområdet, var det tänkt att enbart schakta ner till en nivå där äldre kulturlager tog vid för att kontrollera urschaktningen och bevarandegraden av äldre kulturlager utmed gatan. Två äldre ledningar gick tvärs genom schaktet på olika djup, 1,00 m respektive 1,40 m och där ledningsschaktet i sig gick ner till morännivå som låg på ca 1,80 m djup (figur 64). Vid rensning av schaktets sektioner kunde det konstateras att vid omkring 0,70 m djup framkom intakta kulturlager med äldre datering, se tidigare perioder (sektion C706).

Figur 64. Schakt 5 med ett urval av plandokumenterade kontexter under period 10, 1900-tal

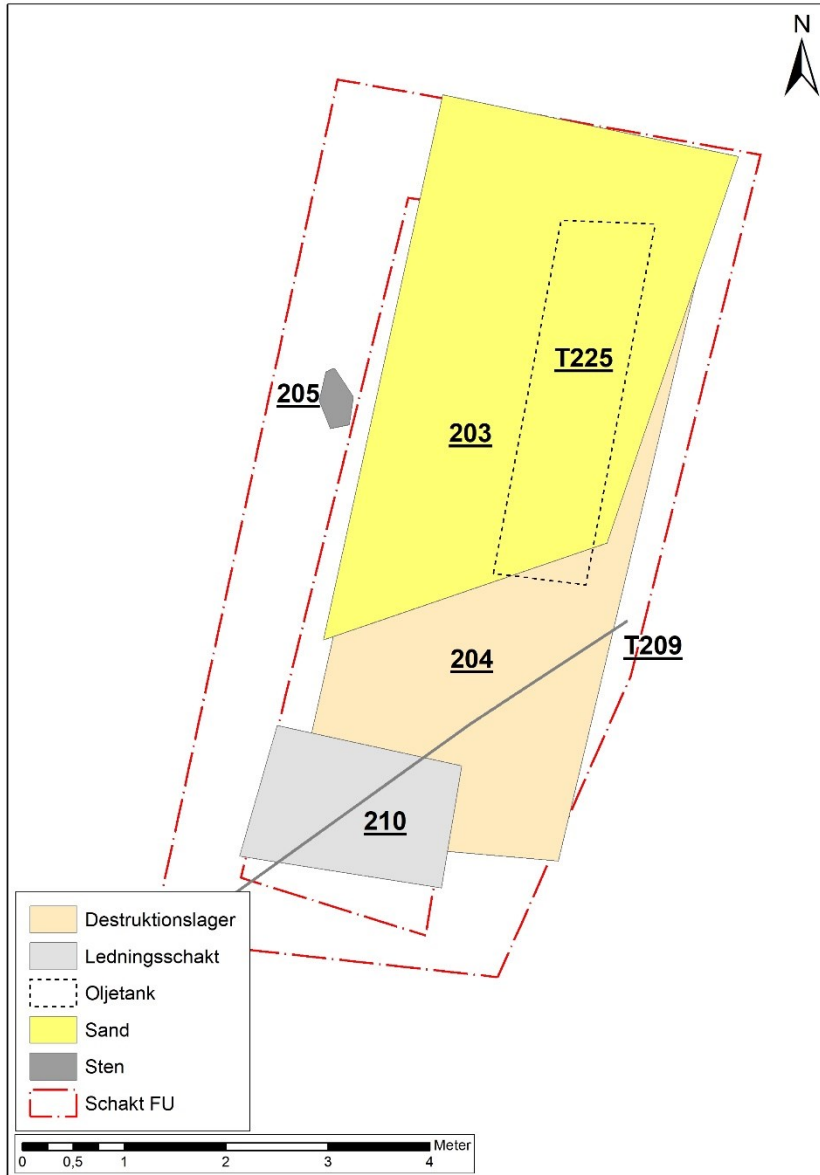
Figur 65. Schakt 2 med plandokumenterade kontexter under period 10, 1900-tal

I södra delen dokumenterades flera lager som tolkades ha utgjort utfyllnader och hårdgjorda ytor vid de stora byggnationerna (K303, K343, K344 & K364, figur 65). En trädgårdsgång av rött tegel dokumenterades på 0,30 m djup och tolkades ha utgjort en del av trädgårdsmiljön under 1940 och 1950-talen (K305, figur 66).

Figur 66. Del av trädgårdsgången av rött tegel i schakt 2, K305. Sett från nordöst.

I schakt 1, centralt på undersökningsområdet, fanns en sandlåda som upptog mellan 0,30 och 0,40 m av den översta markytan (K203, K224). På omkring 0,40 m djup framkom en stor igensatt oljetank intill den östra byggnaden (K204, K207 & T225, figur 67). Ett ledningsschakt för spill- eller dagvatten framkom ner till ett djup av 1,40 m och en elkabel gick tvärs genom schaktet, och låg på 0,70 m djup (K210, K211 & T 209).

Figur 67. Schakt 1 med plandokumenterade kontexter under period 10, 1900-tal.

Tabell 12. Dokumenterade kontexter i period 10, 1900-tal.

Kontext	Schakt	Kontextbeskrivning, prover och ¹⁴ C-datering	Relationer	Fynd och osteologi
101	Us	Spill/dagvatten. Låg på ca 0,40 m djup.		
102	Us	Brunn i marknivå.		
103	Us	Brunn i marknivå.		
104	Us	Spill/dagvatten. Låg på ca 0,50 m djup.		
105	Us	Spill/dagvatten. Låg på ca 0,50 m djup.		
106	Us	Brunn i marknivå.		
107	Us	Brunn i marknivå.		
108	Us	Terrass/uteplats. Stenlagd uteplats med ca 0,15 m tjockt lager sättsand under. Uteplatsen låg ca 1 m under marknivå intill huslivet.	Över lager 109	
109	Us	Grå lerigt siltlager. Förekom djurben, glas, keramik, tegel. Omrörda kulturlager som återförts för utjämning vid byggnation. Låg på moränlera.		KM99705:1 Östersjökeramik, stengods, kakel, glas
110	Us	Brunn i marknivå.		
111	Us	Elskåp.		

112	Us	Brunn i marknivå.		
113	Us	Spill/dagvatten. Låg på ca 0,40 m djup.		
114	Us	Brunn i marknivå.		
115	Us	Brunn i marknivå.		
116	Us	Brunn i marknivå.		
117	Us	Spill/dagvatten/avlopp. Låg på ca 0,40 m djup.		
118	Us	Betongvägg och golv som ej togs bort vid rivningsarbetet pga. rasrisk ut mot Lilla Tvärgatan.		
119	Us	Kulturlager. Svartgrått kompakt siltlager. Innehöll en del kalkprickar, lerkladdar, djurben och träkolsprickar. Lager under kryppgrund. Möjligen intakt men urlakat så inga lagerskiljen kunde skönjas.		KM 99705:2 drejat svartgods
120	Us	Grus under förrådsbyggnad.		
201	1	Yngsta matjordslagret i schakt 1.	Över T206 och T209, sten 205 och fyllningar 211, 212 & 223.	KM99584:45 flintgodsfat
203	1	Sand i modern sandlåda.	Över nedgrävning 224	
204	1	Fyllning i schakt för oljetank, omrörda lager. Innehöll gult och rött tegel, takpannor och betong.	Över tank T225	KM99584:1 yngre rödgods, flintgods, porslin, glas, järnföremål
205	1	Sten. Tre större stenar.	Över fyllning 204	
206	1	Dräneringsrör under sandlåda. Låg på ca 0,50 m djup.	Över fyllning 204	
207	1	Schakt för oljetank.	Över lager 212	
209	1	Belysningskabel. Låg på ca 0,70 m djup.	Över lager 220	
210	1	Dagvattenschakt.	Över lager 220	
211	1	Sand i dagvattenschakt.	Över nedgrävning 210	KM99584:2 yngre rödgods
224	1	Nedgrävning för modern sandlåda på lekplats.	Över matjord 201	
225	1	Oljetank, tagen ur bruk och igenfylld.	Över nedgrävning 207	
301	2	Yngsta matjordslagret i schakt 2	Över lager 303	KM99584:46 Östersjökeramik
303	2	Hårdgjord yta. Kompakt hårdgjord yta av grus och silt direkt under matjorden. Möjligen utlagt för parkeringsplats.	Över sten 305 och lager 364	
305	2	Trädgårdsgång. Rött tegel utlagt som trädgårdsgång. Låg snett i SV-NÖ riktning.	Över lager 343	
343	2	Lerpackning. En hårdgjord yta av gulgrå lera. Tolkas tillkommen vid uppförandet av bebyggelsen år 1941.	Över lager 304	
344	2	Marklager. Troligen den marknivå som uppstod när byggnationen år 1941 var färdigställd.	Över lager 343	
364	2	Hårdgjord yta. Kompakterad yta under en grusad gårdsplan.	Över lager 344	

401	3	Yngsts matjorden.	Över lager 402 & 427	
402	3	Påfört lager. Tjockt påfört lager, möjligen i samband med uppförande av husen.	Över fyllnad 404	KM99584:30 yngre rödgods
404	3	Raseringsmaterial, möjligen tillkommit vid 1957års grävning.	Över nedgrävning 405	
405	3	Avfallsgrop. Ojämn grop fylld med raseringsmassor. Tolkas som avfallsgrop.	Över lager 403	
426	3	Utjämningslager. Ett ganska kompakt brunt lager med inslag av lera, organiskt material, kalk, kalkbruk. Troligen tillkommit i samband med uppförandet av 1957-års byggnad österut.	Över lager 403	
427	3	Gårdsplan. Något kompakterad yta med sand och grus som kan ha utgjort en marknivå på sent 1950-tal. Från lucker till kompakt, beige färg.	Över ledningsschakt 429, 472, 474	
429	3	Fyllning i ledningsschakt. Omrörda kulturlager.	Över nedgrävning 430	
430	3	Dagvattenschakt.	Över lager 426	
472	3	Fyllning i ledningsschakt.	Över nedgrävning 473	
473	3	Elledningsschakt.	Över lager 426	
474	3	Fyllning i ledningsschakt.	Över nedgrävning 475	
475	3	Elledningsschakt.	Över lager 426	
501	4	Bärlager. Lager som bestod av två skick. Ett övre med sättsand och ett undre med finkrossat material.	Över sten 589	
502	4	Rörschakt för dagvatten.	Över bärlager 501	
503	4	Fyllning i ledningsschakt.	Över nedgrävning 502	
505	4	Raseringsmassor. Fyllning i nedgrävning med rikligt av tegelbrockor, sten, takpannor och keramik. Tolkas vara deponerat raseringsmaterial.	Över nedgrävning 615	KM99584:33 yngre rödgods, ugnskakel, järnhaltigt slagg, järnföremål
508	4	Raseringsmaterial. Orange, svart-grå. Raseringslager med mer koncentrerad bränd lera i öster och bränd lera som inslag i väster. Möjligen resterna efter en brand.	Över nedgrävning 620	KM99584:28 yngre rödgods
538	4	Raseringslager. Grå-svart silt. Innehållande sten, tegelbrockor, lera, spik och planglas. Enstaka större stenar.	Över lager 539	KM99584:5 oglaserat lergods, glas
539	4	Konstruktionslager. Gul-beige siltig lera. Kompakt, homogen och torr. Stort inslag av sten. Möjligen ett golvlager.	Över nedgrävning 614	
540	4	Raseringsmassor. Raseringslager med tegel och kalkbruk, tolkas vara raseringsmaterial.	Över nedgrävning 545	KM99584:25 yngre rödgods
545	4	Avfallsgrop. Grop full med raseringsmaterial.	Över fyllning 575	

546	4	Raseringsmassor. Brungrå, torr silt med stort inslag av sten, tegelbrockor och tegelpannor.	Över fyllning 578	KM99584:6 yngre rödgods
575	4	Raseringsmassor. Brungrå, torr silt med hög halt gul lera. Stort inslag av sten, tegelbrockor och tegelpannor.	Över fyllning 546	
578	4	Raseringsmassor. Brungrå, torr silt med mycket stort inslag av sten, tegelbrockor och tegelpannor	Över nedgrävning 582	
582	4	Avröjning. Tolkas vara en större nedgrävning för att ta bort äldre bebyggelselämningar.	Över fyllning 555	
589	4	Stenläggning. Stenläggning i sättsand. Stenen varierade något i storlek mellan 0,05 till 0,15 m.	Över lager 592, fyllning 549 & 618	
591	4	Konstruktionslager. Kompakt gul lera, ca 0,10 m tjockt och sluttade mot väster. Tolkas vara ett utlagt konstruktionslager.	Över lager 507	
592	4	Raseringslager. Grått, kompakt och torrt silt lager med inslag av grus och tegelbrockor.	Över lager 591	
594	4	Raseringslager. Svartgrå lucker, siltig humus. Inslag av rött tegel, järnskrot, djurben och sten blandat med kulturjord.	Över fyllning 595	
595	4	Avröjning. Tolkas vara en avröjning av äldre bebyggelse, möjligen i samband med bebyggelsen 1941.	Över lager 596	
596	4	Utjämningslager. Grå kompakt silt. Inslag av tegelkross, träkol och småsten.	Över nedgrävning 597	
597	4	Avröjning. Nedgrävning, mjuka sidor, plan botten. Avröjning av äldre bebyggelse. Möjligen 1940-tal.	Över lager 598	
598	4	Rasering. Fyllning i avröjning. Grå kompakt, torr silt med mycket sten, rött och gult tegel.	Över nedgrävning 599	
599	4	Avröjning. Tolkas vara möjlig avröjning efter tidigare bebyggelse. Möjligen 1940-tal.	Över lager 600	
600	4	Utjämningslager. Grå kompakt, torr silt. Innehåller träkol, tegelkross och småsten. Påfört material.	Över lager 601	
601	4	Rasering. Grå kompakt, torr silt. Inslag av träkol och lerfläckar. Raseringslager med träkol och lerkuddar. Leran låg till största del i väst och träkolet låg mer i öst. Raseringsmassor.	Över fyllning 508	
603	4	Plundringsgrop. Möjlig plundringsgrop efterstensyll.	Över lager 609	
607	4	Fyllning i grop. Mörkgrå kompakt silt. Innehöll tegel och sten, enstaka kalkprickar. Tolkas vara omdeponerade massor i grop för plundring efter sylsten.	Över nedgrävning 603	
614	4	Nedgrävning för konstruktion. Tolkas vara en nedgrävning för lergolv/konstruktionslager K539.	Över lager 592 och 540	
615	4	Avfallsgrop. Tolkas vara en avfallsgrop, rund kant och botten.	Över lager 509, Sten 504 & 504	
618	4	Raseringsmaterial. Fyllning i mindre nedgrävning. Innehöll raseringsmaterial med sten och tegelbrockor.	Över nedgrävning 619	
619	4	Tolkas vara en större nedgrävning för att röja bort äldre bebyggelse.	Över lager 600	
620	4	Avröjning. Tolkas vara möjlig avröjning efter tidigare bebyggelse på platsen.	Över lager 509 & 609	
701	5	Bärlager av sand under kullerstenen i schakt 5.	Över lager 702	
702	5	Äldre stenläggning på ett lager grus. Tolkas ha tillkommit i samband med nybyggnationen 1957.	Över lager 703	

703	5	Utjämningslager. Påfört lager av grå silt med inslag av mycket sten och sand.	Över lager 704	
704	5	Sandlager. Konstruktionslager med sand. Oklar funktion.	Över lager 708 och sten 705	
705	5	Trädgårdsgång. Tre stycken röda ölandsstenar, som möjligen utgjort del av en äldre trädgårdsgång.	Över fyllning 709	
707	5	Vattenledning. Framkom på ca 1,10 m djup.	Över nedgrävning 712	
708	5	Hårdjord yta med grus, sten och tegel. Troligen påförda massor inför stensättning eller möjligen parkering eller liknande.	Över sten 713	
709	5	Fyllning i ledningsschakt. Omrörda äldre massor i yngre nedgrävning. Tegel, både rött och gult, porslin, glas och keramik.	Över fyllning 716, ledningar T707 och T721	KM99584:7 äldre rödgods, protostengods, stengods, yngre rödgods, oglaserat lergods, bennål, malsten
712	5	Ledningsschakt. Möjligen 1950-tal.	Över lager 710 och 714	
713	5	Syllsten. Stenar i sektion. Tolkas vara resterna av en syll i östvästlig riktning.	Över lager 709	
716	5	Siltlager med mycket gul lera. Tolkas vara omrörda massor med uppgrävd moränlera.	Över fyllning 717	
717	5	Återfyllnadsmassor. Grå kompakt silt med lera, tegelkross och träkolsinslag. Koks i massorna och keramik som talar för att massorna är yngre.	Över nedgrävning 719	KM99584:9 yngre rödgods glaserat golvtegel, ugnskakel
719	5	Ledningsschakt. Tolkas vara samma nedgrävning som K712 och därför en del av ledningsschaktet.	Över lager 710 och 714	
721	5	Möjligen äldre vattenledning. Avsågad. Låg på 1,40 m djup.	Över nedgrävning 712	

Arkeologisk schaktningsövervakning

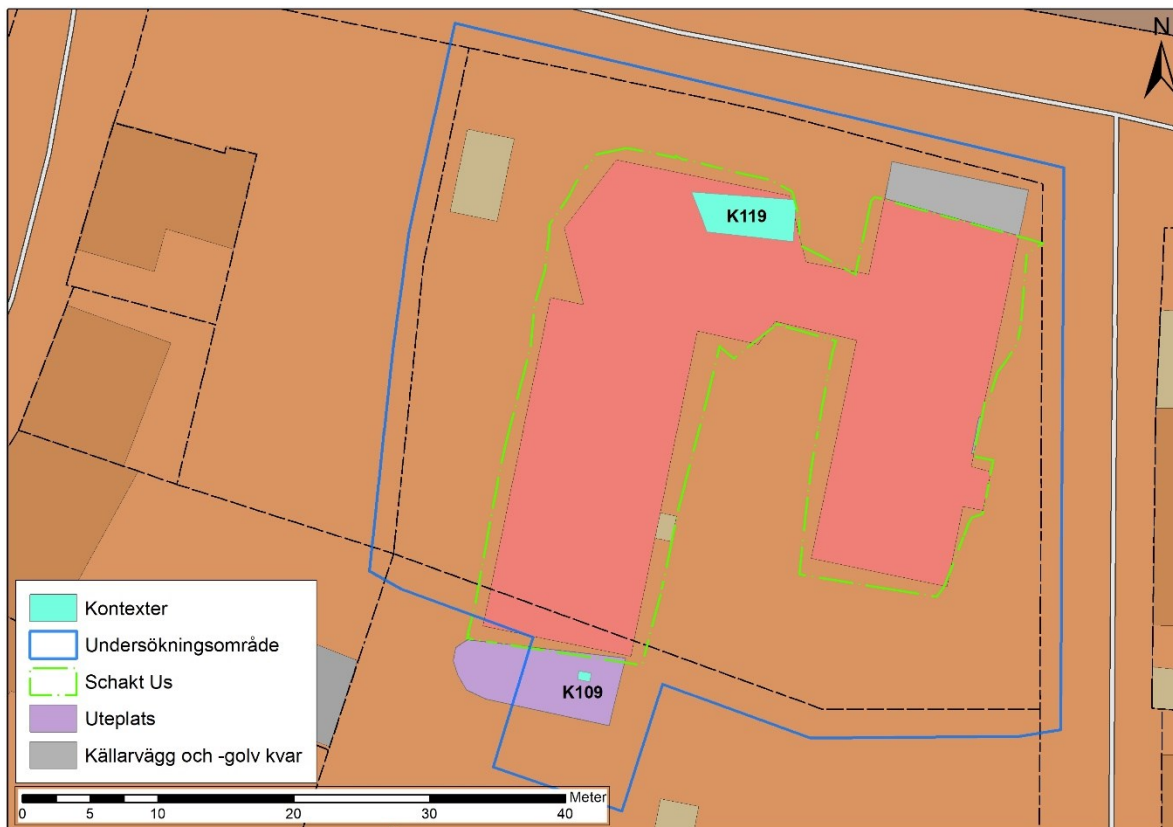
Under perioden 2023-10-19 till 2023-11-01 utfördes en arkeologisk schaktningsövervakning i samband med rivningsarbetet på fastigheten. Kulturens arkeologer medverkade under rivningsarbetet av källaren. Källaren bestod av gjutna väggar och golv av betong som successivt revs. I golvet fanns gjutna "balkar" som låg djupare än övrigt källargolv. Under rivningsarbetet var det mycket svårt att dokumentera, då det rasade in jordmassor när väggarna togs bort. Massorna tolkades som del av återfyllnad i frischakt längst ytterfasaden och bestod av luckra massor. Frischaktet varierade i omfattning, men tolkas som mest ha legat 1,50 m utanför källarväggarna. När betonggolvet lyftes revs underliggande grus och raseringsmaterial tillsammans med moränlera. Detta gjorde det mycket svårt att få någon uppfattning om urschaktningsgraden under den äldre bebyggelsen. Regn och grundvatten gjorde att det inte var möjligt att rensa upp och dokumentera schaktets väggar och botten, då det inte gick att gå nere i schaktet.

De västra och östra byggnadernas schaktbotten dokumenterades på ett djup av 1,50–2,00 m respektive 1,30–1,70 m (figur 68). Under den norra byggnaden låg massorna släntade upp mot schaktkanten och botten varierade mellan 1,00 till 1,50 m djup. Omkring 1400 kbm av fastigheten var urschaktad under den rivna bebyggelsen. Den mindre förrådsbyggnaden i fastighetens nordvästra del bedöms ha legat på platta över en grusbädd.

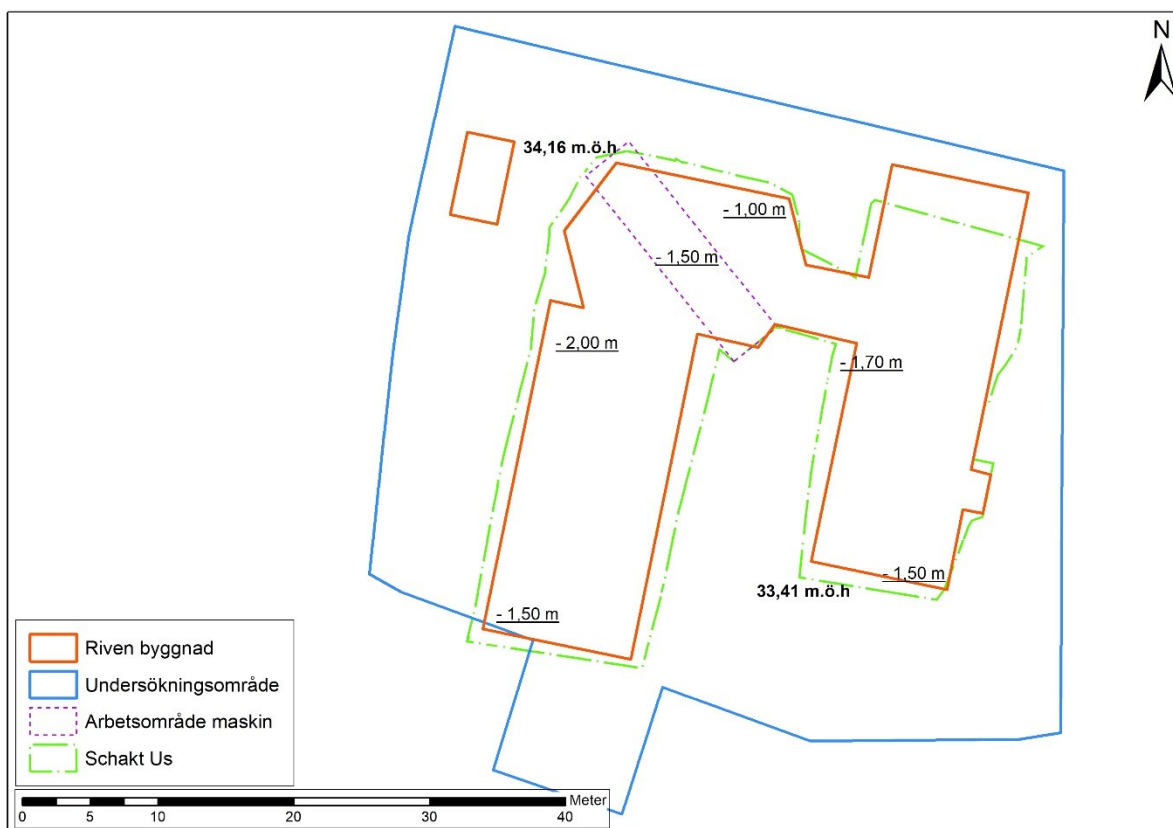
Under den mindre byggnaden i norr fanns en krypgrund där äldre kulturlager fanns kvar från ca 1 m djup (K119). Kulturlagret var svartgrå, fuktiga och bestod av lerig silt. Mycket djurben förekom i massorna som för övrigt var nedbrutna och där inga lagerskiften kunde noteras när ett mindre område grävdes för hand. Massorna under denna byggnad kan troligen bedömas vara intakta och undersökningsvärda. Dock körde grävmaskinen tvärs över denna yta då det var det enda sättet för den att ta sig in och ut från fastigheten (figur 69, 72 & 73).

I den västra byggnadens schaktbotten körde grävmaskinen och rensade upp efter rivningen vilket möjligen medförde att eventuella lämningar i morän kan ha påverkats. I norr och i öster bedöms det möjligt att eventuell fornlämning finns kvar. Källarväggar och golv lämnades kvar i byggnadens nordöstra del på grund av närheten till gatumarken och den rasrisk som då finns (figur 68).

Söder om den västra byggnaden fanns en försänkt uteplats/terrass som var stenlagd. Under stenplattor och ca 0,15 m sand framkom ett lerig grått lager med inslag av gul lera som var ca 0,40 m tjockt (K109). I massorna förekom djurben, glas, keramik och tegel och tolkades vara omrörda kulturlager som påförts vid konstruktion.

Figur 68. Karta över schaktet från schaktningsövervakningen. © Lantmäteriet

Figur 69. Karta över schaktet från schaktningsövervakningen med schaktbottenmått. Lila prickad sträckning markerar var grävmaskinen körde för att ta sig in och ut från fastigheten.

Figur 70. Rivningsarbete pågår av den västra byggnadens källare. Sett från norr.

Figur 71. Rivningsarbete avslutat av den östra byggnaden. Sett från norr.

Figur 72. Rivningsarbete avslutat av den västra byggnaden. Sett från norr.

Figur 73. Rivningsarbete avslutat av den norra byggnaden. Körsador ses till vänster i bild. Sett från sydöst.

Fynden

Vid den arkeologiska förundersökningen påträffades 260 föremål, där det osteologiska materialet inte är medräknat (se nästa kapitel). Totalt vägde fynden 6,1 kg och i tabell 13 ses fynden indelade i 11 grupper utifrån material. Keramik utgör den största kategorin fynd, följt av järnföremål och slagg. Fynden har registrerats av Torbjörn Brorsson, Kontoret för Keramiska Studier, som även utförde en kortare analys av keramiken och sammanställde en rapport över fynden, se bilaga 8.

Tabell 13. Fynden från den arkeologiska förundersökningen fördelade i grupper utifrån material.

Föremål	Antal	Vikt (g)
Cu-legering	11	39
Järn	39	944
Bly	1	221
Ben- /hornföremål	3	8
Bergart	9	492
Slagg	37	1616
Läder	2	1
Glas	6	127
Keramik	141	2078
Kritpipor	3	8
Bränd lera/tegel	8	699
	260	6 106

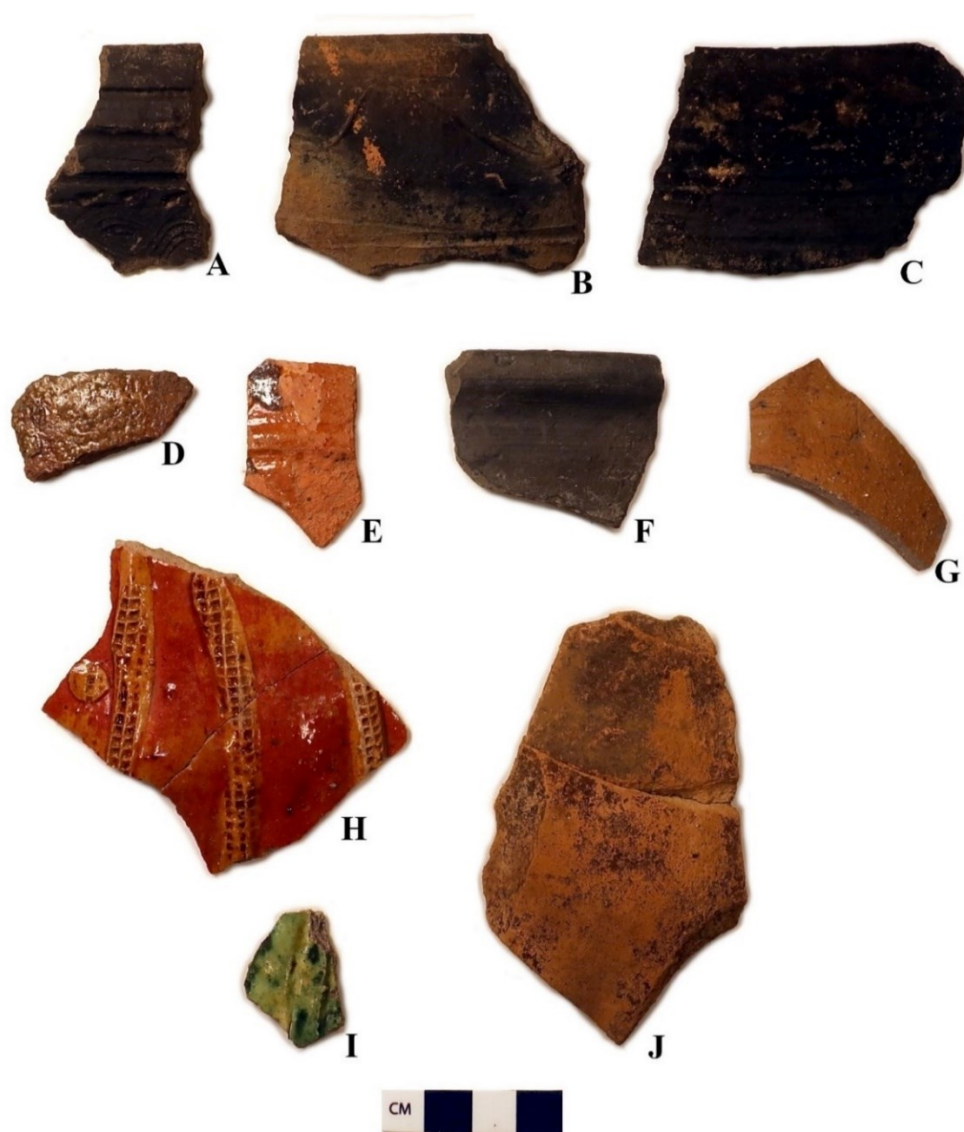
Tabell 14. Keramiken från den arkeologiska förundersökningen uppdelad på 12 olika godstyper.

Godstyp	Antal	Vikt (g)
AIV-keramik	1	16
Östersjökeramik	48	590
Kugeltopf	1	31
Drejat svartgods	15	212
Äldre rödgods	8	53
Äldre vitgods	4	21
Protostengods	5	60
Stengods	2	19
Yngre rödgods	41	887
Lergods	6	76
Porslin	1	4
Flintgods	9	109
	141	2078

Keramiken utgjorde den största fyndposten med 141 stycken keramikskärvor som vägde ca 2 kg (tabell 14). Keramikmaterialet dateras från 1000-talet fram till och med 1800-talet med ett varierande material med godstyper från främst södra Skandinavien, men även en del importerat gods. Käril som importerats kom från Tyskland, Frankrike och Iberiska halvön. En skärva av typen AIV-keramik påträffades vid undersökningen, annars utgörs den äldst daterade godstypen av Östersjökeramik. Östersjökeramiken dateras från 1000-talet fram till 1200-talet och utgjorde en tredjedel av all keramik från undersökningen (figur 74A–C).

15 skärvor av drejat svartgods påträffades vid undersökningen, där proveniensen sannolikt har varit norra Tyskland, men det kan även finnas kärl av danskt ursprung bland fynden. Denna typ av keramik dateras generellt till år 1175 till 1350 (figur 74F). Det äldre rödgodset dateras från den senare delen av 1100-talet fram till omkring 1400, och de åtta skärvor som påträffades på Grynmalaren har med stor sannolikhet tillverkats i sydvästra Skåne (figur 74D–E).

Det yngre rödgodset utgjorde också en betydande del av fyndmaterialet, där skärvorna kommer från trebensgrytor, krukor och skålar. Godsen är av sydiskandinavisk provenien, mest troligen från Skåne. Det tyska yngre rödgodset, vilket normalt förekommer bland fyndmaterialet, saknas helt från materialet från Grynmalaren. Det yngre rödgodset dateras sannolikt från 1600–1700-talen. Nio stycken flintgodsskärvor påträffades, där samtliga har identifierats som svensktillverkade. Godset kan dateras till åren 1830–1860 och 1870–1950.

Figur 74. Exempel på keramik från undersökningen. A-C) Östersjökeramik. D-E) Äldre rödgods. F) Drejat svartgods. G) Protostengods, Siegburg. H-I) Äldre vitgods, Rouen. J) Amfora. A) KM 99584:18. B) KM 99584:18. C) KM 99584:13. D) KM 99584:14. E) KM 99584:29. F) KM 99584:4. G) KM 99584:4. H) KM 99584:4. I) KM 99584:19. J) KM 99584:32. Foto: Torbjörn Brorsson, Kontoret för Keramiska Studier.

Flera keramikskärvor har kunnat identifierats som importerat gods. Bland det äldre rödgodset framkom en skärva från lergolv K518 med nordtysk proveniens (figur 74E). Från Tyskland kom även protostengods och stengods, där det tidiga protostengodset dateras mellan 1200–135. Protostengodset kom från Siegburg (figur 74G) och Vorgebirge området. Stengodset var hämtat från Siegburg, men även Waldenburg, med datering till år 1350–1600 respektive 1500–1700. Fyra skärvor av äldre vitgods var importerade från Rouen, Frankrike, och återfanns i olika kontexter (K331 & K523, figur 74I). Två skärvor kom från en amfora som importerats från Spanien eller Portugal och påträffades i lager K524 (figur 74J).

Flera föremål av järn och cu-legering påträffades i olika kontexter vid undersökningen. Ett flertal fynd var föremål, medan en stor del utgjorde oidentifierade föremål, spik eller nitar. I K340 påträffades flera fynd av cu-leg., en sölja samt ett beslag och ett rundat avklipp föremål som kan var hantverksspill. Som ett lösfynd vid schaktning av schakt 5 påträffades ett beslag (se föremålen i nästa kapitel). Bland järnföremålen framkom en kniv och ett föremål som möjligen kan ha varit del av ett redskap i lager K524. I lager K321 framkom en del av vad som tolkas vara en ljushållare och vad som möjligen kan vara ett sadelmakeriverktyg. Jämför fynden från Grynmalaren (figur 75) med föremål från Kulturens samlingar (figur 76).

Figur 75. Del av en ljushållare och möjligen ett avbrutet sadelmakeriverktyg. KM 99584:12. Foto: Maria Jensen, LUHM.

Figur 76. Föremål från Kulturens samlingar. Ljushållare, Kv Glädjen 6, Lund, KM20215 (till vänster) och sadelmakeriverktyg, Lund, KM38419:13 (till höger). Foto: Kulturen

En del av en hel dubbelkam framkom i lager K408, vilka generellt brukar dateras till 1100-talet och i det omrörda lagret K709 framkom en del av en avbruten bennål (figur 77C–D). Flera föremål av bergart samlades in, där ibland en bit glimmerskiffer i kontext K321. Glimmerskiffer var mycket vanligt material för malstenar under vikingatid och tidig medeltid. Fem stycken brynen påträffades i fyra olika kontexter, K309, K410, K525 och K557, två av sandsten och tre av skiffer (figur 77A–B).

En annan fyndkategori som är värd att nämna är slagg, där den järnhaltiga slaggen utgjorde en stor del av de 1,6 kg som samlades in. I lager K524 fanns bitar som bedömdes vara delar av en ässja, vilka bestod av både järnhaltigt innehåll och sintrad lera. Slagg med hög kopparhalt förekom också i flera kontexter vilket kan tyda på att olika typer av metallhantverk har skett på undersökningsområdet.

Figur 77. Exempel på föremål från kv. Grynmalaren. A) KM 99584:36. B) KM 99584:35. C) KM 99584:38. D) KM 99584:7. Foto: Torbjörn Brorsson, Kontoret för Keramiska Studier.

Konserveringsbehov

Vid den arkeologiska förundersökningen påträffades 48 stycken föremål av järn och cu-legering, där flera konserveringsinsatser var önskvärda. Sex stycken föremål från fyra olika kontexter skickades på konservering vid Lunds Universitet, där två av fynden var av cu-legering och fyra av järn (bilaga 4).

Inför en eventuell arkeologisk undersökning bedöms förutsättningarna för metallfynd vara goda. Detta innebär att det kan föreligga konserveringsbehov vid en undersökning på platsen, dels i förhållande till metallfynden men även för eventuella fynd av trä och bearbetat ben eller horn.

Figur 78. Sölja, KM 99584:17, till vänster och beslag, KM 99584:47, till höger. Foto: Maria Jensen, LUHM.

Figur 79. Del av en ljushållare och möjligen ett avbrutet sadelmakeriverktyg. KM 99584:12. Foto: Maria Jensen, LUHM.

Figur 80. Järnföremål, KM 99584:32. Foto: Maria Jensen, LUHM.

Figur 81. Kniv med tånge och blad, KM 99584:32. Foto: Maria Jensen, LUHM.

Osteologi

Osteologisk analys genomfördes på ett urval av benmaterialet från den arkeologiska förundersökningen, se bilaga 7 för hela osteologirapporten utförd av Stella Macheridis, Sydsvensk arkeologi. Då materialet var mer omfattande än beräknat gjordes en omfördelning av medel till den osteologiska analysen. Ca 2,3 kg ben skickades in från nio olika kontexter. Kontexternas dateringar var vid analystillfället ej fastställda utan osteologen fick förhålla sig till preliminära dateringar av materialet.

Benmaterialet insamlades i samband med handgrävning i avgränsade kontexter. I fält samlades jordprover in för vattensällning av fiskben där ett urval sållades. Generellt var benmaterialet mycket välbevarat där ungefär hälften av materialet har gått att bestämma till familj eller närmare. Därför finns goda förutsättningar för att få ett bra resultat av en osteologisk analys vid en eventuell arkeologisk undersökning på fastigheten för att svara på frågor kring bland annat konsumtionsmönster och djurhållning.

Makrofossil- och ^{14}C -analys

Vid den arkeologiska förundersökningen insamlades flera makrofossilprover i fält och utifrån det materialet gjordes ett urval som skickades på analys till Jens Heimdahl, Arkeologerna. 12 stycken prover skickades på analys vilka innehållsmässigt hade stor variation, men även olika bevarandegrad.

Materialet ur proverna var blandade med både oförkolnade och förkolnade fröer. Det förekom fröer från ängsväxter, ogräs, insamlade växter, odlade växter samt ett enstaka frö från fikon, som troligen var importerat. Utifrån materialet går det att tolka både de miljöer som funnits under perioderna, med även vad som har vuxit och odlats i närheten och även hur kosthållningen sett sig på platsen under olika tider.

Fyra prover skickades från brunnsfyllningar, vilket gav ett mycket blandat resultat. De två brunnarna i västra delen av undersökningsytan (PM466 & PM470) gav ett rikt material på oförkolnade fröer medan de två brunnsfyllningarna från norra (PM587) och södra (PM357) delarna av undersökningsområdet gav ett mycket fattigare innehåll över lag. Det västra undersökningsområdet var mycket fuktigare och de äldsta marklagren var vattenförande vid schaktningsarbetet, vilket betyder att bevarandeförhållanden av frömaterialet i väst var mycket bättre. PM214 togs ur en yngre kontext, K213 i period 9, vilket visade på att även de yngre kontexterna hade bra bevarandeförhållande.

Ur de makrofossila proverna plockades material ut för datering, där åtta prover skickades för ^{14}C -analys till Tandemlaboratoriet vid Uppsala universitet. Ur lergolv K522, PM611, fanns inget lämpligt växtmaterial för datering, utan ett benfragment från en får/get skickades in på analys. Materialet som skickades från marklager K320, PM356, innehöll för lite träkol och kunde ej dateras.

Analyssvaret från PM526, träkolslager K527, gav en datering till år 774–992 (95,4% sannolikhet, Kal 2 σ). Denna datering stämmer inte med stratigrafien vilket gör att provet tolkas innehålla äldre material som används vid eldning i härden.

Tabell 15. Makrofossilprover och ¹⁴C analyser

Kontext	Prov	Innehåll	Kontextbeskrivning	¹⁴ C
K213	PM214	Träkol, benfragment, fiskfjäll/ben, oförkollnade ogräsfröer, hallon, säd (ospec.), skalkorn och råg.	Fyllning i större nedgrävning.	-
K320	PM356	Träkol, fiskfjäll/ben, ogräsfröer, havre, säd (ospec.) och skalkorn.	Äldsta markhorisont i schakt 2.	Inget resultat – provet innehöll för lite kol.
K321	PM357	Träkol, benfragment, fiskfjäll/ben, ogräsfröer, säd (ospec.), skalkorn, råg och brödvete.	Fyllningsmassor i brunn.	1034–1203 (95,4% sannolikhet, Kal 2 σ).
K306	PM358	Träkol, benfragment, fiskfjäll/ben, ogräsfröer, hasselnöt, säd (ospec.) och brödvete.	Lergolv.	1410–1456 (95,4% sannolikhet, Kal 2 σ).
K407	PM460	Träkol, ogräsfröer, säd (ospec.), skalkorn, råg och brödvete.	Lergolv.	1438–1621 (95,4% sannolikhet, Kal 2 σ).
K466	PM468	Strån/blad och mossa, oförkollnade ängsfröer och ogräsfröer och fläder.	Brunnsfyllning.	-
K462	PM470	Pinnar/grenar, obränt träflis/bark, strån/blad, oförkollnade ängsfröer, ogräsfröer, smultron, pors, blåhallon, lingon, lin, svartsenap, rova, humle, hjärtstilla, äpple, hirs och fläder.	Brunnsfyllning.	1049–1258 (95,4% sannolikhet, Kal 2 σ).
K524	PM531	Träkol, obränd träflis/bark, benfragment, fiskfjäll/ben, oförkollnad och förkollnade ogräsfröer, fikon, havre, säd (ospec.), skalkorn, råg och brödvete.	Brand-/brukningslager.	-
K527	PM526	Träkol, pinnar/grenar, benfragment, fiskfjäll/ben, oförkollnad och förkollnade ogräsfrön, fläder, hasselnöt, säd (ospec.), råg och emmer-/speltvete.	Träkolslager i härd.	774–992 (95,4% sannolikhet, Kal 2 σ).
K522	PM611	Träkol, halm, benfragment, fiskfjäll/ben och fläder.	Lergolv.	1306–1420 (95,4% sannolikhet, Kal 2 σ).
K534	PM587	Träkol, obränt träflis/bark, benfragment, fiskfjäll/ben, oförkollnade ogräsfröer, hasselnöt, säd (ospec.), skalkorn och råg.	Brunnsfyllning.	980–1151 (95,4% sannolikhet, Kal 2 σ).
K718	PM720	Träkol, halm, fiskfjäll/ben, mineralsmälta, oförkollnade ogräsfröer och säd (ospec.).	Äldsta markhorisont i schakt 5.	-

Kulturhistorisk berättelse om platsen

Omkring år 1000 etablerades den första mänskliga närvaron på platsen, i form av stolpburen bebyggelse, en brunn och avsatta brukningslager. Dessa tidiga spår efter mänsklig aktivitet förekommer över hela undersökningsområdet, vilket skulle kunna betyda att det rört sig om ett tidigt gårdsläge. Platsen låg öster om den viktiga nord-sydliga farleden som gick in i det medeltida Lund och fram till Stortorget.

Det troliga var att gårdens område upp i flera mindre långsmala tomter under tidig medeltid, då detta var något som skedde på flera håll i Lund under denna tid. Det fanns bebyggelse både utmed Lilla Tvärgatan i norr och längre söderut, vilket skulle kunna innebära att tomtmarkerna även låg ut mot Grynmalaregatan i öster. Husen i söder löste av varandra med små justeringar och i det västra området återfanns flera generationer brunnar, vilket antyder att området nyttjades som bakgårdsmiljö och låg en bit in från gatumarken. I slutet på 1100-talet fanns troligen flera hus med olika funktioner utmed Lilla Tvärgatan. En ugn som möjligen nyttjats för matlagning påträffades och raseringslager som antyder att det funnits en verkstad för metallhantverk i närheten.

Under högmedeltid skedde en del omstrukturering. Bebyggelsen i söder försvann och större marklager ackumulerades på platsen. I västra delen lades brunnar igen och stora marklager lades ut över området. En tolkning var att denna yta tidvis kan ha varit vattensjuk och därför gjordes insatser för att bereda marken. I norr, ut mot gatan, låg det troligen fortfarande bebyggelse då det avsatts stora mängder slaktavfall.

Under senmedeltid låg det åter bebyggelse spritt inom undersökningsområdet. I norr och i söder var det åter bebyggt, vilket har kunnat ses i de lergolv som återfunnits på platsen. Även i västra delen av undersökningsområdet fanns nu bebyggelse, vilket möjligen kan tyda på en förtätning av tomterna, i alla fall av bebyggelsen. I huset i väst påträffades stora mängder sädeskorn i golvlagret, vilket skulle kunna tyda på att byggnaden utgjort ett boningshus eller möjligen en ekonomibyggnad inne på tomten där man bakat bröd och lagat mat.

Att Lilla Tvärgatan var ett viktigt stråk intill platsen tycks det inte vara något tvivel om. Bebyggelsen låg kvar utmed gatan i norr även efter medeltidens slut, där flera byggnader byter av varandra tills de rivs i samband med de stora husbyggnationerna under 1940- och 50-talen. I resten av undersökningsområdet sker mycket lite aktivitet och flera stora påförda och möjligen brukade jordlager kunde dokumenteras. Marken har troligen till stor del använts för hushållsodling och trädgård från reformationen och framåt.

Undersökningspotential

Den arkeologiska förundersökningen visade på välbevarad stratigrafi på stora delar av fastigheten. I flera av schakten påträffades lämningar från tiden kring år 1000 och fram tills idag. Bevarandeförhållande var generellt goda där anläggningar och lagerskiften varit tydliga, kulturlagren fuktiga och de makrofossila proverna och det osteologiska materialet var till stor del välbehållna och rikliga.

Undersökningsområdet har stor potential för kunskapsinhämtning genom en arkeologisk undersökning. Genom en, för stadsarkeologiska förhållande, mycket stor undersökningsyta på drygt 2000 kvadratmeter ges möjligheter att följa tomt- och bebyggelseutveckling från Lunds äldsta skede fram till nutid och ger särskilt en möjlighet att studera de tidigaste gårdslägena i mer eller mindre i sin helhet, vilka antas omfatta tomter på flera tusen kvadratmeter. En undersökning ger också goda möjligheter att undersöka gatunära miljöer, vilket oftast är de som är bortschaktade inom staden.

På grund av de nu rivna byggnaderna är undersökningsområdet uppdelat i flera områden. Ytan för en eventuell arkeologisk undersökning kommer inte kunna vara sammanhängande. Delyta 5 är medräknad då det möjligen finns potential till att dokumentera lämningar i morännivå. Bakom och under kvarlämnade källarväggar- och golv i nordöst finns det även chans för bevarade lager samt i nordvästra delen under den gamla kryppgrunden (figur 82).

Figur 82. Karta över undersökningsområdet och förslag på delytor till en arkeologisk undersökning. Se tabell 16 för mer information rörande respektive ytor.

Förslag på fortsatta åtgärder

Hela undersökningsområdet utgörs av en yta på 2 240 m², vilket utgör ytan innanför planerad spont, där de rivna byggnaderna utgör en yta på omkring 906 m². Vid den arkeologiska förundersökningen schaktades och undersöktes omkring 114 m², varav 40 m² ner till morän. Kvar blir en yta om ca 2 126 m² till en eventuell arkeologisk undersökning, där ytan under den äldre byggnaden har räknats med. På fastigheten går flera ledningar till spill- och dagvatten, vilket har kunnat konstaterats utifrån bygghandlingar från stadsbyggnadskontorets hemsida (figur 12). Dock ligger inte alla ledningar exakt enligt handlingarna och på vilket djup de ligger är oklart, vilket gör att de utgör en osäkerhet vid beräkning av utschaktningsgrad.

Kulturen föreslår en uppdelning av undersökningsområdet i sex delytor (tabell 16). Delytorna 1 och 2 utgör ytor som kan intensivundersökas medan delyta 3, 4 och 5 utgör ytor som kan undersökas extensivt. Delyta 6 är det område som JM AB behöver nyttja om de ska använda en byggkran med eventuellt platsgjutet betongfundament vid uppförande av de nya bostäderna. Denna yta räknas separat då det ännu är oklart om ytan skall komma att beröras eller ej.

I tabell 16 ges en sammanställning av de föreslagna ytorna tillsammans med en karta (figur 82). Här anges ytornas storlek i kvadratmeter och den ungefärliga volymen jordmassor som ytorna innehåller. Sedan finns en kolumn som beräknar den ungefärliga volym som utgör äldre kulturlager, från morän fram till och med 1800-talet, inklusive jordvolymen under banketterna i förundersökningsschakten.

Tabell 16. Förslag på delytor till en arkeologisk undersökning, se figur 82 för referens. Volym är cirka världen.

Delyta	Area	Total volym	Volym, äldre kulturlager	Kommentar	Förslag på undersökningstyp
1	510 m ²	892 m ³	642 m ³	Större sammanhängande yta med välbevarade lämningar. I norr framkom äldre kulturlager från ett djup av ca 0,40 m och i söder från ca 0,60 m. Moränen framkom på ett djup av 1,80 m i norr och 1,70 m i söder. På delytan grävdes tre schakt vid den arkeologiska förundersökningen av varierande storlek. Beräknad äldre kulturlagermäktighet 1,25 m.	Intensiv
2	429 m ²	558 m ³	395 m ³	Större sammanhängande yta med välbevarade lämningar. I södra delen framkom äldre kulturlager från ca 0,40 m djup och moränleran låg på 1,30 m djup. På delytan grävdes ett schakt vid den arkeologiska förundersökningen. Beräknad äldre kulturlagermäktighet 0,90 m.	Intensiv
3	58 m ²	98 m ³	67 m ³	Liten yta mellan äldre bebyggelse. Äldre kulturlager framkom från ca 0,70 m djup ner till moränleran som framkom på 1,70 m djup. Förundersökningsschakt, ledningar och äldre oljetank gör att ytan är väldigt perforerad. Beräknad äldre kulturlagermäktighet 1,00 m.	Extensiv
4	94 m ²	150 m ³	-	Smal yta mellan äldre bebyggelse och gata. Flera brunnar och ledningar finns inom området vilket gör att ytan tolkas som perforerad. Beräknad kulturmäktighet är 1,60 m, utifrån sektionsritning från år 1941.	Extensiv

5	927 m ²	-	110 m ³	Ytan för äldre bebyggelse. Eventuellt enbart arkeologiskt intresse i morännivå. I nordöst lämnades källarväggar och golv kvar på grund av närheten till gatan och rasrisken. I nordvästra delen under krypgrunden, ca 200 m ² , där möjligen intakta äldre kulturlager finns från mellan 1,00 till 1,50 m djup ner till moränleran som framkommer på ca 1,80 m djup. Beräkna äldre kulturlagermäktighet 0,55 m.	Extensiv
6	68 m ²	88 m ³	61 m ³	Yta för eventuell byggkran vid uppförande av ny bebyggelse på fastigheten. Yta för äldre uteplats/terrass utgår. Beräknat att äldre kulturlager tar vid på 0,40 m ner till morän som ligger på 1,30 m djup. Beräknad äldre kulturlagermäktighet 0,90 m.	Intensiv?

Administrativa och tekniska uppgifter 431-35295-2022

Länsstyrelsens dnr	431-35295-2022
Fornlämningsnr	RAÄ Lund 73:1
Lämningsnr, fornreg	L1988:5459
Kulturens projektnr	A_2023_0012
Trakt/kvarter/fastighet	Kv Grynmalaren 37
Socken	Lund
Kommun	Lund stad
Län	Skåne
Typ av exploatering	Nybyggnation
Uppdragsgivare	JM AB
Typ av undersökning	Arkeologisk förundersökning
Ansvarig institution	Kulturen
Fältarbetsledare	Linnea Lidh
Övrig personal	Aja Guldåker och Kristoffer Brink
Fältarbetstid	2023-05-15 – 2023-06-09
Fälttid, arkeolog, tim	240 h
Fälttid, maskin, tim	112 h
Yta, m²	114,7 m ²
Kubik, m³	128,4 m ³
Fyndmaterial	KM99584:1–47, fördelat på 444 fyndposter. Fynden förvaras efter fyndfördelning på Kulturens magasin Diabasen
Ritning, dokumentation	20 st A3 ritfilm: 26 sektionsritningar skala 1:20, 4 planritning skala 1:20, 3 planritning skala 1:100 Digitala inmättningsfiler i Kulturens stads-GIS
Foto	80 digitala fotografier
Analyser	Makrofossilanalys, ¹⁴ C-analys, osteologisk analys
Arkivmaterial, förvaring	Kulturens LA-arkiv under fastighetsbeteckningen Kv Grynmalaren 37

Administrativa och tekniska uppgifter 431-9318-2023

Länsstyrelsens dnr	431-9318-2023
Fornlämningsnr	RAÄ Lund 73:1
Lämningsnr, fornreg	L1988:5459
Kulturens projektnr	A_2023_0026
Trakt/kvarter/fastighet	Kv Grynmalaren 37
Socken	Lund
Kommun	Lund stad
Län	Skåne
Typ av exploatering	Nybyggnation
Uppdragsgivare	JM AB
Typ av undersökning	Arkeologisk schaktningsövervakning
Ansvarig institution	Kulturen
Fältarbetsledare	Linnea Lidh
Övrig personal	Sebastian Boström
Fältarbetstid	2023-10-02 – 2023-11-01
Fälttid, arkeolog, tim	17 h
Fälttid, maskin, tim	-
Yta, m²	906 m ²
Kubik, m³	- m ³
Fyndmaterial	KM99705:1–2, fördelat på 7 fyndposter. Fynden förvaras efter fyndfördelning på Kulturens magasin Diabasen
Ritning, dokumentation	1 st A3 ritfilm: 1 planritning skala 1:200, Digitala inmätningfiler i Kulturens stads-GIS
Foto	78 digitala fotografier
Analyser	-
Arkivmaterial, förvaring	Kulturens LA-arkiv under fastighetsbeteckningen Kv Grynmalaren 37

Referenser

- André, Annika & Högstedt, Christina. 1990. *Kartornas Lund: 1580-talet till 1950*. Lund: Gamla Lund.
- Andrén, Anders. 1984. Lund. Tomtindelning, ägostruktur, sockenbildning. I: *Medeltidsstaden 56*. Riksantikvarieämbetet. Stockholm.
- Bevaringskommittén. 1980. *Lunds stadskärna*. Bevaringsprogram Vårfru rote. Lund.
- Ericsson, Gertie. 2015. Kv Grynmalaren 31 och 33. Fornlämning Lund 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk förundersökning 2015. *Kulturmiljörapport 2015:27*.
- Guldåker, Aja. 2017. Kv Grynmalaren 38. Fornlämning Lund 73:1, Lund stad, Lund kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2016. *Kulturmiljörapport 2017:23*.
- 2022. Grynmalaren 37. Fornlämning RAÄ Lund 73:1/L:1988:5459. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning, Geoteknik, år 2022. *Kulturmiljörapport 2022:43*
- Johansson Hervén, Conny (2008). Den tidiga medeltidens Lund: vems var egentligen staden? *De første 200 årene: nytt blick på 27 skandinaviske middelalderbyer*. s. 259–275
- Kronroth, Nicklas. 2013. Kv Grynmalaren 31. Fornlämning 73, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk förundersökning 2013. *Kulturmiljörapport 2013:17*.
- Theliander, Claes. 2010. Kv. Grynmalaren 25, Lund. Arkeologisk förundersökning 2010. *Arkeologiska arkivrapporten från Lund*, nr 365.

Övriga referenser:

Kulturens LA-arkiv

Kulturens LB-arkiv

Stadsbyggnadskontorets arkiv. <https://lund.se/bygga-och-bo/lantmateri-och-mattjanster/arkiv-och-ritningar>

Bilagor

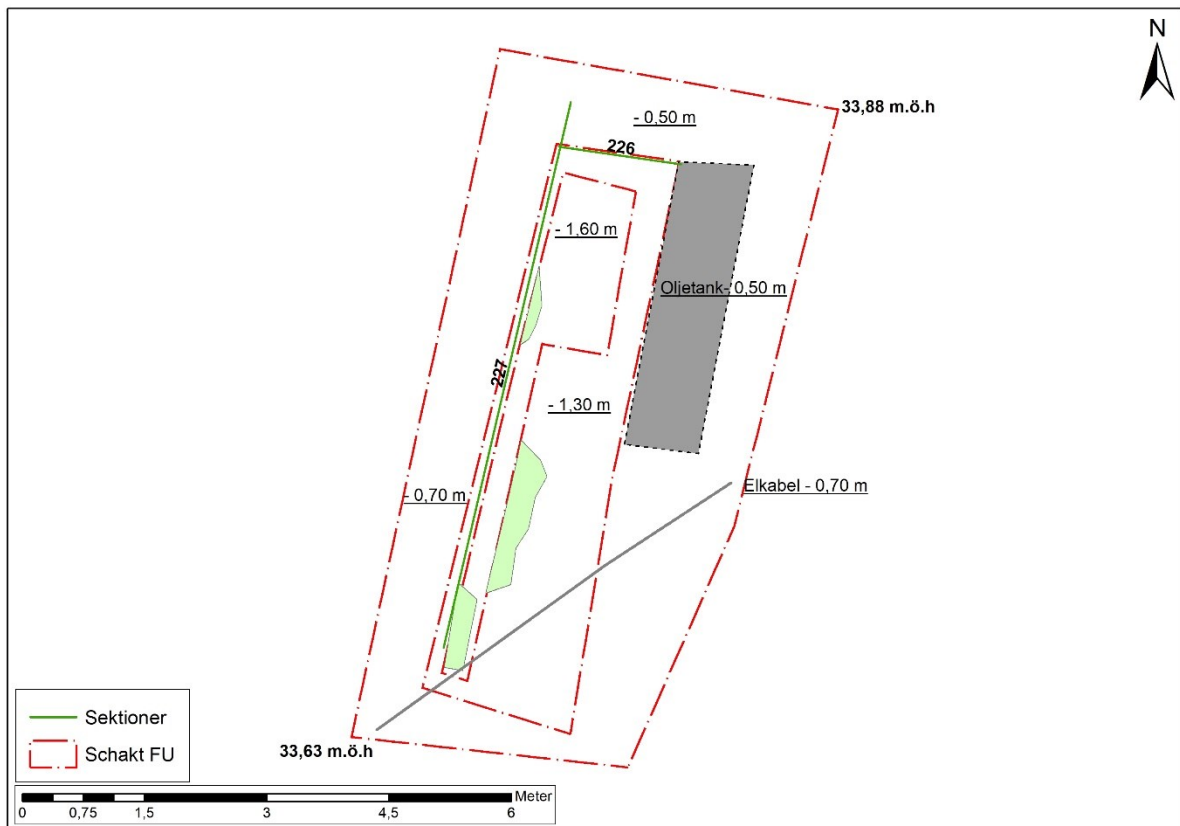
1. Plan- och sektionsritningar
2. Kontextregister
3. Fyndförteckningar
4. Konserveringsrapporter
5. Makrofossilanalys
6. ^{14}C -analys
7. Osteologisk analys
8. Fyndmaterialet från kv. Grynmalaren, Lund

Symbolförklaringar

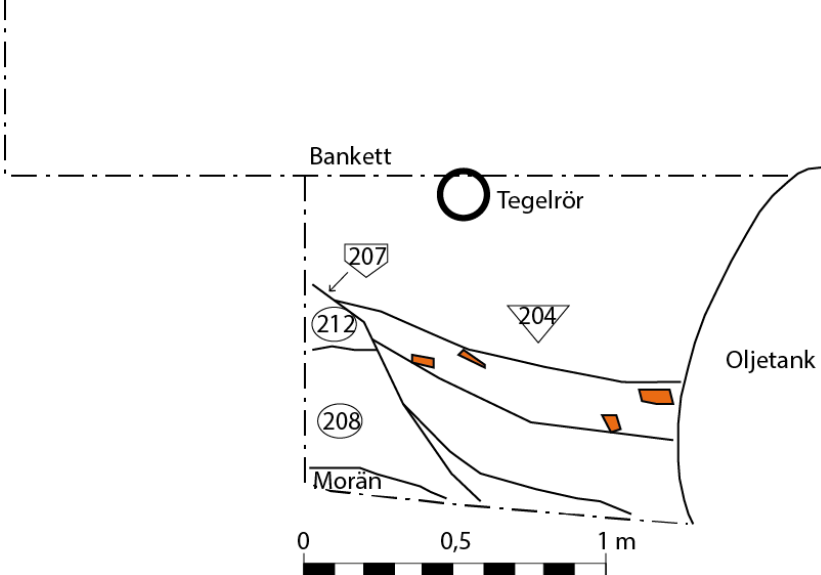
	Lager
	Fyllning
	Stolphål
	Konstruktion
	Nedgrävning
	Det stratigrafiska objektets begränsning
	Schaktbegränsning
	Skuren av yngre nedgrävning
	Osäker begränsning
	Släntpilar

1. Plan- och sektionsritningar

Plan över Schakt 1 – Schaktöversikt med bottenmått, kontexter som sågs i morän och ledningar.

Marknivå 33,83 m.ö.h

Sektion C226, sett mot norr

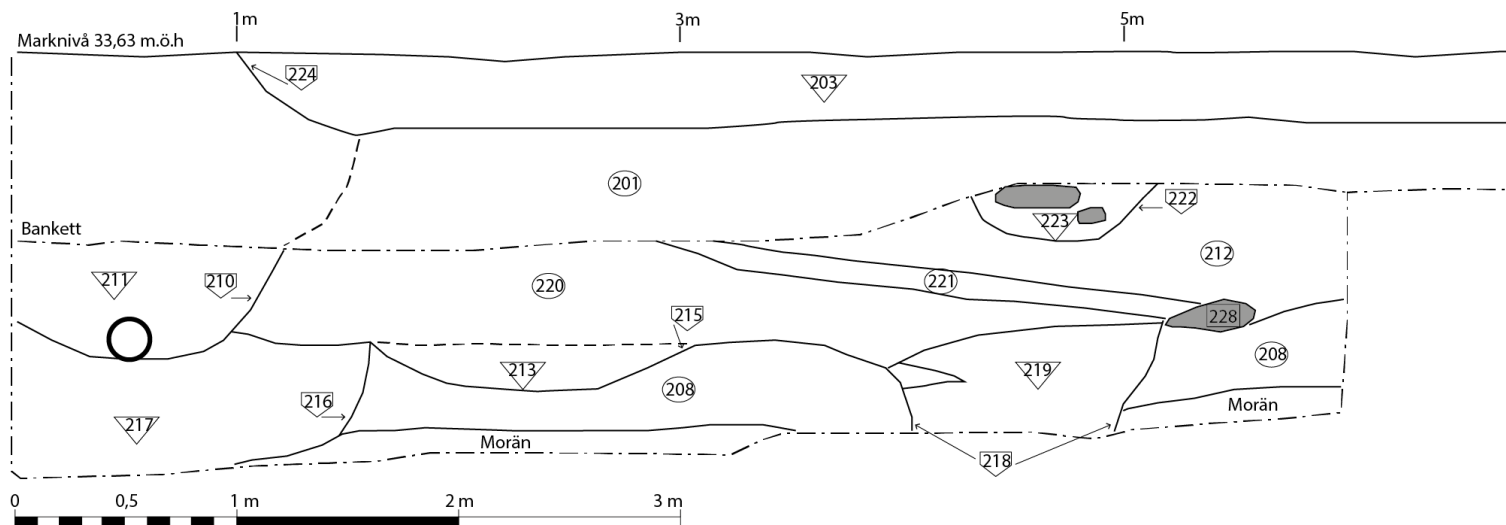
Lagerbeskrivning

204. Fyllning i schakt för oljetank, omrörda lager. Innehöll gult och rött tegel, takpannor och betong.

207. Schakt för oljetank.

208. Äldsta markhorisont i schakt 1. Möjligen odlad jord.

212. Grå, lucker, torr silt. Tegelflis och träkol. Utjämningslager.

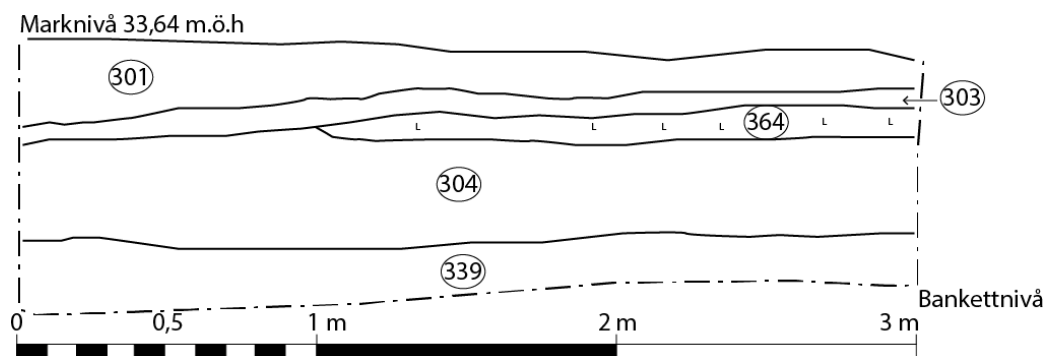
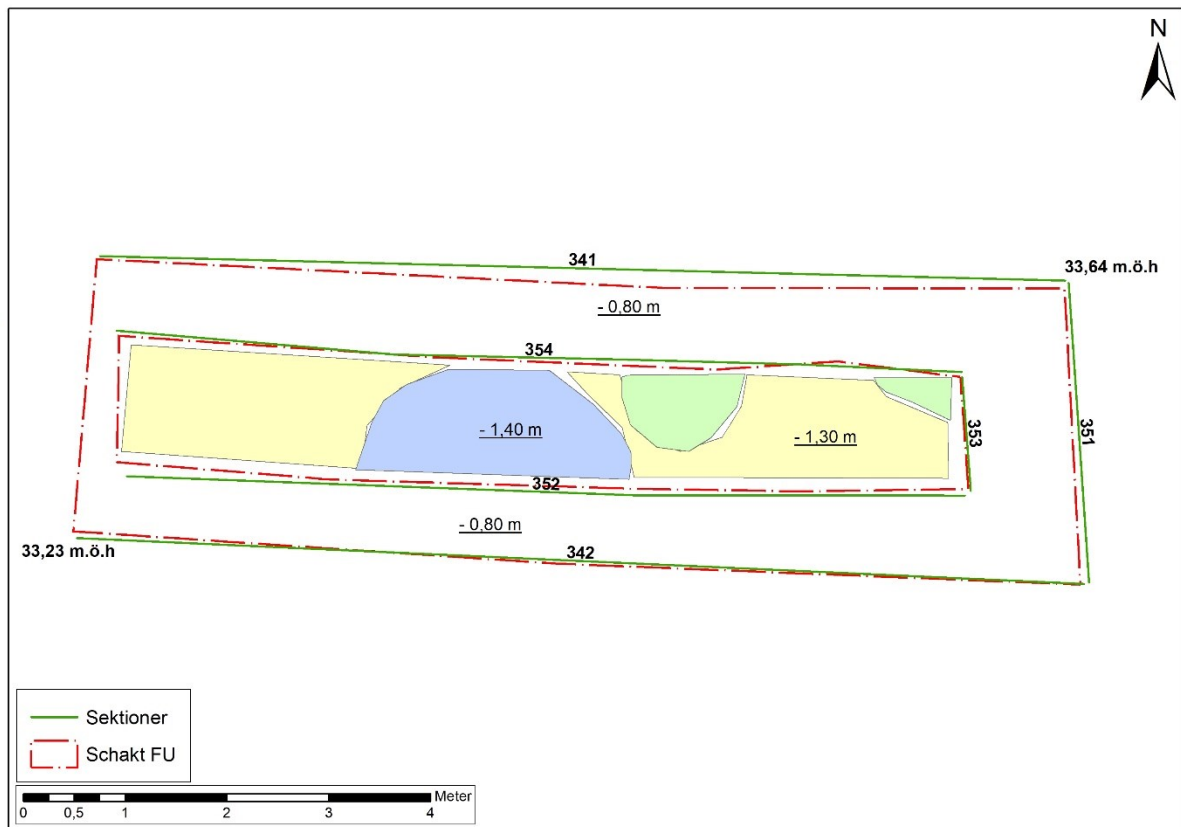

Sektion C227, sett mot väster

Lagerbeskrivning

- 201. Yngsta matjordslagret i schakt 1
- 203. Sand i modern sandlåda.
- 204. Fyllning i schakt för oljetank, omrörda lager. Innehöll gult och rött tegel, takpannor och betong.
- 208. Äldsta markhorisont, möjligen odlad jord.
- 210. Dagvattenschakt.
- 211. Sand i dagvattenschakt.
- 212. Grå, lucker, torr silt. Tegelflis och träkol. Utjämningslager.
- 213. Brunsvart fyllning i en större nedgrävning. I fyllningen påträffades djurben, tegelbitar, keramik samt glas.
- 215. Nedgrävning. Större nedgrävning med oklar funktion.
- 216. Stor nedgrävning som ej grävdes i botten. Sträckte sig minst ytterligare 1 m neråt från morännivå. Möjligen en oskodd brunn.
- 217. Fyllning i nedgrävning som tolkas vara en möjlig brunn. Dock låg den i schaktkant och kunde bara delundersökas.
- 218. Avfallsgrop. Möjlig avfallsgrop på grund av sin ojämna form.
- 219. Fyllning i nedgrävning med oklar funktion. Fyllningen hade en koncentration av en lerhorisont i väster. Möjligen har nedgrävningen fyllts på vid flera tillfällen.
- 220. Svartgrå, kompakt silt. Visst inslag av bränd lera och träkol. Tolkas vara ett större odlingslager.
- 221. Brunsvart luckert lager med inslag av bränd lera, djurben och lera. Tolkas vara ett raseringslager som lagts ut jämt på ytan.
- 222. Tolkas vara en grop för fundament. Låg en större sten i gropen.
- 223. Tolkas vara fyllning i fundamentsgrop. Flera stenar i fyllningen, en stor och flera mindre.
- 224. Nedgrävning för modern sandlåda på lekplats.

Plan över Schakt 2 – Schaktöversikt med bottenmått och kontexter som sågs i morän.

Sektion C351, sett mot väster

Lagerbeskrivning

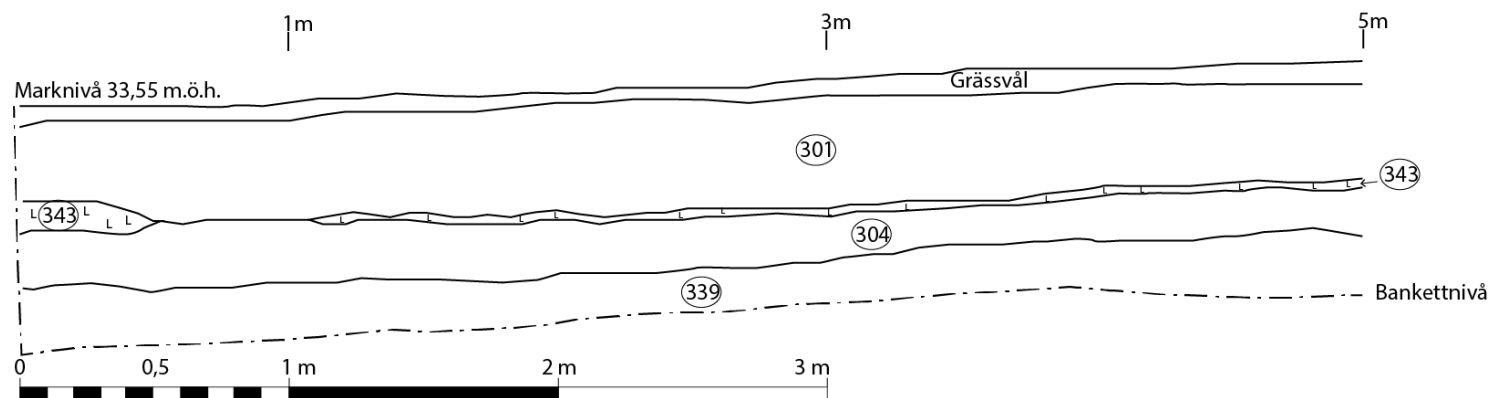
301. Yngsta matjordslagret i schakt 2.

303. Kompakt hårdjord yta av grus och silt direkt under matjorden. Möjligen utlagt för parkeringsplats.

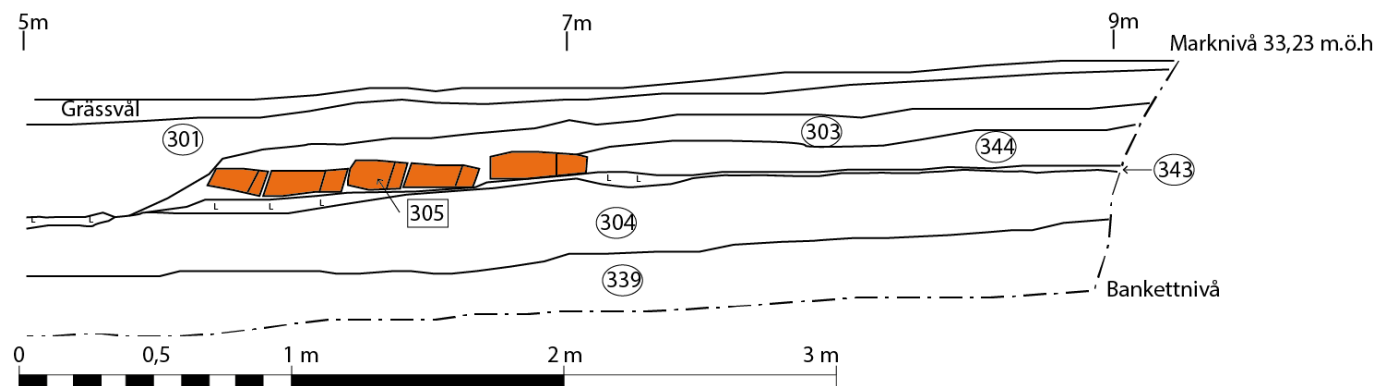
304. Tjockt lager med mycket tegel i. Tolkas vara påförda massor.

339. Gråbrunt kompakt silt lager. Inslag av kalkprickar, tegelflis, bränd lera & djurben. Tolkades vara en markyta.

364. Kompakterad yta under en grusad gårdsplan.

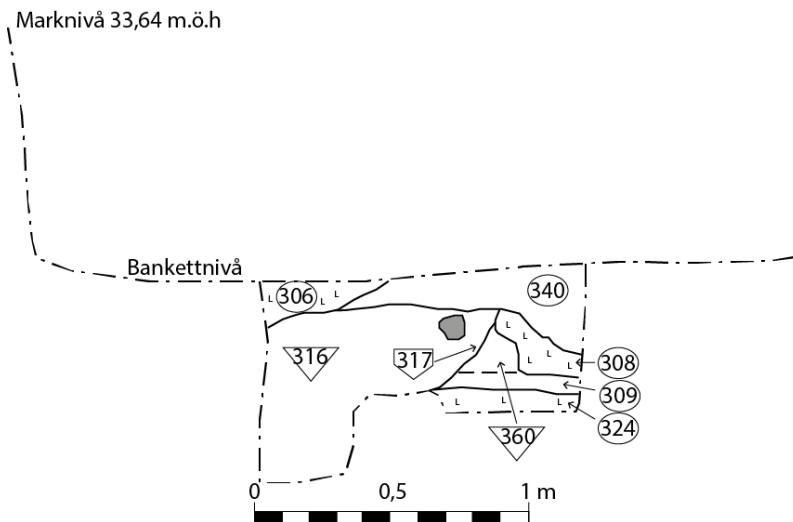
Sektion C341, sett mot norr.

Fortsättning sektion C341, sett mot norr.

Lagerbeskrivning

- 301. Yngsta matjordslagret i schakt 2.
- 303. Kompakt hårdgjord yta av grus och silt direkt under matjorden. Möjligen utlagt för parkeringsplats.
- 304. Tjockt lager med mycket tegel i. Tolkas vara påförda massor.
- 305. Rött tegel utlagt som trädgårdsgång. Låg snett i SV-NÖ riktning.
- 339. Gråbrunt kompakt silt lager. Inslag av kalkprickar, tegelflis, bränd lera & djurben. Tolkades vara en markyta.
- 343. Lerpackning. En hårdgjord yta av gulgrå lera. Tolkas tillkommen vid uppförandet av bebyggelsen år 1941.
- 344. Troligen den marknivå som uppstod när byggnationen år 1941 var färdigställd.

Sektion C353, sett mot väster.

Lagerbeskrivning

306. Gul kompakt lera. Visst inslag av träkolsprickar. Möjligen samma som 307 eller har ingått i samma byggnad, men tillhört olika rum.

308. Gult lergolv, tjockt och tydligt. Fortsatte in i södra sektionen. Golvet var inte helt rent, hade en del inblandning av kulturjord.

309. Smutslager mellan lergolv K308 och K324. Syntes dåligt i plan. Tolkas vara brukningslager på golv K308.

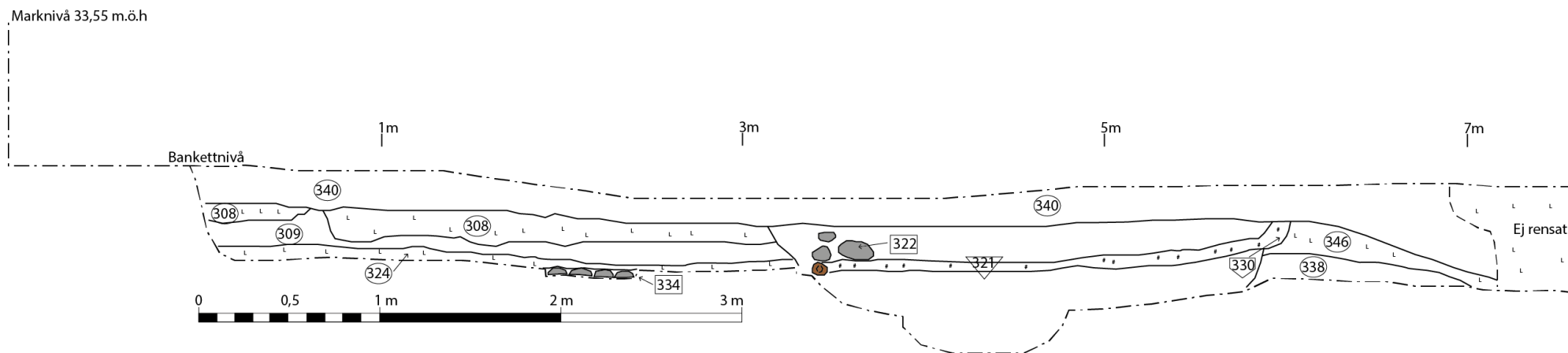
316. Fyllning. Rikligt med djurben, särskilt extremiteter. Rikligt med träkol, viss förekomst av bränd lera. Tolkas vara fyllning i en avfallsgrop.

317. Grop med jämnt lutande sidor. Grävdes ej i botten, sträcker sig minst ytterligare 0,75 m under morännivå. Tolkas vara en grop för avfallsdeponering.

324. Melerat lergolv med infällda fläckar av organiskt material. Ett stenavtryck i leran K326. Lagret täcker en fragmenterad stenläggning K334.

340. Ett relativt tjockt brukningslager ovanpå generationer av lergolv.

360. Kan vara fyllning i en avfallsgrop. Relativ få komponenter. Möjligen utjämning i avröjning.

Sektion C352, sett mot söder.

Lagerbeskrivning

308. Gult lergolv, tjockt och tydligt. Fortsatte in i södra sektionen. Golvet var inte helt rent, hade en del inblandning av kulturjord.

309. Smuttslager mellan lergolv K308 och K324. Syntes dåligt i plan. Tolkas vara brukningslager på golv K308.

321. Svart träkolslager med grå silt. I väster var fyllningen tjockt och svart medan i öster var den mer uppblandat med grå silt, och en del tegelkross. Tolkas som en fyllning med flera horisonter. Fyllningen innehöll mycket djurben.

322. Stenar, vissa skörbrända. Möjligen varit en del av en stenläggning som brutits upp eller resterna från en härd som deponerats i brunn K330.

324. Melerat lergolv med infällda fläckar av organiskt material. Ett stenvtryck i leran K326. Lagret täcker en fragmenterad stenläggning K334.

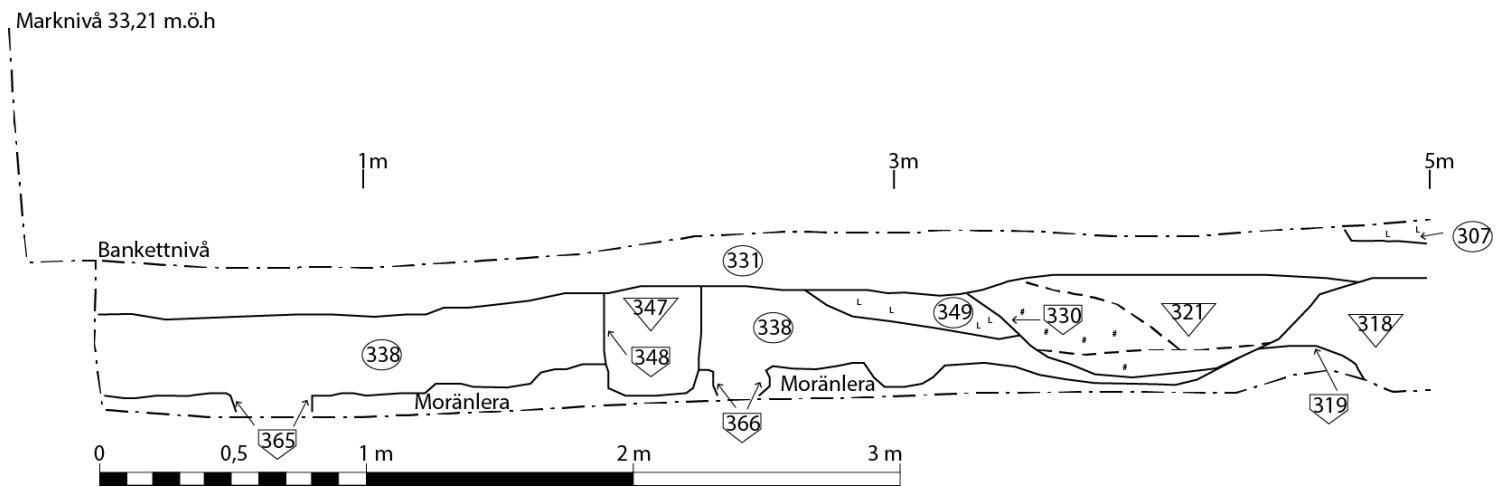
330. Större nedgrävning där botten var ojämn med trappstegsliknande del. Delundersökt, fortsätter i södra schaktväggen. Djupdelen tar vid precis i schaktkanten. Tolkas vara en trappstegsbrunn.

334. Fragmentarisk stenläggning under lergolv K324 och ovan K320. Troligtvis ett rumsskilje som varit en del av samma byggnad som lergolv K324.

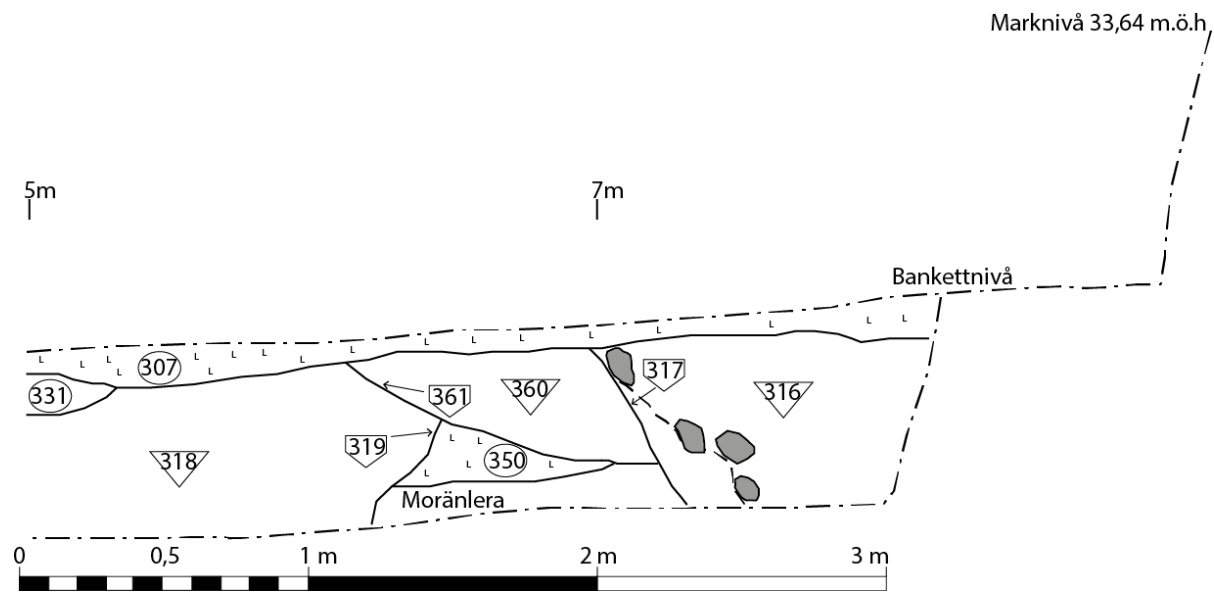
338. Brukningslager. Tjockt brukningslager ute. Fuktig, kompakt silt med visst inslag av bränd lera och träkolsprickar.

340. Ett relativt tjockt brukningslager ovanpå generationer av lergolv.

346. Ett något infiltrerar lerlager med varierande tjocklek. Möjligen resterna av ett lergolv som fortsätter söder- och västerut. Möjligen sammans om K308.

Sektion C354, sett mot norr.

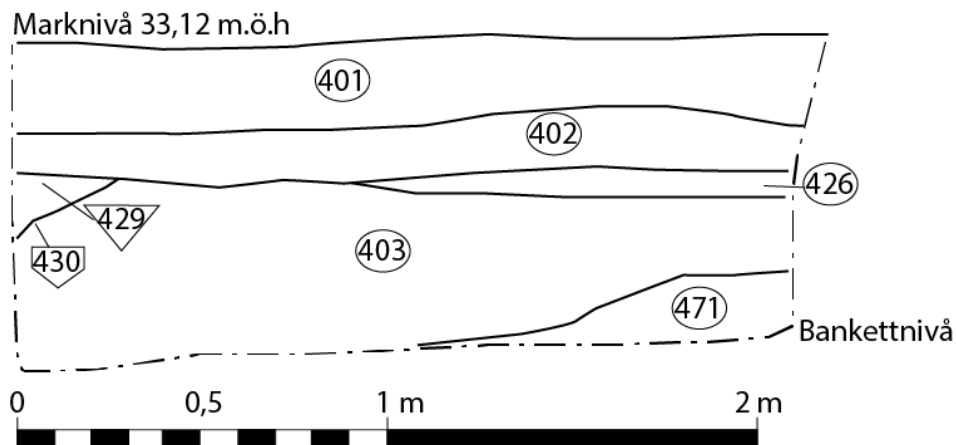
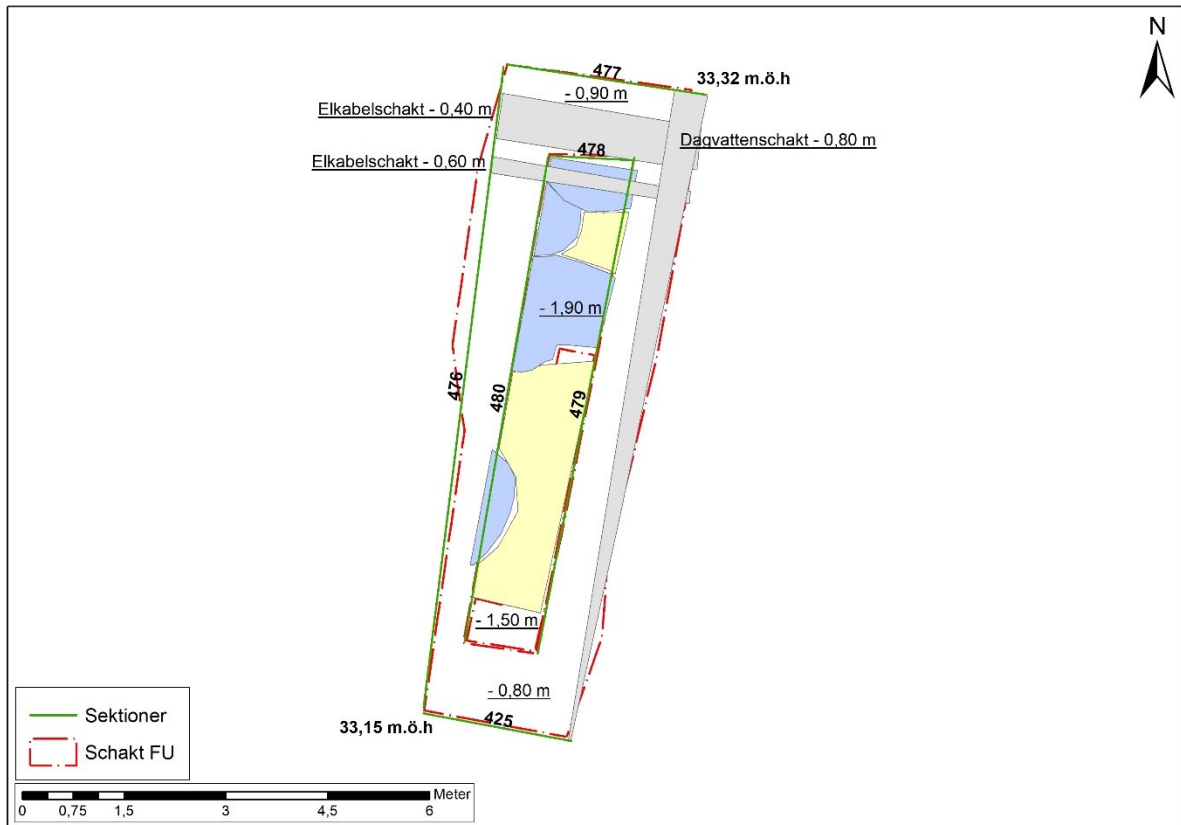

Fortsättning sektion C354, sett mot norr.

Lagerbeskrivning

307. Gul kompakt lera, med visst inslag av träkolsprickar. I öster tvärt slut men i väster tunnar ut. Tolkas ha ingått i samma byggnadskonstruktion som lergolv 306. Leran kan ha varit återanvänt då det var lite infiltrerat av organiskt material.
316. Fyllning. Rikligt med djurben, särskilt extremiteter. Rikligt med träkol, viss förekomst av bränd lera. Tolkas vara fyllning i en avfallsgrop.
317. Grop med jämnt lutande sidor. Grävdes ej i botten, sträcker sig minst ytterligare 0,75 m under morännivå. Tolkas vara en grop för avfallsdeponering.
318. Fyllning i avfallsgrop. Innehöll djurben, slagg och keramik. Delundersökt.
319. Tolkas vara en nedgrävning för avfall. Sluttande kanter. Delundersökt.
321. Svart kollager med grå silt. I väster var fyllningen tjockt och svart medan i öster var den mer uppblandat med grå silt, och en del tegelkross. Tolkas som en fyllning med flera horisonter. Fyllningen innehöll mycket djurben.
330. Större nedgrävning där botten var ojämn med trappstegsliknande del. Delundersökt, fortsätter i södra schaktväggen. Djupdelen tar vid precis i schaktkanten. Tolkas vara en trappstegsbrunn.
331. Tjockt svartgrått lager med inslag av träkol, djurben och tegelflis. Tolkas vara en gårdsyta som ackumulerats över tid.
338. Brukningslager. Tjockt brukningslager ute. Fuktig, kompakt silt med visst inslag av bränd lera och träkolsprickar.
347. Svartbrun, kompakt silt. Relativt mycket träkol och sot i fyllningen.
348. Ett lite större stolphål med en diameter på 0,35 m som går igenom det äldsta marklagret K338 ner till morän. Kan vara en takbärare.
349. Lergolvsfragment som möjligen kan knytas till K308 och K346.
350. Gulbrunt lerlager över moränleran. Oklar utbredning då den enbart dokumenterades i sektion. Möjligen lergolvsrest.
360. Kan vara fyllning i en avfallsgrop. Relativ få komponenter. Möjligen utjämning i avröjning.
361. Avfallsgrop. 1,40 m bred mot schaktbotten. Ej grävd i botten.
365. Stolphål. Nedgrävning i morän. 0,28 m i diameter.
366. Stolphål. Nedgrävning i morän. 0,20 m i diameter.

Plan över Schakt 3 – Schaktöversikt med bottenmått, kontexter som sågs i morän och ledningar.

Sektion C425, sett mot söder.

Lagerbeskrivning

401. Yngst matjorden i schakt 3.

402. Tjockt påfört lager, möjligen i samband med uppförande av husen.

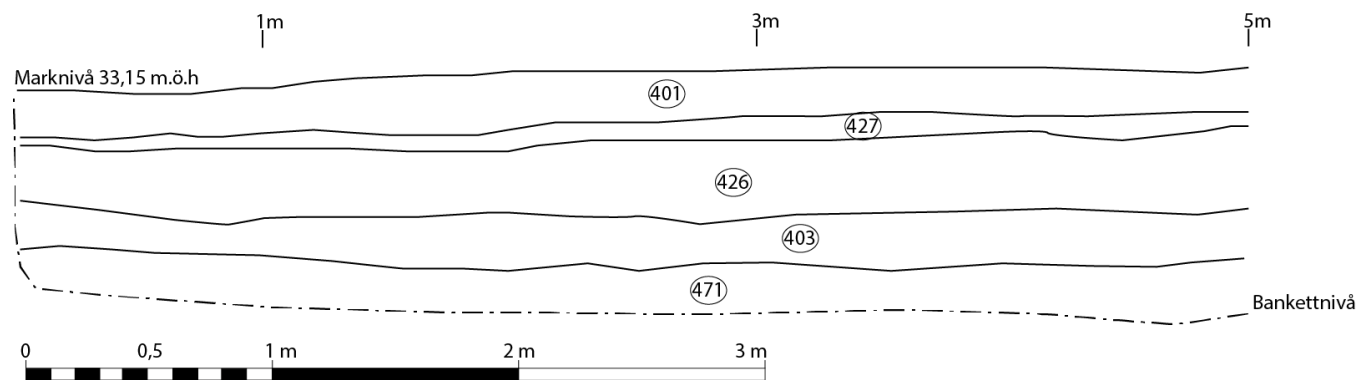
403. Matjord eller odlad trädgårdsjord. Brun, fin, lucker med enstaka tegelbitar.

426. Ett ganska kompakt brunt lager med inslag av lera, organiskt material, kalk, kalkbruk. Troligen tillkommit i samband med uppförandet av 1957-års byggnad österut.

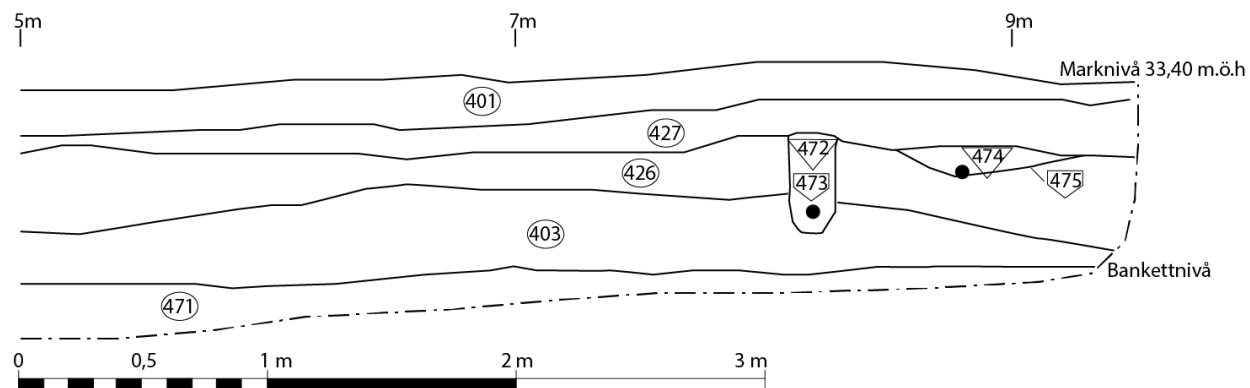
429. Heterogen fyllning i modernt ledningsschakt. Tegelpannor och brockor förutom kulturjord.

430. Dagvattenschakt.

471. Gråbrunt tjockt lager med visst inslag av bränd lera och träkol. Tolkas som påförda massor för odling.

Sektion C476, sett mot väster.

Fortsättning sektion C476, sett mot väster.

Lagerbeskrivning

401. Yngst matjorden i schakt 3.

403. Matjord eller odlad trädgårdsjord. Brun, fin, lucker med enstaka tegelbitar.

426. Ett ganska kompakt brunt lager med inslag av lera, organiskt material, kalk, kalkbruk. Troligen tillkommit i samband med uppförandet av 1957-års byggnad österut.

427. Något kompakterad yta med sand och grus som kan ha utgjort en marknivå på sent 1950-tal. Från lucker till kompakt, beige färg.

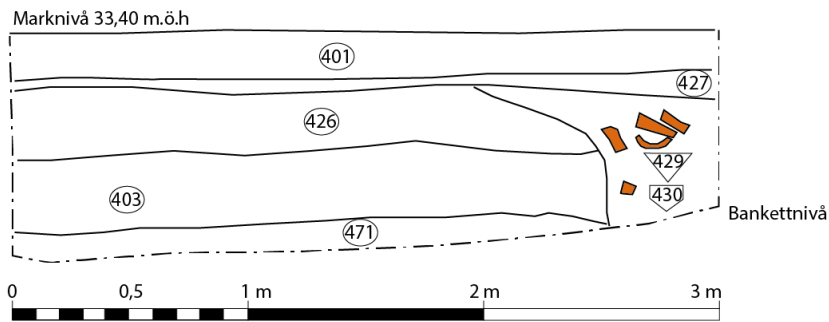
471. Gråbrunt tjockt lager med visst inslag av bränd lera och träkol. Tolkas som påförda massor för odling.

472. Fyllning i ledningsschakt.

473. Elledningsschakt.

474. Fyllning i ledningsschakt.

475. Elledningsschakt.

Sektion C477, sett mot norr.

Lagerbeskrivning

401. Yngst matjorden i schakt 3.

403. Matjord eller odlad trädgårdsjord. Brun, fin, lucker med enstaka tegelbitar.

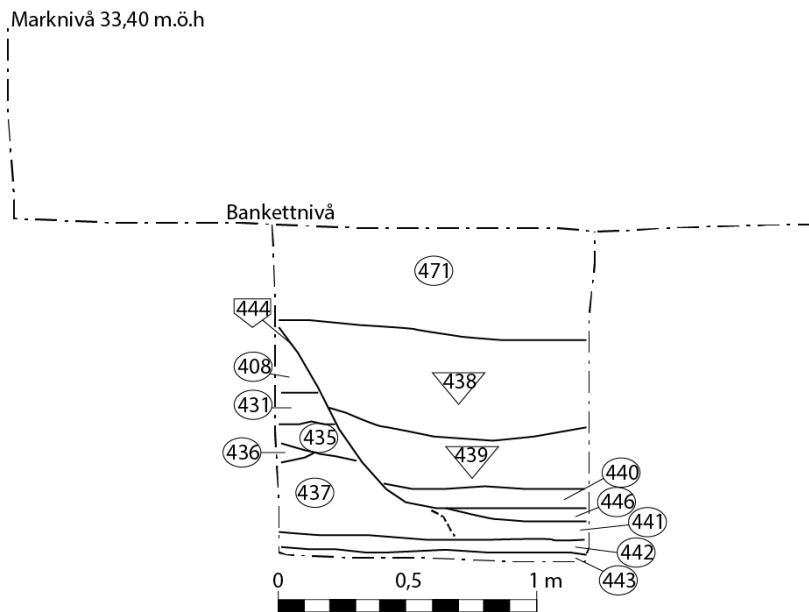
426. Ett ganska kompakt brunt lager med inslag av lera, organiskt material, kalk, kalkbruk. Troligen tillkommit i samband med uppförandet av 1957-års byggnad österut.

427. Något kompakterad yta med sand och grus som kan ha utgjort en marknivå på sent 1950-tal. Från lucker till kompakt, beige färg.

429. Fyllning i ledningsschakt. Omrörda kulturlager.

430. Dagvattenschakt.

471. Gråbrunt tjockt lager med visst inslag av bränd lera och träkol. Tolkas som påförda massor för odling.

Sektion C478, sett mot norr.

Lagerbeskrivning

408. Utjämningslager ovanpå sättning. Lagret tolkades som påfört utjämningslager med inblandning av träkol och mycket djurben.

431. Gul-grå melerat lerlager med rikliga inslag av träkol. Lagret tolkas som brukningslager intill byggnad.

436. Grågul flammigt lager som hade ett tunt lager brukning som inte gick att rita in i sektionsritningen.

437. Tjockare marklager med smetig brungrå lera. Lagret blev mer brunt i botten och utgjorde möjligen förmultnat trä.

438. Grå kompakt silt med visst inslag av småsten. Tillkommit vid destruktion av kalkgrop.

439. Grå kompakt silt, med inslag av kalkprickar. Del av fyllning i kalkgrop. Tillkommit vid destruktionstillfället.

440. Gulgrått lerlager med mycket kalkbruk. Leran tolkas vara utlagt som ett lock över kalken i en kalkbrukningsgrop.

441. Brunt lerigt lager med mycket djurben och sten. Möjligt marklager.

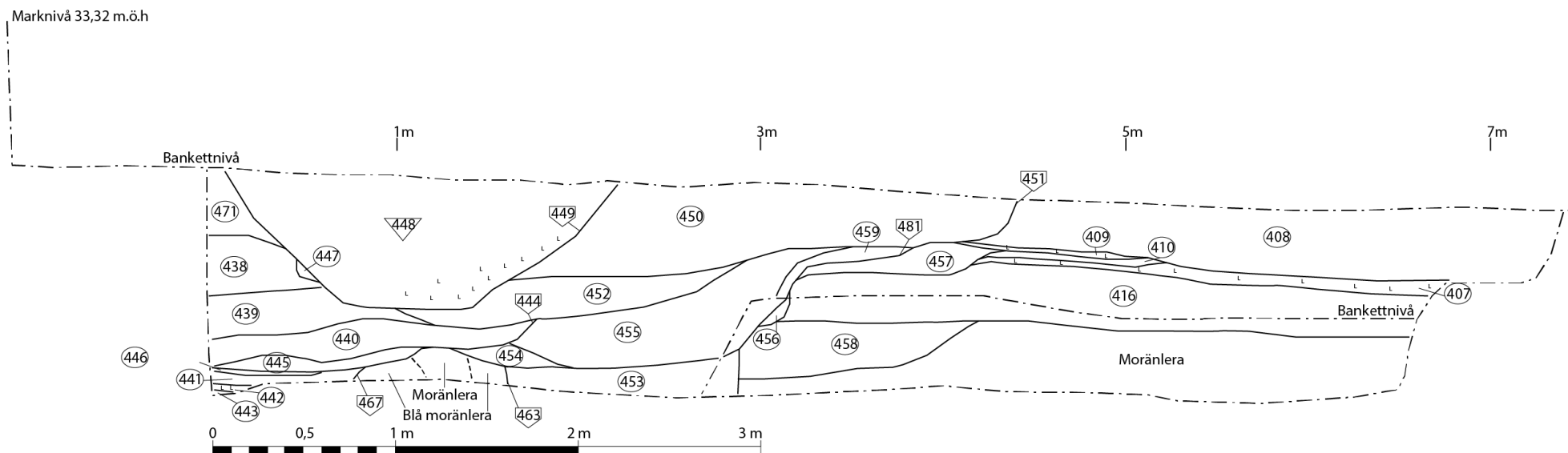
442. Blå smetig lera som använts för att sluta till brunnen och dess fyllning.

443. Lager i brunnen, tillkommit under destruktionen.

444. Nedgrävning med jämn lutning och plan botten. Tolkas vara en grop för kalkblandning då den fortfarande hade en kaka med hårt vitgul kalk i botten.

446. Hård gulvit kaka av kalk som tolkas vara rester i en kalkgrop.

471. Gråbrunt tjockt lager med visst inslag av bränd lera och träkol. Tolkas som påförda massor för odling.

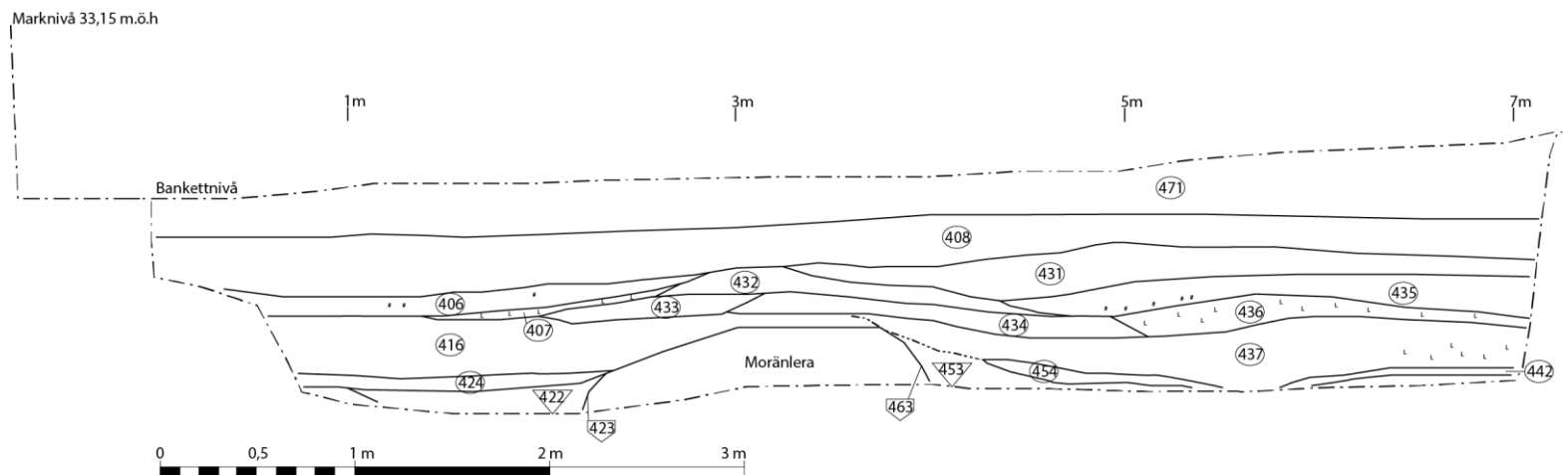

Sektion C479, sett mot öster.

Lagerbeskrivning

407. Gul lera med inblandning av grå silt. Innehåller en del träkol. Golvet är något brutet på grund av stenvtryck och sättningar. Stenvtryck fanns i golvet upp mot östra sektionen. Golvet lutade kraftigt åt väster pga. sättningar efter en brunn.
408. Utjämningslager ovanpå sättning. Lagret tolkades som påfört utjämningslager med inblandning av träkol och mycket djurben.
409. Lergolvsrest. Lager med gul lera, del av lergolv.
410. Grå heterogen silt, med inslag av träkol och en del djurben. Utjämningslager mellan lergolv, utlagt för att jämna ut sättningar innan nytt golv påfördes. Golvet under hade stora sättningar pga. underliggande brunn.
416. Gråbrunt, torrt, kompakt siltlager. Innehåller enstaka tegelbrockor och en del träkolsprickor. Möjligen har lagret odlats.
438. Grå kompakt silt med visst inslag av småsten. Tillkommit vid destruktion av kalkgrop.
439. Grå kompakt silt, med inslag av kalkprickor. Del av fyllning i kalkgrop. Tillkommit vid destruktionstillfället.
440. Gulgrått lerlager med mycket kalkbruk. Leran tolkas vara utlagt som ett lock över kalken i en kalkbrukningsgrop.
441. Brunt lerigt lager med mycket djurben och sten. Möjligt marklager.
442. Blå smetig lera som använts för att sluta till brunnen och dess fyllning.
443. Lager i brunnen, tillkommit under destruktionen.
444. Nedgrävning med jämn lutning och plan botten. Tolkas vara en grop för kalkblandning då den fortfarande hade en kaka med hårt vitgul kalk i botten.
445. Brungrå smetig lera med inslag av småsten. Tolkas vara ett lock över kalken.
446. Hård gulvit kaka av kalk som tolkas vara rester i en kalkgrop.

447. Litet lager med hög koncentration av kalk, möjligen tillkommen vid nedgrävningar genom yngre lager.
448. Fyllning i nedgrävning, tolkas vara raseringsmassor blandat med äldre kulturlager.
449. Relativ modern nedgrävning, oklar funktion. Tolkas vara återfyllt med raseringsmassor.
450. Modern fyllning i grop. Inblandning av gult tegel.
451. Relativt modern nedgrävning. Möjligen avröjning efter byggnad.
452. Grå torr siltfyllning i nedgrävning. Sparsamt inslag av kalk och tegelkross som tolkas vara rester efter rasering.
453. Tolkas vara övre fyllning i brunn 463. Grå våt lera med visst inslag av lera och träkolsprickar.
454. Smetig grå lera, möjligen ett konstruktionslager där leran lagt ut för att försluta brunnen vid destruktionsstillfället.
455. Gråbrun lerigt lager med tegelkross och träkol. Möjligen omrört raseringsmaterial som dumpats.
456. Gråbrun lera med mycket träkol. Tolkas vara deponerat material i avfallsgrop.
457. Brungrått kompakt lager med inslag av träkol och gul lera. Tolkas vara ett brukningslager intill en byggnad.
458. Nästanmoränen, där ovanmarklager och moränleran infiltreras.
459. Svartgul kompakt lera med mycket träkol.
463. Inte undersökt pga. arbets säkerheten och smalt schakt. Med MUK undersökt att den fortsätter minst 0,75 m djupare från morännivå.
467. Tolkas vara en brunn, delundersökt då den fortsätter förbi schaktets begräsning. Minst 1,20 m i diameter. Fortsätter minst 0,75 m under schaktbotten.
471. Gråbrunt tjockt lager med visst inslag av bränd lera och träkol. Tolkas som påförda massor för odling.
481. Oregelbunden grop med oregelbundna sidor och plan botten. Möjligen en avfallsgrop.

Sektion C480, sett mot väster.

Lagerbeskrivning

406. Ett svartgrått tunt lager med mycket träkol. Utrakat material från härd.

407. Gul lera med inblandning av grå silt. Innehåller en del träkol. Golvet är något brutet på grund av stenavtryck och sättningar. Stenavtryck fanns i golvet upp mot östra sektionen. Golvet lutade kraftigt åt väster pga. sättningar efter en brunn.

408. Utjämningslager ovanpå sättning. Lagret tolkades som påfört utjämningslager med inblandning av träkol och mycket djurben.

416. Gråbrunt, torrt, kompakt siltlager. Innehåller enstaka tegelbrockor och en del träkolsprickor. Möjligen har lagret odlats.

422. Brungrå, våt, kompakt lera. Tillkommit vid destruktionsstillfallet.

423. Nedgrävning för brunn.

424. Gul kompakt lera, tolkas vara utlagt över brunnen efter destruktionsstillfallet. Vid schaktning var leran väldigt lik moränleran.

431. Gul-grå melerat lerlager med rikliga inslag av träkol. Lagret tolkas som brukningslager intill byggnad.

432. Brungrått, kompakt lerigt lager med visst inslag av bränd lera och träkol. Melerat lager som tolkas vara utjämningslager inför konstruktionen av överliggande lergolv.

433. Grå smetig lera på ett mindre område. Oklar funktion, möjligen utlagt på grund av sättningarna efter brunn.

434. Återbrukad gul lera inblandat med grå kulturjord. Lagret är melerat och smetigt.

435. Grått homogent lerlager med inslag av bränd lera och rikligt med träkol och djurben. Möjligen ett påfört lager för att jämna ut sättningar efter en brunn.

436. Grågul flammigt lager som hade ett tunt lager brukning som inte gick att rita in i sektionens ritningen.

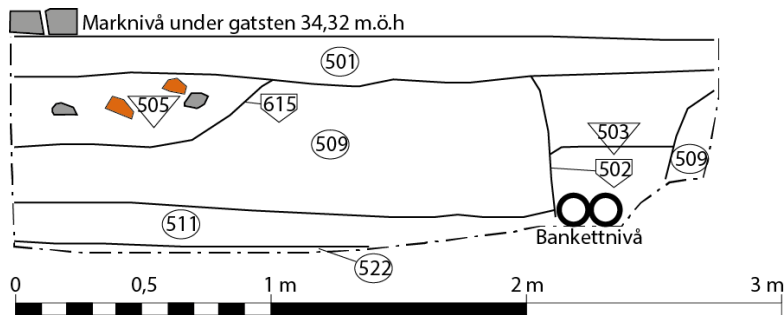
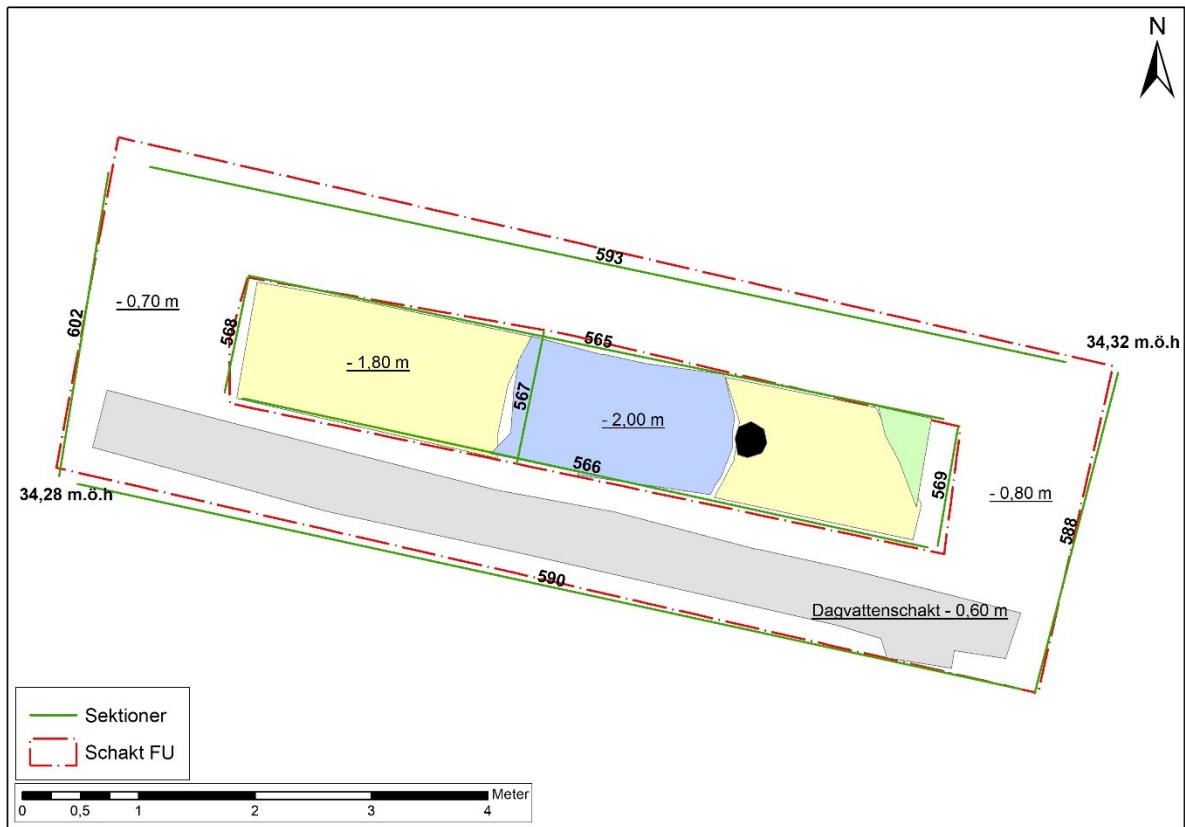
437. Tjockare marklager med smetig brungrå lera. Lagret blev mer brunt i botten och utgjorde möjligen förmultnat trä.

442. Blå smetig lera som använts för att sluta till brunnen och dess fyllning.

463. Inte undersökt pga. arbets säkerheten och smalt schakt. Med muk undersökt att den fortsätter minst 0,75 m djupare från morännivå.

471. Gråbrunt tjockt lager med visst inslag av bränd lera och träkol. Tolkas som påförda massor för odling.

Plan över Schakt 4 – Schaktöversikt med bottenmått, kontexter som sågs i morän och ledningar.

Sektion C588, sett mot öster.

Lagerbeskrivning

501. Lager som bestod av två skick. Ett övre med sättsand och ett undre med finkrossat material.

502. Rörschakt för dagvatten.

503. Fyllnings i ledningsschakt.

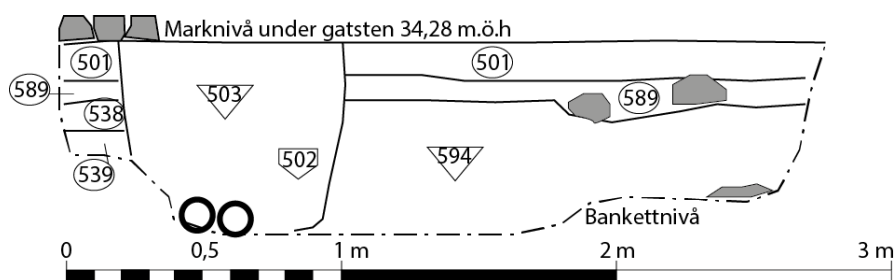
505. Fyllning i nedgrävning med rikligt av tegelbrockor, sten, takpannor och keramik. Tolkas vara deponerat raseringsmaterial.

509. Grå-brun silt, kompakt. Inslag av träkol och tegelbitar. Homogena massor, möjligen påfört över lergolv för att jämna ut marken.

511. Grå kompakt lera med inslag av gula lerprickar, tegelkross och träkol. Tolkas vara påförda massor.

522. Gul-brun, aningens fläckigt sandig lera. Heterogen, torr och kompakt. Låg på bankettnivån. Relativt rent med lite grus, småsten, kalkprickar, träkol, djurben och bränd lera.

615. Tolkas vara en avfallsgrop, rund kant och botten.

Sektion C602, sett mot väster.

Lagerbeskrivning

501. Bärlager. Lager som bestod av två skick. Ett övre med sättsand och ett undre med finkrossat material.

502. Rörschakt för dagvatten.

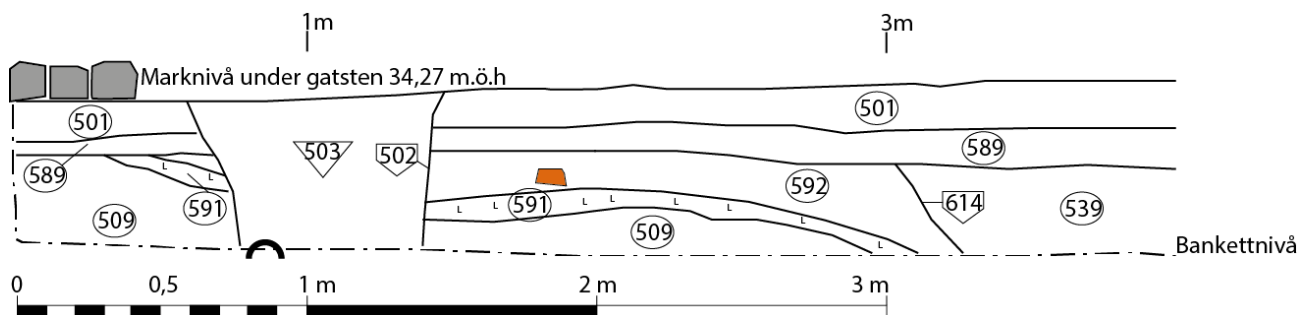
503. Fyllnings i ledningsschakt.

538. Raseringslager. Grå-svart silt. Innehållande sten, tegelbrockor, lera, spik och planglas. Enstaka större stenar.

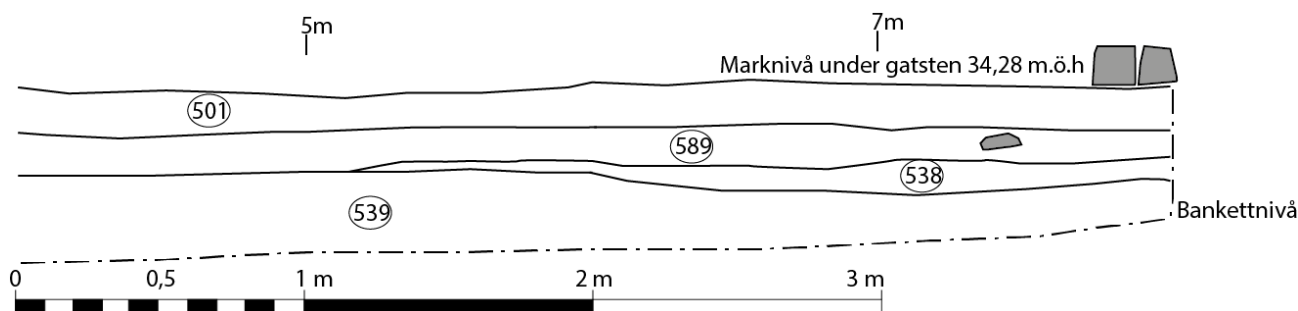
539. Konstruktionslager. Gul-beige siltig lera. Kompakt, homogen och torr. Stort inslag av sten. Möjligen ett golvlager.

589. Stenläggning. Stenläggning i sättsand. Stenen varierade något i storlek mellan 0,05 till 0,15m.

594. Raseringslager. Svartgrå lucker, siltig humus. Inslag av rött tegel, järnskrot, djurben och sten blandat med kulturjord.

Sektion C590, sett mot söder.

Fortsättning sektion C590, sett mot söder.

Lagerbeskrivning

501. Bärlager. Lager som bestod av två skick. Ett övre med sättsand och ett undre med finkrossat material.

502. Rörschakt för dagvatten.

503. Fyllnings i ledningsschakt.

509. Grå-brun silt, kompakt. Inslag av träkol och tegelbitar. Homogena massor, möjligen påfört över lergolv för att jämna ut marken.

538. Raseringslager. Grå-svart silt. Innehållande sten, tegelbrockor, lera, spik och planglas. Enstaka större stenar.

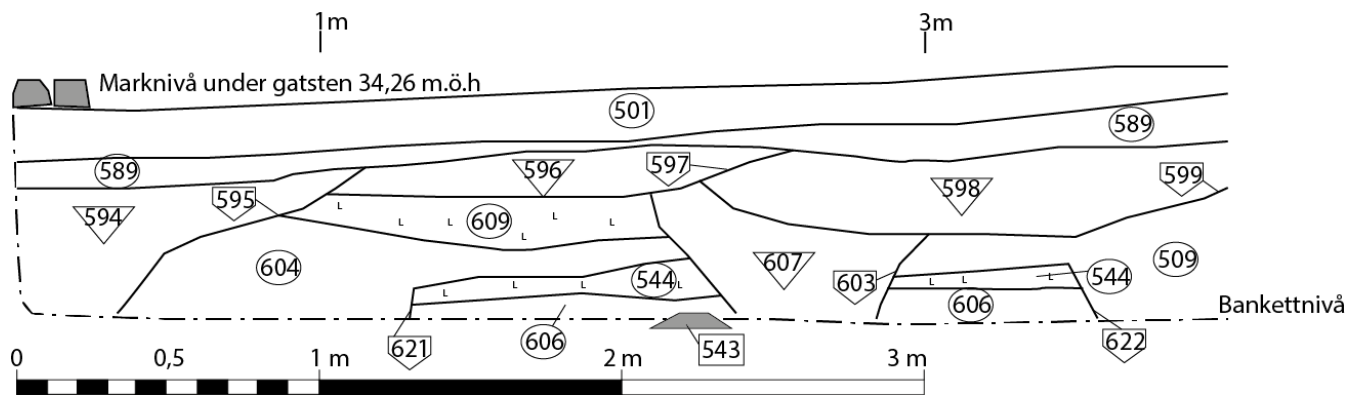
539. Konstruktionslager. Gul-beige siltig lera. Kompakt, homogen och torr. Stort inslag av sten. Möjligen ett golvlager.

589. Stenläggning. Stenläggning i sättsand. Stenen varierade något i storlek mellan 0,05 till 0,15m.

591. Kompakt gul lera, sluttade mot väster. Tolkas vara ett utlagt konstruktionslager.

592. Grått, kompakt och torrt silt lager med inslag av grus och tegelbrockor.

614. Tolkas vara en nedgrävning för lergolv/konstruktionslager K539.

Sektion C593, sett mot norr.

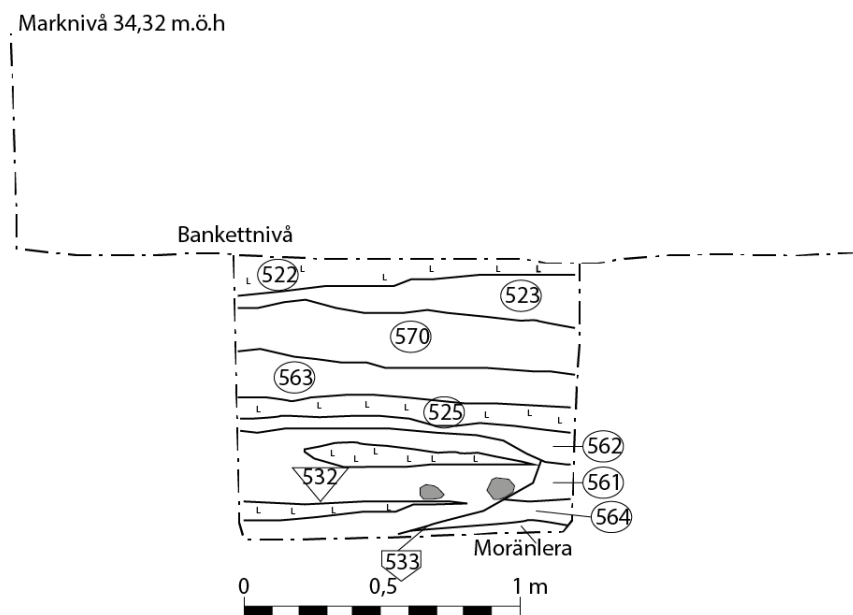

Fortsättning sektion C593, sett mot norr.

Lagerbeskrivning

501. Bärlager. Lager som bestod av två skick. Ett övre med sättsand och ett undre med finkrossat material.
505. Fyllning i nedgrävning med rikligt av tegelbrockor, sten, takpannor och keramik. Tolkas vara deponerat raseringsmaterial.
508. Orange, svart-grå. Raseringslager med mer koncentrerad bränd lera i öster och bränd lera som inslag i väster. Möjligen resterna efter en brand.
509. Grå-brun silt, kompakt. Inslag av träkol och tegelbitar. Homogena massor, möjligen påfört över lergolv för att jämna ut marken.
510. Gul-orange lera med inslag av mycket bränd lera och enstaka prickar med träkol. Fortsatte norrut i schaktet förbi sektionen. Golvet hade mycket bränd lera, vilket antyder att byggnaden golvet tillhört varit utsatt för en brand.
511. Grå kompakt lera med inslag av gula lerprickar, tegelkross och träkol. Tolkas vara påförda massor.
521. Brungrå silt, kompakt. Enstaka träkolsprickar och lerprickar. Lager mellan lergolv K518 och K522.
522. Gul-brun, aningens fläckigt sandig lera. Heterogen, torr och kompakt. Låg på bankettnivån. Relativt rent med lite grus, småsten, kalkprickar, träkol, djurben och bränd lera.
543. Natursten i Ö-V riktning. Mätta ca 0,20×0,15 m.
544. Grå-gul lera med viss inblandning av kulturjord. Kompakt och torr. Tolkas vara sättlera till syllsten K543.
589. Stenläggning i sättsand. Stenen varierade något i storlek mellan 0,05 till 0,15 m.
594. Svartgrå lucker, siltig humus. Inslag av rött tegel, järnskrot, djurben och sten blandat med kulturjord.
595. Tolkas vara en avröjning av äldre bebyggelse, möjligen samband med bebyggelsen 1941.
596. Grå kompakt silt. Inslag av tegelkross, träkol och småsten.
597. Nedgrävning, mjuka sidor, plan botten. Avröjning av äldre bebyggelse. Möjligen 1940-tal.
598. Fyllning i avröjning. Grå kompakt, torr silt med mycket sten, rött och gult tegel.
599. Tolkas vara möjlig avröjning efter tidigare bebyggelse. Möjligen 1940-tal.
600. Grå kompakt, torr silt. Innehåller träkol, tegelkross och småsten. Påfört material.
601. Grå kompakt, torr silt. Inslag av träkol och lerfläckar. Raseringslager med träkol och lerkladdar. Leran låg till största del i väst och träkolet låg mer i öst. Raseringsmassor
603. Möjlig plundringsskopa efter stensyll.
604. Grå kompakt silt, enstaka träkol, lerprickar, bränd lera. Tolkas vara påfört material och samma som K509.

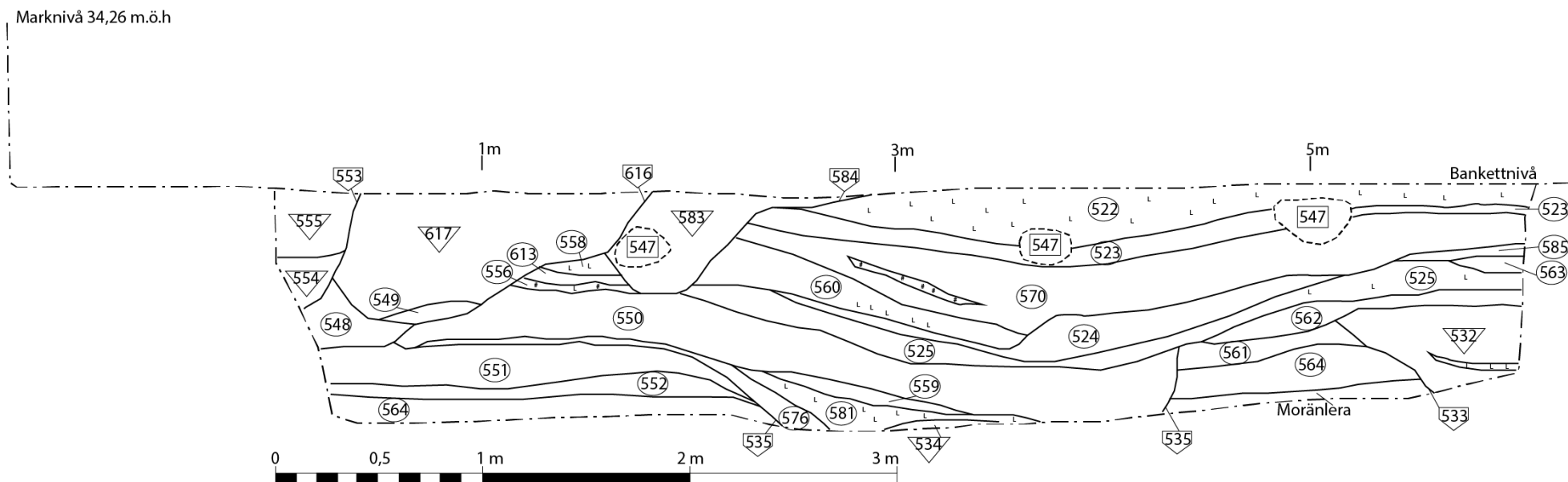
605. Grå silt, blandat med sot och aska. Mycket träkol. Luckert och torrt. Tolkas vara ett brandlager med mycket träkol och aska. Lagret bestod av flera horisonter.
606. Grå, kompakt, homogen silt. Utlagt inför konstruktion av byggnad.
607. Mörkgrå kompakt silt. Innehöll tegel och sten, enstaka kalkprickar. Tolkas vara omdeponerade massor i grop för plundring efter syllsten.
609. Grått heterogent och kompakt lager. Lager med mycket inblandad lera, inslag av kalkprickar, träkol och tegelkross. Möjligen ett konstruktionslager i samband med uppförande av en byggnad.
615. Tolkas vara en avfallsgrop, rund kant och botten.
618. Fyllning i mindre nedgrävning. Innehöll raseringsmaterial med sten och tegelbrockor.
619. Tolkas vara en större nedgrävning för att röja bort äldre bebyggelse.
620. Tolkas vara en större nedgrävning för att röja bort äldre bebyggelse.
621. Skarp nedgrävningskant genom äldre lergolv. Tolkas vara en avröjning, möjligen efter syllsten. Samtida som K622.
622. Skarp nedgrävningskant genom lergolv. Tolkas vara en avröjning, möjligen efter syllsten. Samtida som K621.

Sektion C569, sett mot öster.

Lagerbeskrivning

522. Gul-brun, aningens fläckigt sandig lera. Heterogen, torr och kompakt. Ca 0,30 m tjockt, som mest. Låg på bankettnivån. Relativt rent med lite grus, småsten, kalkprickar, träkol, djurben och bränd lera.
523. Brun-grått-svart siltig humus. Aningens fuktig, homogen och lucker. Rikligt med djurben och träkol. Varierande tjocklek. Brukningslager utomhus.
525. Brun-gul sandig lera. Heterogen, kompakt, fuktig och fläckig. Inslag av djurben, träkol och sot. Gul lera rikligt med träkol, sot. I botten av lagret fanns en träkolslins.
532. Grå-gul, kompakt, silt. Inslag av sten, lera och djurben. En tunn lins med ren lera ca 0,30 ner. Tolkas vara fyllning i avfallsgrop.
533. Nedgrävning med sluttande kanter, ej grävd i botten. Avfallsgrop.
561. Gul-grå silt lera. Heterogen, kompakt, torr. Inslag av träkolsprickar, bränd lera, lerfläckar och småsten. Den låga nivån på inslag indikerar lågintensivt utnyttjande. Brukningslager utomhus.
562. Svart-grå sand-silt relativt homogent, kompakt, torrt. Rikligt med träkol, djurben och bränd lera. Brukningslager utomhus.
563. Brun-grå silt-sand, homogen, torr och kompakt. Inslag av småsten, träkol och bränd lera. Brukningslager inomhus.
564. Grå-beige silt lera, homogen, fuktig och kompakt. Nästanmorän.
570. Grå-brun lerig silt. Homogen, torr och kompakt. Inslag av träkol, bränd lera, småsten, djurben och kalk. Möjligen påförda massor för att jämna ut sättningar i marken.

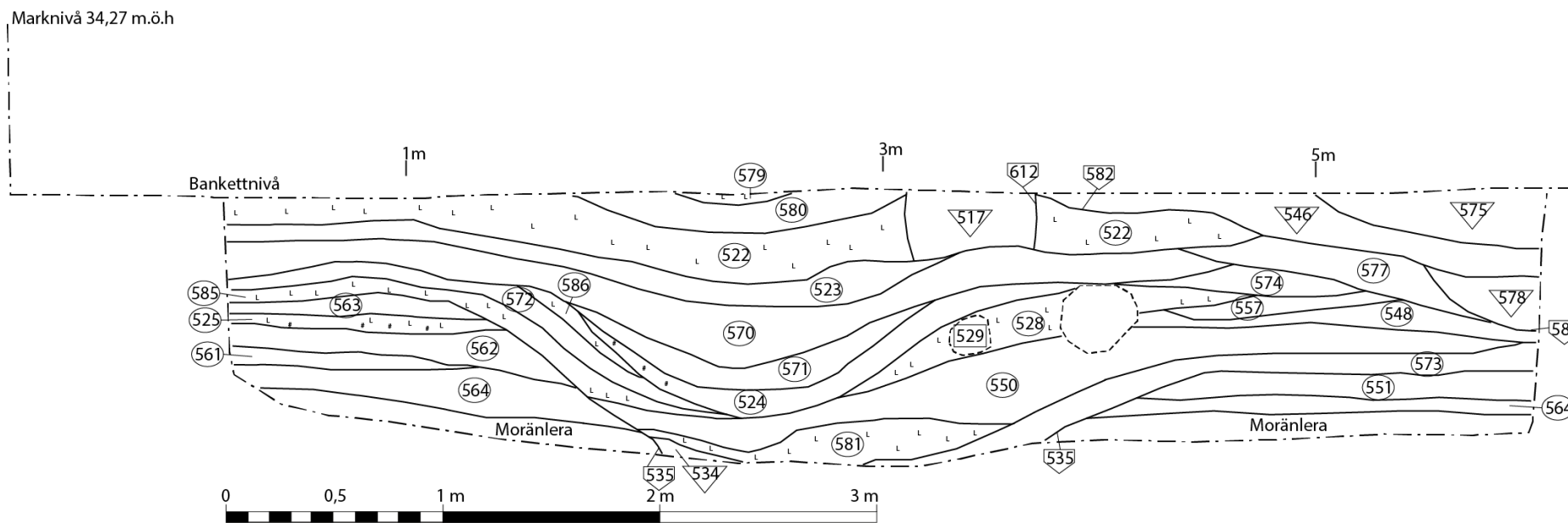

Sektion C565, sett mot norr.

Lagerbeskrivning

522. Gul-brun, aningens fläckigt sandig lera. Heterogen, torr och kompakt. Ca 0,30 m tjockt, som mest. Låg på bankettnivån. Relativt rent med lite grus, småsten, kalkprickar, träkol, djurben och bränd lera.
523. Brun-grått-svart siltig humus. Aningens fuktig, homogen och lucker. Rikligt med djurben och träkol. Varierande tjocklek. Brukningslager utomhus.
524. Grå-svart humus-silt. Fuktig, lucker, heterogent lager med rikligt inslag av träkol, aska och bränd lera. Rikligt med slagg, en del metall. Möjligen utrakat material efter en brand eller rasering.
525. Brun-gul sandig lera. Heterogen, kompakt, fuktig och fläckig. Inslag av djurben, träkol och sot. Gul lera rikligt med träkol, sot. I botten av lagret fanns en träkolslins.
532. Grå-gul, kompakt, silt. Inslag av sten, lera och djurben. En tunn lins med ren lera ca 0,30 ner. Tolkas vara fyllning i avfallsgrop.
533. Nedgrävning med sluttande kanter, ej grävd i botten. Avfallsgrop.
534. Grå-brun-gul ler-silt. Våt, homogen, lucker, homogent. Brunnsfyllning.
535. Tydlig nedgrävningskant börjar som konvex, övergår till konkav och sedan konvex igen. Grävdes inte i botten, därför är varken botten eller bottenkant dokumenterad.
547. Stenar på öst-västlig linje (samt en söder om). Låg under/i det stora lergolvet K522. Stenarna tolkas vara en förstärkning av lergolvet, kanske under en innervägg.
548. Brun-grå ler-silt. Torr, homogent, kompakt. Inslag av träkol, djurben, fläckar med gul ler, bränd sten. Brukningslager utomhus.
549. Grå silt, kompakt. Innehåller lerfläckar, sten och enstaka träkolsprickar. Utfyllnad i plundringsgrop.
550. Grå-brun silt-lera. Fuktig, homogent, lucker. Inslag av träkol, bränd lera, fläckat med gul moränlera, djurben och småsten. Utjämningslager.
551. Brun-grå med röda toner av sandig lera. Något humös och smetig. Fuktig, homogen, kompakt. Inslag av småsten, kalkprickar, djurben. Inslagen var få och lagret hade en prägel av lågintensivt utnyttjande. Brukningslager utomhus.

552. Grå kompakt silt. Innehållande enstaka lerfläckar och småsten. Tolkas vara brukningslager utomhus.
553. Nedgrävning med jämt sluttande sidor och plan botten. Tolkas som möjlig plundringsgrop.
554. Grå-brun sandig lera. Homogen, kompakt, torr. Inslag av kalkprickar, djurben och träkol. Äldsta fyllning i nedgrävning K553.
555. Brun-grå-gul silt-lera-kulturjord. Heterogen, kompakt, torr. Inslag av träkol, kalkprickar och bränd lera.
556. Grå silt. Inslag av träkol och lera. Brukningslager utomhus.
558. Gråbrunt kompakt lerlager med inslag av lera. Tolkas vara ett utjämningslager.
559. Grå fuktig lera över brunn, möjligen utlagt för att täcka brunnen. Innehåller mycket träkol, kalk och aska.
560. Brungrått med inslag av gult. Lerigt kompakt lager. Tolkas vara utjämningslager efter sättningar över en brunn.
561. Gul-grå silt lera. Heterogen, kompakt, torr. Inslag av träkolsprickar, bränd lera, lerfläckar och småsten. Den låga nivån på inslag indikerar lågintensivt utnyttjande. Brukningslager utomhus.
562. Svart-grå sand-silt relativt homogent, kompakt, torrt. Rikligt med träkol, djurben och bränd lera. Brukningslager utomhus.
563. Brun-grå silt-sand, homogen, torr och kompakt. Inslag av småsten, träkol och bränd lera. Brukningslager inomhus.
564. Grå-beige silt lera, homogen, fuktig och kompakt. Nästanmorän.
570. Grå-brun lerig silt. Homogen, torr och kompakt. Inslag av träkol, bränd lera, småsten, djurben och kalk. Möjligen påförda massor för att jämna ut sättningar i marken.
576. Grå kompakt siltlager med inslag grus och kalkbruk. Tolkas vara en brukningsyta utomhus, möjligen samma som K573.
581. Grå-gul lera. Omdeponerad moränlera. Kompakt, fuktig, homogen.
583. Sättlera i en grop för syllsten till lergolv K522. En av stenarna K547 låg i lagret.
584. Grop för syllsten. 0,50 m djup med något oregelbundna sidor och plan botten.
585. Brun-grå humus-lera. Torr lucker och heterogen. Inslag av kalkprickar, träkol, småsten, bränd lera. Möjligen del av raserad vägg/golv?
613. Gråbrun kompakt, fuktig silt. Möjligen påförda massor för utjämnning.
616. Större nedgrävning som tolkas vara avröjning av äldre bebyggelse.
617. Gråbrun, kompakt silt med inslag av djurben och tegelkross. Tolkas vara fyllningsmassor efter avröjning.

Sektion C566, sett mot söder.

Lagerbeskrivning

517. Vit nästintill ren finkornig kalk. Homogen, torr, blockformig. Få inslag av grus, Fyllning i kalkålningsgrop.

522. Gul-brun, aningens fläckigt sandig lera. Heterogen, torr och kompakt. Ca 0,30 m tjockt, som mest. Låg på bankettnivån. Relativt rent med lite grus, småsten, kalkprickar, träkol, djurben och bränd lera.

523. Brun-grått-svart siltig humus. Aningens fuktig, homogen och lucker. Rikligt med djurben och träkol. Varierande tjocklek. Brukningslager utomhus.

524. Grå-svart humus-silt. Fuktig, lucker, heterogent lager med rikligt inslag av träkol, aska och bränd lera. Rikligt med slagg, en del metall. Möjligen utratat material efter en brand eller rasering.

525. Brun-gul sandig lera. Heterogen, kompakt, fuktig och fläckig. Inslag av djurben, träkol och sot. Gul lera rikligt med träkol, sot. I botten av lagret fanns en träkolslin.

528. Beige-gul sandig lera, inslag av löst bränd lera. I söder och väster dokumenterades flera stenar K529, som en del av en uppmurning för en kappa. Notera att leran inte hade utsatts för höga temperaturer, då den inte hade förändrat färg, dock hade den ändrat konsistens till att bli mer enskilda korn än sammanhållen lera.

529. Stenar i ugn/härd. Låg i södra och västra delarna av lera K528. Tolkat som grund till överbyggnad av eldplats. Uppbyggd av natursten, ca 0,20 m i diameter.

534. Grå-brun-gul ler-silt. Våt, homogen, lucker, homogent. Brunnsfyllning.

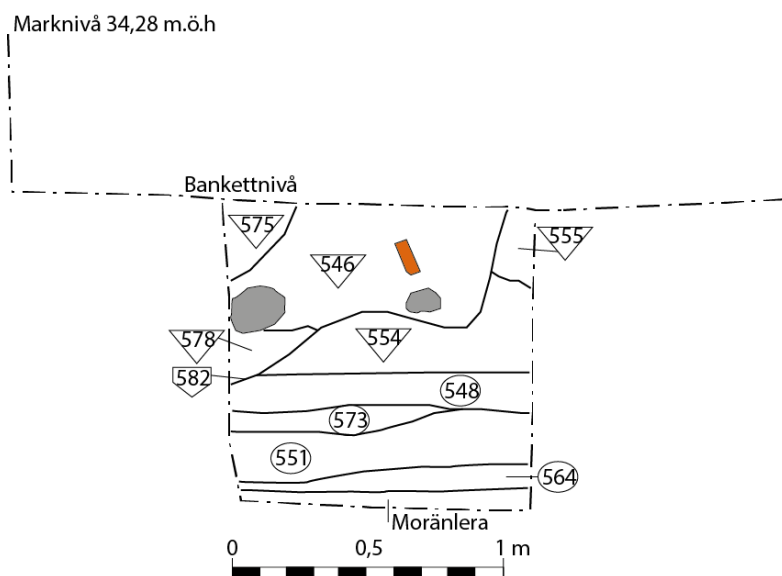
535. Tydlig nedgrävningskant börjar som konvex, övergår till konkav och sedan konvex igen. Grävdes inte i botten, därför är varken botten eller bottenkant dokumenterad.

546. Brungrå, torr silt med stort inslag av sten, tegelbrockor och tegelpannor.

548. Brun-grå ler-silt. Torr, homogent, kompakt. Inslag av träkol, djurben, fläckar med gul ler, bränd sten. Brukningslager utomhus.

550. Grå-brun silt-lera. Fuktig, homogent, lucker. Inslag av träkol, bränd lera, fläckat med gul moränlera, djurben och småsten. Utjämningslager.

551. Brun-grå med röda toner av sandig lera. Något humös och smetig. Fuktig, homogen, kompakt. Inslag av småsten, kalkprickar, djurben. Inslagen var få och lagret hade en prägel av lågintensivt utnyttjande. Brukningslager utomhus.
557. Grå-brun silt-lera. Fuktig, homogen, kompakt. Inslag av småsten och bränd lera. Brukningslager utomhus.
561. Gul-grå silt lera. Heterogen, kompakt, torr. Inslag av träkolsprickar, bränd lera, lerfläckar och småsten. Den låga nivån på inslag indikerar lågintensivt utnyttjande. Brukningslager utomhus.
562. Svart-grå sand-silt relativt homogent, kompakt, torrt. Rikligt med träkol, djurben och bränd lera. Brukningslager utomhus.
563. Brun-grå silt-sand, homogen, torr och kompakt. Inslag av småsten, träkol och bränd lera. Brukningslager inomhus.
564. Grå-beige silt lera, homogen, fuktig och kompakt. Nästanmorän.
570. Grå-brun lerig silt. Homogen, torr och kompakt. Inslag av träkol, bränd lera, småsten, djurben och kalk. Möjligen påförda massor för att jämna ut sättningar i marken.
571. Grå-brun lerig, kompakt silt. Heterogent med lerfläckar i väster. Visst inslag av träkol, bränd lera, ben och kalk. Tolkas vara utjämningslagar för att nivellera ut sättningar efter brunn.
572. Grå-brun-svart silt-lera. Heterogen, kompakt och fuktig. Inslag av träkol, kalkprickar, bränd lera, lerfläckar och djurben. Brukningslager utomhus.
573. Grå-brun ler-silt. Homogent, fuktig, lucker. Inslag av djurben, kalkprickar, småsten. Brukningslager utomhus.
574. Brun-grå silt humus. Lik K524 och skulle kunna vara samma lager. Brandlager.
575. Brungrå, torr silt med hög halt gul lera. Stort inslag av sten, tegelbrockor och tegelpannor.
577. Brungrått fuktigt lager med visst inslag av bränd lera och träkol. Tolkas vara påförda massor inför golvkonstruktion.
578. Brungrå, torr silt med mycket stort inslag av sten, tegelbrockor och tegelpannor
579. Brun-gul silt-lera. Kompakt, torr, homogent. Möjligen samma som K518.
580. Svart-grå ler-silt. Torr, kompakt och homogen. Inslag av rött tegel (brockor), djurben och träkol.
581. Grå-gul lera. Omdeponerad moränlera. Kompakt, fuktig, homogen.
582. Tolkas vara en större nedgrävning för att ta bort äldre bebyggelse lämningar.
585. Brun-grå humus-lera. Torr lucker och heterogen. Inslag av kalkprickar, träkol, småsten, bränd lera. Möjligen del av raserad vägg/golv?
586. Brun-grå humus-lera. Torr, lucker och heterogen. Inslag av kalk, träkol, småsten och bränd lera. Tokas som raseringslager.
612. Nedgrävning för kalk K517. Fyrkantig i plan, ca 0,60×0,70 m. Möjligen spår av träbalja som förmultnat.

Sektion C568, sett mot väster.

Lagerbeskrivning

546. Brungrå, torr silt med stort inslag av sten, tegelbrockor och tegelpannor.

548. Brun-grå ler-silt. Torr, homogent, kompakt. Inslag av träkol, djurben, fläckar med gul ler, bränd sten. Brukningslager utomhus.

551. Brun-grå med röda toner av sandig lera. Något humös och smetig. Fuktig, homogen, kompakt. Inslag av småsten, kalkprickar, djurben. Inslagen var få och lagret hade en prägel av lågintensivt utnyttjande. Brukningslager utomhus.

554. Grå-brun sandig lera. Homogen, kompakt, torr. Inslag av kalkprickar, djurben och träkol. Fyllning i nedgrävning K553.

555. Brun-grå-gul silt-lera-kulturjord. Heterogen, kompakt, torr. Inslag av träkol, kalkprickar och bränd lera.

564. Grå-beige silt lera, homogen, fuktig och kompakt. Nästanmorän.

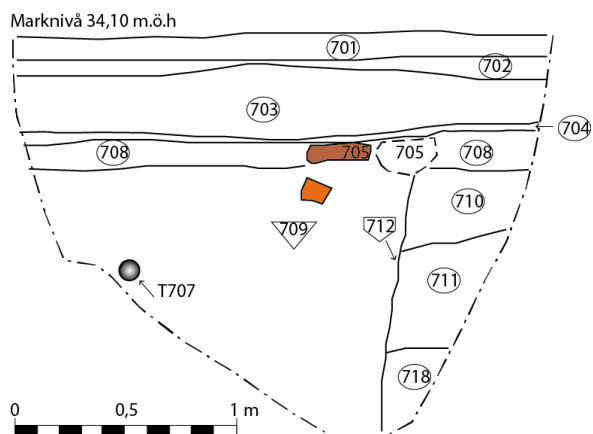
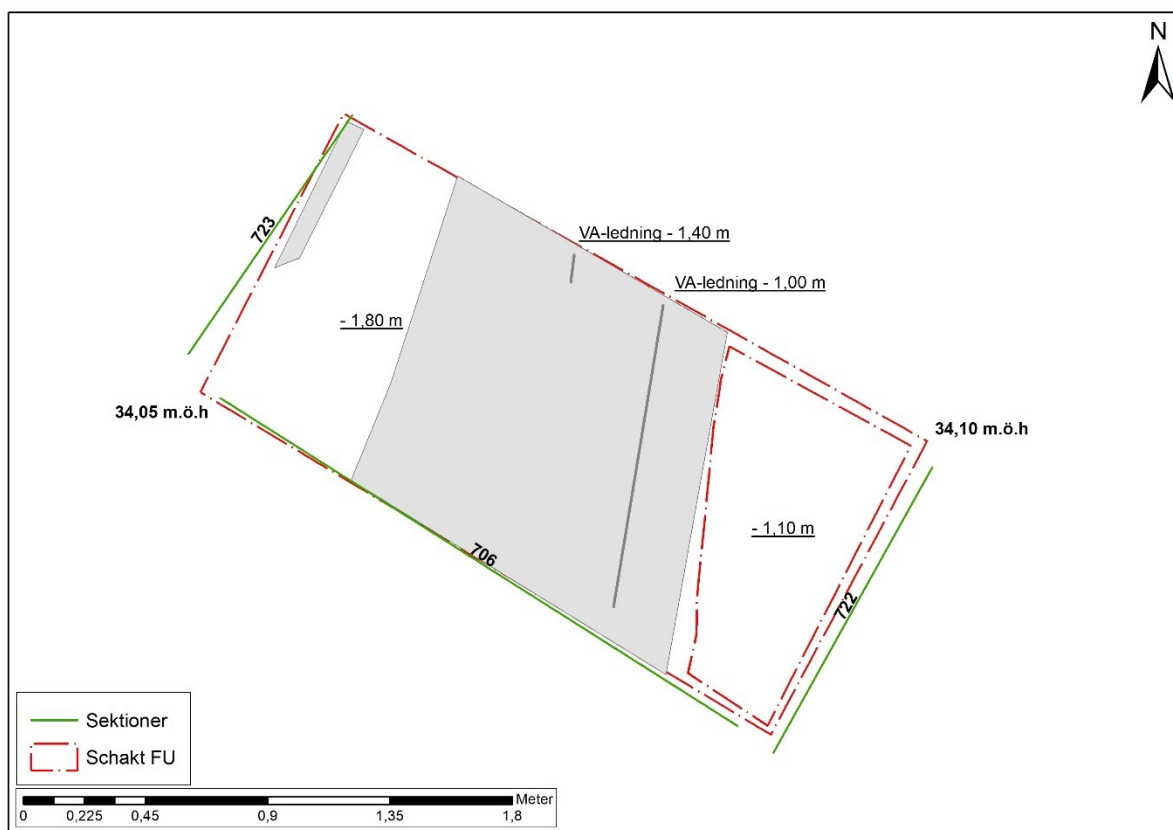
573. Grå-brun ler-silt. Homogent, fuktig, lucker. Inslag av djurben, kalkprickar, småsten. Brukningslager utomhus.

575. Brungrå, torr silt med hög halt gul lera. Stort inslag av sten, tegelbrockor och tegelpannor.

578. Brungrå, torr silt med mycket stort inslag av sten, tegelbrockor och tegelpannor.

582. Tolkas vara en större nedgrävning för att ta bort äldre bebyggelseämningar.

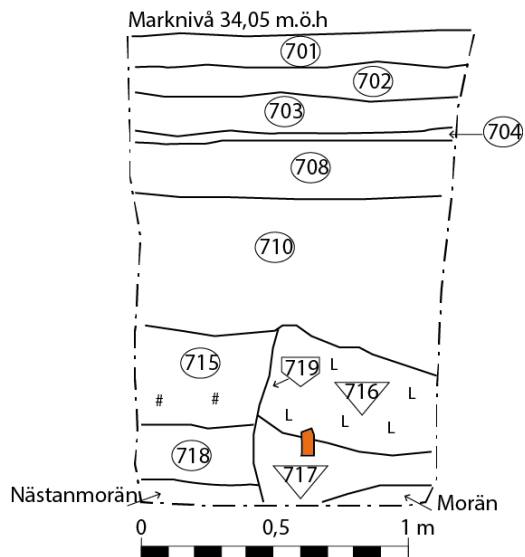
Plan över Schakt 5 – Schaktöversikt med bottenmått, kontexter som sågs i morän och ledningar.

Sektion C706, sett mot sydväst.

Lagerbeskrivning

- 701. Bärlager av sand under kullerstenen.
- 702. Äldre stenläggning på ett lager grus. Tolkas ha tillkommit i samband med nybyggnationen 1957
- 703. Påfört lager av grå silt med inslag av mycket sten och sand.
- 704. Konstruktionslager med sand. Oklar funktion.
- 705. Röda ölandsstenar, som möjligen utgjort del av en äldre trädgårdsgång.
- 707. Vattenledning. Framkom på ca 1,10 m djup.
- 708. Hårdjord yta med grus, sten och tegel. Troligen påförda massor inför stenläggning eller möjligen parkering.
- 709. Omrörda massor i yngre nedgrävning. Tegel, både rött och gult, porslin, glas och keramik.
- 710. Grå kompakt silt med inslag av träkolsprickar. Möjligen odlingsjord.
- 711. Grå kompakt lerig silt. Inslag av träkolsprickar. Möjligen äldre odlingsjord. Samma som lager K715.
- 712. Ledningsschakt. Möjligen 1950-tal.
- 718. Brunrå kompakt lera, med visst inslag av träkolsprickar. Möjligen brukningslager.

Sektion C723, sett mot nordväst.

Lagerbeskrivning

701. Bärlager av sand under kullerstenen.

702. Äldre stenläggning på ett lager grus. Tolkas ha tillkommit i samband med nybyggnationen 1957

703. Påfört lager av grå silt med inslag av mycket sten och sand.

704. Konstruktionslager med sand. Oklar funktion.

708. Hårdgjord yta med grus, sten och tegel. Troligen påförda massor inför stenläggning eller möjligen parkering.

710. Grå kompakt silt med inslag av träkolsprickar. Möjligen odlingsjord.

715. Grå kompakt silt med stort inslag av träkolsprickar. Samma som lager K711.

716. Siltlager med mycket gul lera. Tolkas vara omrörda massor med uppgrävd moränlera.

717. Grå kompakt silt med lera, tegelkross och träkolsinslag. Koks i massorna och keramik som talar för att massorna är yngre.

718. Brungrå kompakt lera, med visst inslag av träkolsprickar. Möjligen brukningslager.

719. Tolkas vara samma nedgrävning som K712 och därför en del av ledningsschaktet.

2. Kontextregister

Arkeologisk förundersökning 431-35295-2022

Kontextnr	Namn	Kontexttyp	Tolkning och gruppering	Period
201	Matjord schakt 1	Lager	Yngsta matjordslagret i schakt 1	10
202	Moränlera, schakt 1	Lager	Gul kompakt lera	1
203	Sand i sandlåda	Fyllning	Sand i modern sandlåda	10
204	Fyllning i oljetanksschakt	Fyllning	Fyllning i schakt för oljetank, omrörda lager. Innehöll gult och rött tegel, takpannor och betong.	10
205	Stenar	Stenkonstruktion	Tre större stenar som låg över schakt för oljetank.	10
206	Dräneringsrör	Ledning	Dräneringsrör under sandlåda. Låg på ca 0,50 m djup.	10
207	Nedgrävning för oljetank	Nedgrävning	Schakt för oljetank.	10
208	Äldsta markhorisont i schakt 1	Lager	Möjligen odlad jord.	1
209	Belysningskabel	Ledning	Belysningskabel på ca 0,70 m djup.	10
210	Dagvattenschakt	Nedgrävning	Schakt för dagvatten	10
211	Sand i dagvattenschakt	Fyllning	Fyllnadsmassor i dagvattenschakt	10
212	Utjämningslager	Lager	Utjämnning över ett raseringslager, tjockast i mitten och tunnade ut åt sidorna.	8
213	Fyllning i större nedgrävning	Fyllning	Brunsvart fyllning i en större nedgrävning. I fyllningen påträffades djurben, tegelbitar, keramik samt glas.	9
215	Avröjning	Nedgrävning	Större nedgrävning med oklar funktion.	9
216	Möjlig brunn	Nedgrävning	Stor nedgrävning som ej grävdes i botten. Sträckte sig minst ytterligare 1 m neråt från morännivå. Möjligen en oskodd brunn.	3
217	Fyllning i brunn	Fyllning	Fyllning i nedgrävning som tolkas vara en möjlig brunn. Dock låg den i schaktkant och kunde bara delundersökas.	4
218	Avfallsgrop	Nedgrävning	Möjlig avfallsgrop på grund av sin ojämna form.	4
219	Fyllning i grop	Fyllning	Fyllning i nedgrävning med oklar funktion. Fyllningen hade en koncentration av en lerhorisont i väster. Möjligen har nedgrävningen fyllts på vid flera tillfällen.	4
220	Odlingslager	Lager	Svartgrå, kompakt silt. Visst inslag av bränd lera och träkol. Tolkas vara ett större odlingslager.	6
221	Raseringslager	Lager	Ett ca 0,10 m tjockt brunsvart luckert lager med inslag av bränd lera, djurben och lera. Tolkas vara ett raseringslager som lagts ut jämt på ytan.	7
222	Fundamentsgrop	Nedgrävning	Tolkas vara en grop för fundament. Låg en större sten i gropan.	9
223	Fyllning i fundamentsgrop	Fyllning	Tolkas vara fyllning i fundamentsgrop. Flera stenar i fyllningen, en stor och flera mindre.	9
224	Nedgrävning för sandlåda	Nedgrävning	Nedgrävning för modern sandlåda på lekplats.	10
225	Oljetank	Oljetank	Oljetank tagen ur bruk.	10
228	Syllsten	Sten	Ensamliggande sten som dokumenterades i sektion. 0,12x0,35 m. Möjlig syllsten.	7
301	Matjord schakt 2	Lager	Yngsta matjorden i schakt 2.	10
302	Morän i schakt 2	Lager	Inmätt morän där den har framkommit i schakt 2	1

Kontextnr	Namn	Kontexttyp	Tolkning och gruppering	Period
303	Hårdgjord yta	Lager	Kompakt hårdgjord yta av grus och silt direkt under matjorden. Möjligen utlagt för parkeringsplats.	10
304	Marklager	Lager	Tjockt lager med mycket tegel i. Tolkas vara påförda massor.	9
305	Trädgårdsgång	Tegelkonstruktion	Rött tegel utlagt som trädgårdsgång. Låg snett i SV-NÖ riktning.	10
306	Lergolv	Lager	Gul kompakt lera. Ca 0,10 m tjockt visst inslag av träkolsprickar. Möjligen samma som 307 eller har ingått i samma byggnad, men tillhört olika rum.	7
307	Lergolv	Lager	Gul kompakt lera, med visst inslag av träkolsprickar. I öster tvärt slut men i väster tunnar ut. Tolkas ha ingått i samma byggnadskonstruktion som lergolv 306. Leran kan ha varit återanvänt då det var lite infiltrerat av organiskt material.	7
308	Lergolv	Lager	Gult lergolv, tjockt och tydligt. Fortsatte in i södra sektionen. Golvet var inte helt rent, hade en del inblandning av kulturjord.	4
309	Smutslager mellan lergolv	Lager	Smutslager mellan lergolv K308 och K324. Syntes dåligt i plan. Tolkas vara brukningslager på golv K308.	4
310	Raseringslager	Lager	Svartgrått luckert heterogent lager med rikliga mängder bränd lera och träkol, tolkas vara resterna efter en rasering. Svår avgränsat lager.	7
311	Träkolslager	Lager	Svart träkolslager som tolkas vara avsatta lager i en härd.	6
312	Bränd sand i härd	Lager	Härdbotten. Orange luckert lager. Tolkas vara en lerplatta i en härd.	6
314	Konstruktionslager	Lager	Brunt, luckert torrt, möjligen organiskt, lager i botten av härd. Oklar funktion. Möjligt konstruktionslager.	6
315	Härdgrop	Nedgrävning	Nedgrävning för härd. Skarp nedgrävningskant, jämn lutning och ojämn botten.	6
316	Fyllning i avfallsgrop	Fyllning	Fyllning. Rikligt med djurben, särskilt extremiteter. Rikligt med träkol, viss förekomst av bränd lera. Tolkas vara fyllning i en avfallsgrop.	5
317	Avfallsgrop	Nedgrävning	Grop med jämnt lutande sidor. Grävdes ej i botten, sträcker sig minst ytterligare 0,75 m under morännivå. Tolkas vara en grop för avfallsdeponering.	5
318	Fyllning i avfallsgrop	Fyllning	Fyllning i avfallsgrop. Innehöll djurben, slagg och keramik. Delundersökt.	4
319	Avfallsgrop	Nedgrävning	Tolkas vara en nedgrävning för avfall. ca 0,35 m djup i mitten. Sluttande kanter. Delundersökt.	4
320	Äldsta markhorisont i schakt 2	Lager	Äldsta markhorisont i schakt 2. Brun, lucker torr silt.	1
321	Brunnsfyllning	Fyllning	Svart kollager med grå silt. I väster var fyllningen tjockt och svart medan i öster var den mer uppblandat med grå silt, och en del tegelkross. Tolkas som en fyllning med flera horisonter. Fyllningen innehöll mycket djurben.	6
322	Stenar i nedgrävning	Stenkonstruktion	Stenar, vissa skörbrända. Möjligen varit en del av en stenläggning som brutits upp eller resterna från en härd som deponerats i brunn K330.	6

Kontextnr	Namn	Kontexttyp	Tolkning och gruppering	Period
324	Lergolv	Lager	Melerat lergolv med infällda fläckar av organiskt material. Ett stenavtryck i leran K326. Lagret täcker en fragmenterad stenläggning K334.	3
325	Deponi grisskalle	Nedgrävning	Deponi av grisskalle i lergolv K324.	3
326	Fyllning i stenavtryck	Fyllning	Fyllning i stenavtryck över lergolv.	4
327	Stenavtryck	Nedgrävning	Stenavtryck i lergolv K324. Tolkas som del av mellanvägg.	3
330	Brunn	Nedgrävning	Större nedgrävning där botten var ojämn med trappstegsliknande del. Delundersökt, fortsätter i södra schaktväggen. Djupdelen tar vid precis i schaktkanten. Tolkas vara en trappstegsbrunn.	5
331	Gårdsyta	Lager	Tjockt svartgrått lager med inslag av träkol, djurben och tegelflis. Tolkas vara en gårdsyta som ackumulerats över tid.	6
332	Syllsten	Stenkonstruktion	Tre stenar som möjligen varit del av en syllstensrad.	4
333	Stolphål	Nedgrävning	Mätte omkring 0,25 m i diameter. Kan ha varit takbärande.	2
334	Stenläggning	Stenkonstruktion	Fragmentarisk stenläggning under lergolv 324 och ovan 320. Troligtvis ett rumsskilje som varit en del av samma byggnad som lergolv 324.	2
336	Raseringslager	Lager	Område med ett svartbränt material. Mycket träkolsinblandning. Tolkas vara rasering efter brand.	5
337	Klack med bränd lera	Lager	Litet område med bränd lera. Tolkas höra samman med raseringslager 336 och vara rester efter en brunnen byggnad.	5
338	Brukningslager	Lager	Brukningslager. Tjockt brukningslager ute, ca 0,30 m. Fuktig, kompakt silt med visst inslag av bränd lera och träkolsprickar.	2
339	Gårdsplan	Lager	Gråbrunt kompakt silt lager. Inslag av kalkprickar, tegelflis, bränd lera & djurben. Tolkades vara en markyta.	8
340	Brukningslager ute	Lager	Ett relativt tjockt brukningslager ovanpå generationer av lergolv.	6
343	Lerpackning	Lager	En hårdgjord yta av gulgrå lera. Tolkas tillkommen vid uppförandet av bebyggelsen år 1941.	10
344	Marklager	Lager	Troligen den marknivå som uppstod när byggnationen år 1941 var färdigställd.	10
346	Lerlager	Lager	Ett något infiltrerar lerlager med varierande tjocklek. Möjligen resterna av ett lergolv som fortsätter söder- och västerut. Möjligen sammas om K308.	4
347	Stolphålsfyllning	Fyllning	Svartbrun, kompakt silt. Relativt mycket träkol och sot i fyllningen.	5
348	Stolphål	Nedgrävning	Ett lite större stolphål med en diameter på 0,35 m som går igenom det äldsta marklagret K338 ner till morän. Kan vara en takbärare.	4
349	Lergolvsfragment	Lager	Lergolvsfragment som möjligen kan knytas till K308 och K346.	4
350	Lerkonstruktion	Lager	Gulbrunt lerlager över moränleran. Oklar utbredning då den enbart dokumenterades i sektion. Möjligen lergolvsrest.	1
360	Fyllning i grop	Fyllning	Kan vara fyllning i en avfallsgrop. Relativ få komponenter. Möjligen utjämning i avröjning.	5

Kontextnr	Namn	Kontexttyp	Tolkning och gruppering	Period
361	Grop	Nedgrävning	Avfallsgrop. 1,40 m bred mot schaktbotten. Ej grävd i botten.	5
364	Hårdgjord yta	Lager	Kompakterad yta under en grusad gårdsplan.	10
365	Stolphål	Nedgrävning	Nedgrävning i morän. 0,28 m i diameter.	1
366	Stolphål	Nedgrävning	Nedgrävning i morän. 0,20 m i diameter.	1
401	Matjord schakt 3	Lager	Yngst matjorden i schakt 3.	10
402	Påfört lager	Lager	Tjockt påfört lager, möjligen i samband med uppförande av husen.	10
403	Brukninglager	Lager	Matjord eller odlad trädgårdsjord. Brun, fin, lucker med enstaka tegelbitar.	9
404	Raseringsmaterial	Fyllning	Raseringsmaterial, möjligen tillkommit vid 1957 års grävning.	10
405	Avfallsgrop	Nedgrävning	Ojämn grop fylld med raseringsmassor. Tolkas som avfallsgrop.	10
406	Träkolslager	Lager	Ett svartgrått tunt lager med mycket träkol. Utrakat material från härd.	7
407	Lergolv	Lager	Gul lera med inblandning av grå silt. Innehåller en del träkol. Golvet är något brutet på grund av stenavtryck och sättningar. Stenavtryck fanns i golvet upp mot östra sektionen. Golvet lutade kraftigt åt väster pga. sättningar efter en brunn.	7
408	Utjämningslager	Lager	Utjämningslager ovanpå sättning. Lagret tolkades som påfört utjämningslager med inblandning av träkol och mycket djurben.	8
409	Lergolvsrest	Lager	Lergolvsrest. Lager med gul lera, del av lergolv.	7
410	Utjämningslager	Lager	Grå heterogen silt, med inslag av träkol och en del djurben. Utjämningslager mellan lergolv, utlagt för att jämna ut sättningar innan nytt golv påfördes. Golvet under hade stora sättningar pga. underliggande brunn.	7
412	Brukning på lergolv	Lager	Brukninglager. Brunsvart kompakt tunt brukninglager på lergolv K407. Lagret innehöll rikligt med träkol.	7
413	Ugnskonstruktion	Lager	Gul-orange lera, med inslag av träkol. Leran var något bränd och tolkas vara botten i en ugnskonstruktion. Över låg en bränd lerplatta K415.	7
414	Lergolvsrest	Lager	Möjligen samma som K409. Fragmenterat.	7
415	Ugnsplatta	Lager	Ett lager med hårt bränd orangefärgad lera. Tolkas som en liten ugnsplatta.	7
416	Marklager	Lager	Gråbrunt, torrt, kompakt siltlager. Innehåller enstaka tegelbrockor och en del träkolsprickar. Möjligen har lagret odlats.	3
417	Brunnsfyllning	Fyllning	Brungrå silt. Tolkas vara resterna efter översta fyllningen i brunn.	3
418	Konstruktionslager	Lager	Tolkas vara uppgrävd moränlera vid brunn 423. Konstruktionslager som en förstärkning av kanten.	2
419	Äldsta marklager.	Lager	Tolkas vara äldsta marklagret i schakt 3. Gråbrun fuktig silt, med visst inslag av träkolsprickar.	1
422	Brunnsfyllning	Fyllning	Brungrå, våt, kompakt lera. Tillkommit vid destruktionstillfället.	3
423	Brunn	Nedgrävning	Nedgrävning för brunn.	2
424	Lerlock	Lager	Gul kompakt lera, tolkas vara utlagt över brunnen efter destruktionen. Vid schaktning var leran väldigt lik moränleran.	3

Kontextnr	Namn	Kontexttyp	Tolkning och gruppering	Period
426	Utjämningslager	Lager	Ett ganska kompakt brunt lager med inslag av lera, organiskt material, kalk, kalkbruk. Troligen tillkommit i samband med uppförandet av 1957-års byggnad österut.	10
427	Gårdsplan	Lager	Något kompakterad yta med sand och grus som kan ha utgjort en marknivå på sent 1950-tal. Från lucker till kompakt, beige färg.	10
428	Morän i schakt 2	Lager	Gul kompakt fuktig lera.	1
429	Fyllning i ledningsschakt	Fyllning	Heterogen fyllning i modernt ledningsschakt. Tegelpannor och brockor förutom kulturjord.	
430	Dagvattenschakt	Nedgrävning	Schakt för dagvatten.	10
431	Utjämningslager	Lager	Gul-grå melerat lerlager med rikliga inslag av träkol. Lagret tolkas som brukningslager intill byggnad.	7
432	Utjämningslager	Lager	Brungrått, kompakt lerigt lager med visst inslag av bränd lera och träkol. Melerat lager som tolkas vara utjämning inför konstruktionen av överliggande lergolv.	7
433	Lerlager	Lager	Grå smetig lera på ett mindre område. Oklar funktion, möjligen utlagt på grund av sättningarna efter brunn.	6
434	Lergolv	Lager	Återbrukad gul lera inblandat med grå kulturjord. Lagret är melerat och smetigt.	6
435	Brukninglager	Lager	Grått homogent lerlager med inslag av bränd lera och rikligt med träkol och djurben. Möjligen ett påfört lager för att jämna ut sättningar efter en brunn.	7
436	Lergolv	Lager	Grågul flammigt lager som hade ett tunt lager brukning som inte gick att rita in i sektionsritningen.	6
437	Äldre marklager	Lager	Tjockare marklager med smetig brungrå lera. Lagret blev mer brunt i botten och utgjorde möjligen förmultnat trä.	5
438	Fyllning i grop	Fyllning	Grå kompakt silt med visst inslag av småsten. Tillkommit vid destruktion av kalkgrop.	8
439	Fyllning i grop	Fyllning	Grå kompakt silt, med inslag av kalkprickar. Del av fyllning i kalkgrop. Tillkommit vid destruktionstillfället.	8
440	Lerkaka i kalkblandningsgrop	Fyllning	Gulgrått lerlager med mycket kalkbruk. Leran tolkas vara utlagt som ett lock över kalken i en kalkbrukningsgrop.	8
441	Marklager	Lager	Brunt lerigt lager med mycket djurben och sten. Möjligt marklager.	5
442	Lerlock	Lager	Blå smetig lera som använts för att sluta till brunnen och dess fyllning.	5
443	Brunnsfyllning	Fyllning	Lager i brunnen, tillkommit under destruktionen.	5
444	Kalkblandningsgrop	Nedgrävning	Nedgrävning med jämn lutning och plan botten. Tolkas vara en grop för kalkblandning då den fortfarande hade en kaka med hårt vitgul kalk i botten.	8
445	Lerlock	Lager	Brungrå smetig lera med inslag av småsten. Tolkas vara ett lock över kalken.	8
446	Kalk	Lager	Hård gulvit kaka av kalk som tolkas vara rester i en kalkgrop.	8

Kontextnr	Namn	Kontexttyp	Tolkning och gruppering	Period
447	Kalkfläckigt lager	Lager	Litet lager med hög koncentration av kalk, möjligen tillkommen vid nedgrävningar genom yngre lager.	9
448	Raseringsmaterial	Fyllning	Fyllning i nedgrävning, tolkas vara raseringsmassor blandat med äldre kulturlager.	9
449	Avfallsgrop	Nedgrävning	Relativ modern nedgrävning, oklar funktion. Tolkas vara återfyllt med raseringsmassor.	9
450	Modern återfyllning	Fyllning	Modern fyllning i grop. Inblandning av gult tegel.	9
451	Avröjning	Nedgrävning	Relativt modern nedgrävning. Möjligen avröjning efter byggnad.	9
452	Raseringsmassor	Fyllning	Grå torr siltfyllning i nedgrävning. Sparsamt inslag av kalk och tegelkross som tolkas vara rester efter rasering.	9
453	Brunnsfyllning	Fyllning	Tolkas vara övre fyllning i brunn 463. Grå våt lera med visst inslag av lera och träkolsprickar.	2
454	Lerlock på brunn	Lager	Smetig grå lera, möjligen ett konstruktionslager där leran lagt ut för att försluta brunnen vid destruktionstillfället.	2
455	Fyllning	Fyllning	Gråbrun lerigt lager med tegelkross och träkol. Möjligen omrört raseringsmaterial som dumpats.	8
456	Fyllning	Fyllning	Gråbrun lera med mycket träkol. Tolkas vara deponerat material i avfallsgrop.	8
457	Brukningslager	Lager	Brungrått kompakt lager med inslag av träkol och gul lera. Tolkas vara ett brukningslager intill en byggnad.	7
458	Äldsta markhorisont i schakt 3	Lager	Nästanmoränen, där ovanmarklager och moränleran infiltreras.	1
459	Konstruktionslager	Lager	Svartgul kompakt lera med mycket träkol.	8
461	Brukningslager	Lager	Tolkas som ett brukningslager utomhus. Gråbrunt, kompakt siltlager. Inslag av kalkbrukprickar och träkol. Enstaka djurben påträffades.	2
462	Fyllning i brunn	Fyllning	Tolkas vara fyllning i en brunn. Igenlagd med grenar och annat avfall.	2
463	Brunn	Nedgrävning	Inte undersökt pga. arbetssäkerheten och smalt schakt. Med muk undersökt att den fortsätter minst 0,75 m djupare från morännivå.	1
464	Brunnsfyllnad	Fyllning	Fyllning i vad som tolkas som en brunn. Fyllningen var gråblå med inslag av sand och moränlera. Lera framkom på 0,35 m djup från morännivå. Oklart om det var morän eller lera i brunnen.	4
465	Brunn	Nedgrävning	Tolkades i fält som en möjlig brunn, inte undersökt. Fortsätter utanför schaktets begräsning. Den omfattar omkring 1,30 m i diameter.	3
466	Brunnsfyllning	Fyllning	Bestod medtandels utav grenar, pinnar och annat trämaterial. Lagret kändes svampigt och var mycket blött. Lagret tolkas vara en del av brunns destruktion där man nyttjat brunnen som avfallsdepå.	5
467	Brunn	Nedgrävning	Tolkas vara en brunn, delundersökt då den fortsätter förbi schaktets begräsning. Minst 1,20 m i diameter. Fortsätter minst 0,75 m under schaktbotten.	4

Kontextnr	Namn	Kontexttyp	Tolkning och gruppering	Period
471	Odlingsjord	Lager	Gråbrunt tjockt lager med visst inslag av bränd lera och träkol. Tolkas som påförda massor för odling.	9
472	Fyllning i elledningsschakt	Fyllning	Fyllning i ledningsschakt, omrörda massor.	10
473	Elledningsschakt	Nedgrävning	Ledningsschakt för el.	10
474	Fyllning i ledningsschakt	Fyllning	Fyllning i schakt för elledning.	10
475	Nedgrävning för elledning	Nedgrävning	Nedgrävning för elkabel	10
481	Grop	Nedgrävning	Oregelbunden grop med oregelbundna sidor och plan botten. Möjligen en avfallsgrop.	8
501	Bärlager	Lager	Lager som bestod av två skick. Ett övre med sättsand och ett undre med finkrossat material.	10
502	Rörschakt för dagvatten	Nedgrävning	Rörschakt för dagvatten.	10
503	Fyllning rörschakt	Fyllning	Fyllning i ledningsschakt.	10
504	Syllsten	Stenkonstruktion	Fyra stenar som tolkas vara del av en syll.	9
505	Raseringsmassor	Lager	Fyllning i nedgrävning med rikligt av tegelbrockor, sten, takpannor och keramik. Tolkas vara deponerat raseringsmaterial.	10
506	Stenläggning	Stenkonstruktion	Stenar i fragmenterad stenpackning, med dimensioner mellan 0,10 till 0,15 m.	9
507	Konstruktionslager	Lager	Massorna bestod av grå kompakt silt med inslag av tegelbrockor och tegelflis.	9
508	Rasering	Lager	Orange, svart-grå. Raseringslager med mer koncentrerad bränd lera i öster och bränd lera som inslag i väster. Möjligen resterna efter en brand.	10
509	Utjämningslager	Lager	Grå-brun silt, kompakt. Inslag av träkol och tegelbitar. Homogena massor, möjligen påfört över lergolv för att jämna ut marken.	9
510	Lergolv	Lager	Gul-orange lera med inslag av mycket bränd lera och enstaka prickar med träkol. Fortsatte norrut i schaktet förbi sektionen. Golvet hade mycket bränd lera, vilket antyder att byggnaden golvet tillhört varit utsatt för en brand.	7
511	Utjämningslager	Lager	Grå kompakt lera med inslag av gula lerprickar, tegelkross och träkol. Tolkas vara påförda massor.	9
513	Syll	Stenkonstruktion	Två ensamliggande stenar. 0,24 m i diameter respektive 0,30 m i diameter. Möjligen har stenen ingått i en syllstensrad.	9
514	Lergolv	Lager fyllning	Lergolv intill sten K513. Leran låg upp emot stenarna.	9
515	Syll	Stenkonstruktion	Tre stenar inmätt i nord-sydlig riktning. Tolkade som syllstenar i yttervägg.	8
516	Stenpackning	Stenkonstruktion	Bestående av mindre stenar. Troligen i samma konstruktionsfas som K515. Tolkad som del av en väggkonstruktion.	8
517	Ältad kalk	Fyllning	Vit nästintill ren finkornig kalk. Homogen, torr, blockformig. Få inslag av grus, Fyllning i kalkältningsgrop.	8
518	Lergolv/lerpackning	Lager	Lergolv och lerpackning. Leran låg under stenpackning K516. Leran var mycket tjockare i norr och något tunnare och fladdrigare i söder.	8

Kontextnr	Namn	Kontexttyp	Tolkning och gruppering	Period
521	Utjämningslager	Lager	Brungrå silt, kompakt. Enstaka träkolsprickor och lerprickor. Lager mellan lergolv K518 och K522.	8
522	Lergolv	Lager	Gul-brun, aningens fläckigt sandig lera. Heterogen, torr och kompakt. Ca 0,30 m tjockt, som mest. Låg på bankettnivån. Relativt rent med lite grus, småsten, kalkprickor, träkol, djurben och bränd lera.	7
523	Stort brukningslager	Lager	Brun-grått-svart siltig humus. Aningens fuktig, homogen och lucker. Rikligt med djurben och träkol. Varierande tjocklek. Brukningslager utomhus. I plan mättes lagret in som ett lager, medan i sektion kunde lagret delas i två, ett övre relativt tunt (0,05–0,20 m) och ett undre (0,30 m). I sektionsritningen, blev det äldre lagret uttaget som nummer K570.	6
524	Brand-/brukningslager	Lager	Brand-/raseringslager. Grå-svart humus-silt. Fuktig, lucker, heterogent lager med rikligt inslag av träkol, aska och bränd lera. Rikligt med slagg, en del metall. Möjligen utrakat material efter en brand eller rasering.	5
525	Verkstadsgolv	Lager	Brun-gul sandig lera. Heterogen, kompakt, fuktig och fläckig. Inslag av djurben, träkol och sot. Gul lera rikligt med träkol, sot. I botten av lagret fanns en träkolslins.	4
527	Kollins i ugn	Lager	Träkolslins i härd. Lins med träkol och sot i tjockt lerlager. Tolkat som ackumulerat på platsen i en ugn/härd, inkapslad i lerlager K528.	4
528	Lera i härd/ugn	Lager	Beige-gul sandig lera i en ugn/härdkonstruktion. Inslag av löst bränd lera. Leran hade fått en karaktär liknande sand av värmepåverkan, men ej bränd till stora bitar. Träkolslins K527 i leran har bildats på plats. I söder och väster dokumenterades flera stenar K529, som en del av en uppmurning för en kappa. Notera att leran inte hade utsatts för höga temperaturer, då den inte hade förändrat färg, dock hade den ändrat konsistens till att bli mer enskilda korn än sammanhållen lera.	4
529	Stenar i ugn/härd	Stenkonstruktion	Stenar i ugn/härd. Låg i södra och västra delarna av lera K528. Tolkat som grund till överbyggnad av eldplats. Uppbyggd av natursten, ca 0,20 m i diameter.	4
532	Avfallsdeponering	Fyllning	Grå-gul, kompakt, silt. Inslag av sten, lera och djurben. En tunn lins med ren lera ca 0,30 ner. Tolkas vara fyllning i avfallsgrop.	4
533	Avfallsgrop	Nedgrävning	Nedgrävning med sluttande kanter, ej grävd i botten. Avfallsgrop.	4
534	Brunnsfyllning	Fyllning	Grå-brun-gul ler-silt. Våt, homogen, lucker, homogent. Brunnsfyllning.	3
535	Brunn	Nedgrävning	Tydlig nedgrävningskant börjar som konvex, övergår till konkav och sedan konvex igen. Grävdes inte i botten, därför är varken botten eller bottenkant dokumenterad. Egentlig vattenförande yta ca 1,70 m i diameter.	2

Kontextnr	Namn	Kontexttyp	Tolkning och gruppering	Period
536	Fyllning stolphål	Fyllning	Grå-brun silt-lera med inslag av träkol och djurben. Homogen, finkornig, våt, plastisk i konsistens.	2
537	Stolphål	Nedgrävning	Nedgrävning i nästanmorän för stolphål. Nedgrävningen hade lodräta sidor, relativt rät vinkel i övergången till botten. Den östra väggen lutade mot öster vilket kan indikera riktning för hur stolpe fördes i/ur hålet.	1
538	Raseringslager	Lager	Grå-svart silt. Innehållande sten, tegelbrockor, lera, spik och planglas. Enstaka större stenar.	10
539	Konstruktionslager	Lager	Gul-beige siltig lera. Kompakt, homogen och torr. Stort inslag av sten. Möjligen ett golvlag.	10
540	Raseringsmassor	Lager	Raseringslager med tegel och kalkbruk, tolkas vara raseringsmaterial.	10
541	Fyllning stenavtryck	Lager fyllning	Gråbrun fyllning i stenavtryck.	8
542	Stenavtryck	Nedgrävning	Stenavtryck. Cirka 0,27 m i diameter.	7
543	Syllsten	Stenkonstruktion	Natursten i Ö-V riktning. Mätta ca 0,20x0,15 m.	8
544	Sättlera	Lager	Grå-gul lera med viss inblandning av kulturjord. Kompakt och torr. Tolkas vara sättlera till syllsten K543.	8
545	Avfallsgrop	Nedgrävning	Grop full med raseringsmaterial.	10
546	Raseringsmassor	Fyllning	Brungrå, torr silt med stort inslag av sten, tegelbrockor och tegelpannor.	10
547	Syllsten	Stenkonstruktion	Stenar på öst-västlig linje (samt en söder om). Låg under/i det stora lergolvet K522. Stenarna tolkas vara en förstärkning av lergolvet, kanske under en innervägg.	7
548	Brukningslager	Lager	Brun-grå ler-silt. Torr, homogent, kompakt. Inslag av träkol, djurben, fläckar med gul ler, bränd sten. Brukningslager utomhus.	4
549	Fyllning	Fyllning	Grå silt, kompakt. Innehåller lerfläckar, sten och enstaka träkolsprickar. Utfyllnad i plundringgrop.	8
550	Utjämningslager	Lager	Grå-brun silt-lera. Fuktig, homogent, lucker. Inslag av träkol, bränd lera, fläckat med gul moränlera, djurben och småsten.	3
551	Brukningslager	Lager	Brun-grå med röda toner av sandig lera. Något humös och smetig. Fuktig, homogen, kompakt. Inslag av småsten, kalkprickar, djurben. Inslagen var få och lagret hade en prägel av lågintensivt utnyttjande. Brukningslager utomhus.	1
552	Brukningslager	Lager	Grå kompakt silt. Innehållande enstaka lerfläckar och småsten. Tolkas vara brukningslager utomhus.	1
553	Grop	Nedgrävning	Nedgrävning med jämt sluttande sidor och plan botten. Tolkas som möjlig plundringgrop.	8
554	Fyllning i grop	Fyllning	Grå-brun sandig lera. Homogen, kompakt, torr. Inslag av kalkprickar, djurben och träkol. Äldsta fyllning i nedgrävning K553.	8
555	Fyllning i grop	Fyllning	Brun-grå-gul silt-lera-kulturjord. Heterogen, kompakt, torr. Inslag av träkol, kalkprickar och bränd lera.	8
556	Brukningslager	Lager	Grå silt. Inslag av träkol och lera. Brukningslager utomhus.	4

Kontextnr	Namn	Kontexttyp	Tolkning och gruppering	Period
557	Brukningslager	Lager	Grå-brun silt-lera. Fuktig, homogen, kompakt. Inslag av småsten och bränd lera. Brukningslager utomhus.	4
558	Utjämningslager	Lager	Gråbrunt kompakt lerlager med inslag av lera. Tolkas vara ett utjämningslager.	6
559	Lerlager	Lager	Grå fuktig lera över brunn, möjligen utlagt för att täcka brunnen. Innehåller mycket träkol, kalk och aska.	3
560	Utjämningslager	Lager	Brungrått med inslag av gult. Lerigt kompakt lager. Tolkas vara utjämningslager efter sättningar över en brunn.	6
561	Brukningslager	Lager	Gul-grå silt lera. Heterogen, kompakt, torr. Inslag av träkolsprickar, bränd lera, lerfläckar och småsten. Den låga nivån på inslag indikerar lågintensivt utnyttjande. Brukningslager utomhus.	1
562	Brukningslager	Lager	Svart-grå sand-silt relativt homogent, kompakt, torrt. Rikligt med träkol, djurben och bränd lera. Brukningslager utomhus.	4
563	Brukningslager	Lager	Brun-grå silt-sand, homogen, torr och kompakt. Inslag av småsten, träkol och bränd lera. Brukningslager inomhus.	4
564	Nästanmorän	Lager	Grå-beige silt lera, homogen, fuktig och kompakt.	1
570	Utjämningslager	Lager	Grå-brun lerig silt. Homogen, torr och kompakt. Inslag av träkol, bränd lera, småsten, djurben och kalk. Möjligen påförda massor för att jämna ut sättningar i marken. Vid schaktning antogs detta vara samma som K523, men vid sektionsritning sågs en tydlig skillnad.	6
571	Utjämningslager	Lager	Grå-brun lerig, kompakt silt. Heterogent med lerfläckar i väster. Visst inslag av träkol, bränd lera, ben och kalk. Tolkas vara utjämningslager för att nivellera ut sättningar efter brunn.	6
572	Brukningslager	Lager	Grå-brun-svart silt-lera. Heterogen, kompakt och fuktig. Inslag av träkol, kalkprickar, bränd lera, lerfläckar och djurben. Brukningslager utomhus.	5
573	Brukningslager	Lager	Grå-brun ler-silt. Homogent, fuktig, lucker. Inslag av djurben, kalkprickar, småsten. Brukningslager utomhus.	3
574	Brandlager	Lager	Brun-grå silt humus. Lik K524 och skulle kunna vara samma lager.	5
575	Raseringsmassor	Fyllning	Brungrå, torr silt med hög halt gul lera. Stort inslag av sten, tegelbrockor och tegelpannor.	10
576	Brukningslager	Lager	Grå kompakt siltlager med inslag grus och kalkbruk. Tolkas vara en brukningsyta utomhus, möjligen samma som K573.	3
577	Marklager	Lager	Brungrått fuktigt lager med visst inslag av bränd lera och träkol. Tolkas vara påförda massor inför golvkonstruktion.	7
578	Raseringsmassor	Fyllning	Brungrå, torr silt med mycket stort inslag av sten, tegelbrockor och tegelpannor	10
579	Lergolv	Lager	Brun-gul silt-lera. Kompakt, torr, homogent. Möjligen samma som K518.	8
580	Brukningslager	Lager	Svart-grå ler-silt. Torr, kompakt och homogen. Inslag av rött tegel (brockor), djurben och träkol.	8

Kontextrnr	Namn	Kontexttyp	Tolkning och gruppering	Period
581	Utjämning över brunn	Lager	Grå-gul lera. Omdeponerad moränlera. Kompakt, fuktig, homogen.	3
582	Avröjning	Nedgrävning	Tolkas vara en större nedgrävning för att ta bort äldre bebyggelseämningar.	10
583	Sättlera	Lager	Sättlera i en grop för syllsten till lergolv K522. En av stenarna K547 låg i lagret.	7
584	Syllgrop	Nedgrävning	Grop för syllsten. 0,50 m djup med något oregelbundna sidor och plan botten.	7
585	Raserad golv/vägg	Lager	Brun-grå humus-lera. Torr lucker och heterogen. Inslag av kalkprickar, träkol, småsten, bränd lera. Möjligen del av raserad vägg/golv?	5
586	Raseringslager	Lager	Lik K585 fast renare lera. Brun-grå humus-lera. Torr, lucker och heterogen. Inslag av kalk, träkol, småsten och bränd lera. Tokas som raseringslager.	5
589	Stenläggning	Stenkonstruktion	Stenläggning i sättsand. Stenen varierade något i storlek mellan 0,05 till 0,15 m.	10
591	Konstruktionslager.	Lager	Kompakt gul lera, ca 0,10 m tjockt och sluttade mot väster. Tolkas vara ett utlagt konstruktionslager.	10
592	Raseringslager	Lager	Grått, kompakt och torrt silt lager med inslag av grus och tegelbrockor.	10
594	Raseringslager	Fyllning	Svartgrå lucker, siltig humus. Inslag av rött tegel, järnskrot, djurben och sten blandat med kulturjord.	10
595	Avröjning	Nedgrävning	Tolkas vara en avröjning av äldre bebyggelse, möjligen samband med bebyggelsen 1941.	10
596	Utjämningslager	Lager fyllning	Grå kompakt silt. Inslag av tegelkross, träkol och småsten.	10
597	Avröjning	Nedgrävning	Nedgrävning, mjuka sidor, plan botten. Avröjning av äldre bebyggelse. Möjligen 1940-tal.	10
598	Rasering	Fyllning	Fyllning i avröjning. Grå kompakt, torr silt med mycket sten, rött och gult tegel.	10
599	Avröjning	Nedgrävning	Tolkas vara möjlig avröjning efter tidigare bebyggelse. Möjligen 1940-tal.	10
600	Utjämningslager	Lager	Grå kompakt, torr silt. Innehåller träkol, tegelkross och småsten. Påfört material.	10
601	Rasering	Fyllning	Grå kompakt, torr silt. Inslag av träkol och lerfläckar. Raseringslager med träkol och lerkladdar. Leran låg till största del i väst och träkolet låg mer i öst. Raseringsmassor.	10
603	Plundringgrop	Nedgrävning	Möjlig plundringgrop efter stensyll.	10
604	Utjämningslager	Lager	Grå kompakt silt, enstaka träkol, lerprickar, bränd lera. Tolkas vara påfört material och samma som K509.	9
605	Raseringslager	Lager	Grå silt, blandat med sot och aska. Mycket träkol. Luckert och torrt. Tolkas vara ett brandlager med mycket träkol och aska. Lagret bestod av flera horisonter.	9
606	Utjämningslager	Lager	Grå, kompakt, homogen silt. Utlagt inför konstruktion av byggnad.	8
607	Fyllning i grop	Fyllning	Mörkgrå kompakt silt. Innehöll tegel och sten, enstaka kalkprickar. Tolkas vara omdeponerade massor i grop för plundring efter syllsten.	10

Kontextnr	Namn	Kontexttyp	Tolkning och gruppering	Period
609	Konstruktionslager	Lager	Grått heterogent och kompakt lager. Lager med mycket inblandad lera, inslag av kalkprickar, träkol och tegelkross. Möjligen ett konstruktionslager i samband med uppförande av en byggnad.	9
612	Kalkåltningsgrop	Nedgrävning	Nedgrävning för kalk K517. Fyrkantig i plan, ca 0,60x0,70 m. Möjligen spår av träbalja som förmultnat.	8
613	Utjämningslager	Lager	Gråbrun kompakt, fuktig silt. Möjligen påförda massor för utjämning.	6
614	Nedgrävning för konstruktion	Nedgrävning	Tolkas vara en nedgrävning för lergolv/konstruktionslager K539.	10
615	Avfallsgrop	Nedgrävning	Tolkas vara en avfallsgrop, rund kant och botten.	10
616	Avröjning	Nedgrävning	Större nedgrävning som tolkas vara avröjning av äldre bebyggelse.	8
617	Fyllning	Fyllning	Gråbrun, kompakt silt med inslag av djurben och tegelkross. Tolkas vara fyllningsmassor efter avröjning.	8
618	Raseringsmaterial	Fyllning	Fyllning i mindre nedgrävning. Innehöll raseringsmaterial med sten och tegelbrockor.	10
619	Avfallsgrop	Nedgrävning	Tolkas vara en större nedgrävning för att röja bort äldre bebyggelse.	10
620	Avröjning	Nedgrävning	Tolkas vara möjlig avröjning efter tidigare bebyggelse på platsen.	10
621	Avröjning	Nedgrävning	Skarp nedgrävningskant genom äldre lergolv. Tolkas vara en avröjning, möjligen efter syllsten. Samtida som K622.	9
622	Avröjning	Nedgrävning	Skarp nedgrävningskant genom lergolv. Tolkas vara en avröjning, möjligen efter syllsten. Samtida som K621.	9
623	Moränlera i schakt 4.	Lager	Gul kompakt fuktig lera.	1
701	Bärlager	Lager	Bärlager av sand under kullerstenen i schakt 5.	10
702	Äldre stenläggning	Lager	Äldre stenläggning på ett lager grus. Tolkas ha tillkommit i samband med nybyggnationen 1957.	10
703	Utjämningslager	Lager	Påfört lager av grå silt med inslag av mycket sten och sand.	10
704	Sandlager	Lager	Konstruktionslager med sand. Oklar funktion.	10
705	Trädgårdsgång	Stenkonstruktion	Tre stycken röda ölandsstenar, som möjligen utgjort del av en äldre trädgårdsgång.	10
707	Vattenledning	Ledning	Framkom på ca 1,10 m djup.	10
708	Hårdgjord yta	Lager	Hårdgjord yta med grus, sten och tegel. Troligen påförda massor inför stenläggning eller möjligen parkering eller liknande.	10
709	Fyllning i ledningsschakt	Fyllning	Omrörda massor i yngre nedgrävning. Tegel, både rött och gult, porslin, glas och keramik.	10
710	Marklager	Lager	Grå kompakt silt med inslag av träkolsprickar. Möjligen odlingsjord.	7
711	Marklager	Lager	Grå kompakt lerig silt. Inslag av träkolsprickar. Möjligen äldre odlingsjord. Samma som lager K715.	4
712	Ledningsschakt	Nedgrävning	Ledningsschakt. Möjligen 1950-tal.	10
713	Syllsten	Stenkonstruktion	Stenar i sektion. Tolkas vara resterna av en syll i öst-västlig riktning.	10
714	Marklager	Lager	Grå kompakt lerig silt med inslag av träkolsprickar. Möjligen äldre odlad jord. Möjligen samma som K711 och K715.	4

Kontextnr	Namn	Kontexttyp	Tolkning och gruppering	Period
715	Marklager	Lager	Grå kompakt silt med stort inslag av träkolsprickar. Samma som lager K711.	4
716	Raseringsmaterial	Fyllning	Siltlager med mycket gul lera. Tolkas vara omrörda massor med uppgrävd moränlera.	10
717	Yngre massor	Fyllning	Grå kompakt silt med lera, tegelkross och träkolsinslag. Koks i massorna och keramik som talar för att massorna är yngre.	10
718	Äldsta markhorisonten.	Lager	Brungrå kompakt lera, med visst inslag av träkolsprickar. Äldre marklager i schakt 5. Möjligen brukningslager.	2
719	Ledningsschakt	Nedgrävning	Tolkas vara samma nedgrävning som 712 och därför en del av ledningsschaktet.	10
721	VA-ledning	Ledning	Möjligen äldre vattenledning. Avsågad. Låg på 1,40 m djup.	10
724	Nästanmorän	Lager	Övergång till moränlera där lagret var infiltrerat och avgränsningen otidlig.	1
725	Moränlera i schakt 5	Lager	Gul kompakt fuktig lera.	1

Arkeologisk schaktningsövervakning 431-9318-2023

Kontextnr	Namn	Kontexttyp	Tolkning och gruppering	Period
101	Spill/dagvatten	Ledning	Låg på ca 0,40 m djup.	10
102	Brunn	Brunn	Brunn i marknivå.	10
103	Brunn	Brunn	Brunn i marknivå.	10
104	Spill/dagvatten	Ledning	Låg på ca 0,50 m djup.	10
105	Spill/dagvatten	Ledning	Låg på ca 0,50 m djup.	10
106	Brunn	Brunn	Brunn i marknivå.	10
107	Brunn	Brunn	Brunn i marknivå.	10
108	Stenlagd uteplats	Terrass/uteplats	Terrass/uteplats. Stenlagd uteplats med ca 0,15 m tjockt lager sättsand under. Uteplatsen låg ca 1 m under marknivå intill huslivet.	10
109	Utjämningslager	Lager	Grå lerigt siltlager. Förekom djurben, glas, keramik, tegel. Omrörda kulturlager som återförts för utjämning vid byggnation. Låg på moränlera.	10
110	Brunn	Brunn	Brunn i marknivå.	10
111	Elskåp	Elskåp	Stående elskåp.	10
112	Brunn	Brunn	Brunn i marknivå.	10
113	Spill/dagvatten	Ledning	Låg på ca 0,40 m djup.	10
114	Brunn	Brunn	Brunn i marknivå.	10
115	Brunn	Brunn	Brunn i marknivå.	10
116	Brunn	Brunn	Brunn i marknivå.	10
117	Spill/dagvatten	Ledning	Spill/dagvatten/avlopp. Låg på ca 0,40 m djup.	10
118	Källare	Betong	Betongvägg och golv som en togs bort pga rasrisk ut mot Lilla Tvärgatan.	10
119	Kulturlager	Lager	Svartgrått kompakt siltlager. Innehöll en del kalkprickar, lerkalldar, djurben och träkolsprickar. Lager under kryppgrund. Möjligen intakt men urlakat så inga lagerskiljen kunde skönjas.	10
120	Grus	Lager	Grus under förrådsbyggnad.	10

3. Fyndförteckning

Ärende 431-352953-2022, arkeologisk förundersökning

KM-nr KM99584	Material	Sakord	Antal frag.	Vikt (g)	Typ	Del	Datering	Påträffas i (kontext)	Fyndstatus	Kommentar
1	Järn	Föremål	1	139				204		Osäkert föremål
1	Glas		2	14				204		Klart glas. Prydnad?
1	Glas	Flaska	3	95				204		Grönt glas
1	Keramik	Kärl	1	4	Porslin		1900–1950	204		Grönt
1	Keramik	Fat	5	21	Flintgods	Botten Buk Mynning	1870–1950	204		Även två kopp. Blå Blom. Gustavsberg
1	Keramik	Skål	1	50	Yngre rödgods (BIlb)	Mynning	1750–1900	204		
1	Keramik	Kruka	4	49	Yngre rödgods (BIlb)	Botten Buk Mynning	1750–1900	204		
2	Keramik	Skål	2	59	Yngre rödgods (BIlb)	Buk Mynning	1800–1900	211		
3	Keramik	Kärl	1	8	Drejat svartgods (BI)	Buk	1175–1350	532		
4	Keramik	Kanna	5	83	Drejat svartgods (BI)	Buk Mynning	1175–1350	523		
4	Keramik	Krus	1	11	Nästanstengods (CI)	Buk	1200–1350	523		Siegburg
4	Keramik	Krus	1	4	Nästanstengods (CI)	Buk Öra	1200–1350	523		Niedersachsen. Hänkel
4	Keramik	Kanna	3	18	Vitgods (BIII)	Buk	1200–1350	523		Rouen
4	Bergart_oid	Föremål	1	49				523		Kalksten. Cirkulär
4	Järn	Nit	1	17				523	Avförd	
4	Järn	Spik	1	3				523	Avförd	
4	Ben		80	1020				523		Osteologisk analys
5	Glas	Bägare	1	18		Botten		538		Skål
5	Keramik	Kruka	1	15	Lergods oglaserat	Mynning	1750–1900	538		Blomsterkruka
6	Keramik	Kruka	1	2	Yngre rödgods (BIlb)	Buk	1750–1900	546		
7	Keramik	Kruka	4	22	Yngre rödgods (BIlb)	Buk	1750–1900	709		
7	Keramik	Kärl	2	15	Yngre rödgods (BIlb)	Buk	1600–1800	709		
7	Keramik	Kruka	1	3	Lergods oglaserat	Botten	1800–1900	709		Höganäs. Gul glasyr. Lergods
7	Keramik	Krus	1	3	Stengods (CII)	Buk	1500–1700	709		Waldenburg
7	Keramik	Kanna	1	7	Äldre rödgods (BIIa)	Buk	1200–1400	709		Lübeck
7	Keramik	Kanna	1	7	Äldre rödgods (BIIa)	Buk	1200–1400	709		

KM-nr	Material	Sakord	Antal frag.	Vikt (g)	Typ	Del	Datering	Påträffas i (kontext)	Fyndstatus	Kommentar
KM99584										
7	Ben	Nål	1	2				709		
7	Bergart_oid	Malsten	1	32				709		Osäker
8	Keramik	Krus	1	36	Nästanstengods (CI)	Botten Buk	1200–1350	570		Vorgebirge
9	Keramik	Skål	1	11	Yngre rödgods (BIIb)	Mynning	1700–1850	717		
9	Kakel	Ugnskakel	4	50				717		Pottkakel? Osäkert
9	Tegel	Golvtegel	1	437	Glaserat			717		
10	Keramik	Kruka	1	3	Lergods oglaserat	Buk	1800–1900	213		
10	Keramik	Kruka	1	1	Lergods oglaserat	Buk		213		Höganäs. Gulglaserat
10	Keramik	Kruka	2	10	Yngre rödgods (BIIb)	Buk	1750–1900	213		
11	Keramik	Kruka	1	6	Östersjöformtyp (All)	Buk	1000–1200	316		Fåror
11	Keramik	Kruka	1	16	Vikingatida inhemsk (AIV)	Mynning	950–1100	316		Formtyp 35
12	Keramik	Krus	1	16	Stengods (CII)	Buk	1350–1600	321		Siegburg
12	Keramik	Kruka	19	162	Östersjöformtyp (All)	Botten Buk Mynning	1000–1200	321		Formtyp 37
12	Bergart_oid	Malsten	1	12				321		Granatglimmerskiffer
12	Slagg	Järnhaltig slagg	3	61				321		
12	Järn	Föremål	4	27				321	Avförd	Odef.
12	Järn	Föremål	1	41				321	Konserveras	Redskap. Spets
12	Järn	Nit	1	19				321	Avförd	
12	Järn	Nit	1	7				321	Avförd	Kan vara annat föremål
12	Järn	Pilspets	1	11				321	Konserveras	
12	Flinta	Redskap	1	127				321		Möjligen en borr
13	Keramik	Kruka	1	31	Kugeltopf (AI)	Mynning	1075–1100	320		
13	Keramik	Kruka	9	228	Östersjöformtyp (All)	Buk Mynning	1000–1150	320		Formtyp 37, 2 stycken
13	Ben		13	283				320		Osteologisk analys
14	Keramik	Kärl	1	10	Drejat svartgods (BI)	Buk	1175–1350	314		
14	Keramik	Kanna	2	12	Äldre rödgods (BIIa)	Buk	1175–1400	314		
14	Järn	Spik	2	16				314	Avförd	
14	Ben		6	47,32				314		Osteologisk analys
15	Keramik	Kruka	1	19	Östersjöformtyp (All)		1000–1200	308		Lergolv
16	Keramik	Kruka	1	34	Yngre rödgods (BIIb)	Mynning	1750–1900	304		

KM-nr	Material	Sakord	Antal frag.	Vikt (g)	Typ	Del	Datering	Påträffas i (kontext)	Fyndstatus	Kommentar
KM99584										
17	Keramik	Kanna	1	8	Äldre rödgods (BIIa)	Buk	1175–1400	340		
17	Cu-leg	Sölja	1	4	Enkel-sölja	Ram		340	Konserverad	
17	Cu-leg	Beslag	1	2				340	Konserverad	
17	Cu-leg	Hantverks spill	1	2				340	Konserverad	Runt platt föremål, avklippt på mitten
18	Keramik	Kruka	2	45	Östersjöformtyp (All)	Buk Mynning	1050–1200	338		
19	Keramik	Kruka	3	18	Östersjöformtyp (All)	Buk	1000–1200	331		
19	Keramik	Kärl	2	8	Drejat svartgods (BI)	Buk	1175–1350	331		
19	Keramik	Kanna	1	3	Vitgods (BIII)	Buk	1175–1350	331		Rouen
19	Slagg	Järnhaltig slagg	1	41				331		
19	Järn	Spik	1	3				331	Avförd	
19	Järn	Nit	1	14				331	Avförd	
20	Bränd lera	Kritpipa	2	5		Skaft	1650–1750	339		
20	Keramik	Fat	1	8	Flintgods	Botten Brätte	1800–1900	339		
20	Cu-leg	Föremål	2	1				339	Avförd	Virad tråd med ögla i änden
21	Keramik	Kruka	1	8	Östersjöformtyp (All)	Buk	1000–1200	417		
21	Ben		5	202,7				417		Osteologisk analys
22	Keramik	Kruka	1	18	Östersjöformtyp (All)	Buk	1000–1200	416		
23	Keramik	Kruka	2	11	Östersjöformtyp (All)	Buk Mynning	1000–1200	410		Formtyp 37
23	Keramik	Kruka	2	47	Drejat svartgods (BI)	Buk Mynning	1175–1350	410		
23	Keramik	Krus	1	7	Nästanstengods (CI)	Buk	1200–1350	410		Köln
23	Sandsten	Bryne	1	12				410		
23	Slagg	Sintrad lera	1	27				410		Modern koks?
23	Järn	Spik	2	8				410	Avförd	
23	Ben		13	193				410		Osteologisk analys
24	Järn	Spik	7	98				408	Avförd	
24	Slagg	Kopparhaltig slagg	1	64				408		
24	Järn	Beslag	1	17				408	Avförd	Spänne?
24	Järn	Beslag	1	17				408	Avförd	
24	Keramik	Kruka	1	12	Östersjöformtyp (All)		1000–1200	408		Vågband

KM-nr KM99584	Material	Sakord	Antal frag.	Vikt (g)	Typ	Del	Datering	Påträffas i (kontext)	Fyndstatus	Kommentar
24	Keramik	Kanna	2	12	Äldre rödgods (BIIa)	Buk	1175–1400	408		
24	Keramik	Kanna	4	56	Drejat svartgods (BI)	Botten Buk	1175–1350	408		
24	Horn	Kam	1	4	Hel dubbelkam	Skena Tand	1100–1200	408		
25	Keramik	Skål	1	6	Yngre rödgods (BIIb)		1600–1800	540		
25	Keramik	Trebensgr yta	3	64	Yngre rödgods (BIIb)	Buk Mynning	1400–1750	540		
26	Keramik	Kruka	1	7	Östersjöformtyp (All)	Buk	1000–1200	406		
26	Keramik	Krus	1	2	Nästanstengods (CI)		1200–1350	406		Niedersachsen
27	Keramik	Kruka	2	17	Yngre rödgods (BIIb)	Buk	1700–1850	403		
27	Keramik	Skål	2	37	Yngre rödgods (BIIb)	Buk Mynning Öra	1700–1850	403		
27	Keramik	Skål	1	8	Flintgods	Mynning	1830–1860	403		Rörstrand. Turkiskt blått
27	Kakel	Ugnskakel	1	9				403		Grönt
28	Keramik	Kruka	1	10	Yngre rödgods (BIIb)	Mynning	1700–1900	508		
29	Keramik	Kanna	1	7	Äldre rödgods (BIIa)	Buk	1200–1400	518		Lübeck
30	Keramik	Kruka	2	100	Yngre rödgods (BIIb)	Botten Mynning	1700–1850	402		
30	Keramik	Skål	1	81	Yngre rödgods (BIIb)	Botten	1700–1850	402		
31	Keramik	Kruka	2	27	Östersjöformtyp (All)	Buk Mynning	1000–1200	534		Formtyp 37
31	Horn	Hantverks spill	1	2				534		
32	Järn	Spik	1	4				524	Avförd	Osäker. Liknar spröjs
32	Järn	Spik	1	14				524	Avförd	
32	Järn	Föremål	1	2				524	Avförd	
32	Järn	Navare	1	29				524	Konserverad	
32	Slagg	Järnhaltig slagg	16	517				524		Del av ässja, sintrad lera. Järnhaltig slagg
32	Slagg	Kopparhal tig slagg	10	339				524		Ev föremål också
32	Keramik	Kärl	2	54	Lergods oglaserat	Buk	1200–1500	524		Amfora
32	Keramik	Kruka	3	18	Östersjöformtyp (All)	Buk Mynning	1000–1200	524		
32	Cu-leg	Bleck	2	11				524	Avförd	Kavdratiskt bleck
32	Järn	Kniv	1	100		Blad Tånge		524	Konserverad	

KM-nr KM99584	Material	Sakord	Antal frag.	Vikt (g)	Typ	Del	Datering	Påträffas i (kontext)	Fyndstatus	Kommentar
32	Ben		32	18,09				524		Osteologisk analys
33	Järn	Beslag	1	163				505	Avförd	Tunnband?
33	Järn	Föremål	1	48				505	Avförd	Redskap/platta
33	Slagg	Järnhaltig slagg	1	439				505		
33	Kakel	Ugnskakel	1	37				505		Pottkakel?
33	Keramik	Skål	1	27	Yngre rödgods (BIIb)	Botten	1700–1850	505		
33	Keramik	Kruka	4	89	Yngre rödgods (BIIb)	Botten Buk Hänkel Mynning	1700–1850	505		
33	Keramik	Trebensgr yta	6	204	Yngre rödgods (BIIb)	Buk Fot	1600–1750	505		
34	Bränd lera	Infodring	1	39			1600–1750	510		Del av ugn?
35	Keramik	Kruka	1	8	Östersjöformtyp (All)	Buk	1000–1200	557		
35	Metall_oid		1	221				557		Bly? Ej magnetisk
35	Slagg	Kopparhal tig slagg	1	112				557		
35	Cu-leg	Beslag	1	4				557	Avförd	
35	Skiffer	Bryne	1	32				557		
36	Skiffer	Bryne	1	47				525		
36	Skiffer	Bryne	1	135				525		
36	Järn	Stylus	1	6				525	Avförd	Osäkert föremål
37	Bränd lera	Kritpipa	1	3		Skaft	1600–1750	507		Schakt 4
38	Ben		63	508,9				324		Osteologisk analys
39	Slagg	Sintrad lera	3	16				466		
39	Läder	Rem	2	1				466		
39	Ben		12	40,32				466		Osteologisk analys
40	Cu-leg	Hantverks spill	1	1				306	Avförd	
41	Järn	Spik	1	13				309	Avförd	
41	Sandsten	Bryne	1	46				309		
42	Järn	Nit	1	6				527	Avförd	

KM-nr	Material	Sakord	Antal frag.	Vikt (g)	Typ	Del	Datering	Påträffas i (kontext)	Fyndstatus	Kommentar
KM99584										
42	Ben		3	31,66				527		Osteologisk analys
43	Järn	Spik	1	22				718	Avförd	
44	Järn	Föremål	1	91				433	Avförd	
45	Keramik	Fat	2	72	Flintgods	Brätte Mynning	1830–1860	201		Rörstrand. Spets
46	Keramik	Kärl	1	3	Östersjöformtyp (All)	Mynning	1100–1250	301		Ovanlig. Formtyp 22
47	Järn	Föremål	1	9				Lösfynd	Avförd	Lösfynd i schakt 2
47	Cu-leg	Gryta	1	12		Mynning		Lösfynd	Konserverad	Lösfynd i schakt 2
47	Cu-leg	Beslag	1	2				Lösfynd	Konserverad	Litet bok-eller skrinbeslag. Blomdekor.

Ärende 431-9318-2023, arkeologisk schaktningsövervakning

KM-nr	Material	Sakord	Antal frag.	Vikt (g)	Typ	Del	Datering	Påträffas i (kontext)	Fyndstatus	Kommentar
KM99705										
1	Kakel	Ugnskakel	2	30				109		Möjligen pottkakel
1	Keramik	Krus	1	3	Stengods (CII)	Buk	1300–1500?	109		
1	Keramik	Kärl	1	7	Östersjöformtyp (All)	Mynning	1000–1200	109		Banddekor
1	Glas	Flaska	1	3		Buk		109		
1	Glas	Fönsterglas	1	1				109		
2	Keramik	Kärl	1	4	Drejat svartgods (BI)	Buk	1175–1350	119		

Konserveringsrapport

Uppdragsgivare: Kulturen
Fastighet: Grynmalaren 37
Projektledare: Linnea Lidh

Sakord: Diverse kopparlegering
Fyndnr: 99584:17, :47
Datum: 2022-12-20
Konservator: Maria Jensen

Beskrivning:

- 99584:17 Sölja (enkel/dubbel?) där axel och torne saknas. Streckornerad på en sida. Avbrutna sidostycken. Något korroderad yta med gropar.
- 99584:47 Bokbeslag. Framsida med växtdekor och genombrutet mönster. Punktornerad. Form intakt. Skadad originalyta med pulvrig, löst sittande grön korrosion, särskilt på baksidan.

Åtgärd:

Föremålen är tvättade i avjoniserat vatten. Mekanisk rengöring med skalpell och borste under mikroskop. Mjuk mikrobästring med glaskulor. Ytorna är skyddade med 5% Paraloid B72 (akrylat).

Produktbeskrivelse:

Blästermedel: Finblästring; Glaskulor (0.1-0,2mm)
Paraloid B72: Etyl methacrylat/ methacrylat (EMA/MA 70/30)

Dokumentation:

Arbetsfotografier tagna före och efter konservering.

Konserveringsrapport

Uppdragsgivare: Kulturen
Fastighet: Grynmalaren 37
Projektledare: Linnea Lidh

Sakord: Diverse järn
Fyndnr: KM 99584:12, :32:1,
:32:2
Datum: 2023-12-20
Konservator: Maria Jensen

Beskrivning:

- 99584:12:1 Doppsko, konformad samt pilspets. Kraftigt korroderad med avskalning samt bortfall/avsaknad av material med ojämna kanter. Pilspets har mycket lite järnkärna kvar.
- 99584:32:1 Navare med utplattad skålform och avbruten ände. Kraftigt korroderat mittparti med områden där järnytan har brutits ner och omvandlats till svart pulvrig korrosion.
- 99584:32:2 Kniv. Kraftigt korroderad med avskalning av ytan och flera genomgående sprickor på knivbladet och tånge. Hårt grus som sitter väl förankrat i korrosionslagret. Avbruten knivspets.

Åtgärd: Korrosionsprodukter togs bort mekaniskt genom blästring med glaspärlor.

På grund av graden av nedbrytning med sprickbildning och avskalning av ytan har blästringen avbrutits för att undvika fragmentering. Korrosionskrustor samt inkorporerat grus har därför lämnats kvar, då dessa lager håller samman föremålet i sin helhet.

- 2023-09-12 Start av urlakning i alkalisk sulfitlösning. Urlakningsvätskan byttes varannan vecka, pH 14 vid sista byte.
- 2023-11-21 Urlakningen avslutades. Sköljning i dejoniserat vatten påbörjades därefter för att avlägsna rester av urlakningsvätskan. Byttes dagligen tills neutral pH uppnåtts (5-7).
- 2023-11-28 Då vattnets pH låg stabilt påbörjades torkning i ugn vid 100°C.
- 2023-12-05 Torkningen i ugn avslutades och föremålet flyttades över till klimatskåp vid 20°C och max 20% RH.
- 2023-12-07 Föremålet efterblästrades lätt. Sprickor och lossnande fragment säkrades och förstärktes med cyanoakrylat.
- 2023-12-08 Föremålen penslades med korrosionsinhibitorn Dinitrolpasta. Dinitrolpastan lämnades att lufttorka i klimatskåp med max 20% rh.

2023-12-15 Föremålet ytskyddades genom att nedsänkas i smält mikrokristallint vax (100°C).

Produktbeskrivelse:

Alkalisk sulfid: 20 g natriumhydroxid, 63 g natriumsulfit, 1 l avjoniserat vatten.

Blästermedel: Finblästring; Aluminiumoxid, (0,1-0,2mm). Grovblästring; Sand, (0,4-0,8mm).

Cyanoakrylat: Poly (alkyl cyanoakrylat). Alkylgruppen kan vara metyl, etyl eller butyl.

Dinitrolpasta: Korrosionsinhibitor. Nafta (petroleum)

Cosmoloid H80: Mikrokristallint vax.

Dokumentation:

Arbetsfotografier tagna före och efter konservering.

Analys av jordprover från kvarteret Grynmalaren 37, Lund

Teknisk rapport

Jens Heimdahl, Arkeologerna – Statens historiska museer 2023-12-12

Bakgrund

Under den arkeologiska undersökningen av kvarteret Grynmalaren 37 i Lund (Projekt A_2023_0012), Lst dnr 431-35295-2022) insamlades 12 jordprover för makroskopisk analys med fokus på växtrester. Proverna insamlades från brukshorisonter, lergolv, fyllnader i brunnar samt ett kollager i en ugn. Målsättningen med analyserna har varit att försöka se spår av aktiviteter som bedrivits och miljöer som på platsen. I uppdraget har också ingått att ur åtta av proverna välja ut material med kort egenålder för ¹⁴C-dateringar.

Metod och källkritik

Provtagningen genomfördes av arkeologerna under utgrävningen. Inkomna till laboratoriet mättes provvolymen vart efter proverna preparerades genom flotation och våtsiktades i siktare med minsta maskstorlek 0,25 mm. Identifieringen av materialet skedde under ett stereomikroskop med 6–100 gångers förstoring. I samband med bestämningarna utnyttjades litteratur (främst Von Jacomet 2006 och Cappers m. fl. 2012) samt referenssamlingar av recenta fröer. Den makroskopiska analysen har främst behandlat växtmakrofossil (som inte är ved eller träkol), men även puppor, fekalier, smältor, slagg, ben mm har eftersökts. Fröer och frukter har räknats till antal.

De provtagna brukslagren definierats med skarpa kontakter mot angränsande strata vilket visar att den postdepositionella bioturbationen varit begränsad och för tolkningen är försumbar. Materialet bedöms huvudsakligen ligga *in situ* sedan övergivandet och eventuell omlagring av material har således skett innan depositionstillfället.

Analysresultat

I tabellen har den del av materialet som inte är förkolnade fröer och frukter, t.ex. fragment av ved, strån och ben, kvantifierats enligt en grov relativ skala 1–3 prickar, där 1 prick innebär förekomst av enstaka (ca 1–5 st.) fragment i hela provet. 2 prickar innebär att materialet är vanligt – att det i stort sett hittas i alla genomletningar av de subsamplingar som görs. 3 prickar innebär att materialet är så vanligt att de kan sägas vara ett av de dominerande materialen i provet och man hittar det var man än tittar. Förkolnat och oförkolnat material har separerats i tabellen.

Tolkning och diskussion

Materialet i proverna är mycket olika till innehåll och bevarande. Materialet är insamlat ur skilda kontexter med osäkert inbördes relation vilket gör att de i denna diskussion hanteras var för sig.

PM 214: Utfyllnad – möjligen efter avröjning. Senmedeltid?

Fyllnaden är rik på köksavfall i form av fisk. Och däggdjursben samt förkolnad säd, främst skalkorn och råg. Rågen förekommer tidigt i Lund men uppträder mest frekvent från 1200-talet och framåt. Vid sidan om detta material, som uppenbarligen omlagrats från äldre näraliggande kulturlager, domineras provet av näringsrika ogräs, mållor och vildpersilja, vilka kan ha börjat växa på ytan efter att denna fylldes ut.

PM 356: Brukingshorisont utomhus, 1000-talet

Ett material dominerat av köksavfall i form av fiskben och fiskfjäll, bland annat sill. Även förkolnade sädeskorn, främst skalkorn, förekommer. Inga oförkolnade fröer var bevarade i materialet så möjligen har det legat exponerat för bioturbation en tid. Avfallet visar att det i närheten bör ha legat bostads eller kokhus. Eftersom hushållsavfall ibland blandas in i odlingsjordar är det möjligt att det är en sådan vi ser spår av här.

PM 357: Brunnsfyll, 1034–1178 e.Kr.

I jorden som fyller brunnen påträffades rikligt med köksavfall i form av benfragment, fiskben, fjäll samt ben från strömning. Även förkolnade sädeskärnor förekom rikligt, främst skalkorn men även råg och brödvete. Inga spår av oförkolnat växtmaterial fanns bevarat i provet. Brunnar i Lund och andra städer har ofta fyllts igen med trädgårdsjord, då de vanligen legat i dessa miljöer. Sådan jord är, som denna, vanligen rik på inblandat hushållsavfall. Det är möjligt att det är en sådan lämning vi ser spår av här, men i sämre bevarat skick. Från fyllnaden daterades en skalkornskärna till tidigmedeltid. Fyllnaden bedömdes emellertid som högmedeltida. Om detta grundas i ett högmedeltida fyndmaterial så innebär det att material av olika ålder finns blandande i fyllningen. Detta kan dels bero på att fyllningen hämtats från olika kulturlager, men det är också vanligt att odlingshorisonter har en lång brukstid och kan innehålla material från olika tider.

PM 358: Lergolv, 1410–1556 e.Kr.

Det intrampade materialet i lergolvet bestod vid sidan om träkol av brända ben, fiskfjäll förkolnad säd och hasselnötsskal. Även en fläderkärna och lite ogräs hittades. Innehållet, representerande olika faser i, och typer av matlagning är typiskt för golv i kök och kokhus. För dateringen användes en kärna av brödvete.

PM 460: Lergolv, 1438–1520 e.Kr.

I detta lergolv påträffades 30 sädeskärnor, främst skalkorn, men även en hel del råg och en vetekärna. Inga spår av animalisk matlagning hittades vilket är lite ovanligt i normala kök. Kanske är det fråga om golvet till en bakstuga eller ett mer specialiserat kokhus. En rågkärna brukades för datering, och resultatet passar väl överens med sammansättningen av säden, då rågen blev vanligare under hög- och senmedeltid.

PM 468: Brunnsfyll, tidigmedeltid

Det organiska materialet i detta prov var, liksom i brunnsfyll PM470, mycket välbevarat och dominerades av strådelar och mossa. I princip allt växtmaterial i provet kommer från ogräs, främst nässlor, våtarv och trampört. Intrycket är att det utgörs av ihopsamlat material, möjligen resultat av ogräsrensning. Mycket få ängsväxter fanns representerade i materialet, så inslaget av dynga eller djurfoder är mycket små. Även ett inslag av fläder finns i form av bärkärnor, vilket är mycket vanligt i Lunds tidigmedeltida material.

PM 470: Brunnsfyll, 1151–1230 e.Kr.

Även i denna brunn, liksom i PM 468, var det organiska materialet mycket välbevarat och rikt. Här dominerade kvistar och ris tillsammans med strådelar från örtartade växter och träflis. Bland främaterialet påträffades stora mängder ogräs samt en hel del kulturväxter från trädgårds- och hushållsavfall.

Ogräsmaterialet domineras av fuktkrävande arter som tiggarranunkel och nässlor vilket till exempel skulle kunna komma från ett urrensat dike. Även vitplister och nattskatta förekom i stor mängd. Den senare brukades som medicinalväxt, och har ibland även odlats. När den påträffas i liknande koncentrationer är det möjligt att det är fråga om odling. I detta fall styrks tolkningen av en

trädgårdskontext även genom förekomsten av fröer från kål, rova och hjärtstilla. Därtill påträffades en rad kulturväxter som snarare indikerar hushållsavfall. Till exempel bryggeriavfall i form av pors och humle. Här dominerar pors vilket är typiskt för perioden. Även fröer från lin, äpple, hirs och fläder kan tolkas som hushållsavfall, och möjligen även latrinavfall. Att latrinavfall är inblandat i materialet styrks av förekomsten av smultron och blåhallon.

Sammantaget kan innehållet i tolkas som kopplat till en trädgårdskontext med odlingsväxter, typiska ogräs och inblandat köks- och latrinavfall. Lite udda är frånvaron av stalldynga i detta fall.

PM 526: Kollager ugn, 774–992 e.Kr.

Detta prov utgjordes av en typisk sammansättning i en matlagningsanläggning. Här fanns brända och obrända benfragment, fiskfjäll, nötskal och förkolnad säd. Udda i sammanhanget är förekomsten av skalvete, emmer eller spelt, vilket är vanligast att hitta i äldre kontexter men då och då även förekommer under medeltiden. Även inslaget av brända åkerogräs är större i detta material.

Uppseendeväckande i detta fall är dateringen av en rågkärna till vikingatid med tyngdpunkten långt århundradena före etableringen av kungsgården mot 900-talets slut. Den tidiga dateringen kan förklara sädens sammansättning, även om rågen måste betecknas som mycket ovanlig för denna period.

PM 531: Brandlager, senmedeltid

Ett brandlager med relativt stora mängder köksavfall, i synnerhet fisk och brända sillben. I materialet påträffades också elva sädeskärnor från de fyra vanliga sädesslagen: skalkorn, råg, havre och brödvete, samt en fikonkärna. Brandlagret verkar associerat med ett kök eller ett bostadshus.

PM 587: Brunnsfyll, 990–1048 e.Kr.

Bevarandegraden för organiskt material var sämre i denna brunnsfyllnad än i de övriga från denna grävning. Främst träflis fanns bevarat tillsammans med mindre mängder ogräs och ängsväxter. I materialet påträffades en stor mängd köksavfall, bland annat rika mängder ben från sill, men även äggskal, nötskal samt fem sädeskärnor från skalkorn och råg. Utifrån sammansättningen av materialet är det svårt att avgöra relationen till brunnen, men det är möjligt att det handlar om en odlingsjord från en hushållsnära odling som berikats med hushållsavfall, och som sedan använts för att fylla igen brunnen. För dateringen användes en kärna av skalkorn, och i materialet påträffades också en bit östersjökeramik vars typ överensstämmer med ¹⁴C-resultatet.

PM 611: Lergolv, 1306–1363 e.Kr.

Stora mängder fiskben var intrampat i detta lergolv, och även fragment av andra ben påträffades. Inget vegetabiliskt köksavfall påträffades så det är möjligt att det varit ett golv i ett specialiserat grovkök, brukat för insaltning av fisk och kött.

PM 720: Möjligen brukad äldre markhoriont, tidig medeltid

Endast lite organiskt material var bevarat i detta prov, främst träkol och fiskfjäll. Även en hårt sliten sädeskärna påträffades. Markhorionten är tydligt brukad då hushållsavfall är nedblandat i den. Möjligen rör det sig om en äldre hushållsnära odlingsjord.

Referenser

Cappers, R. T. J., Bekker, R. M. & Jans, J. E. A., 2012: *Digital Seed Atlas of the Netherlands*, (2nd edition). Groningen Institute of Archaeology. Groningen

Von Jacomet, S., 2006: *Identification of cereal remains from archaeological sites*. 2nd ed. IPAS Basel University, Basel

Grynmalareb 37 Lund			PM											
A_2023_0012			A											
Kontext			Utfyllnad	Brukning	Brunnsfyll	Lergolv	Lergolv	Brunnsfyll	Brunnsfyll	Kolleger ugn	Brandlager	Brunnsfyll	Lergolv	Brukning
Prel datering 2σ AD			Sen MT	1000-tal	1034-1178	1410-1556	1438-1520	Tidig MT	1151-1230	774-992	Sen MT	990-1048	1306-1363	Tidig MT
Analyserad vol. l			2,8	3	3	2,5	1,3	1,9	1,6	0,5	2,2	2	1,9	0,8
Fragmenterade material	Förkolnade vedartade växter	Träkol	•••	•••	•••	•••	••			••	••	•	••	••
		Pinnar/kvistar/knoppar							•••	•				
		Ericaceae (Ljungväxt)											•	
	Oförkolnade Vedartade växter	Obränt träflis och bark								••		•	••	
		Strån och blad							•••	•••				
	Örtartade växter	Vasstrå (<i>Phragmites australis</i>)								•				
		Mossa	Mossa (i allmänhet)						•••					
	Tröskningsrester	Halm (förkolnad)												•
		Däggdjurs- och fågelben	••		••						••	••	••	••
	Köksavfall	Brända ben			•	•					•	•		
		Fiskfjäll och fiskben	••	••	••	•					•	•	••	••
		Brända fiskben		•										
		Abborrfjäll												•
		Sill/strömring (prooticum)		•	•								••	
		Bränd sill/strömring (prooticum)										••		
Övrigt	Äggskal											•		
	Östersjökeramik											•		
	Mineralsmälta												•	
Öförkolnade frukter/fröer														
Äng/strand	Brunskära	<i>Bidens tripartita</i>							1					
	Slankstarr-typ	<i>Carex flacca</i> -type						1						
	Knaggelstarr-typ	<i>Carex flava</i> -type										5		
	Strandklo	<i>Lycopus europaeus</i>							1					
	Ängsgröe	<i>Poa cf. arvensis</i>						1						
	Brunört	<i>Prunella vulgaris</i>							1					
Ogräs	Vildpersilja	<i>Aethusa cynapium</i>	2	1										
	Hönsarv	<i>Ceratum cf. fontanum</i>											1	
	Svinmålla-typ	<i>Chenopodium album</i> -type	7					2				3		
	Lönmålla	<i>Chenopodium hybridum</i>	13											
	Åkerbinda	<i>Falopia convulvulus</i>								1				
	Bolmört	<i>Hyoscyamus niger</i>							1		1	3		
	Höstfibbla	<i>Lentodon autumnalis</i>						1						
	Vitplister	<i>Lamium album</i>						1	91	1				
	Korndädra	<i>Neslia paniculata</i>										3		
	Trampört	<i>Polygonum aviculare</i>						21						
	Pilört	<i>Persicaria laphatfolium</i>						1	4					
	Åkerpilört	<i>Persicaria maculosa</i>							1					
	Tiggarranunkel	<i>Ranunculus sceleratus</i>						1	200					
	Åkerrättika	<i>Raphanus raphanistrum</i>							1					
	Bergssyra	<i>Rumex acetocella</i>							1					
Krusskräppa	<i>Rumex cf. crispus</i>						4							
Nattskatta	<i>Solanum nigrum</i>						2	31						
Våtarv	<i>Stellaria media</i>						21							
Brännässla	<i>Urtica dioica</i>						98				4			
Eternässla	<i>Urtica urens</i>						79	114						
Insamlat	Hasselnot	<i>Corylus avelana</i>										1		
	Smultron	<i>Fragaria vesca</i>							15					
	Pors	<i>Myrica gale</i>							10					
	Blåhallon	<i>Rubus caesius</i>							7					
	Hallon	<i>Rubus idaeus</i>	3											
	Lingon	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>							1					
Odlat	Lin	<i>Linum usitatissimum</i>							1					
	Svartsenap	<i>Brassica nigra</i>							3					
	Rova	<i>Brassica rapa</i>							3					
	Humle	<i>Humulus lupulus</i>							1					
	Hjärtstilla	<i>Leonurus cardiaca</i>							1					
	Äpple	<i>Malus domestica</i>							1					
	Hirs	<i>Panicum miliaceum</i>							1					
	Äkta fläder	<i>Sambucus nigra</i>			1			8	19	1			1	
Import	Fikon	<i>Ficus carica</i>								1				
Förkolnade fröer frukter														
Äng	Slankstarr-typ	<i>Carex flacca</i> -type			1					1				
Ogräs	Vägmålla	<i>Atriplex patula</i>									1			
	Råglosta	<i>Bromus secalinus</i>					1							
	Svinmålla-typ	<i>Chenopodium album</i> -type								5				
	Åkerbinda	<i>Falopia convulvulus</i>					1				1			
	Pilört	<i>Persicaria laphatfolium</i>								1	1			
Krusskräppa	<i>Rumex cf. crispus</i>								2					
Kräkvikler	<i>Vicia cf. cracca</i>			1	1									
Hasselnot	<i>Corylus avelana</i>				1				2					
Säd	Havre	<i>Avena cf. sativa</i>		1							1			
	Säd (ospec.)	Cerealea indet.	8	5	5	1	5			1	5	1	1	
	Skalkorn	<i>Hordeum vulgare</i> ssp. <i>vulgare</i>	9	2	9		17				3	4		
	Råg	<i>Secale cereale</i>	2		2		8			1	1	1		
	Brödvete	<i>Triticum aestivum</i>			1	1	1				1			
	Emmer-/speltvete	<i>Triticum dicoccum/spelta</i>								1				

6. ^{14}C -analys

UPPSALA
UNIVERSITET

Ångströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Kol-14 gruppen

Besöksadress:
Ångström Laboratoriet
Lägerhyddsvägen 1

Postadress:
Box 529
751 21 Uppsala

Telefon:
018 – 471 3124

Hemsida:
<http://www.tandemlab.uu.se>

E-post:
radiocarbon@physics.uu.se

Uppsala 2023-12-01

Jens Heimdahl
Statens Historiska Museer
Arkeologerna
Instrumentvägen 19
126 53 HÅGERSTEN

Resultat av ^{14}C datering av makrofossiler och obrända ben från Grynmalaren 37, Lund, Skåne (proj. A_2023_0012). (p 5461)

Förbehandling av makrofossiler:

1. 1 % HCl tillsätts (10 h, under kokpunkten) (karbonat bort).
2. 0.5 % NaOH tillsätts (1 h, 60 °C). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före mätningen av ^{14}C -innehållet i acceleratorn förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 3, till CO_2 -gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

Förbehandling av obrända ben:

1. Mekanisk rengöring av ytan (skrapning, ev. sandblästring).
2. Ultraljudstvätt i avjoniserat vatten (pH 3).
3. Krossning i mortel.
4. 0.8 M HCl tillsätts, omrörning (30 min, cirka 10 °C) (apatit bort). Löslig fraktion benämns fraktion A.
5. Olöslig fraktion tillsätts vatten, pH 3, och värms under omrörning (8 h, 90 °C). Olöslig del benämns fraktion C och löslig del benämns fraktion D. Fraktion D bör ge den mest relevanta åldern eftersom det mesta av benmaterialets organiska del ("kollagenet") återfinns här. Övriga fraktioner kan emellertid ge information om föroreningens inverkan och bör i kritiska fall dateras. Det kemiska utbytet i de olika stegen kan också ge en vägledning om dateringsresultatets pålitlighet genom att benmaterialets kemiska kvalitet därigenom kan bedömas.

Den fraktion som ^{14}C -bestäms i acceleratorn förbränns till CO_2 -gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen D daterats.

RESULTAT

Labnummer	Prov	$\delta^{13}\text{C}\%$ V-PDB	^{14}C ålder BP
makrofossil			
Ua-80902	PM 357	-25,6	924 ± 29
Ua-80903	PM 358	-24,0	471 ± 29
Ua-80904	PM 460	-23,4	402 ± 29
Ua-80905	PM 470	-28,7	873 ± 29
Ua-80906	PM 526	¹	1 163 ± 45
Ua-80907	PM 587	-24,4	1 017 ± 29
obrönt ben			
Ua-80908	PM 611	-21,0	576 ± 29

¹ kunde ej analyseras på grund av ett tekniskt fel.
Provet *PM 356* innehöll för lite kol och kunde ej dateras.

Med vänliga hälsningar

Karl

Håkansson

Elektroniskt undertecknad
av Karl Håkansson
Datum: 2023.12.01
17:43:16 +01'00'

Karl Håkansson/Daniel Primetzhofer

UPPSALA
UNIVERSITET

Ångströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Kol-14 gruppen

Besöksadress:
Ångström Laboratoriet
Lägerhyddsvägen 1

Postadress:
Box 529
751 21 Uppsala

Telefon:
018 – 471 3124

Hemsida:
<http://www.tandemlab.uu.se>

E-post:
radiocarbon@physics.uu.se

Uppsala 2023-12-01

Jens Heimdahl
Statens Historiska Museer
Arkeologerna
Instrumentvägen 19
126 53 HÄGERSTEN

Resultat av isotopanalys av obrända ben från Grynmalaren 37, Lund, Skåne (proj. A_2023_0012). (p 5461)

Förbehandling av obrända ben:

1. Mekanisk rengöring av ytan (skrapning, ev. sandblästring).
2. Ultraljudstvätt i avjoniserat vatten (pH 3).
3. Krossning i mortel.
4. 0.8 M HCl tillsätts, omrörning (30 min, cirka 10 °C) (apatit bort). Löslig fraktion benämns fraktion A.
5. Olöslig fraktion tillsätts vatten, pH 3, och värms under omrörning (8 h, 90 °C). Olöslig del benämns fraktion C och löslig del benämns fraktion D. Fraktion D bör ge den mest relevanta åldern eftersom det mesta av benmaterialets organiska del ("kollagenet") återfinns här. Övriga fraktioner kan emellertid ge information om föroreningsinverkan och bör i kritiska fall dateras. Det kemiska utbytet i de olika stegen kan också ge en vägledning om dateringsresultatets pålitlighet genom att benmaterialets kemiska kvalitet därigenom kan bedömas.

Den fraktion som ^{14}C -bestäms i acceleratorn förbränns till CO_2 -gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen D daterats.

RESULTAT

Labnummer	Prov	$\delta^{15}\text{N}\text{‰ AIR}$	C:N
Ua-80908	PM 611	5,8	3,2

Med vänliga hälsningar

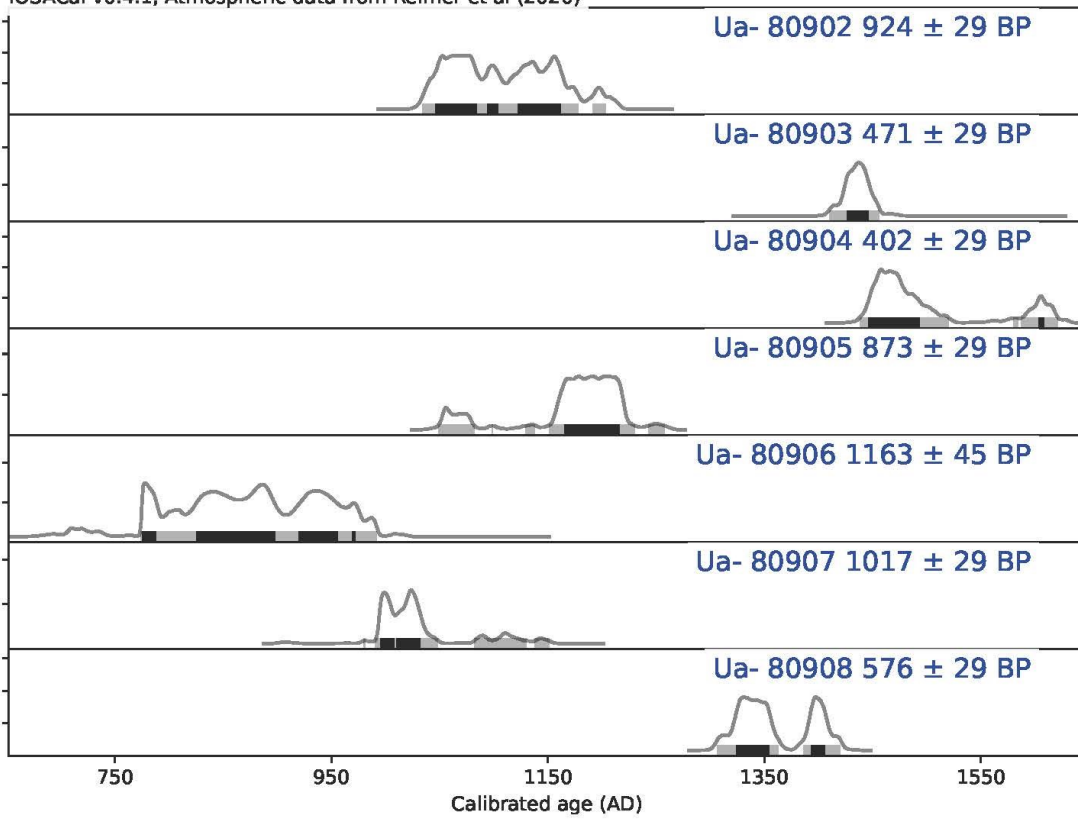
Karl
Håkansson

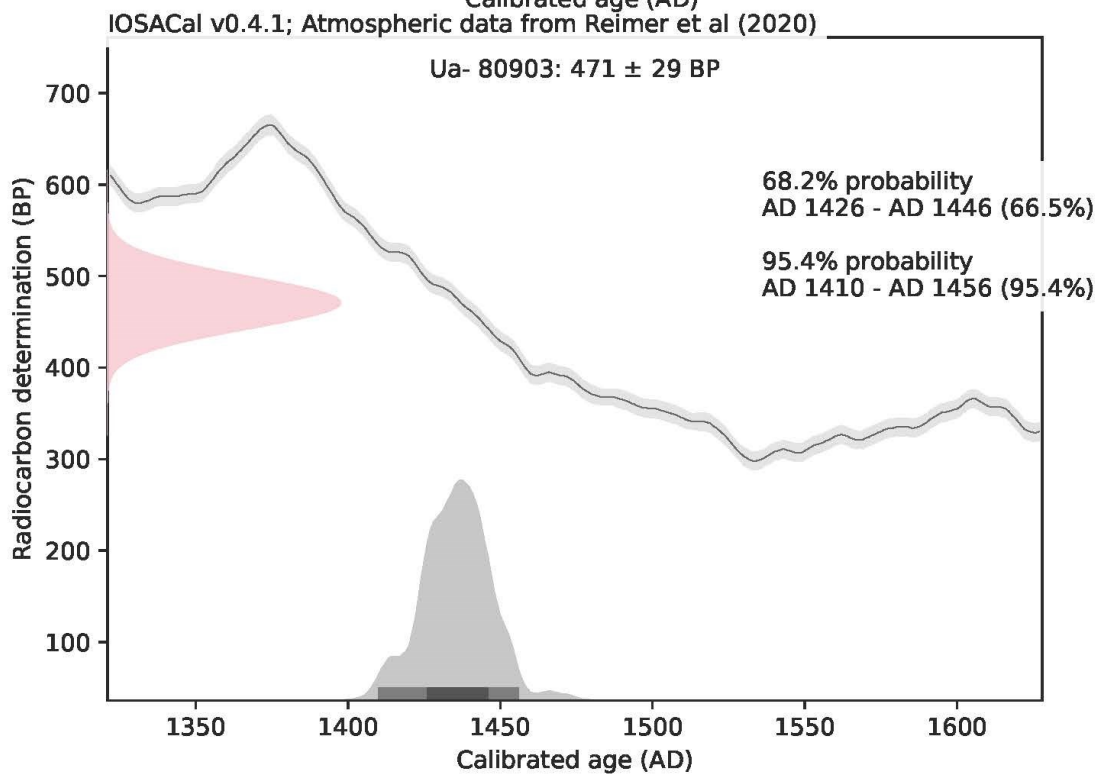
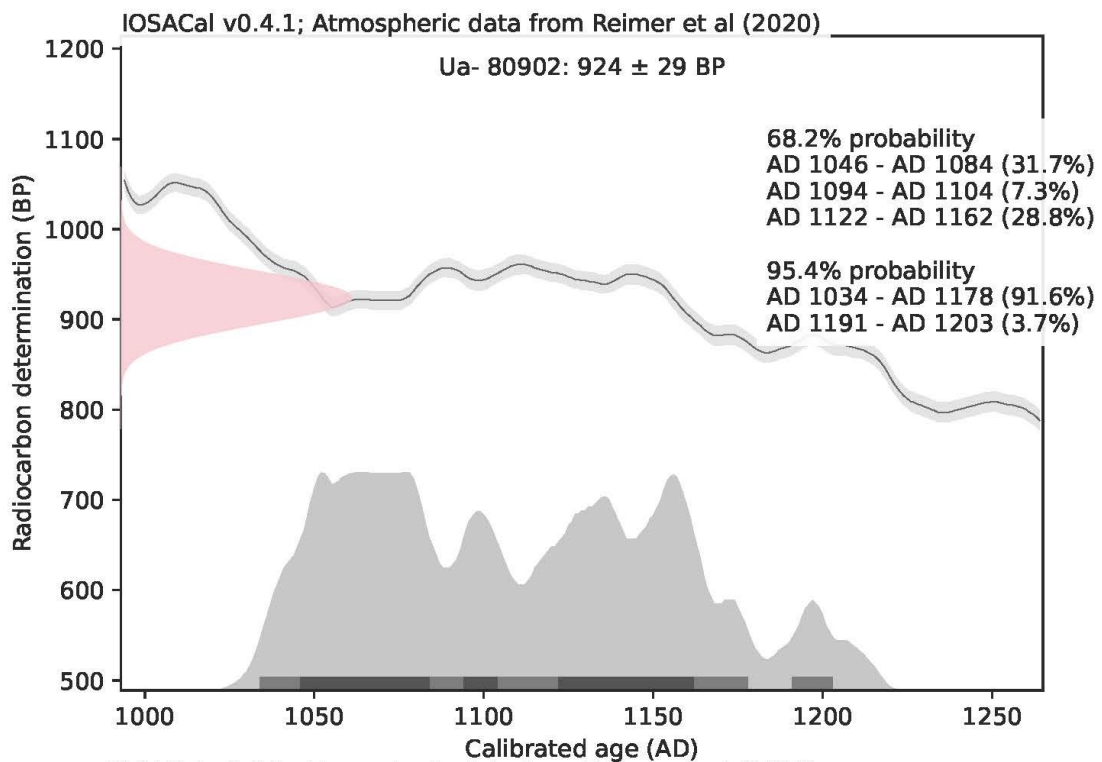
Elektroniskt undertecknad
av Karl Håkansson
Datum: 2023.12.01
17:43:25 +01'00'

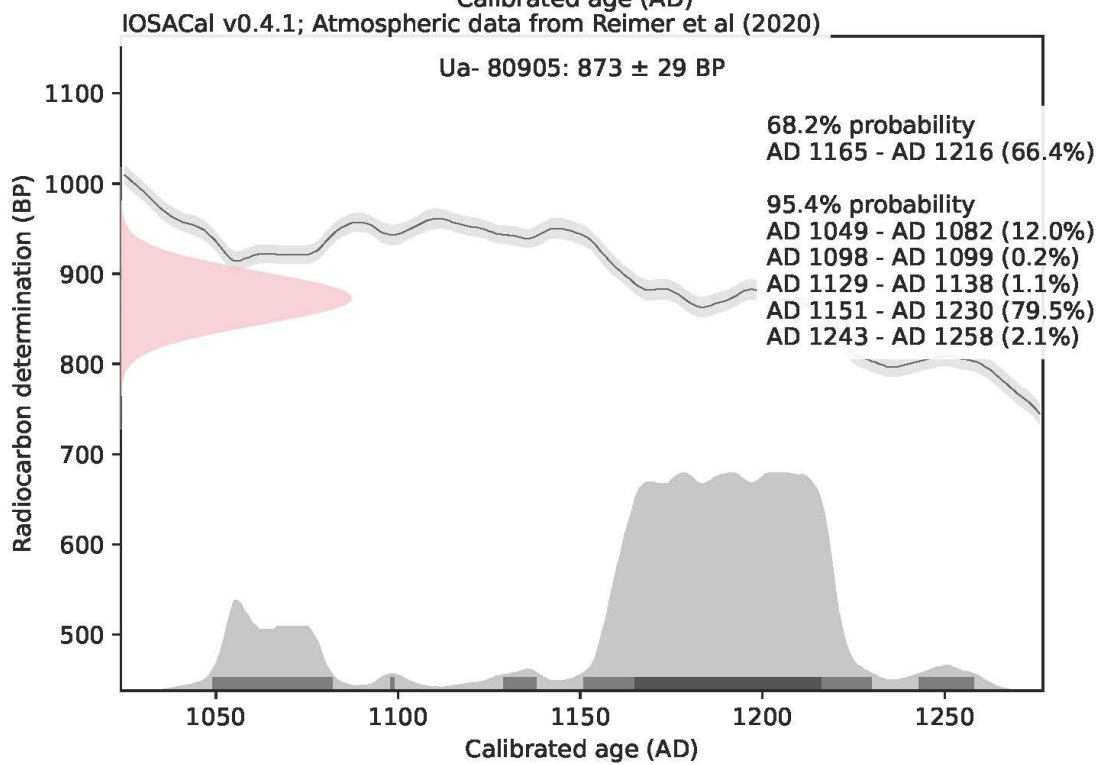
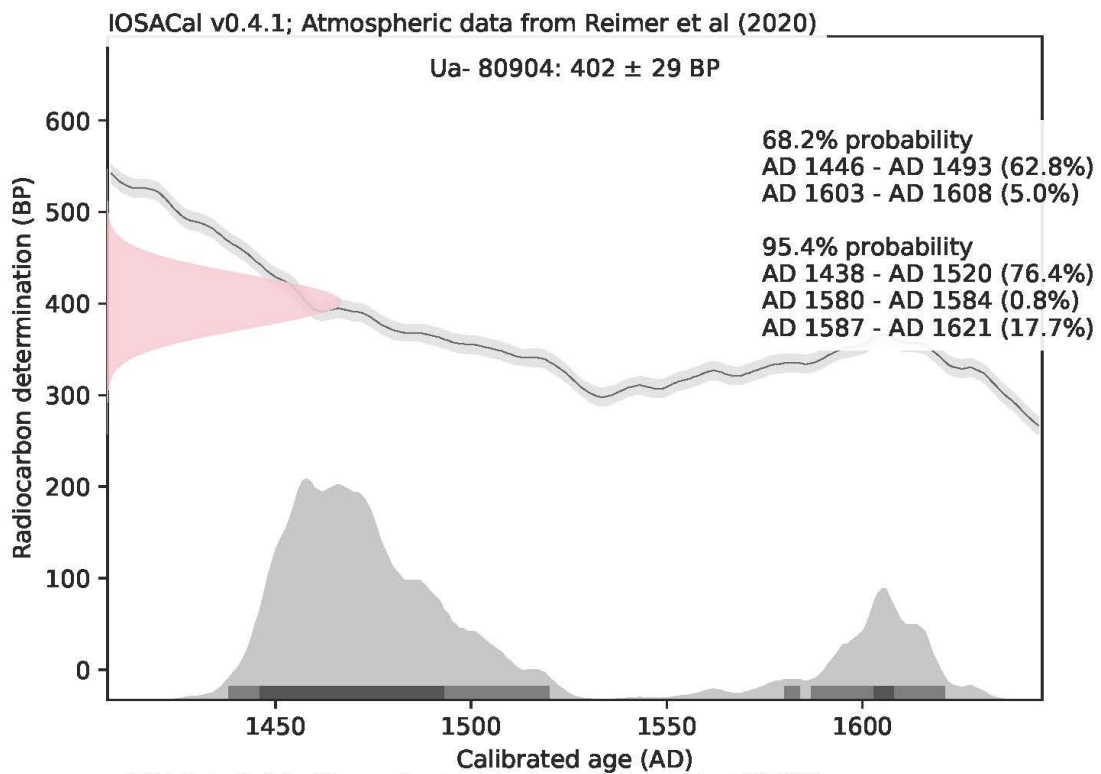
Karl Håkansson/Daniel Primetzhofner

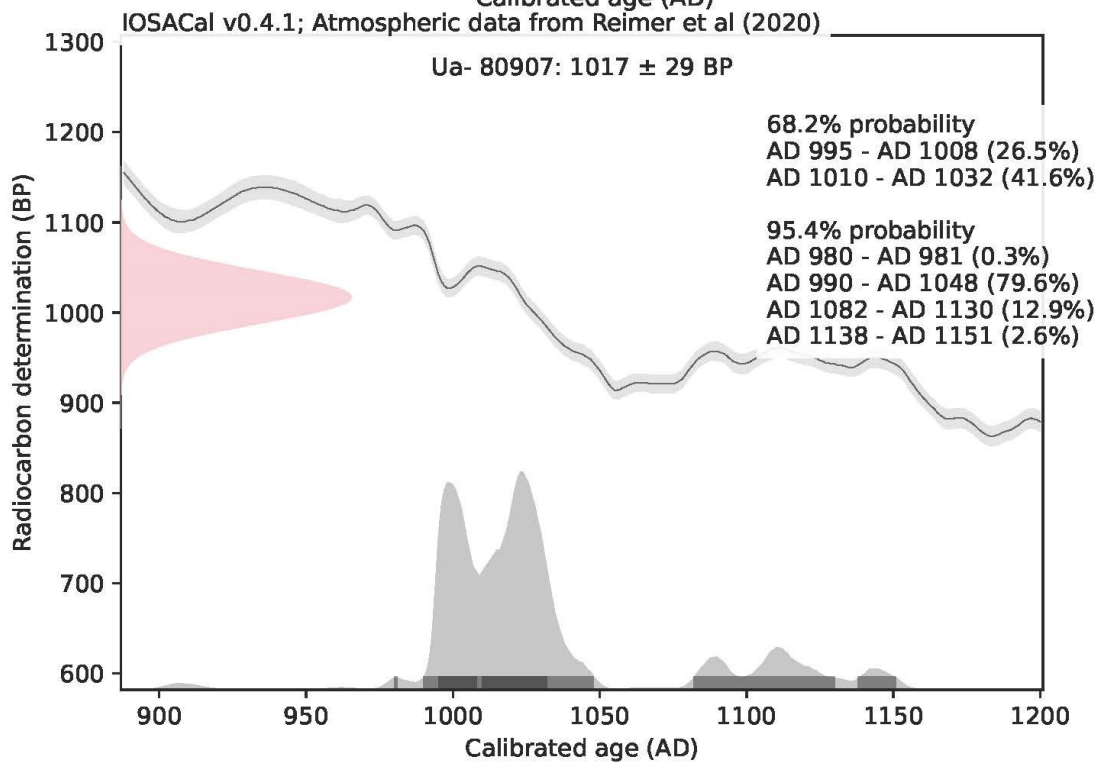
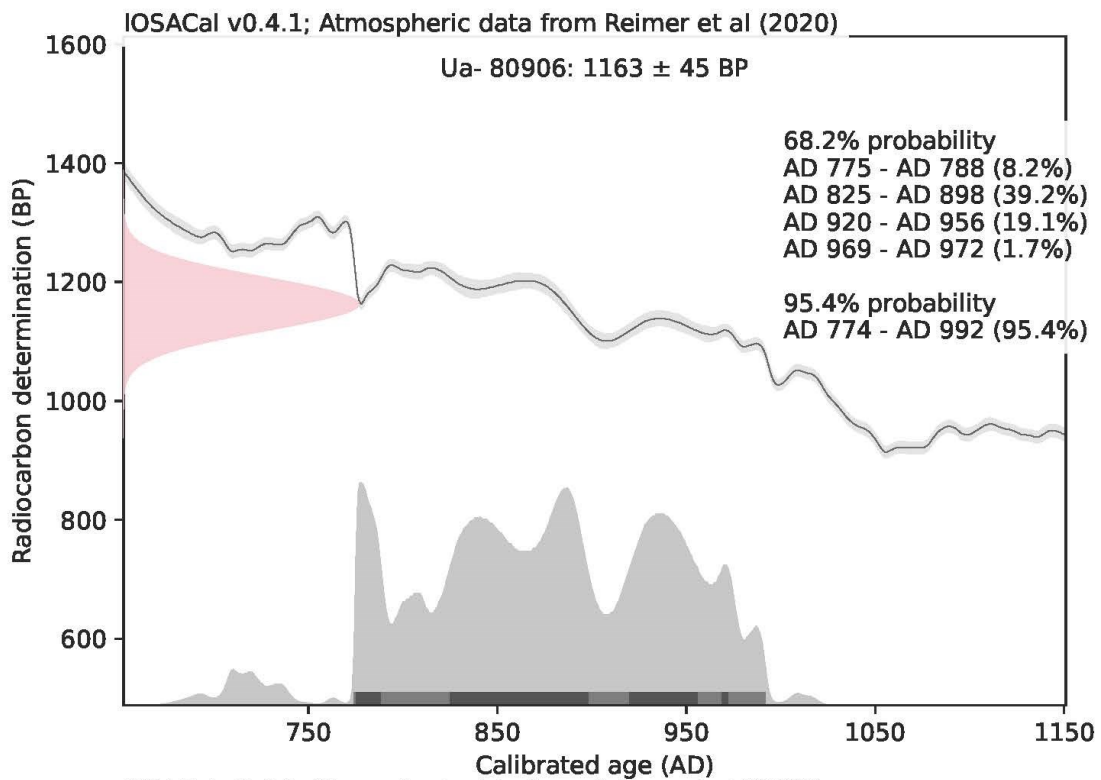
Kalibreringskurvor

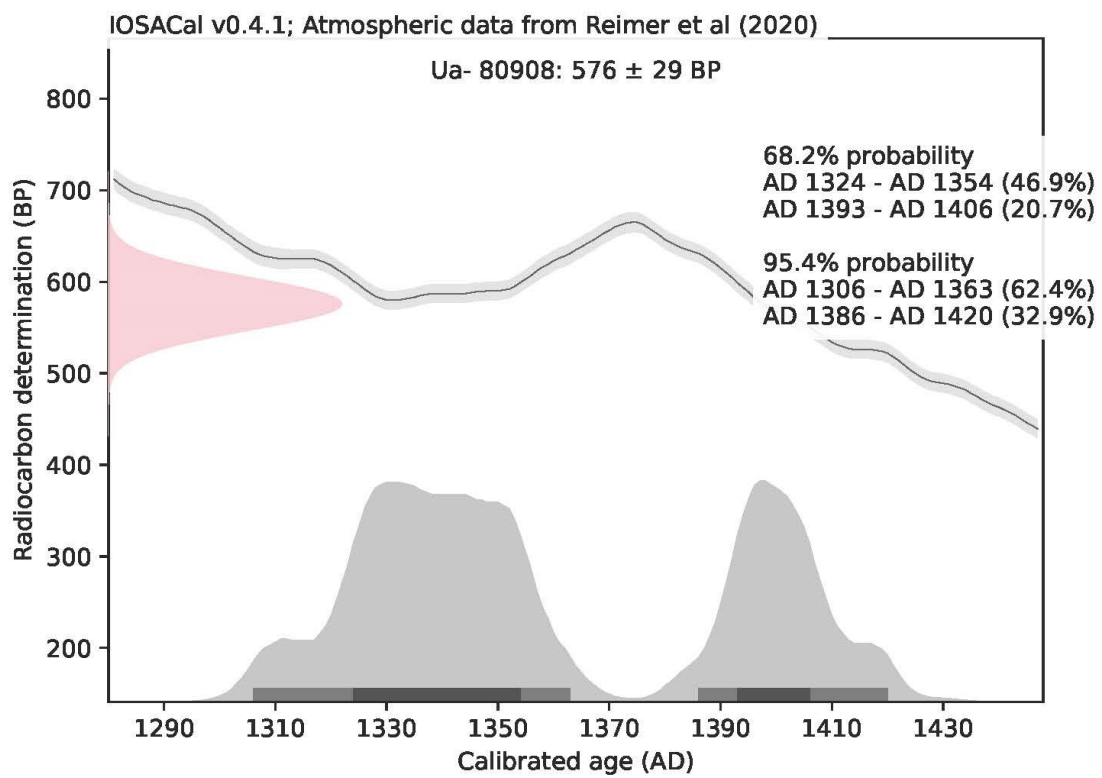
IOSACal v0.4.1; Atmospheric data from Reimer et al (2020)

Osteologisk analys av djurben från kv. Grynmalaren 37, Lund (FU 2023)

Stella Macheridis

SYDSVENSK ARKEOLOGI
ANALYSRAPPORT 2023:9

Utgiven av: Sydsvensk Arkeologi
Box 134
291 22 Kristianstad
044-13 58 00
www.sydsvenskarkeologi.se

Osteologisk analys av djurben från kv. Grynmalaren 37, Lund (FU 2023)
Stella Macheridis

Sydsvensk Arkeologi Analysrapport 2023:9

© Sydsvensk Arkeologi 2023

Grafisk form: Anders Gutehall

Innehåll

Inledning	4
BAKGRUND OCH SYFTE	4
MATERIAL OCH METOD	4
Materialöversikt	4
Analysmetoder	5
Analysresultat	7
KRONOLOGISK ÖVERSIKT	7
Taxonomisk representation	7
Anatomisk fördelning	8
Ålder och kön	9
Fisk !	10
Övriga noteringar	10
KONTEXTERNA	11
SL314 Botten av härd (Högmedeltid)	11
SL320 Äldsta markhorisont (1000-talet e. Kr.)	11
SL324 Lergolv (Tidig medeltid)	12
SL410 Utjämningslager (Högmedeltid)	13
SL417 Översta lagret i en brunnsfyllning (tidig medeltid)	13
SL466 Brunnsfyllning, avfallslager (tidig medeltid)	14
SL523 Utkastlager (senmedeltid)	14
SL524 Raserings- eller brukningslager (högmedeltid)	16
SL527 Raserings- eller brukningslager (högmedeltid)	16
Utvärdering och slutsatser	17
Tafonomiska perspektiv och materialets karaktär	17
Slutsatser och utvärdering	17
Sammanfattning	18
Referenser	20
Appendix I	22

Inledning

BAKGRUND OCH SYFTE

Under våren 2023 genomfördes en arkeologisk förundersökning i kvarteret Grynmalaren 37, Lund, av Kulturen. Det osteologiska material som framkom behandlas i denna rapport som framtagen på uppdrag av Kulturen. Materialet kommer från olika kulturlager och dateras preliminärt till medeltid.

Den osteologiska analysen syftar till att bedöma materialets potential för framtida studier, då en slutundersökning med stor sannolikhet skulle frambringa en större mängd ben. Detta innebär en bedömning av materialet avseende i) bevaring och bedömning av tafonomisk åverkan samt tolkning av avfallshantering, råmaterialanvändning och användning av den rumsliga miljön, ii) möjlighet till artbestämning och tolkning av fauna och matkultur, iii) möjlighet till bedömning av ålder, kön, patologi, storlek, etc för tolkning av konsumtion, djurhållning och ekonomi, m.m.

MATERIAL OCH METOD

Materialöversikt

Det osteologiska materialet består av 227 fragment (ca. 2347,6 kg) fördelade mellan nio lager (tabell 1). De flesta av benen kommer från utkastlagret SL523, daterat till senmedeltid. Många ben kommer också från lergolvet 324. Benen i brand-/brukningslagret 524 är också relativt flertaliga. Ett tiotal ben vardera hittas i 320 (det äldsta lagret), 410 (högmedeltid) och 466 (tidigmedeltid).

Tabell 1. Kvantitativ fördelning av benen från Grynmalaren 37, Lund (2023). NSP = antal fragment (Number of Identified Specimens, Lyman, 2008).

Stratigrafisk enhet	NSP	Vikt (g)
SL 314 (Botten av hård), Högmedeltid	6	49,78
SL320 (Markhorisont), 1000-tal e.Kr.	13	283
SL324 (Lergolv), tidig medeltid	63	508,91
SL410 (Utjämningslager), Högmedeltid	13	193,07
SL417 (Brunnsfyllning), tidig medeltid	5	202,69
SL466 (Brunnsfyllning), tidig medeltid	12	40,32
SL523 (Utkastlager), senmedeltid	80	1020,07
SL524 (Brand-/brukningslager), högmedeltid	32	18,09
SL527 (Ugnslager), tidig medeltid	3	31,66
Totalt	227	2347,59

Benen fördelas kronologiskt mellan 1000-talet e.Kr. (SL320), tidigmedeltid (SL 324, 417, 466, 527), högmedeltid (SL 314, 410, 524) och senmedeltid (SL523). Flest ben kommer från tidig- och senmedeltid. I tabell 2 visas fördelningen av tafonomiska markörer, medelvikt och -storlek per fragment, samt identifikationsgrad. Generellt är benen från förundersökningen mycket välbevarade. Detta syns på den relativt höga medelvikten och -storleken (12,27 gram respektive 43,96 mm). Identifikationsgraden är mycket god: ungefär hälften av samtliga ben, oavsett kronologisk tillhörighet, har bestämts till familj eller närmare. Detta gäller även när

medelvikt och -storlek minskar. Detta beror på att det i sådana fall handlar om fler fiskben, vilka väger mindre och är mindre i storlek.

Tafonomiska markörer från processer ej förorsakade direkt av människa är relativt frånvarande. Emellertid förekommer post-depositionell färgning i mörkare nyanser i vissa kontexter. Detta orsakas ofta av våtare depositionsmiljöer men kan förväxlas med eldpåverkan. Vissa ben har svart beläggning och mineralbeläggning (se SL 417). Kontextuella variationer tas upp under Kontexterna. Den vanligaste tafonomiska markörerna är slaktspår (företrädesvis från styckningsfasen) och gnagspår. Vissa ben är lätt till medelhårt brända, som mest karboniserade (svartbrända). Inga ben har utstått mycket höga temperaturer. Det handlar förmodligen framförallt om matberedning som orsak. Märken från extern vädring, dvs. *weathering*, är ovanliga. Det förekommer enbart i senmedeltida lager.

Tabell 2. Tafonomiskt index, Grynmalaren 37, Lund (2023), enligt preliminärdatering. Se tabell 1 för fördelning av fragment i kontexter. 1000-talet är t.ex. enbart företrädd genom en kontext (SL320).

	slaktspår	Gnagspår	<i>Weathering</i>	Brända ben	Medelvikt/fragment	Medelstorlek/fragment*	Identifikationsgrad
1000-talet e.Kr. (n=13)	3	0	0	0	21,77	70,77	0,54
Tidigmedeltid (n=83)	6	5	0	3	9,44	31,20	0,45
Högmedeltid (n=51)	4	2	0	4	5,12	23,43	0,49
Senmedeltid (n=80)	5	7	4	0	12,75	50,44	0,53
	18	14	4	7	12,27	43,96	0,48

Analysmetoder

Den osteologiska metoder skedde med hjälp av referenssamlingen tillhörande Sydsvensk Arkeologi AB, samt referenslitteratur (Schmidt, 1972; Cohen & Serjeantson, 1986; Watt, Pierce & Boyle, 1997; Hillson, 2005; Idaho Virtual Museum, m.fl.). Särskiljandet av får från get osteologiskt baseras på postkraniala element, samt horn (Boessneck 1969; Zeder & Lapham, 2010). Den morfometriska metod som förordats av Salvagno & Albarella (2017) har också applicerats. Gällande distala *tibia* har även mätten som rekommenderats av Gron *et al.* (2019) implementerats. För bestämning av fiskfjäll har generell litteratur konsulterats, t.ex. Jawad *et al.* (2018: fig. 6). För bestämning av grodden har Böhmes (1977) nyckel använts.

Kvantifiering har skett genom antal identifierade fragment, NISP (Number of Identified Specimens, Lyman, 2008). Lös epifys som artikulerar med tillhörande diafys har räknats som ett fragment, trots att det handlar om två ben. Varje fragment har vägts. Ungefärlig fragmentstorlek (längd i mm, avrundat till närmaste tiotal) har registrerats. Att både räkna, väga och mäta fragmenten ger en relativt god bild över fragmenteringsgrad i materialet, och därmed också en uppfattning om bevarandegrad. Förstås finns här en del omständigheter, som påverkar fragmentstorlek och -vikt, vilka inte har med en högre fragmentering att göra. T.ex. är ben från fisk, viss fågel och vissa däggdjur små och lätta. Detta är något som är viktig när fragmenteringsgraden utvärderas, eftersom materialet i sådana fall inte är högre fragmenterat utan faktiskt väldigt välbevarat och/eller insamlat med mycket välgrundad och precis metodik. En fullständig benkatalog hittas i Appendix I.

Tafonomi, studiet av de processer, faktorer och agenter som formar ett benmaterial från deposition tills vidare, är av yttersta vikt för att förstå ett material. Därför registreras även tafonomiska variabler, såsom *weathering* (enligt Behrensmeier, 1978), gnagspår (se Haynes, 1983; Macheridis, 2018a: 171-173) och slaktspår (t.ex. Binford, 1981). Eldpåverkan har registrerats vid färgförändring (Lyman, 1994: 386). Mycket få brända ben finns i materialet. Okulärt synliga

stötmärken (*trampling*) har inte noterats. Post-depositionella markörer, såsom abrasion eller rotetsning, noteras.

Anatomiska kategorier som används i text är *Huvud* (kranium, underkäke, horn), *Bål* (kotor, revben), *Övre* (övre extremiteter, bäckenben), och *Nedre* (metapoder, falanger, tarsal-/karpalben) (t.ex. Macheididis, 2018b). Mer detaljerade anatomiska fördelningar har inte gjorts (se Appendix I).

Mått har tagits på hela ben, och då enligt von den Driesch (1976), om inte annat anges. Samtliga mått finns i Appendix II. Beräkning av storlek och mankhöjd har inte gjorts, men däremot bedöms potentialen för detta.

Åldersbedömningar har baserats på tandstatus och fusioneringsgrad. Tandslitage hos nötkreatur, får/get och svin har registrerats enligt Grant (1982); hos får/get även enligt Payne (1973). För bedömning av ålder baserat på tandframbrott hos nötkreatur, har Brown (1960) konsulterats. Attribuering till ålder har följt Jones (2006) för får/get, Magnell (2006) för svin och Brown (1960) samt Vretemark (1997) och Jones & Sadler (2012) för nötkreatur. Fusioneringsstatus (epifys-diafys) har noterats enligt följande: fuc (*fusion complete*, sammanvuxen), fui (*fusion incomplete*, pågående fusion), ephm (*epiphysis missing*, saknad epifys) samt leph (*loose epiphysis*, lös epifys). Attribuering till ålder för nötkreatur och svin följer Vretemark (1997: 41), och för får/get Popkins *et al.* (2012: 1783).

Hörntandens form och morfologi hos svin har varit grund för könsbedömning (Meyer & Lehr Brisbin Jr, 1988). Patologiska förändringar har noterats men inte systematiskt registrerats. Vid behov, har Bartosiewicz (2013) uppslagsverk om animal paleopatologi konsulterats.

Analysresultat

KRONOLOGISK ÖVERSIKT

Resultaten presenteras i detta stycke enligt de grova och preliminära dateringar som funnits i skrivande stund. Jag påpekar här att dessa kan komma att ändras eftersom bearbetningen av de arkeologiska materialen fortlöper samtidigt som det osteologiska analysen. Nedan följer en mycket grov kronologisk redogörelse. Mer ingående information ses i kontextbeskrivningarna (Kontexter). På grund av att materialet inte är så stort prioriteras en anatomisk fördelning och diskussion bort. Alla ben hittas i Appendix I. Excel-utdrag kan hämtas från Sydsvensk Arkeologi.

Taxonomisk representation

Totalt representeras 13 familjer och 9 arter bland benen från Grynmalaren 37. Av 110 bestämda fragment kommer majoriteten (67) från däggdjur, men även fisk (37), fågel (5) och groddjur (1) är representerade. En fullständig artlista finns i tabell 3.

Sju fragment från 1000-talet e. Kr. kunde bestämmas. Perioden representeras av enbart en kontext (SL314), som beskrivs närmare under Kontexterna: SL314 [...]. Det är för litet för att diskuteras i generella ordalag. Noteras kan dock att det enda fragmenten från hund hittas här (en kota). Även tamhöns har identifierats, förutom nötkreatur och tamsvin.

Det tidigmedeltida materialet är, tillsammans med den senmedeltida, störst avseende identifierade fragment (n=37). De flesta kommer från däggdjuren: får (1), får/get (7), nötkreatur (6) och tamsvin (8). Inga fåglar har identifierats. Däremot har flundrefisk (2), sill (7), torsk (4) och torskfisk (1) identifierats. Ett groduben har också noterats. Fisk- och groddjursben vittnar om god bevaring, och god potential för framtida material om vattensällning tillämpas.

Benen från högmedeltid är inte lika många. Bland dessa är fiskbenen flertaligast, med sill (7), torsk (3), torskfisk (3) och karpfisk (3) identifierade. I övrigt är däggdjursbenen fördelade mellan nötkreatur (1), får/get (3) och svin (3). Även får och kronhjort är representerade med ett fragment vardera. Inga fågelben har noterats.

De identifierade benen från senmedeltid utgörs av 42 fragment fördelade i främst däggdjur (tabell 3), och främst får/get (12), nötkreatur (10) och tamsvin (5). Får är identifierat (1). Nio fiskben har identifierats till familj eller närmare, av vilka fyra kommer från abborre. Dessa är de enda från abborre i materialet. Ett ben tillhör sill och ett flundrefisk. Två torskben har noterats samt ett från torskfisk. Fyra fågelben har identifierats varav två från gås, ett från kråkfågel och ett från tamhöns.

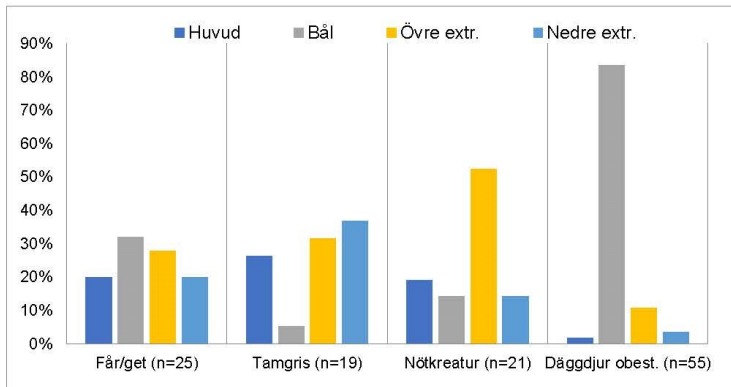
Sammanfattningsvis, är materialet inte tillräckligt stort för en generell kronologisk diskussion. Men, med ett större material, finns alla möjligheter för detta. Materialet är välbevarat, vilket syns i det antal arter och familjer som identifierats trots att materialet är förhållandevis litet. Groduben kunde inte identifieras närmare till art, men det beror på elementet, inte på bevaringsgraden. Vissa anatomiska element är lättare att identifiera till art än andra. Det är alltså i detta sammanhang slumpmässigt. Ett större material skulle förmodligen generera fler groduben och sannolikheten för "rätt" element hittas ökar också i detta fall. Detsamma gäller fågelbenen, vilka kan vara svåra att skilja på art, men kommer "rätt" element eller morfologiska karaktärer blir det enklare.

Tabell 3. Taxonomisk representation i antal fragment (NISP) fördelat i kronologiska perioder, Grynmalaren 37 (FU 2023). Sorterat efter klasstillhörighet, därefter alfabetisk ordning. För kontextinformation per datering, se Materialöversikt (tabell 1) och Appendix I.

Klass	Familj, släkte eller art	1000-tal e. Kr.	Tidig medeltid	Hög-medeltid	Sen-medeltid	Totalt
Däggdjur	Fårlget (<i>Ovis aries/Capra hircus</i>)	0	7	3	12	22
	Får (<i>Ovis aries</i>)	0	1	1	1	3
	Hund (<i>Canis familiaris</i>)	1	0	0	0	1
	Kronhjort (<i>Cervus elaphus</i>)	0	0	1	0	1
	Nötkreatur (<i>Bos taurus</i>)	4	6	1	10	20
	Slidhornsdjur (Bovidae)	0	0	0	1	1
	Tamsvin (<i>Sus scrofa domesticus</i>)	1	8	5	5	19
Totalt		6	22	11	29	67
Fågel	Gås (Anserini)	0	0	0	2	2
	Kråkfågel (Corvidae)	0	0	0	1	1
	Tamhöns (<i>Gallus gallus domesticus</i>)	1	0	0	1	2
Totalt		1	0	0	4	5
Fisk	Abborre (<i>Perca fluviatilis</i>)	0	0	0	4	4
	Flundrefisk (Pleuronectidae)	0	2	0	1	3
	Karpfisk (Cyprinidae)	0	0	1	0	1
	Sill (<i>Clupea harengus</i>)	0	7	7	1	15
	Torsk (<i>Gadus morhua</i>)	0	4	3	2	9
	Torskfisk (Gadidae)	0	1	3	1	5
Totalt		0	14	14	9	37
Groddjur	Äkta groda (Ranidae)	0	1	0	0	1
Totalt		0	1		0	1

Anatomisk fördelning

I denna rapport finns inget utrymme att göra någon detaljerad analys av skeletal representation. Ej heller är det syftet. Däremot är det viktigt att göra en uppskattning av anatomiska fördelningar i materialet för att bedöma bevarandegrad och materialets karaktär samt potential för framtida studier. Figur 1 visar anatomiska fördelningar av ben från får/get, svin, nötkreatur och obestämda däggdjur, baserad på en grov kategorisering av djurkroppen (jfr. liknande Macheridis, 2022a:8, fig. 1). Den är inte uppdelad per period, men visar ändå att det finns en diskrepans mellan de bestämda och de obestämda däggdjursbenen. Fragment från bälen (kotor och revben) förekommer i materialet, men förblir obestämda i större grad än ben och tänder. Detta innebär att fördelningen för får/get, med en jämn fördelning mellan de anatomiska kategorierna, förmodligen är ganska korrekt, till skillnad mot de för nötkreatur och tamsvin där bälregionen förmodligen är underrepresenterad (figur 1). Med andra ord, verkar materialet ha kommit från blandade deponier med mat- och slaktavfall, men med fokus på matavfall. Ett klassiskt fokus på slaktavfall hade möjligen varit mer fokuserad på partier utan så mycket kött (som nedre extremiteter). Hantverksavfall är inte karaktäristiskt för materialet; hantverksspill har hittats i bara ett kronhjortshornfragment (se t.ex. typiskt hantverksspill från Lund i Macheridis, 2022b).

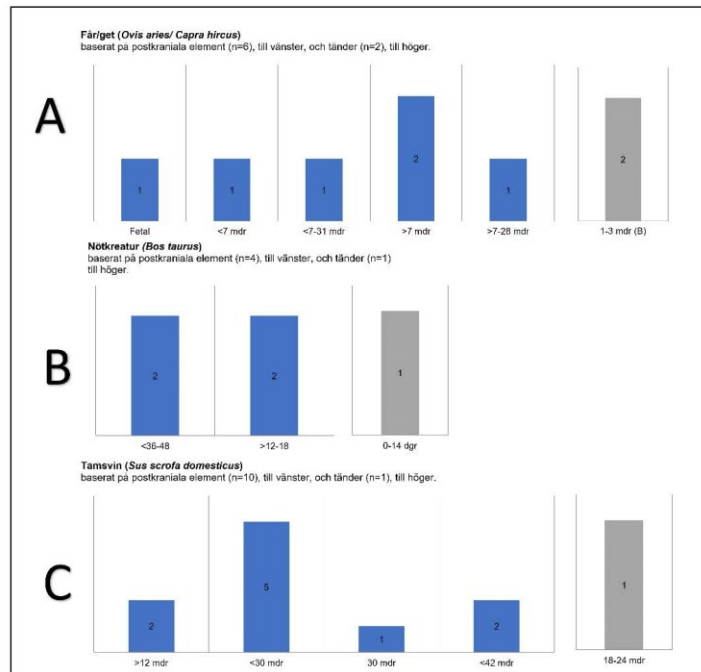
Figur 1. Relativ fördelning av anatomiska element, Grynmalaren 37, i mycket grova kategorier. Ingen kronologisk uppdelning, baserad på antal fragment.

Ålder och kön

I materialet finns flertalet åldersbedömningsbara fragment, framför allt från däggdjur. Underkäkar med tänder har noterats från nötkreatur (1) och får/get (2). Med ett större material kommer fler påträffas. Dessa ger god grund för relativt precisa bedömningar. Ett exempel är underkäken från en dödfödd kalv i SL320 (se Kontexter: SL320 [...]). Även fusioneringsstatus har noterats på en del fragment. Fusioneringsstatus ger en mer grov bild av utslaktningen, men har ändå ett informationsvärde. Postkraniala element kan dessutom bevaras lättare och deponeras i större utsträckning, särskilt om det handlar om matavfall av större benstycken. Tjugo ben visar fusioneringsstatus av värde för åldersbedömningar. Dessa fördelas mellan får/get (6), nötkreatur (4), och tamsvin (10). Figur 2 ger en översikt av dessa och förekomsten av olika åldrar i materialet. Inräknat bland tamsvinen är också ett kalvarium från ett ungt svin i SL324. Noteras bör att i figur 2 har jag inte gjort någon kronologisk åtskillnad, utan allt material, om än medeltida, är sammanblandat.

Både bland får/get och nötkreatur finns lämningar från fetala och/eller neonatala djur (även äldre åldrar). Förekomsten av så unga djur visar på den goda bevaringsgraden samt på ett inslag av lokal skötsel av bovider. Bland svinbenen, förekommer inga hela underkäkar, men det finns tendenser mot ett fokus kring 1-2 års gamla djur. För att ytterligare diskutera djurhållning och konsumtion av kött krävs ett större material dock.

Inga ben har kunnat könsbedömas. Detta är förmodligen slumpmässigt - med ett större material kommer förmodligen fler ben av lämplig art för könsbedömning (bäckenben, hömtänder, m.fl.) uppkomma. Fördelning av kön är viktig för att förstå boskapsskötseln och djurhållningen i stort. Kalvariet av tamsvin i SL324 hade inga hömtänder kvar, men alveolen liknade mest det från en sugga. Detta är dock något osäkert, då tanden inte fanns kvar.

Figur 2. Fördelning av åldersbedömda ben och underkäkar. A: Får/get, B: Nötkreatur, C: Tamsvin. För metoder, se Metoder.

Fisk !

Ungefär 37% av benen kommer från fisk. Av dessa har 37 bestämts till familj eller närmare (43,5%). Marina arter som sill och torsk förekommer rikligt bland dessa. Dessa är förväntade i en medeltida stadsmiljö. Flundrefisk, karpfisk och abborre är de andra identifierade fiskgrupperna. Abborren är en söt- och brackvattensfisk, som är vanligt förekommande i svenska vatten. Även om fragmenten av flundrefisk och karpfisk inte identifierats till art, berättar de dock om möjligen kustnära fiske och/eller sötvattensfiske, samt konsumtion av fisk och matkultur där fisk varit en kärningrediens. En noggrann insamling av större mängd material kommer generera fler fiskben, och med detta en bättre och mer detaljerad inblick i fiskens roll i konsumtionskulturen på platsen.

Övriga noteringar

Patologiska förändringar har inte registrerats i någon större utsträckning. En underkäke från får/get (vänster sida) i SL324 har möjligen en antydning till cirkulär lesion buccalt på *corpus* (se Macheridis, 2022a: 12). Det finns också en tydlig utbuktning - vad det handlar om kan nog utredas med röntgen, men det ingår inte i denna analys. I SL324 hittades även ett helt kalvarium av svin, som hade en ovanligt patologisk förändring av ena *crista nuchalis*. Även här är det svårt att ge en god förklaring utan röntgen. Dessa diskuteras mer i Kontexter: SL324 [...].

KONTEXTERNA

SL314 Botten av härd (Högmedeltid)

Lagret 314 var ett lager i botten av en härd. Benmaterialet är litet men välbevarat. Det består av sex fragment (ca 49,8 gram). Det kännetecknas av en mörkbrun infärgning av benen, som också har en svartfläckig beläggning. Lagerbeskrivningen stipulerar att lagret var brunt och kanske organiskt och det skulle kunna förklara infärgningen. Det verkade inte värmepåverkat, utan infärgningen är postdepositionell. Den svartfläckiga beläggningen handlar förmodligen om att lagret varit fuktig och full av mikrobiotisk aktivitet. Således kan det handla om någon form av svamp eller annat.

Två ben kunde bestämmas: ett vänster okben från nötkreatur och en distal (fuserad) *humerus* från tamsvin. Därtill noterades tre kotfragment och ett metapodfragment från större däggdjur.

SL320 Äldsta markhorisont (1000-talet e.Kr.)

Lagret 320 representerar den äldsta markhorisonten. Den låg under en stenläggning. Från lagret samlades 13 fragment (283 gram) in. Det är ganska välbevarat. Ungefär hälften (7) kunde bestämmas till art, nämligen nötkreatur (4: höger underkäke, scapulafragment, *tibia*, occipitalfragment), tamsvin (phalanx I), hund (kota), samt tamhöns (ischiumfragment, höger sida). Resterande ben är obestämda, men kommer från däggdjur och utgörs av kotfragment (1), revben (3), rörben (1) och bäckenben (1).

Underkäken från nötkreatur visas i figur 3. Den kommer från en kalv som dött kring födseln (dp4 öppen rot, tws b; dp2-3 bryter fram), enligt Brown *et al.* (1960: 28, jfr. fig. 20). Brown *et al.* (1960) byggde sina resultat på röntgen och fotografier av 869 levande nötkreaturs underkäkar, samt ett antal döda djur. De levande djuren sköttes vid kött- och mejeriproducerande farmar i USA och föddes upp under 1950-talet. Detta kan förstås ha viss bäring på resultaten. Enligt deras studie inträffar frambrotten av dp2 och dp3 under de första två levnadsveckorna (0-14 resp. 0-10 dgr).

Figur 3. Höger underkäke från nötkreatur, SL320, Grynmalaren 37 (2023). Jfr med figur 20 i Brown *et al.* (1960).

Figur 4. Kalvarium av tamsvin, SL324, Grynmalaren 37 (2023). Notera patologin på *crista nuchalis* vänster sida.

SL324 Lergolv (Tidig medeltid)

Brukningsslagret 324 var ett lergolv som täckte en fragmenterad stenläggning. Osteologiskt är det en av de större kontexterna. Materialet består av 62 fragment, varav ca hälften bestämts till art. De identifierade fragment består av 14 fiskben och 15 däggdjursben. Fiskbenen kommer från flundrefisk (2), sill (7), torsk (4) och torskfisk (1). Av sillen är sex kotor och en ett kranieben (prooticum), medan torsken representeras av kraniefragment framförallt (dentale (2), ectopterygoideum, kota). Av flundrefisk hittades en stråle och en kota.

Däggdjursbenen kommer från får (1: *humerus*), får/get (5: två revben, skuldersblad, tungben, underkäke), nötkreatur (4: 2 *tibia*, *ulna*, *palatinum*), tamsvin (metapod, falang, bäckenben, temporalben, kalvarium).

Mest iögonväckande med kontexten är det kompletta kalvarium från en gris som illustreras i figur 4. Alla tänder har brutit fram, förutom sista molaren som är i frambrottsstadium. Förmodligen är dödsåldern kring 1,5-2 år. Men det baseras enbart i parallell till M3:ans frambrott (främre kuspar) i underkäken som ligger kring 19-24 månader (Magnell 2006: 191). Kalvariet har en udda patologi, som påverkat muskelfästet bak på kalvariet, på det utskott som kallas *crista nuchalis* (vänster sida). Det ser ut som reaktiv benformation följt av ett möjligt trauma från yttre faktorer, t.ex. ett slag mot bakhuvudet och den muskel som fäster här. Den heter *cleidocephalicus* musc., och används för att dra frambenet framåt/mot kraniet samt fixerar nacken. Något trauma mot temporalregionen och öronrelaterade ben har inte hittats. Men kanske har något slag riktats mot örfläppen. Det skulle också kunna vara någon form av malign benformation, dvs. en bentumör, eller tumör som påverkat muskelfästet. Röntgen skulle vara behjälplig i detta fall.

Underkäken från får kommer från ett spädlamm. Förste molaren (M1) är på väg att växlas fram (M1: H(b), dp4: e/13L). Detta ger en ungefärlig dödsålder kring 1-3 månader (fas B, Jones 2006: 177).

SL410 Utjämningslager (Högmedeltid)

Utgjämningslagret 410 är en utjämnings mellan lergolv. Benen från lagret är inte många, 13 fragment (193,07) gram. Av dessa har sju identifierats till art. Alla ben, förutom två kotor från torsk, är av däggdjur. Två ben, en vänster *bulla tympanica* och en *tibia* (med artikulerande lös epifys proximalt), kommer från svin; en kота och en vänster humerus kommer från får/get. Får har identifierats genom ett hornfragment. Bland de obestämda fragmenten förekommer stort däggdjur, bl.a. två revben varav ett är tydligt portionsstycket (Figur 5).

Figur 5. Revben från större herbivor, SL410, Grynmalaren 37 (2023).

SL417 Översta lagret i en brunnsfyllning (tidig medeltid)

Lagret 417 lög överst i en brunn, och tolkas som det översta lagret i brunnsfyllningen. Från lagret insamlades fem fragment (202,69 gram). De kommer från däggdjur. Tre har bestämts till art: en höger radius från får/get, en ländkота och en vänster femur från nötkreatur. Resterande ben utgörs av ett revben och ett kotfragment från något större däggdjur. Benen är stora, men har synlig påverkan från diverse post-depositionella processer. Benytorna har mineralkrustationer och även svart beläggning (Figur 6). Förmodligen är detta relaterat till brunnsens organiska och våta miljö, och att benen legat relativt exponerat möjligen.

Figur 6. Benen från SL417, Grynmalaren 37 (2023). Pilarna i det zoomade området pekar ut svart beläggning (nederst) och krustor (mineralbeläggningar) överst.

SL466 Brunnsfyllning, avfallslager (tidig medeltid)

Lagret 466 var en fyllningslager i en brunn. Den bestod mestadels av trämaterial (grenar, pinnar, etc). Det var mycket blött. Det tolkas tillhöra brunnens sista fas som avfallsgrop. Materialet består av 12 ben (40,32 gram). De är lättare och mindre än de från övriga kontexter. Det beror delvis på att benen är små till sin natur, t.ex. en *pars petrosa* och en falang från gris. Men det finns också obestämbara och relativt små fragment. Tre obestämda fragment, varav två kommer från kotor tillhörande mellanstora däggdjur, är lätt-medelstarkt brända (delvis karboniserade).

Fem fragment har bestämts till närmare taxa. Förutom de ovan nämnda, kommer även en *premaxilla* från tamsvin. Ett bäckenbenfragment kommer från får/get.

Det enda benet från groda förekommer i materialet. Det är en *tibiofibula*, från bakbenet, och det är nästan komplett. Den kunde inte bestämmas närmare än till familjen Äkta grodor. Grodorna förekommer ibland i boplatssmiljöer. I medeltida Simrishamn hittades ben från en del paddor och grodor i en terrasserad odlingsplätt, där det periodvis säkert var ganska blött (Macheridis, 2018b: 30, 34). Även i Lund, i kv. Blekhagen, har grodorna hittats (Magnell, 2019: 147). Det är en indikation på fuktigare miljö, åtminstone periodvis. I detta fall, i Grynmalaren, handlar det om just en sådan, nämligen en brunn som omvandlas till avfallsstation innan fyllning är det inte överraskande. Grodor och paddor är ofta specifikt anpassade och känsliga för ändringar i ekosystemet. De är således goda indikatorer på miljön i lokalområdet.

SL523 Utkastlager (senmedeltid)

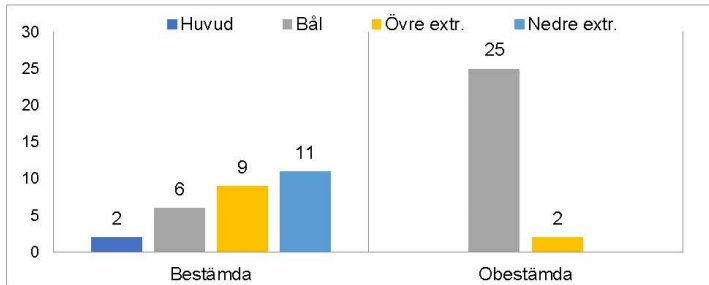
SL523 var ett stort brukningslager, som förmodligen representerar någon form av utkastlager. Det är härifrån flest ben samlades in, 80 fragment (c 1 kg). Det finns tecken på *weathering*, dvs. längre exponering på markyta, i detta material, vilket tyder på att lagret också kan ha varit blandat med ackumulerat skräp som redan legat på plats. Noteras kan att de obestämda fragmenten domineras av benfragment från bälregionen, dvs. kotor eller revben. Detta illustreras i Figur 7, en grov anatomisk fördelning av benen sorterat efter identifikationsstatus. Många kommer från stora däggdjur, förmodligen nötkreatur, och en del av benen ser portionsstyckade ut. Ett revbensfragment är särskilt intressant – det har en grön cirkulär infärgning mitt på benet (Figur 8).

Hälften (40) kunde bestämmas till familj eller närmare. Bland de identifierade fragment är däggdjur vanligast (28), dock inte dominerande. Fiskben är också förekommande (18 st). Tolv fragment av får/get har noterats och ett av får (tibia). Bland får/getbenen förekommer en höger underkäke (dp4: 12L, M1: tws V/E). Den kommer från ett spädlamm (1-3 månader, fas B, Jones, 2006). En vänster överkäke med tänder förekommer också bland får/get-benen. Den har tandsten på de tre främre tänderna (Figur 9). Nio fragment kommer från nötkreatur, bl.a. ett nästan komplett skulderblad. En metacarpal kommer från slidhomsdjur, men art har inte bestämts. Slutligen är tamsvin representerat, genom två metapoder, en falang, *femur* och *humerus*.

Totalt tillvaratogs 18 fiskben (2,68 gram). Hälften är obestämda. I övrigt är benen relativt jämnt fördelade på torsk (kota, *articulare*), sill (kota), flundrefisk (kota) och abborre (*dentale*). Från abborre hittades också tre fjäll. Ett cleithrumfragment från en stor torskfisk hittades också.

Fyra fågelben noterades, två av gåsfågel (Anserini) en vardera av tamhöns och kråkfågel. Från gås noterades en *sternum*, med *crista sternii* bevarad. Längs *crista* på vänster sida var den avhuggen (Figur 10). Ett *coracoideum* (höger) av kråkfågel registrerades. Mått togs enligt Tomek & Bocherński (2000). Det handlar om antingen kråka eller möjligen skata. Det finns ett tunt, fint skårspår nedanför *processus scapularis* (Figur 10). Det är intressant då kråkfåglar inte hittas ofta som

konsumtionsavfall. Frågan är dock om det är vingen snarare som tillvaratagits, t.ex. för fjäderpennor. En *tarsometatarsus* (höger) från tamhöns noterades också.

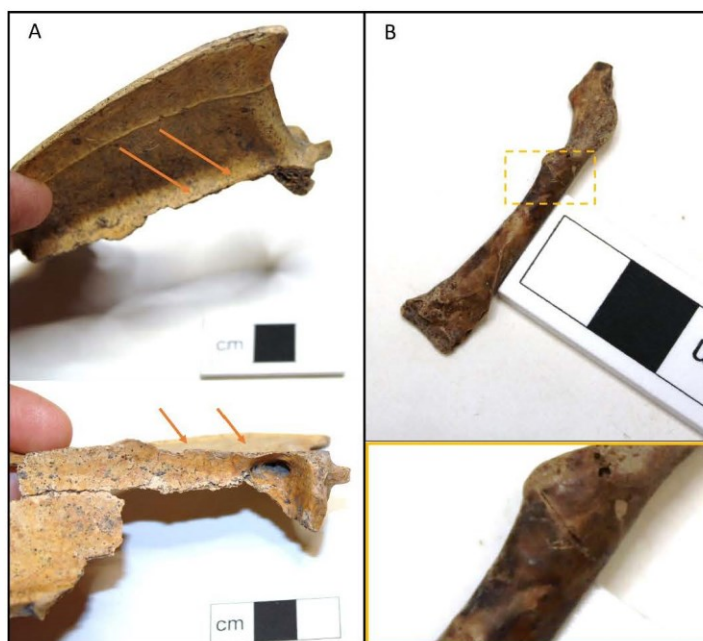
Figur 7. Grov anatomisk fördelning av ben från bestämda och obestämda däggdjursben, SL523, Grynmalaren 37 (2023).

Figur 8. Revben från större däggdjur, med cirkulär grön infärgning. Det liknar ett myntavtryck, men kan vara något annat. Fragmenten är avhugget på båda sidor, möjligen portionsstyckat, SL523, Grynmalaren 37 (2023).

Figur 9. Överkäke från får/get. Tandsten hittades på de främsta fyra tänderna, SL523, Grynmalaren 37 (2023).

Figur 10. Fågelben från lagret 523, Grynmalaren 37 (2023). A) hugget sternum av gåsfågel. Pilarna pekar ut hugget. B) *Coracoideum* från kråkfågel. Inzoomat är ett tunt skärspår.

SL524 Raserings- eller brukningslager (högmedeltid)

Lagret 524 var ett lager med något osäker uppkomst. Det handlar förmodligen om ett raserings- eller brukningslager. Mycket slagg påträffades i lagret. Benmaterialet är i detta fall till antal inte helt oansenligt och består av 32 fragment. Detta motsvarar inte alls av totalvikten 18,09 gram. Detta beror på att de flesta ben härifrån är från fisk. Av de 32 fragmenten är enbart sju från däggdjur. Det handlar om mindre fragment, två kommer från tamsvin (ett revben och ett lärbenshuvud (lös epifys)). Ett fragment av ett kronhjortshorn uppvisar spår av sågning, dvs. att det sågats av. Det representerar troligen spill från hantverksaktiviteter. Ett ben kommer från får/get. Det gäller ett språngben (*astragalus*) som kommer från ett lammfoster (Martín & García-González, 2015).

Tretton av 25 fiskben kunde inte identifieras till familj eller art. Men resterande blev bestämda, varibland de flesta kommer från sill (7). Torsk (1) och torskfisk (3) är företrädna, samt även karpfisk (1).

SL527 Raserings- eller brukningslager (högmedeltid)

Lagret 527 var ett kollager från en ugn. Enbart tre fragment (31,66 gram) samlades in från kontexten. Ingen av dessa kunde bestämmas vidare. Två är revben från större däggdjur och det tredje var obestämbart.

Utvärdering och slutsatser

Den osteologiska analysen som här behandlas syftade till att utvinna så mycket information om materialet som möjligt. För detta har den osteologiska analysen specifikt åsyftat en tafonomisk bedömning, en bedömning av artrepresentation, samt möjlighet till att göra andra biologiska bestämningar, t.ex. kön och ålder. I följande diskuteras först materialets karaktär och sedan dess potential för framtida studier i klassiska zooarkeologiska temata, där art, ålder och kön är viktiga parametrar.

Tafonomiska perspektiv och materialets karaktär

Vad gäller materialets generella bevarandegrad och tafonomiska historia, så kan följande konstateras: materialet är i allmänhet välbevarat och visar på att framtida material från platsen har stor potential till att studera olika zooarkeologiska frågor. Det finns gott underlag för åldersbedömningar, trots det ringa materialet: ben och underkåkar från fetala och nyfödda djur har bevarats vilket vittnar om en god bevaring. Könnsbedömningar har i regel inte gjorts, men det beror mer på slumpen än på materialets bevarandegrad. Detsamma gäller artbestämning av fågel, fisk och groddjur. Med ett större material kommer med största sannolikhet fler diagnostiska ben (se Lyman, 2008: 150).

När det gäller tafonomisk åverkan som registrerats via olika markörer, är det framför allt slaktspår och gnagspår som är synliga. Generellt finns få tecken på att det handlar om återdeponerat material som legat exponerat annorstädes under längre tid. Med andra ord, är förmodligen de flesta primära avfallsdeponier enligt Schiffers terminologi (e.g. 1972), dvs. de har i vanliga fall producerats i närheten och har även deponerats relativt snabbt. Hundar har haft viss tillgång till avfall.

Att det framför allt handlar om matavfall är en konklusion som kan byggas på följande observationer: i) frekvens av slaktspår, där tio av arton är styckningsmärken från tillhuggna revben och kotor, ii) grad av eldpåverkan, där mycket få ben är brända och i sådana fall som mest karboniserade (tillagning över öppen eld), samt iii) ”köttfattiga” delar är underrepresenterade generellt i materialet. Med detta sagt, förekommer förmodligen spår av slakt och styckning i materialet, men i lite lägre grad. Inga tecken på workshops eller andra intensiva hantverksaktiviteter finns i materialet.

Tafonomiska markörer kan vara behjälpliga tolkningen av kontexten. T.ex. kan förekomst av exempelvis weathering, eller återdeponerat material, ge indikation på vad för typ av fyllning det är. Sådana perspektiv skulle kunna vara intressanta i fältsituationen. Denna tafonomiska information kommer annars i efterhand, vilket även det har stor vikt för tolkningen av kontexter. Förekomst av *weathering*, som här enbart återfinns i den senmedeltida kontexten SL523, visar att lagret förmodligen är blandat med på plats ackumulerat avfall som exponerats en längre tid, eller med avfall som legat öppet på annan plats innan deponi. Detta innebär att lagret inte helt kan ses som en ren primär deponering. SL523 har för övrigt tolkats som ett utkastlager från en verkstad. Några verkstadstendenser i termer av hantverk syns inte i materialet. Däremot förekommer flertalet ben från bålen på större däggdjur, där en del av benen ser portionsstyckade ut. Kanske verkstaden snarare ska ses som bespinningslokal?

Slutsatser och utvärdering

Det osteologiska materialet från Grynmalaren 37 är välbevarat och intressant att studera vidare. Det är inte så stort i nuläget. En framtida slutundersökning skulle

med stor sannolikhet generera en större mängd djurben och därmed lösgöra mycket viktig information om kvarteret och dess invånare men även om det medeltida Lund.

Följande slutsatser kan dras om materialets potential vid eventuell utökning via en framtida slutundersökning:

- Benmaterial kommer sannolikt vara välbevarat och lämpa sig väl för studier kring lokal djurhållning, konsumtionskultur och socioekonomiska skiktningar i tid och rum.
- Materialet härrör framförallt från konsumtionsfas, och i mindre grad från själva slaktprocessen.
- Nötkreatur, får(get) och tamsvin är de mest förekommande däggdjuren. Hund förekommer enbart i den tidigaste kontexten.
- Åldersbedömningar visar på sannolik närvaro av lokal djurhållning av nötkreatur och får(get). Emellertid finns flera åldrar närvarande och det är med ett större material som vi kan göra en mer detaljerad analys av detta.
- Patologiska förändringar kommer förekomma i större utsträckning. Redan i detta lilla material finns två svårbedömbara fall av patologisk förändring, där röntgen hade varit behjälpligt. Tid för röntgen rekommenderas framtida studier.
- Mängden fiskben, samt även ben av fågel, mindre däggdjur och groddjur, kommer att öka genom ett större material. Fisk, särskilt sill och torsk, var viktiga för handeln och för den dagliga mathållningen. Inslag av söt-/brackvattenfisk kan ge information om lokalt inslag av fisk, samt eventuellt även statuskillnader. Flundrefisk är svårt att bedöma till art. Dock har en typ av benkemisk analys, ZooMS¹, för detta utvecklats. ZooMS rekommenderas framtida studier av material för att särskilt identifiera flundrefiskbenen, samt även torskfiskbenen, närmare till art. Fågelbenen är inte så många, men kommer förmodligen öka med ett större material. Kråkfågeln med skårspår är intressant i detta fall. Kråkfåglar är kommensala djur, men i detta fall har det bearbetats.
- Mycket få indikationer på hantverk finns i materialet; däremot konsumtion av portionsstyckat kött. Köthantering kan vara en intressant ingång till platsen. Indikatorer som kön och ålder kommer vara nycklar till att förstå en eventuell selektion av djurkroppen i konsumtionen.
- Det osteologiska materialet kan ge intressant rumslig information, av vikt för förståelsen av platsen. Vikt bör ges tafonomiska markörer. Fördelningen av exempelvis *weathering* och gnagspår kan ge ledtrådar om inblandning av sekundära material. Fragmenteringsgrad och allmän bevaring är också viktig här, samt även infärgning av benens yta följt av exempelvis våta miljöer. Närvaro av vissa arter är också intressanta ur ett rumsligt perspektiv. Förekomst av vissa groddjur kan t.ex. indikera den lokala faunans förutsättningar samt lokala habitat. Groddjur och fåglar kan vara mycket känsliga för förändringar i ekologiska system lokalt.

Sammanfattning

Denna rapport behandlar den osteologiska analysen från en arkeologisk förundersökning i kvarteret Grynmalaren 37, år 2023. Materialet kommer från nio

¹ Zooarchaeology by Mass Spectrometry. En analys av peptider (kortare sträng av proteinkedjan), som kan vara artspecifika. Just för flundrefisk har det nyligen publicerats en utveckling av ZooMS (Dierickx *et al.*, 2022)

medeltida lager. Syftet har varit att bedöma osteologins potential för framtida slutundersökningar. Materialet bestod av 227 fragment (2347,59 gram). Totalt identifierades 9 arter, respektive 13 familjer under den osteologiska analysen. Av däggdjur förekommer får/get, får, hund, kronhjort, nötkreatur, tamsvin; Av fisk: abborre, sill och torsk, därtill obestämda ben tillhörande familjerna flundrefisk, karpfisk och torskfisk; Av fågel: gås, kråkfågel och tamhöns.

Materialet kommer företrädesvis från primära, eller eventuellt sekundära, depositioner av matavfall. Detta speglas i fördelning av tafonomiska markörer, generellt bevaringsgrad och anatomisk fördelning. Visst inslag av slaktavfall finns också. Materialet innehöll lämpliga ben för åldersbedömning. Ben från fetala och neonatala djur visar att dessa ben bevarats och även att en lokal djurhållning av nötkreatur och får är trolig.

Materialet har mycket god potential att belysa frågor som rör matkultur och konsumtionsbeteende, samt även socio-ekonomiska strategier, handel och social topografi utifrån matkultur och avfallshandling. I vissa fall kan benkemiska analyser vara behjälpliga, exempelvis för identifiering av vissa fiskarter. Även för andra studier kan det vara intressant med benkemiska analyser, t.ex. diet (kol, kväve) och mobilitet (strontium).

Relationer människa-djur ur perspektiven hushållsnära djurhållning och -skötsel kan vara intressanta aspekter. Bland benen hittades två patologier, varav en helt okänd, där röntgenfotografering skulle kunna ge information om sjukdom/trauma hos djuren. Detta bör planeras in för framtida analyser.

Fyra klasser från djurriket är företrädade i materialet, varav fiskbenen har särskild potential. Men även fågelben och grodben har bevarats. Insamlingen bör vara strategiskt planerad i syfte att tillvarata mindre och mer fragila ben. Vattensällning och sällning med finmaskiga såll bör appliceras. Om prioritering måste göras, bör en osteolog tillfrågas.

Rumsliga mönster kan belysas genom ett tafonomiskt perspektiv, där benen skulle ge viktig information om formationsprocesser på platsen, såsom avfallshandling. Tafonomiska markörer bör alltså registreras. Osteolog i fält skulle kunna göra preliminära bedömningar av material från intressanta kontexter *in situ*, och därmed ge omedelbar feedback. En specialregistrering av slakt- och styckningsspår skulle kunna ge intressant information om ämnen som t.ex. portionsstyckning, strategier kring djurkroppen m.m, då det finns indikationer i materialet på sådant.

Referenser

- Bartosiewicz, L. 2013. *Shuffling nags, lame ducks: The archaeology of animal disease*. Oxbow Books, Oxford
- Behrensmeier, A., 1978. Taphonomic and ecologic information from bone weathering. *Paleobiology*, 4(2): 150-162
- Binford, L.R. 1981. *Bones: Ancient men and modern myths*. Academic Press: London.
- Boessneck, J., 1969. Osteological differences between sheep (*Ovis aries* Linné) and goat (*Capra hircus* Linné). I D. Brothwell & E. Higgs (Red.), *Science in Archaeology: a survey of progress and research*. London: Thames and Hudson.
- Brown, W.A.B., Christofferson, P.V., Massler, M. & Weiss, M.B. 1960. Postnatal tooth development in cattle. *American Journal of Veterinary Research*, 21: 7-34
- Böhme, G. 1977. Zur Bestimmung quartärer Anuren Europas an Hand von Skelettelementen. *Wissenschaftliche Zeitschrift der Humboldt-Universität zu Berlin, Mathematisch-Naturwissenschaftliche Reihe*, 26(3): 283-300
- Cohen, A. & Serjeantson, D. 1986. *A manual for the identification of bird bones from archaeological sites*. Revised edition. Privately published, London.
- von den Driesch, A., 1976. *A guide to the measurement of animal bones from archaeological sites*. Chicago: Peabody Museum Bulletins 1.
- Dierickx, K., Presslee, S., Hagan, R., Oueslati, T., Harland, J., Hendy, J., Orton, D., Alexander, M. & Harvey, V.L. 2022. Peptide mass fingerprinting of preserved collagen in archaeological fish bones for the identification of flatfish in European waters. *Royal Society Open Science*, 9: 220149. DOI: <https://doi.org/10.1098/rsos.220149>
- Grant, A., 1982. The use of tooth wear as a guide to the age of domestic ungulates. I Wilson, B., Grigson, C. & Payne, S. (Red.), *Ageing and sexing animal bones from archaeological sites*. BAR British Series 109, Oxford.
- Gron, K.J., Rowley-Conwy, P., Zetner Trolle Jensen, T., Taurozzi, A.J. & Marciniak, A. 2019. Separating caprine (*Capra/Ovis*) distal tibiae: A case study from the Polish Neolithic. *International Journal of Osteoarchaeology*, 30: 170-179. DOI: 10.1002/oa.2844
- Haynes, G. 1983. A guide for differentiating mammalian carnivore taxa responsible for gnaw damage to herbivore limb bones. *Paleobiology*, 9(2): 164-172
- Hillson, S., 2009. *Mammal bones and teeth: An introductory guide to methods of identification*. Walnut Creek: Left Coast Press.
- Idaho Museum of Natural History. u.å. *Idaho Virtual Museum*. Version 1.4.0. Idaho Virtualization Lab. Tillgänglig via <https://virtualimnh.iri.isu.edu/Osteo/>
- Jones, G.G., 2006. Tooth eruption and wear observed in live sheep from Butser Hill, the Cotswold Farm Park and five farms in the Pentland Hills, UK, i Ruscillo, D. (red.), *Recent advances in ageing and sexing animal bones*. Oxford: Oxbow Books, 155-178
- Jones, G.G. & Sadler, P., 2012. Age at death in cattle: Methods, older cattle and known-age reference material. *Environmental Archaeology*, 17: 11-28.
- Lyman, R.L. 1994. *Vertebrate Taphonomy*. Cambridge University Press: Cambridge
- Lyman, R.L. 2008. *Quantitative paleozoology*. Cambridge University Press: Cambridge
- Payne, S., 1973. Kill-off patterns in sheep and goats: The mandibles from Asvan Kale. *Anatolian Studies*, 23:281-233
- Macheridis, S. 2018a. *Waste management, animals and society: A social zooarchaeological study of Bronze Age Asine*. Acta Archaeologica Lundensia, Series altera in 8°, 69 | Studies in Osteology, 3. Fil.dr. Avh. Lund: Lunds universitet.
- Macheridis, S. 2018b. *Osteologisk analys av djurbenen från kv. Lars Johan 7, Simrishamn*. Sydsvensk Arkeologi Analysrapport 2018:1. Kristianstad: Sydsvensk Arkeologi.
- Macheridis, S. 2022a. *Osteologisk analys av djurbenen från Sankt Thomas 39*. Sydsvensk Arkeologi Analysrapport 2022:1. Sydsvensk Arkeologi: Kristianstad.

- Macheridis, S. 2022b. *Osteologisk analys av djurbenen från Sankt Botulf 14 i Lund*. Sydsvensk Arkeologi Analysrapport 2022:5. Sydsvensk Arkeologi: Kristianstad.
- Magnell, O. 2006. Tooth Wear in Wild Boar (*Sus scrofa*), i Ruscillo, D. (red.), *Recent advances in ageing and sexing animal bones*. Oxford: Oxbow. s.188-202
- Magnell, O., 2019. Djur, mat och avfall. I Ericsson, G., Gardelin, G., Karlsson, M. & Magnell, O. red., *Kv. Blekbagen 10,11,12, Fornlämning nr 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk slutundersökning 2003-2004*. Kulturens rapporter nr 5. Lund: Kulturen, s. 120-163.
- Martin, P. & García-González, R. 2015. Identifying sheep (*Ovis aries*) fetal remains in archaeological contexts. *Journal of Archaeological Science*, 64: 77-87. DOI: <http://dx.doi.org/10.1016/j.jas.2015.10.003>
- Mayer, J.J., & I. Lehr Brisbin Jr., 1988. Sex Identification of *Sus scrofa* Based on Canine Morphology. *Journal of Mammology*, 69 (2), 408-412.
- Popkins, P.R.W., Baker, P., Worley, F., Payne, S. & Hammon, A., 2011. The Sheep Project (1): determining skeletal growth, timing of epiphyseal fusion and morphometric variation in unimproved Shetland sheep of known age, sex, castration status and nutrition. *Journal of Archaeological Science*, 39: 1775-1792.
- Salvagno, L. & Albarella, U., 2017. A morphometrical system to distinguish sheep and goat postcranial bones. *PLoS ONE*, 12(6): e0178543.
- Schiffer, M.B. 1972. Archaeological context and systemic context. *American Antiquity*, 37 (2): 156-162.
- Tomek, T. & Bocheński, Z.M. 2000. *The comparative osteology of European corvids (Aves: Corvidae) with a key to the identification of their skeletal elements*. Krakow: Wydawnictwa Instytutu Systematyki i Ewolucji Zwierząt PAN.
- Vretemark, M., 1997. *Från ben till boskap: kosthåll och djurhållning med utgångspunkt i medeltida benmaterial från Skåra. Del 1. Skrifter från Länsmuseum Skåra nr 25*. Skåra: Skåraborgs Länsmuseum.
- Watt, J., Pierce, G.J. & Boyle, P.R. 1997. *Guide to the identification of North Sea fish using premaxillae and vertebrae*. ICES Cooperative Research Report, 220. International Council for the Exploration of the Sea, Köpenhamn
- Schmid, E., 1972. *Atlas of animal bones: For prehistorians, archaeologists and quaternary geologists*. Amsterdam: Elsevier Publishing Company.
- Zeder, M. & Lapham, H.A., 2010. Assessing the reliability of criteria used to identify postcranial bones in sheep, *Ovis*, and goats, *Capra*. *Journal of Archaeological Science*, 37: 2887-2905 Internet

Appendix I

Katalog över djurbenen från kv. Grynmalaren 37, FU år 2023.

Förkortningar

Taxa: Anim = obestämt, Ans = Gås, Bov = slidhornsdjur, Bt = nötkreatur, Ce = kronhjort, Cf = hund, Ch = sill, Cor = kråkfågel, Cypr = karpfisk, Gad = torskfisk, Ggd = tamhöns, Gm = torsk, lill = litet däggdjur, Mam = däggdjur obest., mell = mellanstort däggdjur, Oa = får, OC = får/get, Pf = abborre, Pi = fisk obest., Pleu = flundrefisk, Ran = Äkta grodor, Stor = stort däggdjur, Ssd = tamsvin.

Anatomi: dist = distal, ephm = saknar epifys, fo = fusionslinje öppen, fuc = fusionering färdig, Prox = proximal

Övrigt: bendestr. = Bendestruktion från gnagning, ctm = skårspår

Obs! Katalogen hittas på nästa sida.

Arkeologisk kontext	Taxa	Anatomi	Del	Sida	NSP	Vikt (g)	Storlek (mm)	Eld-påverkan	Weathering	Gnagspår	Slaktspår	Ålder/ Kön	Mått (mm)	Anmärkning
SL314 Primär fylning (Botten av hård) Högmedeltid	Stor Mam	Metapodium	dialfysfragment			1	2,73	50						Cervidae/Bovidae
	Bt	Vertebrae	arcusfragment			3	12,79	30						
	Bt	zygomaticum	komplett	sin		1	15,75	60						mörkbrun (postdep) svartfläckig (postdep, svamp) post kusp bruten postdep. Enligt Brown 1960: kring födsel
SL320 Brukningslager (Äldsta markhorisont) 1000-talet e. Kr.	Ssd	humerus	distal del	sin		1	18,51	40					dist. fuc	bd: 34,5; bt: 27,7
	Bt	mandibula+ dens	diastema, dp2-4	dex		1	16,32	100						dp4: b (rot ej stängd), dp2-3 E
	Bt	tibia	distal, diafys	dex		1	146,74	200						mkt slitna yta avhuggen vid collum (styckning)
	Bt	scapula	spinafragment condylusfragment	sin		1	39,31	130				hugg		
	Bt	occipitale	processus spinosus	dex		1	15,72	50				hugg		
	Cf	VT 7	processus spinosus			1	1,05	50					ephm (corpus)	
	Lill	costa	corpus			1	0,74	60						
	Mell	costa	corpus			1	4,97	110						
	Stor	costa	corpus			1	18,27	0				Hugg		avhuggen vid caput
	Stor	Coxae	ischiumfragment			1	17,49	70						
	Stor	VC	processus-fragment			1	11,25	50						
	Stor	Os longus	dialfysfragment			1	5,66	40						
	Ggd	Pelvis	ischium	dex		1	1,12	30						

SL324 Golvlager (Lergolv) Tidigmedeltid	Ssd	phalanx I	komplett			1	4,36	30					prox: ephm; dist: fuc	
	Pleu	Pinna				1	0,01	10						
	Pleu	VC				1	0,06	10						
	Oa	humerus	distal del			1	9,34	30						BE 5,5 bei 6,9 dd 26,2 bd 29,3 bt 28,2; htc: 13,2
	OC	hyoideum	fragment			1	2,51	50					dist. fuc	
	OC	costa	corpus	sin		1	2,66	50				hugg		
	OC	costa	corpus			1	4,54	70				hugg		
	OC	mandibula+ dens	komplett (dp2-4, M1)	sin		1	20,5	120					M1: H(b), dp4: e/13L. Jones. fas B	antydna cirkulär lesion under M1. med utbuktning sågad strax ovan collum
	OC	scapula	margo, corpus	sin		1	13	80				såg; ctm		
	Mam	Cranium	fragment			1	5,36	50						
	Mam	obestämt	fragment			1	0,92	30						
	Mell	costa	corpus			2	4,36	0						
	Bt	tibia	dialfysfragment (for nutr)	sin		1	13,1	50						
	Bt	tibia	dialfysfragment (for nutr)	sin		1	33	80						
	Bt	palatinum	sutura			1	8,87	80				gnag		
	Bt	ulna	proximal diafys (semilun)	sin		1	19,67	60						
	Pisc	dentale	fragment			1	0,03	15						
	Pisc	pinna				1	0,13	40						
	Pisc	obestämt	fragment			13	0,22	10						
	Pisc	pinnae	fragment			11	0,23	10						
	Ch	Prootcum				1	0,03	5						
Ch	VC	corpus			6	0,1	5							

	Stor	obestämt	fragment		1	5,6	60														
	Stor	os longus	diafysfragment		1	15,12	50			Gnag; skårör											
	Ssd	kalvarium	komplett (P1-M3)(inc saknas)	sin+ dex	1	299,3	220						M3 E. Samtliga i slitage F? dist: ephm (prox fuc)								
SL324 Golvlager (Lergolv) Tidigmedeltid	Ssd	MT II	komplett	sin	1	1,14	40														
	Ssd	coxae	iliumfragment	sin	1	11,34	60														
	Ssd	temporale	prox temp;zyg, squama	dex	1	33,99	90													från annan skalle än den hela (MNI min 2)	
	Ssd	phalanx I	komplett		1	2,55	25							prox: ephm, dist: fuc							
	Gm	dentale	fragment	dex	1	0,03	10														
	Gm	Ectoptery- goideum	fragment		1	0,01	15														
	Gm	VPC			1	0,44	15														M&R a1: 10,3, a2: 10, b2: 9,9
	Gm	dentale			1	0,73	0														
	Gad	Vomer	fragment		1	0,01	5														
	Anim	Obestämt			2	0,01	5														
SL410 Lager (Utjämningslager mellan lergolv) Hogmedeltid	Oa	horn		sin	1	85,63	110														
	OC	VL	nästan komplett		1	7,79	40			pitting			fuc (post/ant)								
	OC	humerus	diafys	sin	1	13,29	80														
	Mell	metapodium	diafysfragment		1	1,36	30														
	Mell	os longus	diafysfragment		1	1,85	30														
	Stor	coxae	iliumfragment		1	17,12	50			Pitting; Bendestr.			Hugg								
	Stor	costa	corpus		1	13,75	60						hugg								
	Stor	costa	corpus		1	30,43	110						hugg								portionsstyckad (båda sidor)

SL410 Lager (Utjämningslager mellan lergolv) Hogmedeltid	Stor	Vertebra	proc transv proximal del		1	5,18	40													
	Ssd	tibia	proximal del diafys+epifys	dex	1	12,25	60						prox: ephm+leph							obs både epifys och diafys (2=1)
	Ssd	cranium	bullae tympani	sin	1	3,09	30													
	Gm	VC	corpus		1	0,36	20													
SL417 Fyllningslager (Översta lagret av brunnnsfyllnad) Tidigmedeltid	Gm	VPC			1	0,97	20													
	OC	radius	proximal, diafys	dex	1	17,02	180			Gnag; Pitting; Bendestr.			prox: fuc							
	Bt	femur	proximal del	sin	1	85,65	100			skårör; bendestr.			prox: ephm ephm (post/ant)							båda proc transv avhuggna
	Bt	VL	corpus, arcus		1	48,25	60					Hugg								
	Stor	Vertebra	corpusfragment		1	29,91	50													
	Stor	costa	corpus		1	21,86	130						ctm, hugg							
	OC	coxae	ilium	sin	1	6,61	40			magsyrad										
	Mam	obestämt	fragment		2	0,63	15													
	Mam	obestämt	obestämt		1	0,2	10													
	Mell	vertebra	corpusfragment		1	0,61	10													
SL466 Fyllningslager (avfallsfyllning i brunnens destruktionsfas) Tidigmedeltid	Mell	vertebra	fragment		1	1,06	20						ctm							
	Stor	obestämt	fragment		1	3,08	50													
	Stor	VL	proc transversus		1	12,99	100													
	Ssd	pars petrosus			1	0,64	15													värmpåverkad?

	Ssd	phalanx I premaxilla+	komplett		1	5,33	30				prox: fo, dist: fuc		glättig. Kokt?	
	Ssd	mandibula+dens	komplett (11-3)	sin	1	9,16	60							
	Ran	Tibiofibula	nästan komplett		1	0,01	20							
	Pleu	VC	corpus		1	0,11	10							
SL523 Brukningslager (E utkastlager (utomhus) från näriggande verkstad) Senmedeltid	Oa	tibia	distal del	sin	1	7,33	70				dist: fuc	bd: 23,8; dd: 18,9; dda 19; ddb: 15,6. cd: 14,5	zeder: 1/3 oa, 2/3 o/c. salvagno: oa. Gron et al: oa	
	OC	mandibula+dens	dp2-4, M1, corpus, diastema	dex	1	9,8	80				M1: V/E, dp4: 12L. Jones: fas B			
	OC	maxilla+dens	dp3-4, M1-2, corpus	sin	1	10,86	50				M2 E(b)			
	OC	MC	diafysfragment	sin	1	6,47	90							
	OC	costa	corpus	dex	1	2,2	0							
	OC	costa	corpus	dex	1	4,59	100							
	OC	costa	caput, corpus	dex	3	17,58	100							
	OC	MC	diafysfragment	sin	1	3,42	80							
	OC	humerus	diafys	dex	1	7,28	80				dist: ephm			
	OC	MT	proximal, diafys	sin	1	10,41	80				dist: ephm			
SL523 Brukningslager (E utkastlager (utomhus) från näriggande verkstad) Senmedeltid	Ans	Sternum	crista sterni, processus		1	5,04	80		Hugg				huggen längs med crista vänster sida	
	Ans	Radius	proximal, diafys		1	2,16	90							
	Corv	Coracoideum	nästan komplett	dex	1	0,46	40			ctm		b: 40,6; c: 6,5; d: 3,5; h: 4	liknar pica, men storlek i Corvussläktet.	
	Mell	costa	corpusfragment		1	0,31	20							
	Mell	VT	proc spin		1	9,61	90		1					
	Mell	costa	corpus		1	3,39	90							

	Mell	VT	proc spin		1	5,93	80						
	Mell	Vertebra	ledandeplatta (leph)		1	0,63	20						
	Mell	costa	corpusfragment		5	8,28	60						
	Mell	Os longus/ Mp	diafysfragment		1	0,47	40						
	Bt	tarsi	centrotarsale	dex	1	26,36	50				ephm+leph (post)	GB: 47,2	
	Bt	VT7	nästan komplett (leph post)		1	35,88	80						
	Bt	ulna	proximal ledyttefragment	dex	1	38,26	100						
	Bt	Calcaneus	tuber	sin	1	43,08	100		Skårer		prox: ephm		
	Bt	costa	corpus	dex	1	12,12	110			hugg			
	Bt	tibia	proximal diafys	sin	1	58,2	130		pitting				
	Bt	tibia	diafys, distal	dex	1	74,12	110						
	Bt	humerus	distal del	sin	1	45,3	70		Skårer; destr.		dist: fuc		
	Bt	tarsi	centrotarsale	sin	1	35,09	50					GB: 50,9	
	Bt	scapula	nästan komplett	dex	1	172,72	230				dist: fuc		
	Pisc	pinnae	fragment		9	0,36	15						
	Ch	VPC	corpus		1	0,01	5						
	Bov	MC	diafysfragment		1	4,08	80						svårbestämt, sannolikt spädd Bos
	Stor	os longus	diafysfragment		1	11,19	60		1				mkt slitet yta
	Stor	obestämt	obestämt		2	6,62	80						
SL523 Brukningslager (E utkastlager (utomhus) från näriggande verkstad) Senmedeltid	Stor	Costa/VT	corpus/proc spin		1	7,36	50			hugg			
	Stor	VT	proc spin		1	12,25	100						
	Stor	costa	corpus		1	17,38	90						
	Stor	os longus	diafysfragment		1	18,26	70		4				mkt slitet
	Stor	VT/costa	corpus/proc spin		1	10,93	180						

SYDSVENSK ARKEOLOGI ANALYSRAPPORTSERIE 2023

1. Jämfrämställning vid Harbo prästgård. Arkeometallurgisk analys – översiktlig okulär bedömning. Andreas Svensson
2. Osteologisk analys av djurben från Skummeslöv 26:1 (L1996:6016). Stella Macheridis
3. 220044, Nymölla och Valje. Litisk analys. Karina Hammarstrand Dehman
4. Osteologisk analys av gravar i Sövestad, Baldringe & Hedeskoga. Felicia Törnberg
5. 210036 och 210051, Renvattenledningen. Flintanalys. Karina Hammarstrand Dehman
6. 3D IBM analys av gravar från Garnisonskyrkogården, Malmö. Daniel Forsberg
7. Analys av flintmaterial från fastighet Lirnhamn 154:376, Malmö. Karina Hammarstrand Dehman
8. En urnegrav under Mårtenstorget i Lund. Stella Macheridis
9. Osteologisk analys av djurbenen från Kv. Grynmalaren 37, Lund (FU 2023). Stella Macheridis

8. Fyndmaterialet från kv. Grynmalaren, Lund

Torbjörn Brorsson

Inledning

Vid förundersökningen i kv. Grynmalaren i Lund påträffades totalt 242 olika föremål, och totalt vägde dessa drygt 5,8 kg (Tab. 1). En stor del av fynden utgjordes av keramikskärvor och drygt 50 % av antalet föremål har tillhört skärvor från olika keramikkrärl. Det fanns även relativt många järnföremål samt en hög andel slagg. Föremålen har daterats från 1000-talet fram till och med 1800-talet, men majoriteten har daterats till tidig- och högmedeltid. Troligtvis saknas fyndmaterial från 1400- och 1500-talen.

Fynden har utifrån dess material indelats i 11 olika grupper, och det kan finnas föremål av helt skilda funktion i de separata grupperna. Materialet har registrerats i Intrasis och uppgifter om material, sakord, vikt, antal, funktion, datering och relation till kontext har noterats. Dessutom har ytterligare information tagits upp vid respektive materialkategori.

Föremål	Antal	Vikt (g)
Cu-legering	2	15
Järn	37	835
Bly	1	221
Ben- hornföremål	3	8
Bergart	8	365
Slagg	35	1616
Läder	1	1
Glas	6	127
Keramik	141	2078
Kritpipor	3	8
Bränd lera/tegel	5	572
	242	5846

Tabell 1. Det har påträffats en stor mängd föremål vid undersökningen i kv. Grynmalaren, och föremålen har indelats i 11 olika grupper.

Kopparlegering / Cu-legering

I två olika lager framkom det två olika föremål i någon form av kopparlegering. Föremålet var delvis kraftigt upplösta och de har bedömts vara ett kvadratisk bleck respektive ett beslag. Utifrån övriga fynd i lagren kan åtminstone blecket vara tidigmedeltida.

Järnföremål

Till togs tillvara 37 olika järnföremål, och av dessa har nio bestämts som odefinierade föremål. Den största fyndgruppen utgjordes av 18 spik, och det togs även tillvara fem nitar. I L525, som primärt har tolkats som ett verkstadsgolv framkom ett smalt föremål med ett kvadratisk tvärsnitt och detta kan ha varit en stylus. I L321 påträffades en pilspets och i L524 fanns vad som sannolikt varit en navare.

Det har även påträffats tre beslag varav ett var större och detta kan ha varit ett tunnband, vilket påträffats i ett sentida raseringslager.

Blyföremål

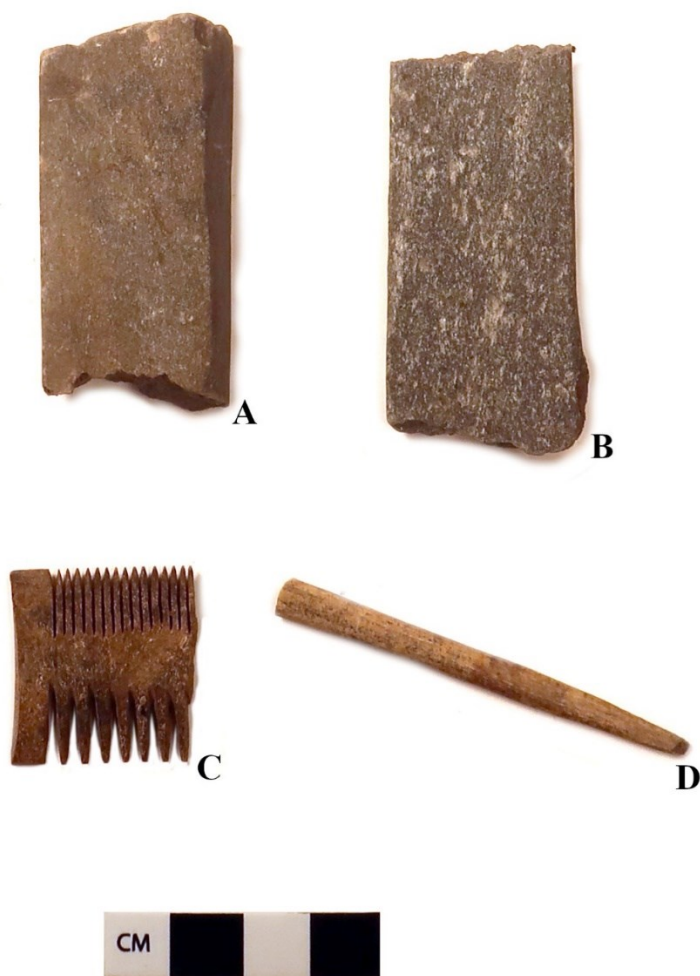
Det påträffades ett större föremål, med en vikt av 221 gram. Funktionen är svårbestämd men det har bedömts vara en blyplatta. Föremålet påträffades i brukningslager L557.

Ben- och hornföremål

Bearbetade ben- eller hornföremål har skiljts ut från det övriga osteologiska materialet och totalt har tre föremål/fynd identifierats. Ett av föremålen utgörs av en bit av ett horn som har klassificerats som hantverksavfall, och detta påträffades i brunnsfyllning L534, som kan dateras till tidig medeltid.

Delar av en hel dubbelkam (Fig. 1C) framkom i utjämningslager L408, och detta lager bör dateras till slutet av 1100-talet och tidigt 1200-talet. Hel dubbelkam dateras generellt till 1100-talet (Persson 1976:325).

Det framkom delar av en bennål (Fig. 1D), och den påträffades i det omrörda lagret L709 från 1800-talet, och här fanns även keramik från högmedeltid och modern tid.

Figur 1. Exempel på föremål från kv. Grynmalaren. A) F36. B) F35. C) F38. D) F7.

Föremål av bergart

Föremålen i bergart består av skiffer, sandsten, kalksten, gnejs samt granatglimmerskiffer, och totalt har åtta olika föremål identifierats. Granatglimmerskiffer fanns i L321 och bergarten var mycket vanligt under vikingatid och tidig medeltid och den användes främst som malsten. I utjämningslager L709 fanns en större bit av gnejs och även denna kan ha använts som en malsten.

Två brynen var tillverkade i sandsten (Fig. 1A) och dessa framkom i L309 och i L410. Det fanns ytterligare tre brynen som var tillverkade av skiffer (Fig. 1B) och dessa påträffades i

LL525 och L557. Längden på brynena har inte kunnat bestämmas men tjockleken var cirka 21–27 mm, och det har inte påträffats något hängbryne.

I det högmedeltida brukningslagret L523 påträffades en cirkulär platta i kalksten och dess diameter var 46 mm. Funktionen har inte kunnat bestämmas men stenen var inte naturligt utan bearbetad till ett cirkulärt föremål.

Slagg

Det togs tillvara en betydande mängd slagg och den största mängden bestod av järnhaltig slagg. I exempelvis raseringslager L505 fanns en betydande mängd järnhaltig slagg och i L524 fanns bitar som även bedömts vara en del av en ässja, med både järnhaltigt innehåll och sintrad lera. Slagg med högt kopparinnehåll fanns i L408, L524 samt i L557, vilket visar på att det funnits en relativt omfattande verksamhet med både koppar- och järnhantverk på platsen. Lagren med den här typen av funktion har daterats från tidig medeltid till modern tid. I L410 fanns vad som sannolikt är modernt koksslagg.

Läder

Från brunnsfyllning L466 togs en läderbit tillvara och denna har bedömts vara en del av en smal rem.

Glas

Det påträffades sex bitar i glas och skärvorna har tillhört en skål, en flaska samt ett prydnadsföremål. Samtliga glasbitar fanns i moderna kontexter.

Kritpipor

Det påträffades sammanlagt tre delar av kritpipor och samtliga var skaft. Kritpiporna framkom i L309 och i L507.

Kakel, tegel och bränd lera

Fragment av ugnskakel framkom i tre olika efterreformatoriska kontexter. I L403 fanns grönglaserat och rektangulärt ugnskakel, medan kaklet i L505 och i L717 kan ha varit pottkakel. I L717 påträffades även glaserat golvtegel.

I L510 togs 39 gram bränd lera tillvara och denna lera har klassificerats som infodring, vilket fungerade som en packning i en härd, kokgrop, på ett bål eller i en ugn.

Keramik

Vid undersökningen påträffades 141 keramikskärvor som tillsammans vägde nästan 2,1 kilo (Tab. 2). Keramikmaterialet har daterats från 1000-talet fram till och med 1800-talet, men troligtvis saknas material från 1400- och 1500-talen. Keramikmaterialet är varierat och godstyperna härrör främst från södra Skandinavien, men det finns även kärl som importerats från Tyskland, Frankrike samt Iberiska halvön och sammanlagt har 12 olika godstyper identifierats.

Vid registreringen har fokus varit på datering och proveniens och förutom dessa variabler har antalet skärvor, vikt, kärldel, dekor, mynningsform samt relation till kontext noterats.

Godstyp	Vikt (g)	Antal	% av vikt	% av antal
AIV-keramik	16	1	0,8	0,7
Östersjökeramik	590	48	28,4	34,0
Kugeltopf	31	1	1,5	0,7
Drejat svartgods	212	15	10,2	10,6
Äldre rödgods	53	8	2,6	5,7
Äldre vitgods	21	4	1,0	2,8
Protostengods	60	5	2,9	3,5
Stengods	19	2	0,9	1,4
Yngre rödgods	887	41	42,7	29,1
Lergods	76	6	3,7	4,3
Porslin	4	1	0,2	0,7
Flintgods	109	9	5,2	6,4
	2078	141		

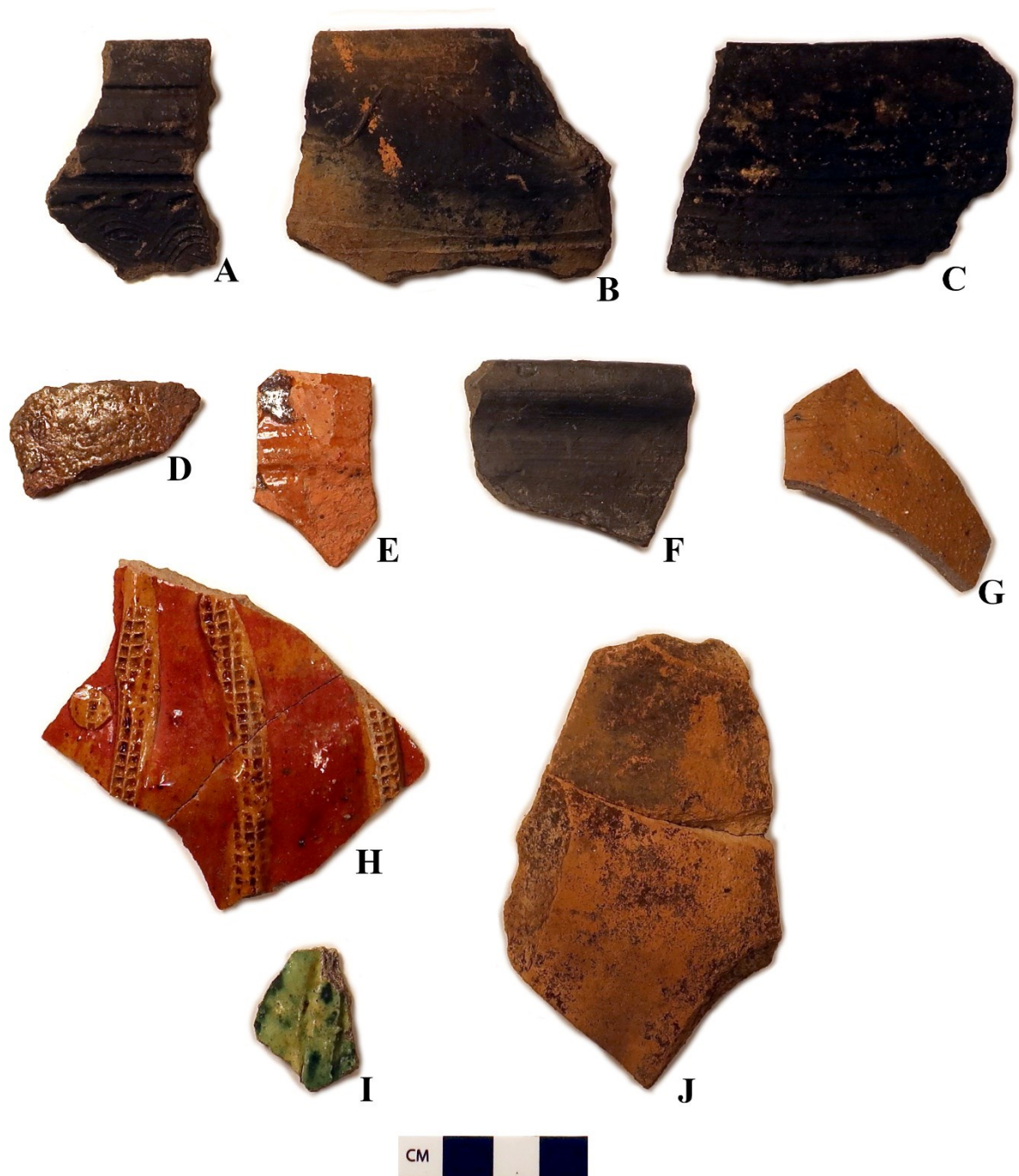
Tabell 2. Keramiken från kv. Grynmalaren utgjordes av ett mycket varierat material, med dateringar från tidig medeltid till modern tid.

Vikingatida AIV-keramik

I avfallsgröp A316 påträffades en mynningsskärva tillhörandes ett vikingatida AIV-kärl. Skärvan utgjordes av en oörnerad mynningsskärva med en rundad och inåtböjd kant. Denna typ av keramik dateras från 700-talet fram till omkring 1100, men med hänsyn till att det påträffats Östersjökeramik i samma fyllning är det mest sannolikt att keramiken kan dateras till andra hälften av 1000-talet.

Östersjökeramik

Det påträffades totalt 48 skärvor Östersjökeramik, vilket är cirka en tredjedel av all keramik från undersökningen (Fig. 2A-C) (Tab. 2). Samtliga skärvor har bedömts ha tillhört krukor och det har exempelvis inte påträffats några skärvor till lampor, skålar eller hängkärl. Dekortyperna som identifierats är vågband och fåror, vilka var de vanligaste dekoren på Östersjökeramiken. Mynningsformen har bestämts på sex skärvor varav fem var inåtböjda och avstrukna, och denna typ var vanligt förekommande under 1000-talet. Det fanns även en svagt utåtböjd och rundad mynningsskärva och denna kan ha varit samtida med resterande Östersjökeramik. Troligtvis kan den äldsta Östersjökeramiken från undersökningen dateras till andra hälften av 1000-talet, men det är inte otänkbart att den kan vara äldre. Förutom tydliga sentida och omrörda lager har Östersjökeramik påträffats med högmedeltida keramik på gårdsyta L331, i träkolslager L406 samt i utjämningslager L408. Det tidigmedeltida Östersjökeramiken kan vara avsatt tidigare, men det finns också en möjlighet att keramiken är från slutet av 1100-talet eller 1200-talets början. Det kan noteras att dessa skärvor utgörs av bukskärvor och inte av daterbara mynningar. Utifrån ovan förda resonemang förefaller stora delar av 1100-talet inte vara representerat i keramikmaterialet.

Figur 2. Exempel på keramik från undersökningen. A-C) Östersjökeramik. D-E) Äldre rödgods. F) Drejat svartgods. G) Protostengods, Siegburg. H-I) Äldre vitgods, Rouen. J) Amfora. A) F18. B) F18. C) F13. D) F14. E) F29. F) F4. G) F4. H) F4. I) F19. J) F32

Kugeltopf-keramik

Vid undersökningen framkom en skärva kugeltopfkeramik, och den påträffades i L320. I detta lager fanns även Östersjökeramik, vilket daterar keramiken till slutet av 1000-talet.

Kugeltopfkeramiken var inspirerad av den så kallade Harte Grauware i nordvästra Tyskland och keramiken domineras av kärletypen kugeltöpfe, med klotformad botten och utåtböjt mynningsparti. Kärlet var sannolikt av skånsk proveniens.

Drejat svartgods

I sex olika lager påträffades sammanlagt 15 skärvor drejat svartgods, även kallat för yngre svartgods. Godstypen importerades i stor utsträckning från norra Tyskland och de tidigaste

fynden i Lübeck har förlagts till tiden 1150–1175 (Drenkhahn 2017:Tab. I). Drejat svartgods kom även att tillverkas i Danmark, i exempelvis Farum Lillevang på norra Själland har det påträffats keramikugnar där man bränt både äldre glaserat rödgods och drejat svartgods (Liebgott 2001).

Vid undersökningen påträffades skärvor från både kannor och en gryta, men flertalet av skärvorna har bestämts till odefinierade kärl. Godstypen förekom nästan alltid i samma lager som det äldre glaserade rödgodset och i vissa fall med protostengods och äldre vitgods. Proveniensen har sannolikt varit främst norra Tyskland, men det kan även ha funnits ett kärl av danskt ursprung.

Äldre glaserat rödgods

Cirka 5 % av keramiken från undersökningen utgjordes av äldre glaserat rödgods, och sammanlagt påträffades åtta skärvor. Denna typ av keramik dateras generellt från senare delen av 1100-talet till och med slutet av 1300-talet, men fynd i Lübeck har visat att det äldre glaserade rödgodset förekommer redan från perioden 1150–1175 (Drenkhahn 2017:233). De åtta skärvorna äldre glaserat rödgods från undersökningen har troligtvis tillhört olika kannor (Fig. 2D-E) och majoriteten har med största sannolikhet haft en dansk proveniens och en betydande mängd av dessa var sannolikt tillverkade i sydvästra Skåne. Delar av en kanna som framkom i lergolv L518 kan ha varit av nordtysk proveniens.

Äldre glaserat vitgods

Det äldre glaserade vitgodset framställdes huvudsakligen i nordöstra Frankrike och i västra Belgien och några av de mera kända produktionerna är Andenne och Rouen. Rouen ligger vid floden Seine i Frankrike och keramiken dateras generellt till 1100- och 1200-talen (Barton 1966:63). Det som utmärker keramiken är dess vita gods med en oftast grön eller gul blyglasyr på utsidan.

Vid undersökningen påträffades en skärva (Fig. 2I) från en kanna med en grön glasyr, och den framkom på gårdsyta L331. Kanna var tillverkad Rouen. I materialet fanns även tre skärvor av ytterligare en kanna, och dessa påträffades i brukningslager L523. Kannan var ornerad med pålagda lister med rullstämplor (Fig. 2H), och även denna kanna var tillverkad i eller i närheten av Rouen.

Protostengods

Fem skärvor har klassificerats protostengods och det är cirka 3 % av den totala mängden keramik från undersökningen (Tab. 2). Skärvorna från kv. Grynmalaren har tillhört krus som tillverkades i Siegburg (Fig. 2G), Köln, Niedersachsen samt obestämd ort söder om Köln och Bonn i området Vorgebirge. Protostengodset har påträffats tillsammans med bland annat annan högmedeltida keramik, men också med Östersjökeramik.

Stengods

Det påträffades endast två skärvor i stengods. Skärvorna har två krus som var tillverkade i Siegburg respektive i Waldenburg, och dateringen är perioden 1350 till 1600 respektive 1500 till 1700. Andelen stengods är mycket låg, vilket kan antyda något om platsens betydelse under slutet av medeltiden.

Yngre glaserat rödgods

Det yngre glaserade rödgodset utgjorde den största godstypen från undersökningen. Det har påträffats skärvor från trebensgrytor, krusor samt skålar. De 41 skärvorna framkom i elva olika kontexter och samtliga kärl har bedömts vara av sydiskandinavisk proveniens, och mest troligt från Skåne. Det kan noteras att det helt saknas tyskt yngre rödgods, vilket normalt

förekom under 1500-talet och 1600-talets första del. Majoriteten av keramikmaterialet från undersökningen är sannolikt från 1600- och 1700-talen, och det har inte klarlagts om något kärl kan vara från 1400- eller 1500-talen.

Lergods

Det påträffades sex skärvor av olika typer av lergods. Den äldsta utgjordes av ett oglaserat brunt gods och troligtvis har de två skärvorna från detta kärl tillhört en amfora från Spanien eller Portugal (Fig. 2J). Skärvorna framkom i det högmedeltida brukningslagret L524.

Det påträffades även två skärvor från oglaserade blomsterkrukor och dessa är sannolikt från 1700- eller 1800-talen. Skärvorna framkom i L538 och i L213. I det senare lagret fanns även ett gulglaserat lergods som bör ha varit tillverkat i Höganäs under 1800-talets första hälft.

Porslin

Endast en porslinsskärva har identifierats och den framkom i en modern fyllning L204. Skärvan är sannolikt från 1900-talets första hälft.

Flintgods

Flintgodset en är typ av keramik som börjades att tillverkas i England på 1700-talet och syftet var att efterlikna porslin. På kv. Grynmalaren har det påträffats nio skärvor som har tillhört fat och skålar av svenska produktioner. Det har identifierats delar från serviser med de tryckta dekoren Turkiskt Blått och spets från Rörstrand. Dessutom fanns delar av servisen Blå Blom från Gustavsberg. Flintgodset kan dateras till perioden 1830–1860 respektive 1870–1950.

Litteratur

Barton, Kenneth J. 1966. The medieval pottery of Paris. *Medieval Archaeology* 10, sid. 59-73

Drenkhahn, Ulrik. 2017. Die Keramik der archäologischen Untersuchungen im „Lübecker Handwerkerviertel“. *Studien zum Bronzeguss und zur Keramik im mitteralterlichen Lübeck*. Lübecker Schriften zu Archäologie und Kulturgeschichte 31. Verlag Marie Leidorf GmbH. Rahden/Westf., sid. 301-354

Leibgott, Niles-Knud. 2001. Keramikken fra Farum Lillevang. I: Kock, Jan. (red.). *Hikuin* 28. *Middelalderlige Pottermagerovne i Danmark*. Højbjerg, sid. 127–138

Persson, Jan. 1976. Kammar. I: Mårtensson, Anders W. (red.). *Uppgrävt förflutet för PKbanken i Lund. En investering i arkeologi*. *Archaeologica Lundensia Investigationes De Antiquitatibus Urbis Lundae VII*. Kulturhistoriska Museet i Lund. Lund, sid. 317-332

2024

- 2024:1 Kv Domkyrkan 1, Lund. Fornlämning RAÄ Lund 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk kontroll år 2022–2023. Gertie Ericsson & Aja Guldåker.
- 2024:2 Häglinge kyrka, Hässleholms kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2023 – 2024. Carita Melchert.
- 2024:3 Innerstaden 2:1, Stortorget, fornlämning RAÄ Lund 73:1/L1988:5459, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2015. Gertie Ericsson med bidrag av Jens Heimdahl.
- 2024:4 Grynmalaren 37, Lund. Fornlämning L1988:5458/RAÄ Lund 73:1. Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning och schaktningsövervakning 2023. Linnea Lidh.